

versio 15.8.2018

TAMPEREEN YLIOPISTON NORMAALIKOULUN LUKIO
OPETUSSUUNNITELMA 2016

1 OPETUSSUUNNITELMA.....	5
1.1 Opetussuunnitelman laatiminen.....	5
2 LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA.....	11
2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä	11
2.2 Arvoperusta	12
3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	15
3.1 Oppimiskäsitys.....	15
3.2 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät	15
3.3 Toimintakulttuuri	17
3.4 Opintojen rakenne	21
4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN	21
4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	21
4.2 Ohjaus.....	22
4.3 Oppimisen ja opiskelun tuki	26
4.4 Opiskeluhoito	28
4.4.1 Opiskeluhoillon keskeiset periaatteet	29
4.4.2 Opiskeluhoillon suunnitelmat ja niiden laatiminen	31
4.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä ..	37
4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä	39
5 OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT.....	43
5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet.....	43
5.2 Aihekokonaisuudet.....	44
5.3. Äidinkieli ja kirjallisuus	50
5.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä.....	52
5.4 Toinen kotimainen kieli	65
5.4.1 Ruotsi.....	65
5.4.1.1 Ruotsi, A-oppimäärä.....	68
5.4.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä.....	70
5.5 Vieraat kielet	77
5.5.1 Vieraat kielet, englanti A-oppimäärä	81
5.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä	89
5.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä	99
5.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä	117
5.6 Matematiikka	133
5.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus	135
5.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä.....	139
5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä.....	154
5.7 Biologia	161
5.8 Maantiede	177
5.9 Fysiikka	189

5.10 Kemia	198
5.11 Filosofia	207
5.12 Psykologia.....	215
5.13 Historia	228
5.14 Yhteiskuntaoppi.....	244
5.15 Uskonto	267
5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto	269
5.16 Elämänkatsomustieto.....	276
5.17 Terveystieto.....	284
5.18 Liikunta	290
5.19 Musiikki	296
5.20 Kuvataide.....	301
5.21 Opinto-ohjaus.....	311
5.22 Teemaopinnot	314
5.23 Lukiodiplomit.....	319
5.24 Taiteiden väliset kurssit.....	322
5.25 Ilmaisutaito.....	324
5.26 Kansainvälisyys	326
5.27 Kulttuurien välinen viestintä	327
5.28 Autokoulukurssi.....	328
5.29 Sirkustaide	328
5.30 Tietotekniikka	331
6 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI	334
6.1 Arvioinnin tavoitteet	334
6.2 Kurssisuorituksen arviointi	335
6.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.....	336
6.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi	337
6.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi.....	338
6.2.4 Opinnoissa edistyminen	338
6.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	339
6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi	342
6.4 Lukion oppimäärän suoritus.....	344
6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.....	345
Liite 1	349
Liite 2	364
Liite 3	373
Liite 4	377
Liite 5	382

versio 15.8.2018

Liite 6	384
Liite 7	385
Liite 8	389
Liite 9	424
Liite 10	428

Liite 1 Opiskeluhoitosuunnitelma

Liite 2 Kurinpitosuunnitelma

Liite 3 Ohjaussuunnitelma

Liite 4 Päihdestrategia

Liite 5 Järjestyssäännöt

Liite 6 Tuntijakotaulukko

Liite 7 Suunnitelma toiminnan jatkuvaksi kehittämiseksi ja arvioinniksi

Liite 8 Kriisisuunnitelma

Liite 9 Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Liite 10 Tampereen kaupungin kurssivastaavuudet vanhan ja uuden opetussuunnitelman välillä

1 OPETUSSUUNNITELMA

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998)
- valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- lukioasetuksen (810/1998) 3 §:n mukainen vuosittainen suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat lukion opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman pohjalta lukuvuosittaisen suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa lukion opetussuunnitelman sekä lukuvuosittaisen suunnitelman pohjalta.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy lukion opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukion oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin valintoihin myös muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten opetussuunnitelma laaditaan opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Lukion opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden vanhempien ja huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien

viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden vanhemmilla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta, rohkaisevat resurssien joustavaan ja tehokkaaseen käyttöön sekä monipuolistavat vuorovaikusta lukion sisällä ja suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan.

Seudullinen opetussuunnitelma

Opetushallitus antoi nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 27.10.2015 (Dnro 60/011/2015). Opetussuunnitelman perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten lukion opetussuunnitelma noudattaen, mitä perusteissa on määrätty.

Tampereen seutukunnassa opetussuunnitelma on laadittu seudullisesti ja täydentäen lukiokohtaisena. Seudullisen ja oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman tulee täsmentää ja täydentää perusteissa esitetyt tavoitteet ja keskeisiä sisältöjä. Lukiokoulutuksen seudullinen opetussuunnitelma on Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Pälkäneen, Tampereen kaupungin lukioiden, Tampereen yksityisten lukioiden ja Ylöjärven koulutuksenjärjestäjien yhteinen.

Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma täydentää ja täsmentää perusteiden ja seudullisen opetussuunnitelman sisältöjä niissä kohdin, jotka ohjautuvat oppilaitoksessa oman toimintakulttuurin mukaisesti. Tarkempi erittely seudullisen ja oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman suhteesta on esitetty luvussa 1.2 Opetussuunnitelman sisältö.

Opetussuunnitelma on laadittu seudullisissa työryhmissä, ja kaikissa työryhmissä on ollut edustus kaikilta koulutuksenjärjestäjiltä. Seudullinen osuus on erotettu Tampereen kaupunkiseudun logolla ja kursivoidulla tekstillä. Oppilaitosten osuudet on merkitty erottuvasti perusteiden ja seudullisen opetussuunnitelman yhteyteen.

PROJEKTIRYHMÄ Edustaja seutukunnan kaikilta koulutuksenjärjestäjiltä (rehtori, apulairehtori tai opinto-ohjaaja), Tampereen yksityisten lukioiden edustus, opiskelijanedustaja, huoltajien edustaja ja henkilöstön edustaja. -Tehdävänä: kartoittaa seudullisen opetussuunnitelmaa, eli päättää valtakunnallisen opetussuunnitelman yleisistä osista (luvut 2,3,4 ja 6) kohdat, joissa sovitaa seudullisesti yhteiset käytännöt. - Koota ja ohjeistaa työryhmä/työryhmiä tuottamaan sisältöt seudulliseen opetussuunnitelman yleisiin osiin ja oppilaitoskohtaisiin ryhmiin	YLEISTEN OSIEN OPETUSSUUNNITELMAA TKEVÄT RYHMÄT Opiskeluympäristöt ja -menetelmät opettajajäsen kustakin seutukunnan lukiossa, opettajajäsen yksityisistä lukiosta ja kaikki opettajajäseniä Tampereen kaupungin lukiosta Opiskelijan ohjaus ja tukeminen opinto-ohjaajista edustajat kaikista seutukunnan lukiosta, Tampereen kaupungin lukiosta kaksi erityisopettajaa ja kaksi opinto-ohjaajaa	OPPIAINEKOHTAISET OPS-RYHMÄT -Seudulliset aineryhmät -Oppimiskäytännön, opetusmenetelmien ja aihekokonaisuusien sisällyttäminen oppilaitteisiin -Paikallisten ja valtakunnallisten syntyneiden kurssien sisältökuvaukset
---	--	--

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetussuunnitelman hyväksyy Kasvatustieteiden yksikön johtokunta. Ennen johtokunnan käsittelyä opetussuunnitelma käsitellään henkilöstökokouksessa ja opiskelijakunnan kokouksessa. Opetussuunnitelma käsitellään myös neuvottelukunnassa, jossa on sidosryhmät laaja-alaisesti edustettuna.

Opetussuunnitelma on laadittu lukion kehittämisryhmän johdolla yhteistyössä koko opettajakunnan ja opiskelijahuollon henkilöstön kanssa. Opiskelijat ja heidän huoltajansa ovat osallistuneet opetussuunnitelman laadintaan ja kommentointiin (7.4. - 26.4.2016) ja opetussuunnitelmasta on pidetty huoltajille ja sidosryhmille esittely 12.4.2016.

Tampereen yliopiston normaalikoulu on yksityinen koulu. Siksi on tärkeää, että lukio ja sen henkilöstö tekevät yhteistyötä seutukunnan muiden lukioiden kanssa. Yhteistyö opetussuunnitelmassa näkyy erikseen merkityssä seudullisessa osassa. Yleinen osa on integroitu seudulliseen osaan. Ainekohtaisissa osuuksissa seudullinen osa on liitteenä ja yhteistyötä tehdään soveltaen ja huomioiden normaalikoulun erityistehtävä ja sen vaatimukset.

Opetussuunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti, vähintään joka kolmas vuosi. Tarkistaminen tapahtuu saman menettelyn mukaan kuin opetussuunnitelman hyväksyminen.

1.2 Opetussuunnitelman sisältö

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- kieliohjelma
- toimintakulttuurin pääpiirteet
- opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- aihekokonaisuudet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- tavoitteet ja keskeiset sisällöt kurseittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyö
- yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioden kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa
- tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- opiskeluhoito
- opiskelijan oppimisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Lukion opetussuunnitelmassa tulee kuvata kaikkien siihen sisältyvien kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta, etäopetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita tai taideopintokursseja, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma.

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Kyseinen suunnitelma on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), 13 §].

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan

oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Seudullinen opetussuunnitelma

Tampereen kaupunkiseudun lukioiden yhteinen opetussuunnitelma on tehty yhteisesti koskien opiskeluympäristöä ja opiskelumenetelmiä, opintojen rakennetta, opiskelijoiden ohjausta, kurinpitotoimien käyttämistä, oppimistavoitteita sekä opetuksen keskeisiä sisältöjä ja oppimisen arviointia. Tarkempi erittely seudullisen ja oppilaistokohtaisen opetussuunnitelman kesken on seuraava:

- toiminta-ajatus ja arvopainotukset
 - oppilaitoskohtainen
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
 - oppilaitoskohtainen
- kieliohjelma
 - opetussuunnitelmassa oppilaitoskohtainen ja Tampereen kaupungin lukioissa yhteisesti sovittu kieliohjelma.
- toimintakulttuurin pääpiirteet
 - oppilaitoskohtainen. Oppilaitokset kirjanneet oman toimintakulttuurinsa pääpiirteet ja esim. toimintakulttuuria kehittävät ja rakentavat työryhmät
- opiskeluympäristöt ja -menetelmät
 - laadittu seudullisesti
- itsenäisen opiskelun periaatteet
 - laadittu seudullisesti
 - lukiot ohjeistavat omat käytänteensä esim. opinto-oppaassa
- aihekokonaisuudet
 - seudullisesti ja oppilaitoskohtaisesti
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
 - laadittu seudullisesti oppiainetyöryhmissä
- tavoitteet ja keskeiset sisällöt kurseittain
 - koulukohtaisten kurssien yleiset tavoitteet ja arviointi määritelty oppilaitoskohtaisesti ja ne on sijoitettu oppiaineiden yhteyteen, valtakunnallisten kurssien perään.
 - vastaavuustaulukot eri oppiaineissa vanhan ja uuden opetussuunnitelman kurssivastaavuuksista on opetussuunnitelmassa.
 - lukio järjestämät lukiodiplomit, taiteiden välisten opintojen kurssit ja teemaopinnot on määritelty oppilaitosten omissa opetussuunnitelmissa. Lukiodiplomeista on tehty seudullinen kartoitus opetussuunnitelmaan.

- kodin ja oppilaitoksen yhteistyö
 - kirjattuna oppilaitoskohtaiseen lukion opiskeluhooltosuunnitelmiin
- yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa
 - seudullisesti yhteinen opiskeluympäristö-osuus, jota lukiot täydentäneet
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa
 - seudullisesti yhteinen opiskeluympäristö-osuus jota lukiot täydentäneet
- tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma
 - koulutuksenjärjestäjä- ja oppilaitoskohtainen
- ohjaussuunnitelma
 - seudullisesti ja oppilaistokohtaisesti
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
 - seudullisesti ja koulutuksenjärjestäjäkohtaisesti
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
 - koulutuksenjärjestäjäkohtainen
- opiskeluhoolto
 - seudullisesti laadittu opiskeluhooltosuunnitelma jota oppilaitosten opiskeluhooltosuunnitelmat tarkentavat
- opiskelijan oppimisen arviointi
 - seudullinen
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.
 - seudullisesti ja oppilaitoskohtaisesti

Lukion opetussuunnitelmassa tulee kuvata kaikkien siihen sisältyvien kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta, etäopetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita tai taideopintokursseja, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma.

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Kyseinen suunnitelma on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhooltosuunnitelmaan [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), 13 §].

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä

yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Lukion opetussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden määrittämät suunnitelmat ovat opetussuunnitelman liitteinä. Osa suunnitelmista on oppilaitoskohtaisia, jolloin ne koskevat koko Normaalikoulua. Niissä lukion erityispiirteet on otettu erikseen huomioon.

2 LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

Seudullinen opetussuunnitelma

Tampereen seutukunnassa lukiokoulutuksen tehtävää täsmentävät seuraavat päämäärät:

- lukiokoulutus tukee opiskelijan kasvua tasapainoiseksi kansalaiseksi

- lukiokoulutus antaa jokaiselle opiskelijalle hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja halun jatkuvaan itsensä kehittämiseen
- opetus ja oppimistulokset ovat kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisia
- lukiokoulutus tarjoaa turvallisen, luovuutta ja sosiaalisia taitoja kehittävän oppimisympäristön sekä edistää yhteisöllisyyttä alueellaan.
- helpottaa opiskelijaa kansainvälistymään tarjoten kansainvälisiä projekteja ja yhteistyökumppaneita
- lukiokoulutus seuraa aikaansa opetusmetodeissa ja oppimisympäristöissä, ja tarjoaa tarvittavat tiedot ja taidot jatko-opintoja ja työelämää varten.

2.2 Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen

moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatus- ja koulutushaasteisiin.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden arvoja konkretisoivat tekijät ovat:

YLIOPISTON KOULU

Tampereen yliopiston normaalikoulu on osa Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikköä. Koulutuksenjärjestäjä on Tampereen yliopisto. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio on sitoutunut lukion opetussuunnitelman perusteiden määrittämiin arvoihin. Arvovalintoja ohjaavat ja konkretisoivat myös koulutuksenjärjestäjän arvot ja strategiset valinnat siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa Lukion opetussuunnitelman perusteiden kanssa. Koulun profiloitumisen kautta tehdyt valinnat sekä koulun julistaminen syrjinnästä vapaaksi alueeksi ovat myös arvovalintoja. Koulu on ollut vuodesta 1984 lähtien UNESCO-koulu ja kuuluu UNESCO-koulujen Aspnet-verkoston.

PERUSTEHTÄVÄT

Normaalikoulujen perustehtäviin kuuluvat opetuksen ja kasvatuksen ohella opetusharjoittelun ohjaaminen sekä tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta. Koulutuksenjärjestäjän, Tampereen yliopiston, tärkeimmät arvot ovat akateeminen vapaus, luovuus, tasavertaiset mahdollisuudet oppia, tietää, osallistua ja vaikuttaa sekä yhteisöllinen vastuu. Yhteisöllinen vastuu käsitetään entistä laajemmin globaalina vastuuna. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion toimintaa ohjaavat edellä luetellut koulutuksen järjestäjän arvovalinnat, koska lukio on osa yliopistoyhteisöä.

Yliopiston strategian mukaisesti laadukasta opetusta ohjaavat paitsi uusin tieteellinen tieto, myös muuttuva yhteiskunta ja työelämä. Opetus tähtää Normaalikoulun lukiossa laaja-alaiseen tietojen ja taitojen kehittämiseen sekä kriittiseen ajattelukykyyn. Monipuoliset oppimistavat ja luovat oppimisympäristöt ovat edellytys uudistuvalla oppimisella ja opiskelulle; opettaminen ja ohjaaminen tukeutuvat uusimpaan tutkittuun tietoon.

Kansainvälisyyden muodot ovat muuttuneet, ja globaalien ajattelun kulmakivinä ovat taloudellinen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja kestävä kehitys maailmanlaajuisena tavoitteena. Se näkyy myös lukion opiskelijoiden kansainvälisissä yhteyksissä ja hankkeissa sekä UNESCO-koulu toiminnassa.

UNESCO-kouluverkosto

Unesco-kouluverkoston toimijat tarjoavat ja kehittävät laadukasta koulutusta, jonka tavoitteena on edistää rauhaa, oikeutta, vapautta ja inhimillistä kehitystä maailmassa.

Toimimalla verkostossa koulut panevat käytäntöön YK:n ja Unescon ohjelmia ja linjauksia. Unesco-kouluverkoston vuoteen 2021 ulottuvalla strategiakaudella keskitytään maailmankansalaisuuden (Global Citizenship Education, GCE) ja kestävä kehityksen (Education for Sustainable Development, ESD) kysymyksiin. Kouluverkoston strategia pohjautuu Unescon strategiaan (2014–2021).

UNESCO-koulut toimivat uusien ajatusten ja innovatiivisten lähestymistapojen testauspaikkoina opetuksensa, toimintakulttuurinsa ja toteuttamiensa hankkeiden kautta. Ne soveltavat opetuksessa Unescon aineistoja ja jakavat keskenään hyviä käytänteitä. Unesco-kouluverkoston avulla kouluissa voidaan reagoida globaaleihin kysymyksiin ja nostaa keskusteluun ajankohtaisia aiheita, jotta lapsilla ja nuorilla olisi paremmat lähtökohdat ymmärtää yhä monimutkaistuvaa, keskinäisriippuvuuksien maailmaa.

KOULUN PROFILOITUMINEN

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio on sitoutunut kehittämään yhteiskunnan toimintojen, talouden ja elinkeinoelämän tuntemusta vuonna 2012 aloitetulla BN-linjalla (Talouden ja elinkeinoelämän linja, Business-linja). Syksyllä 2016 alkavan Sirkustaiteen linjan painotus rakentuu luovuudelle, yhteisöllisyydelle ja yrittäjyydelle.

BN-linjan toteutuksen lähtökohtana on opiskelijan yhteiskunnallisen tietouden, talouden lainalaisuuksien ja elinkeinoelämän monipuolinen tunteminen ja kokonaisuuksien hahmottaminen. Opiskelijoiden aktiivisuus, osallisuus ja yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä toimiminen ovat seurausta ymmärryksen kasvusta.

SYRJINNÄSTÄ VAPAA KOULU

Tampereen yliopiston normaalikoulu on ollut useiden vuosien ajan syrjinnästä vapaa koulu. Koulumme arvostaa jokaista opiskelijaa omana itsenään. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Konkreettisesti se tarkoittaa sitä, että koulussa ei hyväksytä kiusaamista, häirintää ja syrjintää.

OPPIJAT KESKIÖSSÄ

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opiskelijoiden ja opetusharjoittelijoiden onnistuneet oppimiskokemukset ovat kaiken toiminnan tavoitteena.

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Opettaja toimii oman oppiaineensa asiantuntijana ja ymmärtää oppiaineelle ominaisen oppimisprosessin perinpohjaisesti. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opettajat ovat myös opetusharjoittelijoiden ohjaajia, joten oppimisessa kiinnitetään erityistä huomiota oppimisprosessiin, motivaatioon ja elinikäistä oppimista rakentaviin kokemuksiin.

3.2 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään lukiossa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lukion opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukiossa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskeissa ratkaisuissa otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Lähtökohtaisesti opiskelijat itse vastaavat henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Seudullinen opetussuunnitelma

Tampereen seudun lukioissa kehitetään opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteiden edellyttämällä tavalla.

1. Jokaisessa lukiossa käytetään pedagogisesti mielekkäitä digitaalisia oppimisympäristöjä. Niiden käyttöä kehitetään vuorovaikutuksessa opiskelijoiden kanssa.

2. Seudullista yhteistyötä lisätään mm. toteuttamalla yhteisiä kursseja, asiantuntijavierailuja ja opiskeluympäristöjen kehittämiseen tähtäviä tapahtumia. Lukiot etsivät suunnitelmallisesti uusia toimintatapoja ja jakavat omaa erityisosaamistaan toisille.

3. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien kehittämisellä vastataan tulevaisuuden ja työelämän haasteisiin. Omakohtainen tutustuminen korkeakouluopiskeluun ja työelämään avaa opiskelijalle tulevaisuudennäkymiä.

Tärkeintä ei ole mitä opettaja tekee vaan mitä opiskelija tekee. Opiskelijoita kuunnellaan ja ohjataan rakentamaan osaamista yksilöllisesti ja yhteisöllisesti.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion perustehtäviin kuuluu opetusharjoittelun järjestäminen, joka näkyy myös lukiolaisen opetuksessa. Aineenopettajan pedagogiset opinnot koostuvat kasvatustieteen teoriaopinnoista ja ohjatusta harjoittelusta, joka tehdään normaalikoulussa. Normaalikoulun ohjaavat opettajat ohjaavat harjoittelijoita ymmärtämään oppimisprosessin teorian ja käytännön välisen yhteyden ja seuraamaan menetelmällisten valintojen vaikutusta oppimiseen. Opetusmenetelmien tulee olla monipuolisia, ajanmukaisia ja tulevaisuuteen suuntaavia.

Normaalikoulun perustehtäviin kuuluu myös tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta. Tämä näkyy koulussa muun muassa jatkuvana menetelmien ja oppimisympäristöjen tutkimisena ja kehittämisenä.

3.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestäväää hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan opetussuunnitelmassa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.

Oppiva yhteisö

Oppilaitos on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiseksi. Toiminta on opiskelijälähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yrityselämän kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Lukiolainen on peruskoulusta toiselle asteelle tullessaan kasvuvaiheessa oleva nuori. Hänen taitonsa kehittyvät lukion aikana sekä opiskelussa, oppimisessa että vuorovaikutustaidoissa. Vastuun ottaminen omasta työstä kasvaa vaiheittain. Nuoren siirtyminen peruskoulusta lukioon on usein fyysinen siirtymä rakennuksesta toiseen. Samalla se merkitsee myös henkistä muutosta kohti aikuistumista. Opinto-ohjaus, ryhmänohjaus ja aineenopettajan antama ohjaus ovat tarpeen kaiken aikaa. Tarve korostuu, kun opiskelija valitsee lukion jälkeistä jatko-opintopaikkaa.

Rakentava, ohjaava ja positiivinen palaute tukevat oppimista ja edistävät uuteen yhteisöön sopeutumista. Opiskelijan osallistuminen häntä koskeviin asioihin rakentaa myönteistä ja avointa koulu yhteisöä.

Opiskelijan, opettajan ja huoltajien kannalta on tärkeää, että koulun käytänteet toimivat ja ovat kaikkien tiedossa. Yhteisten sääntöjen noudattaminen luo turvallisuutta. Opinto-oppaassa ja ryhmänohjaajan oppaassa määritetään yhteiset pelisäännöt. Ryhmänohjaaja on opiskelijoiden läheisin tukihenkilö kaikissa tilanteissa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion työyhteisö kannustaa opiskelijoita vastuulliseen, omaehtoiseen, tavoitteelliseen elinikäiseen oppimiseen.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän

sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen ja ryhmänohjauksen merkitys korostuvat lukio-opintojen aloitusvaiheessa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa opiskelijakunta toimii aktiivisesti ja kehittää toimintaansa koko oppilaitosta hyödyttäväksi. Opiskelijakunnan hallitus, ryhmien puheenjohtajat ja rehtorit kokoontuvat käsittelemään yhteisiä asioita säännöllisesti. Opiskelijakunnan hallituksen muodostavat edustajat, jotka valitaan vaaleilla. Opiskelijakunnan hallituksen vaalissa kaikki opiskelijat ovat äänioikeutettuja. Opiskelijakunnan hallituksen toiminta koskee suoraan kuitenkin vain osaa opiskelijoista. Opiskelijakunnan toiminnan kannalta on tärkeää jakaa vastuuta opiskelijoille. Tämä tarkoittaa esimerkiksi osallistumista yhä enemmän oman työnsä suunnitteluun ja arviointiin tai suunnittelemaan aihekokonaisuuksien toteuttamista koulussa. Aktiivinen toiminta yhteisössä valmistaa opiskelijoita osallistuviksi ja vaikuttaviksi kansalaisiksi.

Koulun juhlat ja muut tilaisuudet, jotka järjestetään yhdessä opiskelijoiden kanssa, tukevat koulun yhteisöllisyyttä ja lisäävät opiskelijoiden vastuunottoa. Tutortoiminnan kautta opiskelijat jakavat osaamistaan ja kokemuksiaan uusille lukiolaispolville. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio korostaa vertaistuen merkitystä opintoihin sitouttamisessa ja kouluyhteisön jäseneksi kasvussa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytään vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Seudullinen opetussuunnitelma

Opiskelijaruokailun tavoitteena on monipuolisten ruokatottumusten vahvistaminen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Opiskeluvuodet ovat otollinen vaihe vaikuttaa nuorten aikuisten ruokatottumuksiin. Valtaosa nuorista irtautuu kodin vaikutuspiiristä ja ottaa vastuun elintavoistaan opiskelujen aloittamisen myötä. Opiskelija-ateria voi toimia mallina

opiskelijoiden ruokavalinnoille myös kotioloissa ja opiskeluajan jälkeisissä elämänvaiheissa. Oikea-aikainen ja kiireetön opiskelijaruokailu edistää opiskelijan ravitsemusta, antaa energiaa opintoihin ja ylläpitää työvireyttä koko opiskelupäivän ajan.

Henkilökunta rohkaisee opiskelijoita antamaan aktiivisesti päivittäispalautetta keittiöhenkilökunnalle ja oppilaitos innostaa osallistumaan vuosittaisiin asiakastytyväisyyskyselyihin aktiivisesti. Opiskelijaruokailu tarjoaa mahdollisuuden luontevaan vuorovaikutukseen muiden opiskelijoiden kanssa. Tämä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja edistää siten opiskelijan hyvinvointia ja jaksamista

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston arvoissa nousee esiin vahvana taloudellinen ja sosiaalinen tasa-arvo ja kestävä kehitys välttämättömyys.

Lukiolaisten vastuullisuus kasvaa arjen valintojen kautta. Opiskelijoiden vastuuta voidaan kasvattaa heitä itseään koskevien asioiden käsittelyssä ja erilaisten ongelmanratkaisutehtävien kautta. Koko koulun yhteisten projektien yhteydessä voidaan samaan aikaan kasvattaa yhteisöllisyyttä ja kestävä kehityksen malleja.

Opiskelijan ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen rehellisyys, avoimuus ja yhteisen työyhteisön kokemus luovat ilmapiirin, jossa opiskelija voi hyvin ja motivoituu. Lukiolaisen tarve saada ohjausta ja apua henkilökohtaisten valintojensa tekemiseen edellyttää monipuolista ohjausta ja tukea, johon osallistuu opinto-ohjaajan ohella koko koulun henkilöstö.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Eri oppiaineissa on oma kielensä ja terminologiansa. Jokainen opiskelija kaipaa termien määrittelyä ja opiskelun ohjausta aineenopettajalta, joka on oman aineensa kielen tulkki. Eriytyisen merkittävä rooli opettajalla on kielellisesti silloin, kun opiskelija tulee toisesta kulttuurista tai toiselta kielialueelta.

3.4 Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa voi olla opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat koulutuksen järjestäjän tarjoamat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset lukiodiplomit sekä ne taideopintokurssit, joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden luvussa Taiteiden väliset kurssit.

Kurssien suoritusjärjestyksestä päätetään lukion opetussuunnitelmassa.

4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukioista koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma

vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä, sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämistavasta. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta (lukiolaki 629/1998, 27 §). Opetussuunnitelma laaditaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Opiskelijan työjärjestys, suunnitelmat ja arviointi ovat huoltajan nähtävillä Wilmassa. Huoltajan tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä jaksottain. Opiskelijan hyvinvointia koskevissa asioissa viestitään Wilman kautta.

Lukion ja kodin välinen yhteistyö varmistetaan mm. seuraavasti:

- säännöllisillä vanhempain/huoltajentapaamisilla, joihin kutsutaan Wilman välityksellä tai muulla tavalla,
- vanhemman/huoltajan, opiskelijan ja ryhmänohjaajan välillä käydyin kehityskeskusteluihin. Vanhemmille/ huoltajille tarjotaan tilaisuutta osallistua keskusteluun, opiskelijan ja ryhmänohjaajan keskustelu pidetään säännöllisesti kaikkien kanssa,
- Wilma-viestein tai muilla tiedotuskanavilla,
- kutsumalla huoltajia osallistumaan koulun erilaisiin tapahtumiin.

4.2 Ohjaus

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhooltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-

opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheissa.

Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Osaksi opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen lukion koko henkilöstön kesken, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa, kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi myös huoltajien kanssa tehtävä ohjaukseen liittyvä yhteistyö.

Seudullinen opetussuunnitelma

Ohjaus voidaan jakaa lukio-opintojen aikana kolmeen eri aihealueeseen: ohjaus lukio-opintojen aloittamiseen ja lukio-opiskelijaksi kasvamiseen, ohjaus lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen sekä ohjaus lukion jälkeisiin jatko-opintoihin.

Lukio-opintojen alkuvaiheessa ohjaus keskittyy lukion eri käytänteiden ja toimintakulttuurin tuntemiseen, lukio-opinnoissa vaadittavien taitojen harjaanuttamiseen ja lukio-opiskelijaksi kasvamiseen.

Opintojen edetessä ohjauksessa painottuu lukio-opintojen suunnitelmallinen eteenpäin vieminen ja ylioppilastutkintoon valmistautuminen. Opintojen loppuvaiheessa keskitytään lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkinnon vaatimien suoritusten saamiseen sekä tutustutaan lukion jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin.

Lukioaikana opiskelija saa ohjausta monipuolisesti. Henkilökohtaisen ohjauksen ja kaikilla oppitunneilla tapahtuvan opetuksen lisäksi opiskelijaa ohjataan koko ikäluokille pidettävissä infotilaisuuksissa, ryhmäohjaustuokioissa, sähköisellä viestinnällä ja tiedottamisella sekä opinto-ohjauksen kurseilla luokka-, suur- ja pienryhmäopetuksena. Opiskelija ohjataan tarvittaessa erityisopettajalle tai muiden tukipalvelujen pariin: terveydenhoitajalle, kuraattorille tai psykologille.

Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako

Rehtori:

o koordinoi ja tukee ohjaustoimintaa

o tiedottaa lukio-opintoihin ja ylioppilastutkintoon liittyvistä säännöistä ja määräyksistä

Opinto-ohjaaja:

o vastaa ohjauksen kokonaissuunnittelusta koulussa

o ohjaa ja auttaa opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa

o ohjaa ja auttaa kurssivalintojen tekemisessä

o ohjaa ja auttaa henkilökohtaisen lukujärjestyksen laatimisessa

o organisoi jatko-opiskelupaikkoihin ja työelämään tutustumisia

o ohjaa nivelvaiheissa ja opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta toiseen

o tekee monialaista yhteistyötä opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi

o osallistuu tarvittaessa opiskeluhoillon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

versio 15.8.2018

Ryhmänohjaaja:

- o on oman ryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaaja
- o on ensisijainen yhdyshenkilö koulun ja huoltajien välillä
- o perehdyttää uudet opiskelijat koulun käytänteisiin
- o ohjaa opiskelijoita ryhmäytymään ja tukee ryhmänsä yhteisöllisyyttä
- o haastattelee oman ryhmänsä opiskelijat
- o seuraa hallinto-ohjelman avulla säännöllisesti ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, kurssikertymää ja poissaoloja sekä puuttuu niihin tarvittaessa
- o tekee säännöllistä yhteistyötä opinto-ohjaajan kanssa
- o pitää ryhmänohjaajan tuokioita ja tiedottaa ryhmällensä ajankohtaisista asioista
- o osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Aineenopettaja:

- o ohjaa ja auttaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan
- o seuraa ja merkitsee hallinto-ohjelmaan opiskelijan kurssin aikaiset poissaolot ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajalle
- o seuraa opiskelijan opintojen edistymistä omassa oppiaineessaan
- o tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta
- o osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Erytisopettaja tai muu koulun nimeämä asiantuntija:

- o arvioi oppimisen ja opiskelun tuen tarpeen
- o ohjaa ja opettaa opiskelijaa opiskelutaidoissa
- o tekee luki-testit ja laatii tarvittaessa luki-lausunnon
- o antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta lukioaikana ja yo-kirjoituksia varten
- o tekee säännöllistä yhteistyötä opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajien ja aineenopettajien kanssa
- o osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan

Tarkemmat ohjaussuunnitelmat tehdään oppilaitoskohtaisesti.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä.

4.3 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.

Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua perusopetuksesta perusopetuslain 40 §:n perusteella (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) saatuun tietoon, opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lukiossa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä yhteistyössä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen, monipuolinen opinto-ohjaus ja ryhmänohjaajan tuki. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lukiolain 13 §:n (629/1998, muutettu lailla 478/2003) mukaan

opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan lukiolain 29 §:n 2 momentin mukaisia palveluja. Oppimisen ja opiskelun tuen rinnalla opiskelija voi saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan ja miten tuki suunnitellaan ja järjestetään.

Seudullinen opetussuunnitelma

Tuen tavoitteena on oppimisen esteettömyys ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäiseminen. Tuki voi olla yhteisöllisiä, opiskeluympäristöön tai yksilölliseen tukemiseen liittyviä ratkaisuja.

Tiedottaminen

Lukiot tiedottavat uusille opiskelijoille ja heidän huoltajilleen oppimisen ja opiskelun tuesta ja oppimisvaikeuksien huomioimisesta lukio-opinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa.

Oppimisen ja opiskelun tuen järjestämisen kannalta on tärkeätä, että tarvittava tieto opiskelijan oppimisvaikeuksista ja tuen tarpeesta siirtyy koulun sisällä. Ryhmänohjaajalla on tieto opiskelijoidensa tuen tarpeesta.

Tuen tarpeen arviointi

Lukiossa kartoitetaan uusien opiskelijoiden oppimistaustaa ja tuen tarvetta. Tietoa tuen tarpeesta saadaan opiskelijalta ja huoltajalta. Lakisääteinen tieto tuen tarpeesta ja aiemmin annetusta tuesta siirretään peruskoulusta.

Erityisopettaja tai muu asiantuntija teettää opiskelijoilla lukiseulat ja kyselyn omasta oppimisesta. Tuen tarpeen arviointi vaatii onnistuakseen moniammatillista yhteistyötä.

Tukitoimien suunnittelu

Tukitoimien suunnitteluun osallistuu opiskelija itse sekä tarvittaessa hänen huoltajansa. Koululta suunnittelussa ovat mukana esimerkiksi erityisopettaja, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja, apulaisrehtori ja aineenopettaja. Tukitoimien suunnittelussa voidaan konsultoida myös opiskeluhuoltohenkilöstöä ja muita yhteistyötahoja.

Tukea tarvitsevaa opiskelijaa tavataan säännöllisesti ja seurataan tukijärjestelyiden toimivuutta. Opiskelijan tulee saada sellaista tukea, jota hän tarvitsee ja jota koulun resursseilla on mahdollista järjestää. Mikäli opiskelijalla on oikeus ja tarve erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa, on tuen suunnittelu aloitettava mahdollisimman varhain, usein ensimmäisen lukivuoden aikana.

Tuen järjestäminen

Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja tarpeet, ja tavoitteena on vähentää erikseen järjestettävää tukea. Opiskelijoita tuetaan opinto-ohjauksen keinoin ja heitä ohjataan opiskelu- ja itsearviointitaidoissa. Tarvittaessa oppimista voidaan tukea tukikurssien ja tukiopetuksen avulla. Oppimisvaikeus voi edellyttää myös erityisiä arvioinnin järjestelyjä (esimerkiksi lisäaika kokeessa, osakokeet), erityistä oppimateriaalia tai avustajan käyttöä.

Opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen ja erityisjärjestelyiden hakemisessa lukioaikana ja ylioppilaskirjoituksia varten. Erityisopettaja tai muu koulun nimeämä asiantuntija tekee tarvittaessa lukitestausten ja laatii lukihäiriölausunnon, johon sisältyy aineenopettajien huomioita opiskelijan työskentelystä eri oppiaineissa.

Opiskelijaa ohjataan erityisjärjestelyiden harjoittelussa lukioaikana. Aineenopettaja vastaa sovituista tukijärjestelyistä oppitunneillaan ja kurssikokeissaan. Tarvittavat tukitoimet kirjataan hallinto-ohjelmaan opiskelijan tietoihin.

4.4 Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 2 ja 3 §.]

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3, 9 (muutettu lailla 1409/2014) ja 11 §.]

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 ja 4 §, lukiolaki 629/1998, 27 § (1268/2013).]

4.4.1 Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta [lukiolaki 10 §, 29 a § (muutettu lailla 1289/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §].

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa [lukiolaki 27 § (muutettu lailla 1268/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §]. Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön [lukiolaki 21 § (muutettu lailla 1268/2013)]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §.)

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskeissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoitossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 ja 18 §.)

Opiskeluhoitoryhmät sekä oppimisen ja opiskelun tuen ryhmä monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoiton monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhoiton kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat 1) opiskeluhoiton ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä, 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä sekä 4) oppimisen ja opiskelun tuen ryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §, Lukiolaki 32 §)

Tampereen kaupunki asettaa opiskeluhoiton ohjausryhmän ja Tampereen yliopisto asettaa oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä, opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhoiton ohjausryhmä vastaa koulutuksen opiskeluhoiton yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Tampereen yliopiston opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoiton suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa Tampereen yliopiston normaalikoulun johtava rehtori. Tampereen yliopisto ja opiskeluhoiton palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoiton toteuttaminen ja kehittäminen.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoiton tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoiton palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoiton yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §).

Pedagogista oppimisen ja opiskelun tuen tarvetta seurataan säännöllisesti. Opiskeluhoiton toimijat kokoontuvat säännöllisesti suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Tämä ryhmä kokoontuu säännöllisesti koordinoitujen lukiossa tapahtuvaa laaja-alaista ja moniammatillisista opiskeluhoito- sekä yksilöllistä opiskelun tukea. Ryhmä huolehtii pedagogisesta tuesta ja yhteisöllisestä opiskeluhoitosta lukiossa. (Lukiolaki 32 §)

4.4.2 Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus, 2) opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollasta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 ja 13 §, lastensuojelulaki 417/ 2007, 12 § (muutettu lailla 1292/2013), lukiolaki 10 § (muutettu lailla 478/2003), terveydenhuoltolaki (1326/2013) 17 §.]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. [Lastensuojelulaki 12 § (muutettu lailla 1292/2013).]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Opiskeluhoito opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelma laatimiseksi.

Opetussuunnitelma tulee opiskeluhuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa [lukiolaki 10 § (muutettu lailla 478/2003), terveydenhuoltolaki 17 §]. Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 §).

Seudullinen opetussuunnitelma

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3§).

Tämä tarkoittaa arjessa opettajien ja oppilaitoksen henkilökunnan kasvatusvastuun uudelleenajattelua ja haltuun ottamista.

Opiskeluhuollon tulee olla luonteeltaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevää toimintaa, josta ovat vastuussa kaikki oppilaitosyhteisön jäsenet. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskeluhuollon palvelut (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut), ja ne toteutetaan yhdessä toisen asteen koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskeluhoitoa järjestetään kahdella tasolla. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan sellaista toimintakulttuuria ja sellaisia toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluita.

Lain mukaan opiskeluhoollon toimintaa ohjaa ohjausryhmä, joka koostuu Tampereen seudulla eri koulutuksenjärjestäjien toisen asteen koulutuksen yhteisenä ohjausryhmänä. Ohjausryhmä vastaa yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja meta-arvioinnista. Ohjausryhmä kokoontuu vähintään kerran lukukaudessa ja kerätyn palautteen perusteella asettaa seutukunnan opiskeluhoollon toiminnalle vuosittaiset kehittämiskohteet.

Kullakin oppilaitoksella on oma opiskeluhoitoryhmä, joka vastaa oppilaitoksen tasolla opiskeluhoollon suunnittelusta, toteutuksesta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista ohjausryhmän laatiman suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmaan kirjataan mm. ne toimenpiteet, joilla opiskelijoiden hyvinvointia edistetään ennakoivasti ja pitkäjänteisesti. Tähän suunnitelmaan kirjataan myös opintojen eri vaiheisiin liittyvät toimet mm. ryhmäytymisen ja opintoihin liittyvien taitojen ja valmiuksien vahvistaminen.

Opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttaa myös se, miten opiskelijat otetaan mukaan oppilaitoksen toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaitoksen johdon tulee tavata opiskelijoita myös muuten kuin edustajiensa (oppilaskunta) välityksellä. Kysely- ja keskustelutilaisuudet johdon ja opiskelijoiden välillä vahvistavat avointa ja osallistavaa vuorovaikutusta. Opiskelijoille tulee antaa tietoa erilaisista mahdollisuuksista ottaa yhteyttä myös nimettömästi.

Yksittäisen opiskelijan tukena toimii myös hyvin toimiva ryhmä. Opintoihin kiinnittyminen ensimmäisenä vuonna tukee määrääjassa valmistumista. Opiskelijoiden ryhmäyttäminen ja ryhmän tukeminen opintojen aikana ehkäisevät yksinäisyyden kokemusta ja syrjäytymistä. Tärkeä osa yhteisöllistä opiskeluhoitoa on opettaa ja tukea opiskelijan vastuuta omasta ja yhteisön hyvinvoinnista.

Oppilaitoksen ja kotien yhteisenä tehtävänä on tukea opiskelijaa opintojen aikana. Kaikkien opettajien tehtävänä on huomata, ottaa puheeksi ja tarvittaessa ohjata opiskelijaa eteenpäin. Ryhmänohjaajalla on ensisijainen vastuu toimia yhdyshenkilönä kodin ja koulun välillä. Ryhmänohjaajan tulee olla yhteydessä uusien opiskelijoiden huoltajiin heti opintojen alussa. Tässä yhteydessä kannattaa nostaa esiin huoltajan keskeinen rooli opintojen tukemisessa. Varhainen yhteydenotto huoltajiin helpottaa molemminpuolista yhteydenpitoa opintojen aikana. Sujuvaa yhteistyötä helpottaa, kun ryhmänohjaaja on kotiin yhteydessä myös positiivisissa merkeissä. Sähköinen opiskelijahallintajärjestelmä helpottaa yhteydenpitoa. Yli 18-vuotiaalla opiskelijalla on mahdollisuus kieltää oppilaitoksen

yhteydenotot kotiin. Tavoitteena kuitenkin on, että opiskelija täysikäisyydestään huolimatta antaisi kodin ja koulun väliselle keskustelulle mahdollisuudet.

Mahdolliset oppilaitoksissa toimivat vanhempainyhdistykset ovat yksi kodin ja koulun välisen yhteistyön voimavara. Myös muiden hallintokuntien ja kolmannen sektorin sekä oppilaitoksen yhteistoimintaa tulee vahvistaa.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoito toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoitoon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §.)

Oppilaitoksen opiskelijakuntaa kuullaan ennen suunnitelman vahvistamista [lukiolaki 27 § (muutettu lailla 1268/2013)]. Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoitoon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoitoon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoitoon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoitoon muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitoon suunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoitoon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjakon sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen

- opiskeluhoollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoollon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma [lukiolaki 21 § (muutettu lailla 1268/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §].

Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma [pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §)].

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoitojärjestämisen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoitojärjestämistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi:

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen ja keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen ja yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoitojärjestämisen yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys

- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (erikoissairaanhoido, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi jne.).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoillon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoillon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoillossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoilto-suunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa opiskeluhoillon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 §).

Opiskeluhoilto-suunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Suunnitelmassa esitetään seurattavat asiat, tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho. Tämän lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoillon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

Tampereen yliopiston normaalikoulun opiskeluhoilto-suunnitelma on liite 1 (liite on koko oppilaitoksen yhteinen asiakirja).

4.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 21 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös oppilaitoksen järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja oppilaitoksen henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämistä, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Seudullinen opetussuunnitelma

Opiskelijaa, joka rikkoo järjestystä, harjoittaa opinnoissaan vilppiä tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan kurinpidollisesti rangaista. Kurinpidorangaistuksia ovat kirjallinen varoitus ja opiskelijan erottaminen oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi. Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Lisäksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi, voidaan opiskelijan osallistuminen opetukseen evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi.

(LL 26§)

Lukiolla erillinen suunnitelma, jossa toimintaohjeet

- rehtorin puhuttelu: opiskelijan kuuleminen kirjallisesti
- kirjallinen varoitus: opiskelijan ja huoltajien kuuleminen kirjallisesti (rehtori)
- 3 päivän opetuksesta epääminen: opiskelijan ja huoltajan kuuleminen kirjallisesti
- määräaikainen erottaminen (erottaminen ja opiskelusta pidättäminen päätettävä monijäsenisessä toimielimessä)

Vilppi opintojen suorittamisessa, kuten esimerkiksi plagiointi tai luntaus johtaa seuraamuksiin joita teon törkeys ja toistuvuus huomioiden, ovat rehtorin puhuttelu, opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kuuleminen, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen. Lisäksi seuraamuksena on hylätty kurssin osasuoritus tai kurssin hylkäys.

Päihteiden hallussapito ja käyttäminen sekä niiden vaikutuksenalaisena esiintyminen oppilaitoksen tiloissa ja toiminnoissa on kielletty ja johtaa aina kirjalliseen varoitukseen. Väkivaltainen käytös johtaa aina vähintään kirjalliseen varoitukseen.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Opettajalla ja rehtorilla on toimivalta tarkastaa opiskelijan tavarat ja ottaa haltuun esineitä ja aineet, jotka vaarantavat opiskelijan tai muiden turvallisuuden.

Lukiolla on erillinen suunnitelma, jossa on tarkemmin toimintaohjeet vaarallisen tai kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamisesta.

Kaikissa kurinpitokeinojen käyttötilanteissa noudatetaan hyvää hallintoa ja yleisiä oikeusturvaperiaatteita, joita ovat yhdenvertaisuus, tarkoitussidonnaisuus, puolueettomuus, suhteellisuus ja luottamuksensuoja.

Henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä hoidetaan tiedottamisella ja tarvittavalla koulutuksella.

Koulu tiedottaa järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista. Opiskelijoille tiedottaminen tapahtuu ryhmänohjaajan tai muun opetushenkilöstön toimesta esimerkiksi ryhmänohjaajantunneilla.

Opiskeluhoitosuunnitelma sisältää kuvauksen yhteistyöstä eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelmassa on myös menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Kaikki säännöt voimassa kaikissa koulun tapahtumissa myös koulun ulkopuolella

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion kurinpitosuunnitelma on opetussuunnitelman liite 2.

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, missä määrin ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyt alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta, tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia

perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain 8 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omissa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- ja että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain 8 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatusta- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman ja kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin.

Viittomakielisiä opiskelijoita on informoitava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain 8 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus

versio 15.8.2018

-opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kurseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5 OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailta kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen

moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

5.2 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa. Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa aihekokonaisuuksia käsitellään eri oppiaineissa niihin parhaiten soveltuvalla tavalla. Sisällöllisesti osa aihekokonaisuuksista voi oppiaineen luonteen huomioiden olla suuremmassa roolissa kuin joku toinen. Kunkin kurssin opettaja vastaa siitä, että aihekokonaisuudet tulevat opetussuunnitelmaan laaditun suunnitelman mukaan toteutetuiksi. Tätä kutsutaan ensimmäiseksi tasoksi.

Aihekokonaisuuksia käsitellään vuosittain myös siten, että lukiolaisen kolmen vuoden opintojen aikana kaikki aihekokonaisuudet tulevat käsitellyksi oppiaineiden rajat ylittävästi teemakokonaisuuksina tai ongelmanratkaisutehtävinä. Koko koulu yhteisö osallistuu kunkin toteutuksen suunnitteluun. Opiskelijakunta saa uuden lukuvuoden suunnitteluvaiheessa tiedon kokonaisuuksista ja vastuualueestaan. Tämä muodostaa aihekokonaisuuksien toisen tason käsittelyn.

Aihekokonaisuuksissa tähdennetään yhteistyötä yrityselämän, yhteistyökumppaneiden ja perheiden kanssa. Aihekokonaisuuksien käsittelyssä ilmiölähtöisyys, toiminnallisuus ja uusien pedagogisten toimintatapojen kokeileminen ovat keskiössä. Vuosittaisessa suunnitelmassa tarkennetaan aihekokonaisuuden käsittelyn tapa ja tarkka aika.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yrityselämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestäämään myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä

- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa aihekokonaisuus on voimakkaasti esillä BN-linjan opinnoissa ja sitä kautta koko lukion toiminnassa. Opiskelijakuntatoiminta antaa opiskelijoille mahdollisuuden saada kokemusta vaikuttamisesta ja osallistumisesta. Koulun toiminnassa otetaan opiskelijakunta monipuolisesti huomioon. Tämä aihekokonaisuus on yksi koulun painopisteistä. Aihekokonaisuus on opiskelijoiden mielestä kolmen tärkeimmän joukossa.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämönhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismien ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja

turvallisuuskulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa aihekokonaisuus liittyy läheisesti yhteisöllisen opiskelijahuollon toimiin. Tämä aihekokonaisuus on yksi opiskelijoiden valitsemista kolmesta tärkeimmästä aihekokonaisuudesta.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestäväan kehityksen puolesta. Kestäväan kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestäväan tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestäväan elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestäväan
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestäväan elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestäväan elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolisesti huolehtivaa elämäntapaa
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestäväa ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestäväan kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä.

Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestäväan elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestäväan kehityksen toteutumista laatimalla oman kestäväan kehityksen ohjelman. Keskeistä kestäväan kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa aihekokonaisuus on osana teemaopintoja. Aihekokonaisuuden sisällöt tulevat esiin monipuolisesti oppiaineissa. Tämä aihekokonaisuus on yksi opiskelijoiden valitsemista tärkeimmistä aihekokonaisuuksista.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa aihekokonaisuus näkyy suvaitsevaisuutena eri kulttuureja kohtaan. Koulumme kansainvälinen toiminta ja lukuisat ulkomaiset vierailijadelegaatiot tuovat tämän aihekokonaisuuden luontevaksi osaksi koulun arkea. Tampereen yliopiston normaalikoulu on UNESCO-koulu, mikä näkyy kurssitarjonnassa mm. monipuolisina kansainvälisyyskursseina.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieron näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa aihekokonaisuus on luontevana osana eri oppiaineiden opetuksessa.

5.3. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan

tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

5.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojensa kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutuseetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein

- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Äidinkieli ja kirjallisuus on ylioppilaskirjoituksissa pakollinen aine niille, joiden äidinkieli on suomi. Opiskelijat, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, voivat kirjoittaa S2-ylioppilaskokeen.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa on kuusi pakollista kurssia. Kurssit on suositeltavaa suorittaa numerojärjestyksessä. Kurssien suorittamista itsenäisinä suorituksina ei suositella muuten kuin erityisen painavista syistä. Erityisesti ÄI4-kurssin suoritus itsenäisesti tulee kyseeseen vain erittäin painavasta syystä.

Kurssit ÄI7, ÄI8 ja ÄI9 ovat valtakunnallisia syventäviä kursseja. Kurssit ÄI8 ja ÄI9 valmentavat pakolliseen kirjalliseen ylioppilaskokeeseen. Kurssi ÄI7 valmentaa vapaaehtoiseen valtakunnalliseen suulliseen päättökokeeseen. Lisäksi kurssi ÄI7 vahvistaa monipuolisesti opiskelussa ja työelämässä tarvittavia puhe- ja vuorovaikutustaitoja.

Kurssit ÄI10, ÄI11, ÄI12 ja ÄI13 ovat koulukohtaisia syventäviä kursseja. Ne tarjoavat elämyksiä ja tukevat äidinkielen ja kirjallisuuden sisältöjen hallintaa sekä luku- ja kirjoitustaidon kehittymistä.

Aihekokonaisuudet äidinkielessä ja kirjallisuudessa

Aihekokonaisuuksia ovat seuraavat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Kaikki aihekokonaisuudet otetaan kurssien sisällöissä ja toteutuksissa huomioon soveltuvin osin.

Eniten äidinkielessä ja kirjallisuudessa näkyvät aihekokonaisuuksista monilukutaito ja mediat, aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen. Siten pakollisten kurssien keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa ajattelun ja oppimisen taidot, monenlaisten tekstien lukutaito, lähdekritiikki ja kielitietoisuus. Lisäksi vahvistetaan itseilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja. Oman kulttuurin tuntemus on muiden kulttuurien tuntemisen perustana.

Aihekokonaisuuksia hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä teknologia ja yhteiskunta käsitellään lähinnä kirjallisuuden yhteydessä. Lisäksi niihin liittyvistä asioista muun muassa kirjoitetaan, keskustellaan, väitellään ja pidetään puheita.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys

- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen
- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- syventää ryhmäviestintätaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista
- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyyli- ja muotoiluseikkoja
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutusetiikasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin
- syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa
- syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista

- tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja
- oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat
- kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykyculttuurissa
- nykysteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (Ä17)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä
- syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita
- kehittää viestintärohkeuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan

- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

•

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (Ä18)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaen erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.

•

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen

- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI9)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista
- varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista.

Keskeiset sisällöt

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen
-

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

ÄI10 Elämyksiä elokuvista ja kirjallisuudesta

Opiskelija syventää ja monipuolistaa kirjallisuuteen ja elokuvaan liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii erittelemään ja tulkitsemaan niitä monipuolisesti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää elokuvien ja kirjallisuuden tuntemustaan.
- vahvistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta ja elokuvia sekä suullisesti että kirjallisesti.
- parantaa taitojaan tutkia elokuvia ja kirjallisuutta eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- elokuvia ja kirjoja samasta aiheesta, teemasta tai aikakaudesta
- elokuvista ja kirjallisuudesta keskustellaan ja niitä tulkitaan myös kirjallisuudentutkimuksen eri suuntausten näkökulmista
- voidaan työstää esimerkiksi näyttely, lehti, julkinen keskustelutilaisuus, video tai nettisivut, joihin koko koulu tai lähiympäristö voi tutustua

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

ÄI11 Kielenhuollon kurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielenhuollon merkityksen ja oppii aktiivisesti itse kiinnittämään huomiota tekstiensä kieleen.
- tietää, mistä saa tietoa kirjoitetun kielen normeista, ja osaa hyödyntää tätä tietoa omissa teksteissään.
- parantaa normien hallintaansa.

Keskeiset sisällöt

- kielenhuollon harjoituksia ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaisesti
- tehdään tekstejä ja tutkitaan niitä erityisesti kielenhuollon näkökulmasta

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat mahdollisen kurssikokeen lisäksi monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

Tiedoksi

- Kurssin paikka on vapaasti valittavissa. Parhaiten se kuitenkin sopii ÄI2:n jälkeen peruskoulun oikeinkirjoituskäytänteiden varmistamiseksi tai juuri ennen ylioppilaskirjoituksia.
- Osa kurssista voidaan toteuttaa monimuoto-opetuksena, esimerkiksi verkkotehtävien avulla.

ÄI12 Luova kirjoittaminen

Kurssilla on mahdollisuus kokeilla erilaisten tekstien kirjoittamista. Kurssi on tarkoitettu niille, jotka ovat kiinnostuneita kokeilemaan eri tekstilajeja, tyyliä ja sävyä sekä etsimään omia rajojaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa luovuuttaan ja taitoaan kirjoittaa erilaisia tekstejä.
- löytää erilaisia keinoja lisätä ilmaisuvoimaa omiin teksteihinsä.
- osaa antaa palautetta ja osaa hyödyntää toisilta saamaansa palautetta.
- oppii hyödyntämään kaunokirjallisuuden käsitteitä omien tekstien tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä

- teksteistä keskustellaan, annetaan ja vastaanotetaan palautetta
- teksteistä voidaan työstää ryhmän oma julkaisu

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksenä ovat läsnäolo oppitunneilla ja osallistuminen opetukseen. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana.

ÄI13 Lukudiplomikurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää kirjallisuuden tuntemusta.
- vahvistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta (romaaneja, novelleja, runoja, näytelmiä).
- pääsee kokemaan elämyksiä, kokeilemaan kielen keinoja, kuvittelemaan ja kehittämään omaa suhdettaan lukemiseen.
- harjaantuu työskentelemään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- lukudiplomia varten luetaan 20 kirjaa koko lukioaikana
- jokaisesta luetusta kirjasta tehdään pääsääntöisesti yksi tehtävä
- kirjoista keskustellaan

Arviointi

Kurssin arvioinnin edellytyksiä ovat listalta valittujen kirjojen lukeminen ja niihin liittyvien sovitujen tehtävien suorittaminen sekä osallistuminen sovituihin tapaamisiin.

Tiedoksi

- Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Kurssi on lukiovuosien kuluessa suoritettava kurssi.
- Kurssiin kuuluu joitakin tapaamisia sekä etätyöskentelyä.
- Osa tehtävistä sopii äidinkielen ylioppilaskokeeseen valmentautumiseen.
- Lukudiplomikirjoiksi hyväksytään myös äidinkielen ja kirjallisuuden kursseilla luetut kirjat.

5.4 Toinen kotimainen kieli

5.4.1 Ruotsi

Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuusien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Ruotsin kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittyä ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- rohkaistua hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyä tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliohjelmaansa tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2	B2.2	B2.2

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielenomainen oppimäärä		A-oppimäärä		B1-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1
Kurssi	2	→	2	→	2
Kurssi	3	→	3	→	3
Kurssi	4	→	4	→	4
Kurssi	5	→	5		
Kurssi	6	→	6	→	5
Kurssi	7	→	7	→	7
Kurssi	8	→	8	→	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kurseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kurseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kurseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

5.4.1.1 Ruotsi, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsi kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa sekä B1.2 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kurseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kurseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

1. Ruotsinkielinen maailmani (RUA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle ja etsitään autenttisia ruotsinkielisiä kielenkäyttöympäristöjä sekä keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpäähän, harrastuksiin, kiinnostuksen kohteisiin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (RUA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaatimuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen pohjoismaisessa kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä (RUA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiirinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, ruotsinkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RUA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta ruotsin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (RUA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RUA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa ruotsin kielellä myös muualla kuin Suomessa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpäiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkintamista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen/suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (RUA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmista ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (RUA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

5.4.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden toteuttamista tuetaan rohkaisemalla opiskelijoita mm. mielipidekirjoitusten laatimiseen eri viestintävälineitä käyttäen. Kurssissa 5 tutustutaan eri ammatteihin ja opiskelijat kertovat omista ammattihaaveistaan ja -suunnitelmistaan. Opiskelijat voivat osallistua projekteihin ruotsinkielisten oppilaitosten kanssa.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Omasta hyvinvoinnista, opiskelusta ja terveistä elämäntavoista kertomista harjoitellaan erityisesti 1. kurssissa, jossa näitä teemoja käsitellään. Kurssissa 4 harjoitellaan keskusteluja ja kannanottoja maahanmuuttajien oloihin ja heidän mahdollisiin ongelmiinsa liityen. Toisten huomioonottamista harjoitellaan kaikilla kursseilla valitsemalla työtavat sen mukaisesti.

Vuorovaikutustilanteissa esiintyviä konflikteja ratkotaan käyttämällä asianmukaisia ilmaisutapoja.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Tämän aihekokonaisuuden toteuttamisessa opiskelijan jo osaamat kielet auttavat uusien vieraiden kielten opiskelussa. Eri medioiden ja tekstilajien avulla tutustutaan vieraiden maiden kulttuureihin. Aihekokonaisuus toteutuu parhaiten kurseissa 3–5, joissa pohjoismaisista lähtökohdista tutustutaan muiden maiden kulttuuriperintöihin. Opiskelijat voivat verkostoitua kansainvälisesti ja hyödyntää kotikansainvälisyyttä.

Monilukutaito ja mediat

Tämä aihekokonaisuus toteutuu kaikilla kursseilla, kun harjoitellaan tekstien tuottamista ja tulkintaa eri medioiden avulla. Nykytekniikan avulla opiskelija voi tuottaa omaa materiaalia muiden analysoitavaksi. Hän harjaantuu tulkitsemaan tekstiaineistoja vertailemalla eri medioissa esiintyviä tekstejä.

Teknologia ja yhteiskunta

Teknologian avulla opiskelija rohkaistuu käyttämään mahdollisuuksiaan ja ongelmanratkaisutaitojaan laatimalla omia tekstejä. Hän oppii myös suhtautumaan erehdyksiinsä luontevana osana työskentelyprosesseja.

Kurssien vastaavuudet vanhan ja uuden opetussuunnitelman mukaan

OPS 2005

LOPS 2016

5RUB1 Koulu ja vapaa-aika	RUB11 Minun ruotsini
5RUB2 Arkielämää Pohjoismaissa	RUB12 Hyvinvointi ja ihmissuhteet
5RUB3 Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa	RUB13 Kulttuuri ja mediat
5RUB4 Elämää yhdessä ja erikseen elinympäristömme	RUB14 Monenlaiset
5RUB5 Elinympäristömme	RUB15 Opiskelu- ja työelämää
5RUB6 Puhu ja ymmärrä paremmin	RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen
5RUB7 Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen	RUB17 Kestävä elämäntapa
5RUB9 Perustiedot vahvoiksi	RUB18 Perustaidot haltuun
5RUB10 Ruotsin abikurssi	RUB19 Ruotsin abikurssi
5RUB13 Ruotsin varikkokurssi	RUB110 Ruotsin varikkokurssi

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

Arviointi

Pakolliset kurssit arvioidaan asteikolla 4–10. Kirjallisten kokeiden lisäksi arvioidaan tuntityöskentelyä sekä muiden annettujen tehtävien suorittamista.

1. Minun ruotsini (RUB11)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

Kurssilla kerrataan ja syvennetään perussanastoa ja -rakenteita sekä harjoitellaan arkista viestintää itselle tärkeissä tilanteissa. Käsiteltäviä aihepiirejä ovat mm. koulu, perhe ja vapaa-aika sekä niihin liittyvät tilanteet. Kerrataan substantiivit, verbit, adjektiivit ja päälauseen sanajärjestys sekä harjoitellaan näiden rakenteiden oikeaa käyttöä eri tilanteissa. Kurssilla painotetaan suullista kielitaitoa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Kurssilla harjoitellaan eri vuorovaikutustilanteissa toimimista. Mielipiteen ilmaisun lisäksi harjoitellaan mm. osoittamaan myötätuntoa ja huomioimaan keskustelukumppani. Lisäksi voidaan kirjoittaa blogipäivityksiä tai tviittejä sekä tehdä haastatteluja. Omat tuotokset voidaan koota portfolioon.

Käsiteltäviä teemoja ovat mm. asuminen, vaatteet, matkustaminen sekä perhe- ja ystävyysuhteet. Opittavia rakenteita ovat sivulauseet, adjektiivin vertailumuodot sekä persoonapronominit.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Kurssilla voidaan käyttää oppimateriaaleina sanoma- ja aikakauslehtiä, Tv:tä, videoita, blogeja, yms. Esimerkkejä pyritään löytämään kaikista Pohjoismaista. Pyritään siihen, että jokainen opiskelija tutustuu medioihin monipuolisesti ja tuottaa omaa tekstiä käyttäen ainakin yhtä mediaa. Kulttuuri ymmärretään sanan laajassa merkityksessä, eli tuotokset voivat olla hyvin erilaisia riippuen opiskelijan omasta kiinnostuksen kohteesta.

Kurssilla käsitellään mm. relatiivilauseita, indefiniitti-, demonstratiivi- ja interrogatiivipronomineja sekä erisnimien sukua.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä ajankohtaiset ilmiöt yhteiskunnassa, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

Kurssilla käsitellään mm. ihmissuhteita, elämänarvoja, tasa-arvoa, elämäntutkimuksellisia asioita, uskomuksia ja ikäryhmien välisiä suhteita. Tutustutaan maahanmuuttajien tuomaan monikulttuurisuuteen opiskelijan omasta näkökulmasta.

Rakenteissa keskitytään verbioppiin: käsitellään apuverbit, infinitiivi, konditionaali ja konjunktiivi.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Kurssilla perehdytään jatko-opintojen edellyttämiin kielitaitovaatimuksiin. Tutustutaan kotimaisiin ja pohjoismaisiin oppilaitoksiin, jotka tarjoavat mahdollisuuden opiskella ruotsin kielellä. Sisältöinä voivat olla eri ammattialojen edellyttämät kielenkäyttötilanteet. Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan peruskielitaito, joka antaa mahdollisuuden ruotsinkielisiin jatko-opintoihin.

Kurssilla opiskellaan rakenneasioina partisiipin preesens ja perfekti sekä eri passiiveja: s-passiivi, *bli-* ja *vara-*passiivi sekä prepositioilmauksia.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Arviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan asteikolla 4-10.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssilla keskitytään jokapäiväisen elämän puhetilanteisiin, omakohtaisiin kokemuksiin. Opetellaan kohteliaan viestinnän edellyttämiä fraaseja sekä keinoja selviytyä haastavista vuorovaikutustilanteista. Tilanteet pyritään saamaan mahdollisimman autenttisiksi. Opiskelija voi valmistella pidemmän suullisen esityksen jostakin hänelle tärkeästä aiheesta.

Kurssilla voidaan käyttää sähköisiä oppimisympäristöjä ja simuloida tilanteita, joita opiskelija tarvitsee esim. työelämässä tai tulevaisuuden opinnoissaan.

Kurssilla voidaan kerrata pakollisten kurssien kieliainesta opiskelijoiden toivomusten mukaan. Kurssin lopuksi opiskelija suorittaa valtakunnallisen suullisen kokeen annettujen kriteerien mukaisesti. Mahdollinen osallistuminen koulun projekteihin voi olla osana tämän kurssin suorittamista.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Kurssimateriaalina voidaan käyttää mm. sanoma- ja aikakauslehtiä, blogeja tai opiskelijoiden omia tuotoksia. Opiskelijoita rohkaistetaan tuottamaan johonkin tekstilajiin kuuluva pidempi kirjallinen esitys valitsemansa viestintävälineen kautta.

Kurssilla kerrataan erityisesti kirjallisessa viestinnässä vaadittavaa kielialan tarpeen mukaan syventäen. Osallistuminen koulun projektiin yhteistyökoulun kanssa voidaan hyvittää osittain tässä kurssissa.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

8. Perustaidot haltuun (RUB18)

Tavoitteet

Tavoitteena on kerrata ja aktivoida ruotsin keskeinen oppiaine sekä vahvistaa kielen oppimistaitoja.

Keskeiset sisällöt

Kielioppitermejä selvennetään, kerrataan keskeinen kielioppi ja sanasto sekä harjoitellaan lauseiden muodostamista esim. pienten viestien avulla. Oppimateriaaleina voidaan käyttää erilaisia mediatekstejä ja opiskelijoiden omia tuotoksia. Opiskelijat itse voivat vaikuttaa kurssin sisältöön. Pyritään siihen, että opiskelija oppisi tuottamaan mahdollisimman oikeakielistä peruskieltä ja ymmärtäisi myös vaikeampaa, mahdollisimman autenttista kieltä.

Arviointi

Arviointi muutetaan numeroarvioinnista asteikolle hyväksytty – hylätty.

9. Ruotsin abikurssi (RUB19)

Tavoitteet

Tavoitteena on harjoitella niitä taitoja, joita vaaditaan mahdollisimman hyvään menestymiseen ylioppilaskokeessa. Opiskeltavia taitoja ovat keskeisten rakenteiden hallinta, oikean luku- ja kuuntelutekniikan valitseminen sekä oikeakielisen ja sujuvan kirjoitetun tekstin tuottaminen. Sanastoa aktivoidaan ja laajennetaan mahdollisimman autenttisissa tilanteissa.

versio 15.8.2018

Keskeiset sisällöt

Abikursilla vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa sähköisissä koeympäristöissä. Perinteisen testaamisen ohella valmistaudutaan sähköiseen ylioppilaskokeeseen käyttäen hyväksi päätelaitteita. Kuulokkeiden avulla opiskelijat voivat tehdä omalla päätelaitteellaan esim. kuuntelutehtäviä, joissa on videokuvaa mukana. Kurssin sisältö muokkautuu sitä mukaa, kun ylioppilaskokeen rakenteesta tulee tarkempaa tietoa.

Arviointi

Kurssi arvioidaan hyväksyty/hylätty. Kurssin alussa selvitetään hyväksyttävän suorituksen kriteerit.

10. Ruotsin varikkokurssi (RUB110)

Tavoitteet

Ruotsin varikkokurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia ruotsin kielen opiskelussa. Kurssin tavoitteena on tarjota tukea ja auttaa, jos opiskelijalla on suoritetusta kurssista hylätty arvosana, jolloin hän voi ohjatusti yrittää korottaa kurssin arvosanaa. Opiskelija voi myös hakea tukea eri kurssien suorittamiseen saadakseen paremman arvosanan varsinaisella kurssilla.

Keskeiset sisällöt

Sisällöt rakentuvat opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaisiksi, jotta oppimäärän suorittaminen varsinaisen kurssin aikana onnistuisi. Oppimateriaaleina käytetään suoritettavan kurssin oppikirjaa sekä keskeisen aineksen omaksumista varten erikseen laadittua materiaalia.

Arviointi

Kurssi arvioidaan asteikolla 4–10.

5.5 Vieraat kielet

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimena. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kielenopiskelustrategioita

- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Englanti B3	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraisissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kursilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon

kuvasasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvasasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssiin luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä		B1-oppimäärä		B2-oppimäärä		B3-oppimäärä
Kurssi 1	1	→	1	→	1	→	3
Kurssi 2	2	→	2	→	3	→	5
Kurssi 3	3	→	3	→	4	→	6
Kurssi 4	4	→	4	→	2	→	4
Kurssi 6	6	→	5	→	5	→	7
Kurssi 7	7	→	7	→	6	→	8
Kurssi 8	8	→	6				

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

versio 15.8.2018

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

KX = muu kieli

5.5.1 Vieraat kielet, englanti A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehitty englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Kursseilla opiskellaan kielialueen kulttuuria niin, että opitaan toimimaan ja viestimään kulttuurisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Sekä suullinen että kirjallinen viestintä on kommunikatiivista ja opiskelijalähtöistä sekä vastaa opiskelijan omia viestintätarpeita. Kurssien työtapana on pääsääntöisesti pari- ja ryhmätyöskentely, jossa hyödynnetään myös tieto- ja viestintätekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Kursseilla käytetään mahdollisimman paljon autenttista materiaalia sekä hyödynnetään ohjatun opetusharjoittelun tarjoamaa resurssia osana opetusta.

OPS 2005 A1- ja A2-kieli englanti (alakoulussa aloitettu kieli)	LOPS 2016 A-kieli englanti (alakoulussa aloitettu kieli)
5ENA1 Nuori ja hänen maailmansa	ENA1 Englannin kieli ja maailmani
5ENA2 Viestintä ja vapaa-aika	ENA2 Ihminen verkostoissa
5ENA5 Kulttuuri	ENA3 Kulttuuri-ilmiöitä
5ENA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	ENA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma
5ENA6 Tiede, talous ja tekniikka	ENA5 Tiede ja tulevaisuus
5ENA3 Opiskelu ja työ	ENA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo

5ENA7 Luonto ja kestävä kehitys	ENA7 Kestävä elämäntapa
5ENA8 Puhu ja ymmärrä paremmin	ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen
5ENA9 Kartuta sanavarastoasi	-
5ENA10 Yhteinen maailmamme	ENA10 Minä ja media
ENA11 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen	ENA11 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen
5ENA12 Abikurssi	ENA12 Abikurssi
5ENA13 Perustaidot vahvoiksi	ENA9 Perustaidot vahvoiksi
5ENA14 Business English	ENA13 Business English
-	ENA14 Yliopistokurssi
5ENA15 Englannin varikkokurssi	Englannin varikko

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Kaikkien kurssien sisältöjä ja toteutusta suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat asettavat henkilökohtaisia opiskelutavoitteitaan ja arvioivat niiden sekä kurssin tavoitteiden toteutumista. Tällä tavoin tuetaan opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja kasvua aloitteellisuuteen, yhteistyöhön ja vastuullisuuteen.

Aihekokonaisuus **aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä** painottuu erityisesti kurssien ENA1 (omat opiskelutavoitteet ja niiden kehittäminen), ENA4 (aktiivinen kansalainen ja yhteiskunta), ENA6 (jatko-opinnot, työelämä ja talous) sekä ENA13 (talous- ja elinkeinoelämän erityiskieli ja toimintakulttuuri) sisällöissä.

Kurssilla ENA2 painottuvat aihekokonaisuuteen **hyvinvointi ja turvallisuus** liittyvät teemat. Myös kurssilla ENA4 tarkastellaan tätä aihekokonaisuutta yhteiskunnan näkökulmasta.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu -aihekokonaisuus painottuu erityisesti kurssin ENA7 sisällöissä.

Aihekokonaisuudet **kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä monilukutaito ja mediat** sisältyvät kaikkiin kursseihin. Lisäksi erityisesti kurssilla ENA3 painotetaan monilukutaitoa, erilaisia kulttuuri-ilmiöitä ja englanninkielisiä medioita. Koulukohtainen kurssi ENA10 tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden tutustua erilaisiin medioihin ja lisäksi tuottaa itse mediasisältöjä. Kurssilla ENA11 tutustutaan kirjallisuuteen ja tulkitaan sekä analysoidaan erilaisia tekstejä.

Aihekokonaisuus **teknologia ja yhteiskunta** painottuu kurssilla ENA5, jolla pohditaan tulevaisuutta erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista. Aihekokonaisuus näkyy myös kurssin ENA4 sisällöissä.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Arviointi

Kaikki pakolliset kurssit arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Kokeiden lisäksi kurssiarvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö kurssin aikana. Kurssien tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään kunkin kurssin alussa.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen viitekehyksen taitotasoihin ja periaatteisiin. Kurssilla painotetaan erityisesti suullisen kielitaidon käyttöä arkielämän tilanteissa.

Kurssilla käsiteltäviä rakenneasioita ovat esimerkiksi aikamuodot aktiivissa, kysymyslauseet, liitekysymykset ja ehtolauseet.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Kurssilla parannetaan esiintymisvalmiuksia esimerkiksi pitämällä lyhyt suullinen esitys opiskelijaa kiinnostavasta aiheesta.

Perusaikamuotojen hallinnan vahvistamisen lisäksi kurssilla opiskeltavia rakenneasioita ovat esimerkiksi passiivi ja sen vastineet, sanajärjestys, muodolliset subjektit *it* ja *there* sekä persoonapronominien muodot.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

Kurssilla käsiteltäviä rakenneasioita ovat esimerkiksi substantiivien yksikkö ja monikko, genetiivi ja artikkelien peruskäyttö.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

Kurssilla harjoitellaan tiivistelmän kirjoittamista. Kurssilla käsiteltäviä rakenneasioita ovat esimerkiksi relatiivipronominit, indefiniittipronominit, apuverbit ja kansallisuussanat.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

Kurssin painopistealue on sanaston laajentamisessa ja erilaisiin lukemisstrategioihin tutustumisessa. Kurssilla harjoitellaan asiatekstien tuottamista.

Kurssilla käsiteltäviä rakenneasioita ovat esimerkiksi verbin infinitiivi ja *ing*-muoto, paljoussanat, lukusanat ja sananmuodostus.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Kurssilla harjoitellaan virallisen kirjeen kirjoittamista ja muodollisten tilanteiden vuorovaikutustaitoja esimerkiksi työpaikkahaastattelutilanteita varten.

Kurssilla käsiteltäviä rakenneasioita ovat esimerkiksi adjektiivit ja adverbit, prepositiot adjektiivien, verbien ja substantiivien yhteydessä, apuverbien erityistapaukset sekä epäsuora kerronta.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

Arviointi

Kaikki valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Kokeiden lisäksi kurssiarvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö kurssin aikana. Kurssien tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään kunkin kurssin alussa.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Kurssilla käsiteltäviä rakenneasioita ovat esimerkiksi konjunktiot ja sidesanat, sanajärjestyksen syventäminen, lauseenvastikkeet, välimerkit sekä isot alkukirjaimet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssilla kerrataan ja syvennetään edellisten kurssien rakenneasioita ja opiskellaan fraasiverbejä. Kurssiin liittyvästä valtakunnallisesta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Perustaidot vahvoiksi (ENA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kirjallisia ja suullisia taitoja sekä parantaa kielen opiskelun perusvalmiuksia.

Keskeiset sisällöt

Kurssi sisältää opiskelutaitojen hiomista, englannin peruskieliopin kertausta ja runsaasti suullisia harjoituksia opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaan. Kurssin sisällöistä päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti lukion nivelvaiheeseen 1. vuosikurssin opiskelijoille.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10. Kokeiden lisäksi kurssiarvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö kurssin aikana. Kurssin tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään kurssin alussa.

10. Minä ja media (ENA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on tutustua monipuolisesti mediaan ja tuottaa itse mediasisältöjä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla tarkastellaan monipuolisesti eri aiheita esimerkiksi kulttuurin, urheilun, politiikan ja tieteen aloilta. Kurssilla perehdytään median tapaan käsitellä aiheita ja harjoitetaan kriittistä medialukutaitoa.

Kurssilla toimitaan ryhmissä ja suunnitellaan sekä tuotetaan itse valitusta aiheesta kokonaisuus, jossa hyödynnetään monipuolisesti median eri muotoja. Kurssia suositellaan 2. ja 3. vuoden opiskelijoille.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10. Kokeiden lisäksi kurssiarvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö kurssin aikana. Kurssin tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään kurssin alussa.

11. Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen (ENA11)

Tavoitteet

Kurssilla on tavoitteena tutustua englanninkielisen maailman kirjallisuuteen eri aikakausilta ja harjoitella kirjallisuuden lukemisen ja tulkinnan taitoja sekä tuottaa omia tekstejä eri tyyllilajeissa ja eri välineillä.

Keskeiset sisällöt

- luetaan ja analysoidaan kaunokirjallisuutta ja lisäksi mm. laululyriikkaa, runoja ja lehtiartikkeleja.
- opiskelijaa rohkaistaan kokeilemaan erilaisia tapoja ilmaista itseään kirjoittamalla.
- tuetaan opiskelijaa kehittämään omaa kirjoitustaitoaan ja valmistautumaan ylioppilaskirjoituksiin.
-

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10. Kokeiden lisäksi kurssiarvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö kurssin aikana. Kurssin tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään kurssin alussa.

12. Abikurssi (ENA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on keskittyä opiskelijan taitojen syventämiseen ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Kurssi sisältää kirjoitelmien hiomista, sanaston laajentamista, erilaisia teksti- ja tehtävätyyppejä, kuullun ymmärtämisen harjoituksia sekä yksilöllistä ohjausta ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisen tueksi.

Arviointi

Kurssi arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hyväksyty-merkinnän kriteerit selvitetään kurssin alussa.

13. Business English (ENA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelija talous- ja elinkeinoelämässä tarvittaviin englannin kielen taitoihin.

Keskeiset sisällöt

- harjoitellaan monipuolisesti talouden ja elinkeinoelämän erityiskieltä, sanastoa ja viestinnässä tarvittavia ilmaisuja
- harjoitellaan suullista ja kirjallista viestintää (mm. esiintymistä, markkinointia, neuvottelutaitoja ja sähköistä viestintää)
- perehdytään erilaisten kaupankäynti- ja neuvottelukulttuureiden erityispiirteisiin
- toteutetaan tutkimusprojekti: tutustutaan tutkimuksen tekemisen periaatteisiin ja harjoitellaan tulosten esittelyä englanniksi.

Kurssi on tarkoitettu erityisesti talous- ja elinkeinoelämänlinjan opiskelijoille, mutta se on avoin kaikille opiskelijoille. Kurssia suositellaan 2. vuoden opiskelijoille.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10. Kokeiden lisäksi kurssiarvosanaan vaikuttavat aktiivinen työskentely oppitunneilla ja muu monipuolinen näyttö kurssin aikana. Kurssin tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään kurssin alussa.

14. Yliopistokurssi (ENA14)

Kurssi suunnitellaan yhdessä Tampereen yliopiston kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikön kanssa. Kurssin sisällöt ja arviointikriteerit sovitaan kurssin alussa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

15. Englannin varikko (ENA15)

Tavoitteet

Englannin varikkotoiminta on tarkoitettu opiskelijan opintojen tukemiseen koko lukio-opintojen ajan. Varikolla annetaan apua itsenäisen kurssin suorittamiseen, ohjausta opiskeluun sekä tukiopetusta.

5.5.2 Vieraat kielet, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyä kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä.
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Kursseilla opiskellaan kielialueen kulttuuria niin, että opitaan toimimaan ja viestimään kulttuurisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Sekä suullinen että kirjallinen viestintä on kommunikatiivista ja opiskelijalähtöistä sekä vastaa opiskelijan omia viestintätarpeita. Kurssien työtapana on pääsääntöisesti pari- ja ryhmätyöskentely, jossa hyödynnetään tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Kursseilla käytetään mahdollisimman paljon autenttista materiaalia sekä hyödynnetään ohjatun opetusharjoittelun tarjoamaa resurssia osana opetusta.

Vieraiden kielten B3-, B2- ja A1/A2-oppimäärien kurssisisältöjen vastaavuustaulukko

B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)	A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
B31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	-	-
B32 Matkalla maailmassa	-	-
B33 Elämän tärkeitä asioita	B21 Elämän tärkeitä asioita	-
B34 Monenlaista elämää	B22 Monenlaista elämää	A1 Kieli ja maailmani
B35 Hyvinvointi ja huolenpito	B23 Hyvinvointi ja huolenpito	A2 Ihminen verkostoissa
B36 Kulttuuri ja mediat	B24 Kulttuuri ja mediat	A3 Kulttuuri-ilmiöitä
B37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	B25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	A6 Opiskelu, työ ja toimeentulo
B38 Yhteinen maapallomme	B26 Yhteinen maapallomme	A4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma
B39 Kansainvälinen toiminta	B27 Kansainvälinen toiminta	A5 Tiede ja tulevaisuus
B310 Viesti puhuen ja kirjoittaen	B28 Viesti puhuen ja kirjoittaen	A8 Viesti ja vaikuta puhuen
-	-	A7 Kestävä elämäntapa
B311 Abikurssi	B29 Abikurssi	A9 Abikurssi

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Kursseilla käsitellään kaikkia seuraavia aihekokonaisuuksia:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Aihekokonaisuuksien käsittely nivoutuu yhteen kulloisenkin kurssin teeman kanssa. Työtavoilla ja didaktisilla ratkaisuilla tuetaan aihekokonaisuuksien toteutumista.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kurseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kurseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

Ranska

OPS 2005 A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)	LOPS 2016 A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
5RAA1 Nuori ja hänen maailmansa	RAA1 Kieli ja maailmani
5RAA2 Viestintä ja vapaa-aika	RAA2 Ihminen verkostoissa
5RAA5 Kulttuuri	RAA3 Kulttuuri-ilmiöitä
5RAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	RAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma
5RAA6 Tiede, talous ja tekniikka	RAA5 Tiede ja tulevaisuus
5RAA3 Opiskelu ja työ	RAA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo
5RAA7 Luonto ja kestävä kehitys	RAA7 Kestävä elämäntapa
5RAA8 Puhu ja ymmärrä paremmin	RAA8 Viesti ja vaikuta puhuen

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman ranskan A1/A2-kielen kurssikohtainen vastaavuustaulukko

1. Kieli ja maailmani (RAA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpäiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

Opetuksessa opitaan kertomaan omasta elämästä ja ilmaisemaan omia näkemyksiä kohdekielellä sekä opitaan yhdistelemään muista lähteistä saatua tietoa omiin havaintoihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi toteutetaan mahdollisesti yhdessä B-kielen ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Ihminen verkostoissa (RAA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaatavuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Lisäksi harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Opiskelussa kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan. Kurssi toteutetaan mahdollisesti yhdessä B-kielen ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (RAA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää. Kurssi toteutetaan mahdollisesti yhdessä B-kielen ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RAA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan jo opittuja asioita vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Kurssin aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä, kuvausten ja selostusten laatimista sekä suullisesti että kirjallisesti. Kurssi toteutetaan mahdollisesti yhdessä B-kielen ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Tiede ja tulevaisuus (RAA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

Kurssilla voidaan käsitellä kulttuurisesti, kielellisesti, ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia aiheita. Kurssi toteutetaan mahdollisesti yhdessä B-kielen ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RAA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talusasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpäiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia tekstejä käsittelemällä. Tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssi

toteutetaan mahdollisesti yhdessä B-kielen ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (RAA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväen elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Kurssilla harjoitellaan erityisesti kirjallista tuottamista. Eri teemojen monikanavainen käsitteleminen mahdollistaa oppiaineiden välisen yhteistyön opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (RAA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssilla harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijälähtöisesti. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Saksa

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman saksan A1/A2-kielen kurssikohtainen vastaavuustaulukko

OPS 2005 A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)	LOPS 2016 A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
5SAA1 Nuori ja hänen maailmansa	SAA1 Kieli ja maailmani
5SAA2 Viestintä ja vapaa-aika	SAA2 Ihminen verkostoissa
5SAA5 Kulttuuri	SAA3 Kulttuuri-ilmiöitä
5SAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma	SAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma
5SAA6 Tiede, talous ja tekniikka	SAA5 Tiede ja tulevaisuus
5SAA3 Opiskelu ja työ	SAA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo
5SAA7 Luonto ja kestävä kehitys	SAA7 Kestävä elämäntapa
5SAA8 Puhu ja ymmärrä paremmin	SAA8 Viesti ja vaikuta puhuen
5SAA9 Abikurssi	SAA9 Abikurssi
5SAA10 Berlin	SAA10 Berlin

1. Kieli ja maailmani (SAA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpäiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

Opetuksessa opitaan kertomaan omasta elämästä ja ilmaisemaan omia näkemyksiä kohdekielellä sekä opitaan yhdistelemään muista lähteistä saatua tietoa omiin havaintoihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Ihminen verkostoissa (SAA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaatavuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Lisäksi harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Opiskelussa kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan. Kurssi toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (SAA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää. Kurssi toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (SAA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan jo opittuja asioita vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä, kuvausten ja selostusten laatimista sekä suullisesti että kirjallisesti. Kurssi toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Tiede ja tulevaisuus (SAA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

Kurssilla voidaan käsitellä kulttuurisesti, kielellisesti, ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia yhteiskunnallisia aiheita. Kurssi toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (SAA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan jo opittuja asioita vaativia tekstejä käsittelemällä. Tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssi toteutetaan tarvittaessa yhdessä B-kielen saksan ryhmien kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (SAA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Kurssilla harjoitellaan erityisesti kirjallista tuottamista. Eri teemojen käsitteleminen mahdollistaa oppiaineiden välisen yhteistyön opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (SAA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssilla harjoitellaan informaalia ja formaalia suullista tuottamista opiskelijälähtöisesti. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Abikurssi (SAA9)

Tavoitteet

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Opittuja asioita kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksyty/hylätty.

10. Berlin (SAA10)

Tavoitteet

Kurssilla syvennetään saksankielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan mm. saksalaisten lukiolaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli kurssin ja opintomatkan ohjelman toteutuksessa. Kurssille voi osallistua A1/A2-saksan kurssien 1–3 suorittamisen jälkeen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksyty/hylätty.

5.5.4 Vieraat kielet, B2-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyä kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Kursseilla opiskellaan kielialueen kulttuuria niin että opitaan toimimaan ja viestimään kulttuurisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Sekä suullinen että kirjallinen viestintä on

kommunikatiivista ja opiskelijalähtöistä sekä vastaa opiskelijan omia viestintätarpeita. Kurssien työtapana on pääsääntöisesti on pari- ja ryhmätyöskentely, jossa hyödynnetään tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Kurssin aikana käytetään mahdollisimman paljon autenttista materiaalia sekä hyödynnetään ohjatun opetusharjoittelun tarjoamaa resurssia osana opetusta.

Vieraiden kielten B3-, B2- ja A1/A2-oppimäärien kurssisisältöjen vastaavuustaulukko

B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)	A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
B31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	-	-
B32 Matkalla maailmassa	-	-
B33 Elämän tärkeitä asioita	B21 Elämän tärkeitä asioita	-
B34 Monenlaista elämää	B22 Monenlaista elämää	A1 Kieli ja maailmani
B35 Hyvinvointi ja huolenpito	B23 Hyvinvointi ja huolenpito	A2 Ihminen verkostoissa
B36 Kulttuuri ja mediat	B24 Kulttuuri ja mediat	A3 Kulttuuri-ilmiöitä
B37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	B25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	A6 Opiskelu, työ ja toimeentulo
B38 Yhteinen maapallomme	B26 Yhteinen maapallomme	A4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma
B39 Kansainvälinen toiminta	B27 Kansainvälinen toiminta	A5 Tiede ja tulevaisuus
B310 Viesti puhuen ja kirjoittaen	B28 Viesti puhuen ja kirjoittaen	A8 Viesti ja vaikuta puhuen
-	-	A7 Kestävä elämäntapa
B311 Abikurssi	B29 Abikurssi	A9 Abikurssi

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Kursseilla käsitellään kaikkia seuraavia aihekokonaisuuksia:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Aihekokonaisuuksien käsittely nivoutuu yhteen kulloisenkin kurssin teeman kanssa. Työtavoilla ja didaktisilla ratkaisuilla tuetaan aihekokonaisuuksien toteutumista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ranska

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman ranskan B2-kielen kurssikohtainen vastaavuustaulukko

Vanha OPS B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)	LOPS 2016 B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)
5RAB21 Vapaa-aika ja harrastukset	RAB21 Elämän tärkeitä asioita
5RAB22 Meillä ja muualla	RAB22 Monenlaista elämää
5RAB23 Ennen ja nyt	RAB23 Hyvinvointi ja huolenpito
5RAB25 Kulttuuri	RAB24 Kulttuuri ja mediat
5RAB24 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	RAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
5RAB26 Yhteinen maapallomme	RAB26 Yhteinen maapallomme
	RAB27 Kansainvälinen toiminta
	RAB28 Viesti puhuen ja kirjoittaen

1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa ohjataan käyttäytymään kohdekulttuurin tapojen edellyttämällä tavalla. Kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttäen hyväksi eri viestintävälineitä. Ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Monenlaista elämää (RAB22)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Opetuksessa keskitytään harjoittelemaan itsensä ilmaisemista laajemmin vieraalla kielellä ja tutustumaan arkielämään kohdekulttuurissa. Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia arkipäivän tilanteissa, jolloin havainnointi painottuu ihmisten toimintaan henkilökohtaisessa kanssakäymisessä. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Opetuksessa opitaan kertomaan omasta elämästä ja ilmaisemaan omia näkemyksiä kohdekielellä sekä opitaan yhdistelemään muista lähteistä saatua tietoa omiin havaintoihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Opiskelussa kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan. Tiedonhakutaidot sekä erilaisten tekstityyppien, kuvallisten tuotosten ja mediatuotosten tulkinta vahvistuu. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssilla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

Kurssilla voidaan käsitellä kulttuurisesti, kielellisesti, ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita. Kurssilla pyritään hyödyntämään kansainvälisiä suhteita mm. sosiaalisen median keinoin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittua vaativia tekstejä käsitellen. Tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Saksa

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman saksan B2-kielen kurssikohtainen vastaavuustaulukko

Vanha OPS B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)	LOPS 2016 B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)
5SAB21 Vapaa-aika ja harrastukset	SAB21 Elämän tärkeitä asioita
5SAB22 Meillä ja muualla	SAB22 Monenlaista elämää
5SAB23 Ennen ja nyt	SAB23 Hyvinvointi ja huolenpito
5SAB25 Kulttuuri	SAB24 Kulttuuri ja mediat
5SAB24 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	SAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
5SAB26 Yhteinen maapallomme	SAB26 Yhteinen maapallomme
-	SAB27 Kansainvälinen toiminta
-	SAB28 Viesti puhuen ja kirjoittaen
-	SAB29 Abikurssi
5SAB29 Berlin	SAB210 Berlin

1. Elämän tärkeitä asioita (SAB21)

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä mielekkäällä, opiskelijalähtöisellä tavalla ja pohditaan olemassa olevan ja karttuvan kielitaidon merkitystä omassa elämässä. Kurssilla kartoitetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttäen hyväksi eri viestintävälineitä. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Monenlaista elämää (SAB22)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Kurssilla vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Kurssilla opitaan suullisen ja kirjallisen viestinnän ohella kohdekielen kulttuurialueelle ja suomalaiselle kulttuurille tyypillisten nonverbaalisten viestien yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB23)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Kurssilla laajennetaan opiskelijalle omakohtaisista aiheista kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä kohdekielellä. Pääpaino on suullisessa viestinnässä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Kulttuuri ja mediat (SAB24)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan ja tutustutaan kohdekielen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin. Tiedonhakutaidot sekä erilaisten tekstityyppien, kuvallisten tuotosten ja mediatuotosten tulkinta vahvistuu. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB25)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssilla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Aiheita käsitellään myös kohdekielen kulttuurialueen tapoja ja suomalaisen yhteiskunnan normeja vertailemalla. Tutustutaan kohdekielen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Yhteinen maapallomme (SAB26)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

7. Kansainvälinen toiminta (SAB27)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

Kurssilla käsitellään kulttuurisesti, kielellisesti sekä ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita erilaisten projektien muodossa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (SAB28)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia tekstejä käsittelemällä sekä erilaisia puheviestintätilanteita harjoittelemalla. Tuotetaan erilaisia tekstejä ja suullisia tuotoksia opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssilla on mahdollisuus suorittaa saksan kielen kielidiplomi yhteistyössä lähialueen saksanopiskelijoiden kanssa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Abikurssi (SAB29)

Tavoitteet

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa.

Keskeinen sisältö

Opittuja asioita kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

10. Berlin (SAB210)

Tavoitteet

Kurssilla syvennetään saksankielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan mm. saksalaisten lukiolaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin. Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli kurssin ja opintomatkan ohjelman toteutuksessa. Kurssille voi osallistua B2-saksan kurssien 1–4 suorittamisen jälkeen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (SAB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Kielen opiskelun alussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua jo tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielille ja opetellaan perusvuorovaikutusta sekä kohdekielen kulttuurialueelle tyypillisiä toimintatapoja. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagointia. Ääntämistä ja intonaatiota harjoitetaan paljon.

2. Matkalla maailmassa (SAB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

Opetuksessa käytetään yhteistoiminnallisia työtapoja, joilla vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen kohdekielellä. Omakohtaisuus, pohdinta, oivallukset, oppimisen ilo ja yhdessä oppiminen ovat työtapojen keskiössä. Kohdekielen kulttuurialueen arki-ilmiöiden tuntemusta laajennetaan.

3. Elämän tärkeitä asioita (SAB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä mielekkäällä, opiskelijalähtöisellä tavalla ja pohditaan olemassa olevan ja karttuvan kielitaidon merkitystä omassa elämässä. Kurssilla kartoitetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä.

Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin.

4. Monenlaista elämää (SAB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Kurssilla opitaan suullisen ja kirjallisen viestinnän ohella kohdekielen kulttuurialueelle ja suomalaiselle kulttuurille tyypillisten nonverbaalisten viestien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä kohdekielellä. Pääpaino on suullisella viestinnällä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Kulttuuri ja mediat (SAB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan ja tutustutaan

kohdekielen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin. Tiedonhakutaidot sekä erilaisten tekstityyppien, kuvallisten tuotosten ja media-tuotosten tulkinta vahvistuu.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssilla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Aiheita käsitellään myös kohdekielen kulttuurialueen tapoja ja suomalaisen yhteiskunnan normeja vertailemalla. Tutustutaan kohdekielen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin.

8. Yhteinen maapallomme (SAB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Kansainvälinen toiminta (SAB39)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

Kurssilla käsitellään kulttuurisesti, kielellisesti sekä ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita erilaisten projektien muodossa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

10. Viesti puhuen ja kirjoittaen (SAB310)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia tekstejä käsittelemällä sekä erilaisia puheviestintätilanteita harjoittelemalla. Tuotetaan erilaisia tekstejä ja suullisia tuotoksia opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssilla on mahdollisuus suorittaa saksan kielen kielidiplomi yhteistyössä lähialueen saksanopiskelijoiden kanssa.

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4-10.

11. Abikurssi (SAB311)

Tavoitteet

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Opittuja sisältöjä kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

12. Berlin (SAB312)

Tavoitteet

Kurssilla syvennetään saksankielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan mm. saksalaisten lukiolaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin.

Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli kurssin ja opintomatkan ohjelman toteutuksessa. Kurssille voi osallistua B3-saksan kurssien 1–5 suorittamisen jälkeen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

Venäjä

B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)
B31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	-
B32 Matkalla maailmassa	-
B33 Elämän tärkeitä asioita	B21 Elämän tärkeitä asioita
B34 Monenlaista elämää	B22 Monenlaista elämää
B35 Hyvinvointi ja huolenpito	B23 Hyvinvointi ja huolenpito
B36 Kulttuuri ja mediat	B24 Kulttuuri ja mediat
B37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	B25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
B38 Yhteinen maapallomme	B26 Yhteinen maapallomme
-	B27 Kansainvälinen toiminta
-	B28 Viesti puhuen ja kirjoittaen

OPS 2005 B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)	LOPS 2016 B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)
5VEB21 Vapaa-aika ja harrastukset	VEB21 Elämän tärkeitä asioita
5VEB22 Meillä ja muualla	VEB22 Monenlaista elämää
5VEB23 Ennen ja nyt	VEB23 Hyvinvointi ja huolenpito
5VEB25 Kulttuuri	VEB24 Kulttuuri ja mediat
5VEB24 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	VEB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
5VEB26 Yhteinen maapallomme	VEB26 Yhteinen maapallomme
-	VEB27 Kansainvälinen toiminta
-	VEB28 Viesti puhuen ja kirjoittaen

1. Elämän tärkeitä asioita (VEB21)

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa ohjataan käyttäytymään kohdekulttuurin tapojen edellyttämällä tavalla. Kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Monenlaista elämää (VEB22)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Opetuksessa keskitytään ilmaisemaan itseään laajemmin vieraalla kielellä ja tutustumaan arkielämään kohdekulttuurissa. Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia arkipäivän tilanteissa, jolloin havainnointi painottuu ihmisten toimintaan henkilökohtaisessa kanssakäymisessä. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (VEB23)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Opetuksessa opitaan kertomaan omasta elämästä ja ilmaisemaan omia näkemyksiä kohdekielellä sekä opitaan yhdistelemään muista lähteistä saatua tietoa omiin havaintoihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Kulttuuri ja mediat (VEB24)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Opiskelussa kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VEB25)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssin tavoitteena on harjoitella aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Yhteinen maapallomme (VEB26)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

7. Kansainvälinen toiminta (VEB27)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittävät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

Kurssilla voidaan käsitellä kulttuurisesti, kielellisesti, ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (VEB28)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia tekstejä käsittelemällä. Kurssilla tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5.5.5 Vieraat kielet, B3-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyi kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Kursseilla opiskellaan kielialueen kulttuuria niin, että opitaan toimimaan ja viestimään kulttuurisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Sekä suullinen että kirjallinen viestintä on kommunikatiivista ja opiskelijalähtöistä sekä vastaa opiskelijan omia viestintätarpeita. Pääsääntöisenä työtapana on pari- ja ryhmätyöskentely, jossa hyödynnetään tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Kursseilla käytetään mahdollisimman paljon autenttista materiaalia ja hyödynnetään ohjatun opetusharjoittelun tarjoamaa resurssia osana opetusta.

Vieraiden kielten B3-, B2- ja A1/A2 -oppimäärien kurssisisältöjen vastaavuustaulukko

B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	B2-kieli (yläkoulussa aloitettu valinnaiskieli)	A1/A2-kieli (alakoulussa aloitettu kieli)
B31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	-	-
B32 Matkalla maailmassa	-	-
B33 Elämän tärkeitä asioita	B21 Elämän tärkeitä asioita	-
B34 Monenlaista elämää	B22 Monenlaista elämää	A1 Kieli ja maailmani
B35 Hyvinvointi ja huolenpito	B23 Hyvinvointi ja huolenpito	A2 Ihminen verkostoissa
B36 Kulttuuri ja mediat	B24 Kulttuuri ja mediat	A3 Kulttuuri-ilmiöitä
B37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	B25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus	A6 Opiskelu, työ ja toimeentulo
B38 Yhteinen maapallomme	B26 Yhteinen maapallomme	A4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma
B39 Kansainvälinen toiminta	B27 Kansainvälinen toiminta	A5 Tiede ja tulevaisuus
B310 Viesti puhuen ja kirjoittaen	B28 Viesti puhuen ja kirjoittaen	A8 Viesti ja vaikuta puhuen
-	-	A7 Kestävä elämäntapa
B311 Abikurssi	B29 Abikurssi	A9 Abikurssi

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Kursseilla käsitellään kaikkia seuraavia aihekokonaisuuksia:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Aihekokonaisuuksien käsittely nivoutuu yhteen kulloisenkin kurssin teeman kanssa. Työtavoilla ja didaktisilla ratkaisuilla tuetaan aihekokonaisuuksien toteutumista.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman ranskan B3-kielen kurssikohtainen vastaavuustaulukko

OPS 2005 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	LOPS 2016 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)
5RAB31 Hyvää päivää, hauska tutustua	RAB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen
5RAB32 Näin asiat hoituvat	RAB32 Matkalla maailmassa
5RAB33 Vapaa-aika ja harrastukset	RAB33 Elämän tärkeitä asioita
5RAB34 Meillä ja muualla	RAB34 Monenlaista elämää
5RAB35 Ennen ja nyt	RAB35 Hyvinvointi ja huolenpito
5RAB37 Kulttuuri	RAB36 Kulttuuri ja mediat
5RAB36 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	RAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
5RAB38 Yhteinen maapallomme	RAB38 Yhteinen maapallomme
	RAB39 Kansainvälinen toiminta
	RAB310 Viesti puhuen ja kirjoittaen

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (RAB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Kielen opiskelussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielille ja opetellaan perusvuorovaikutusta. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagoitua. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Matkalla maailmassa (RAB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

Opetuksessa käytetään yhteistoiminnallisia työtapoja, joilla vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen kohdekielillä. Opetuksessa keskitytään kohdekielisen kulttuurin havainnointiin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Elämän tärkeitä asioita (RAB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa ohjataan käyttäytymään kohdekulttuurin tapojen edellyttämällä tavalla. Kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Monenlaista elämää (RAB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Opetuksessa keskitytään ilmaisemaan itseään laajemmin vieraalla kielellä ja tutustumaan arkielämään kohdekulttuurissa. Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia arkipäivän tilanteissa, jolloin havainnointi painottuu ihmisten toimintaan henkilökohtaisessa kanssakäymisessä. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Opetuksessa opitaan kertomaan omasta elämästä ja ilmaisemaan omia näkemyksiä kohdekielellä sekä opitaan yhdistelemään muista lähteistä saatua tietoa omiin havaintoihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Kulttuuri ja mediat (RAB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Opiskelussa kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan. Tiedonhakutaidot sekä erilaisten tekstityyppien, kuvallisten tuotosten ja mediatuotosten tulkinta vahvistuu. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssilla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Yhteinen maapallomme (RAB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Kansainvälinen toiminta (RAB39)

Tavoitteet

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksien avulla. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla voidaan käsitellä kulttuurisesti, kielellisesti, ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

10. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB310)

Tavoitteet

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai täydennetään niitä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja asioita vaativia tekstejä käsittelemällä. Tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4-1

Vanhan ja uuden lukion opetussuunnitelman saksan B3-kielen kurssikohtainen vastaavuustaulukko

Vanha OPS B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	LOPS 2016 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)
5SAB31 Hyvää päivää, hauska tutustua	SAB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen
5SAB32 Näin asiat hoituvat	SAB32 Matkalla maailmassa
5SAB33 Vapaa-aika ja harrastukset	SAB33 Elämän tärkeitä asioita
5SAB34 Meillä ja muualla	SAB34 Monenlaista elämää
5SAB35 Ennen ja nyt	SAB35 Hyvinvointi ja huolenpito
5SAB37 Kulttuuri	SAB36 Kulttuuri ja mediat
5SAB36 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	SAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
5SAB38 Yhteinen maapallomme	SAB38 Yhteinen maapallomme
	SAB39 Kansainvälinen toiminta
	SAB310 Viesti puhuen ja kirjoittaen
-	SAB311 Abikurssi
SAB310 Berlin	SAB312 Berlin

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (SAB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Kielen opiskelun alussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua jo tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielille ja opetellaan perusvuorovaikutusta sekä kohdekielen kulttuurialueelle tyypillisiä toimintatapoja. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagointia. Ääntämistä ja intonaatiota harjoitetaan paljon.

2. Matkalla maailmassa (SAB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

Opetuksessa käytetään yhteistoiminnallisia työtapoja, joilla vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen kohdekielellä. Omakohtaisuus, pohdinta, oivallukset, oppimisen ilo ja yhdessä oppiminen ovat työtapojen keskiössä. Kohdekielen kulttuurialueen arki-ilmiöiden tuntemusta laajennetaan.

3. Elämän tärkeitä asioita (SAB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa kerrataan aiemmin opittuja sisältöjä mielekkäällä, opiskelijalähtöisellä tavalla ja pohditaan olemassa olevan ja karttuvan kielitaidon merkitystä omassa elämässä. Kurssilla kartoitetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä.

Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin.

4. Monenlaista elämää (SAB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja opitaan viestimään omakohtaisista aiheista laajemmin. Kurssilla opitaan suullisen ja kirjallisen viestinnän ohella kohdekielen kulttuurialueelle ja suomalaiselle kulttuurille tyypillisten nonverbaalisten viestien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös

teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Opetuksessa laajennetaan opiskelijan omakohtaisten aiheiden kertomiseen liittyvän sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä opitaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiä kohdekielellä. Pääpaino on suullisella viestinnällä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Kulttuuri ja mediat (SAB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Opetuksessa harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Kiinnitetään huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan ja tutustutaan kohdekielen kulttuurialueen nykyhetken ilmiöihin. Tiedonhakutaidot sekä erilaisten tekstityyppien, kuvallisten tuotosten ja mediatuotosten tulkinta vahvistuu.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssilla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Aiheita käsitellään myös kohdekielen kulttuurialueen tapoja ja suomalaisen yhteiskunnan normeja vertailemalla. Tutustutaan kohdekielen kulttuurialueen opiskelu- ja työmahdollisuuksiin.

8. Yhteinen maapallomme (SAB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Kansainvälinen toiminta (SAB39)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä

sovittavalla tavalla.

Kurssilla käsitellään kulttuurisesti, kielellisesti sekä ryhmä- tai yksilökohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita erilaisten projektien muodossa. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

10. Viesti puhuen ja kirjoittaen (SAB310)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia tekstejä käsittelemällä sekä erilaisia puheviestintätilanteita harjoittelemalla. Tuotetaan erilaisia tekstejä ja suullisia tuotoksia opiskelijaa kiinnostavilta elämän eri osa-alueilta. Kurssilla on mahdollisuus suorittaa saksan kielen kielidiplomi yhteistyössä lähialueen saksanopiskelijoiden kanssa.

Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4-10.

11. Abikurssi (SAB311)

Tavoitteet

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten kielikokeeseen kertaamalla keskeistä sanastoa ja rakenteita sekä niiden soveltamista eri viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Opittuja sisältöjä kerrataan yhdessä toisten kanssa, mutta pääpaino on kunkin opiskelijan henkilökohtaisessa etenemisessä ja ohjauksessa. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti kaikkia ylioppilaskokeen osa-alueita ja kokeessa tarvittavia taitoja.

versio 15.8.2018

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

12. Berlin (SAB312)

Tavoitteet

Kurssilla syvennetään saksankielisen kulttuurialueen tuntemusta ja käytännön viestintätilanteissa toimimista, painopisteenä alueen arkielämän ilmiöt ja ajankohtaiset tapahtumat.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla tehdään omakustanteinen opintomatka Berliiniin, jossa tutustutaan mm. saksalaisten lukioalaisten arkeen, saksalaiseen ruokakulttuuriin ja vapaa-ajan viettoon sekä kaupungin tärkeimpiin historiallisiin nähtävyyksiin.

Opintomatkaan valmistaudutaan tapaamiskerroilla Suomessa. Opiskelijoilla on aktiivinen rooli kurssin ja opintomatkan ohjelman toteutuksessa. Kurssille voi osallistua B3-saksan kurssien 1–5 suorittamisen jälkeen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

Venäjä

Vanha OPS B3-kieli (lukiossa alkava kieli)	LOPS 2016 B3-kieli (lukiossa alkava kieli)
5VEB31 Hyvää päivää, hauska tutustua	VEB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen
5VEB32 Näin asiat hoituvat	VEB32 Matkalla maailmassa

5VEB33 Vapaa-aika ja harrastukset	VEB33 Elämän tärkeitä asioita
5VEB34 Meillä ja muualla	VEB34 Monenlaista elämää
5VEB35 Ennen ja nyt	VEB35 Hyvinvointi ja huolenpito
5VEB37 Kulttuuri	VEB36 Kulttuuri ja mediat
5VEB36 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	VEB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus
5VEB38 Yhteinen maapallomme	VEB38 Yhteinen maapallomme

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (VEB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Kielen opiskelussa nojataan pitkälti muihin jo opittuihin vieraisiin kieliin ja lähestytään kohdekielen opiskelua jo tuttujen sanojen ja ilmausten kautta. Opetuksessa avataan korvat kohdekielille ja opetellaan perusvuorovaikutusta. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan vieraskielistä reagoimista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

2. Matkalla maailmassa (VEB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

Opetuksessa käytetään yhteistoiminnallisia työtapoja, joilla vahvistetaan luottamusta oman viestinnän onnistumiseen kohdekielillä. Opetuksessa keskitytään kohdekielisen kulttuurin havainnointiin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

3. Elämän tärkeitä asioita (VEB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Opetuksessa ohjataan käyttäytymään kohdekulttuurin tapojen edellyttämällä tavalla. Kartutetaan kielellisiä valmiuksia ja viestintäkeinoja käyttämällä hyväksi eri viestintävälineitä. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan kohdekulttuuria ja sen ilmiöitä syvällisemmin. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

4. Monenlaista elämää (VEB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Opetuksessa keskitytään ilmaisemaan itseään laajemmin vieraalla kielellä ja tutustumaan arkielämään kohdekulttuurissa. Opetuksessa vahvistetaan sekä kielellisiä että kulttuurillisia valmiuksia toimia arkipäivän tilanteissa, jolloin havainnointi painottuu ihmisten toimintaan henkilökohtaisessa kanssakäymisessä. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (VEB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa

muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Opetuksessa opitaan kertomaan omasta elämästä ja ilmaisemaan omia näkemyksiä kohdekielellä sekä opitaan yhdistelemään muista lähteistä saatua tietoa omiin havaintoihin. Kirjoittamista harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

6. Kulttuuri ja mediat (VEB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita liittämällä ne osaksi opiskelijan omaa elämää. Kiinnitetään opiskelussa huomiota yhä monikulttuuristuvaan maailmaan. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VEB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Kurssilla harjoitellaan aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

8. Yhteinen maapallomme (VEB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan opittuja sisältöjä vaativia ja ajankohtaisia tekstejä käsittelemällä. Aiheisiin perehdytään painottamalla tekstin ymmärtämistä sekä suullisten että kirjallisten kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4–10.

5.6 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kaikki opiskelijan toisen oppimäärän hyväksytyksi suoritettut kurssit, joita ei lueta hyväksi oppimäärää vaihdettaessa, luetaan opiskelijan varsinaisen oppimäärän koulukohtaisiksi soveltaviksi kursseiksi. Kaikkien hyväksi luettavien pitkän oppimäärän kurssien arvosanaa on mahdollisuus yrittää yhden kerran lisänäytöillä korottaa.

Aihekokonaisuudet matematiikassa

Luvussa 2.2 Arvoperusta täsmennetään, että lukion arvoperustaa syventävät opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatusta- ja koulutushaasteisiin. Aihekokonaisuudet ovat siis yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatusta- ja koulutushaasteita sekä *ajankohtaisia arvokannanottoja*.

Lukion matematiikan erityispiirteinä on samanaikaisesti konstruoida ymmärrys oppiaineen teoreettisista perusteista, sovellusarvosta sekä erityisesti *matematiikan ajattomasta luonteesta*.

Matematiikka on luonteeltaan looginen, abstrakti, formaali, omintakeisia symboleita käyttävä ja laskentaa korostava oppiaine. Näiden piirteiden lisäksi korostuvat oppiaineen kumulatiivisuus, esteettisyys ja erityisesti eksaktisuus. Kaikkiin edellä mainittuihin piirteisiin liittyvää ajankohtaisuutta pyritään ottamaan huomioon opetuksessa teoriaa ja sovelluksia yhdistelemällä, mm. esimerkistöissä, oppimateriaaleissa sekä oppituntitilanteissa.

Matematiikan opetus arvostaa aktiivista kansalaisuutta, yrittäjyyttä ja tuo esille erityisesti työelämän tarpeita. Matematiikalla on merkitys ihmisten ja luonnon hyvinvoinnille sekä myös yleiselle turvallisuudelle. Matematiikan opetus kykenee erityisesti oman ajattomuutensa näkökulmasta hahmottamaan ymmärrystä globaalista vastuusta ja ylipäättään kestävästä elämänmuodosta. Matematiikka on äärimmäisen kansainvälinen, mutta samanaikaisesti erilaisten kulttuurien ja historioiden tuntija. Nykyaikana matematiikalla on suuri merkitys teknologialle, medialle ja laajemmin koko yhteiskunnalliselle kehitykselle. Tästä kaikesta opetus ammentaa mm. ajankohtaisia ja havainnollistavia esimerkkejä sekä oppimateriaaleja teoreettisten valmiuksien kehittäessä.

5.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisen ja kiehtovan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Pakollinen kurssi

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertailee ja täydentää lukualueet, kertailee peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaalityluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a^x = b$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

Koulukohtainen syventävä kurssi

2. Matematiikan varikkokurssi (MAY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjattua lisätukea matematiikan opintoihin
- saa tukea kurssin itsenäiseen suoritukseen
- saa tukea matematiikan oppimäärän vaihdossa
- saa mahdollisuuden lisänäytöillä korottaa hylättyä arvosanaa.

Keskeiset sisällöt

- pitkän ja lyhyen oppimäärän valtakunnallisten kurssien sisällöt
- opettajan ja opiskelijan yhteisesti arvioidut tukitarpeet yksilöllistävät sisällöt

Arviointi

Kurssista ei anneta numeerista arvosanaa. Arvioinnin perustana ovat opiskelijan aktiivinen työskentely ja jatkuva näyttö.

Kurssin suorittamisesta

Kurssi suoritetaan hajautetusti opintovuoden tai useamman opintovuoden aikana.

3. Sähköistyvä matematiikka (MAY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija perehtyy kokeillen ja harjoitellen matematiikan sähköistyvään toimintaympäristöön. Kurssilla opetellaan käyttämään matematiikan erilaisia työvälineohjelmia, matemaattisen tekstin kirjoittamista kaavaeditoreilla sekä jäsentämään ratkaisut hyödyntäen erilaisia tieto- ja viestintäteknologisia mahdollisuuksia.

Tavoitteena on kehittää loogista ajattelukykyä, ongelmanratkaisutaitoja sekä kykyä ilmaista ajatukset annetuilla työvälineillä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen tekstinkäsittely ja taulukkolaskenta

versio 15.8.2018

Kuvankäsittely ja vektorigrafiikka

Apukuvaajat, kaaviot ja varsinainen piirros

Kokeen aineistoista ja tehtävyyteistä

Laskenta ja ratkaisut ilman teknisiä apuvälineitä

Kaavaeditori

Symbolinen laskenta ja muistiinpanotekniikat

Luonnostelut suttupaperille ja näiden käyttö matematiikassa

Taustamateriaalin käyttö ja MAOL-taulukot

Kuvankaappaukset eri ohjelmista osaksi ratkaisua

Ratkaisun kokoaminen ja vastaustilan rajoitteet

Ylioppilastutkintojärjestelmän Abitti-kokeet matematiikassa

Arviointi

Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

Kurssi on toiminnallinen ja arvioinnin perustana ovat suoritettut erilliset tehtävät, palautetut erilliset verkkotehtävät, laskuharjoitukset ja erilaiset testikokeet sekä erityisesti monipuolinen ja innovatiivinen ote itse kurssin ongelmallisten tehtävien käsittelyssä.

Kurssin suorittamisesta

Kurssi on hyvä suorittaa esimerkiksi toisen opintovuoden aikana, kun opiskelija haluaa kehittää valmiuksia ymmärtää ja käsitellä matematiikan lukiotasoisia tehtäviä ja sovelluksia sähköisessä ympäristössä.

5.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Oppimäärän suorittamisesta

Lukion ensimmäisen opintovuoden aikana on pääsääntöisenä tavoitteena suorittaa kurssit MAY1 ja MAA2–MAA5. Toisen opintovuoden oppimäärä koostuu pääsääntöisesti kursseista MAA6–MAA9. Kolmantena lukuvuotena pakollisista kursseista suoritetaan MAA10, ja tähän vuoteen on tarkoituksenmukaista sijoittaa myös syventävän kurssin MAA15 opinnot. Muiden syventävien kurssien osalta opiskelija valitsee suoritusajankohdan henkilökohtaisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Pakolliset kurssit

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $(a + b)^n$, $n \leq 3$, $n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Vektorit (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen
- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometristen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmfunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa

- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Valtakunnalliset syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää algoritmista ajatteluaan
- osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti
- osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomien tekijät
- osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikasääntö ja Simpsonin sääntö

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

Koulukohtaiset syventävät kurssit

14. Kertauskurssi 1&2 (MAA14)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen taitoja
- syventää käsitystä erilaisten funktioiden kuvaajista
- harjaantuu ratkaisemaan geometrisia ongelmia
- syventää ymmärrystä pistejoukkokäsitteestä
- tutkii vektoreiden avulla kaksi- ja kolmiulotteista avaruutta
- syventää ymmärrystä tutkia funktioita derivaatan avulla
- tutkii juuri-, eksponentti-, logaritmi- ja trigonometrisia funktioita
- kertaa integraalilaskennan perusteita
- harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja monipuolisesti ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- yhtälö, funktio ja funktion nollakohta
- sini- ja kosinilause
- pistejoukko
- matemaattisen ratkaisun perustelut
- vektorit tasossa ja avaruudessa
- funktion derivaatta
- funktion kulku ja ääriarvot
- integraalifunktio

Kurssin arviointi

Kurssista ei anneta numeerista arvosanaa. Arvioinnin perustana ovat työskentelyn aktiivisuus ja jatkuva näyttö.

Kurssin suorittamisesta

Kurssi koostuu kahdesta kurssin puolikkaasta ja se suoritetaan kahden lukuvuoden aikana. Kurssien MAY1 ja MAA2–MAA5 sisältöjä kerrataan ensimmäisen opintovuoden viimeisessä jaksossa (19h) ja kurssien MAA6–MAA9 sisältöjä kerrataan toisen opintovuoden viimeisessä jaksossa (19h). Nämä kaksi kertausjaksoa muodostavat yhdessä kurssin MAA14.

15. Kertauskurssi MAA (MAA15)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaava lukiomatematiikan keskeisimmät aihealueet
- vahvistaa matematiikan taitoja oppimäärän kaikilla osa-alueilla
- harjoittelee esittämään ratkaisuja täsmällisesti perustellen
- tutustuu ylioppilaskirjoitusten matematiikan kokeiden tehtäviin
- perehtyy eri oppilaitosten pääsykoetehtävien problematiikkaan
- muodostaa itselleen realistisen käsityksen omista matemaattisista taidoistaan
- tutkii erilaisia mahdollisuuksia perehtyä matematiikkaan syvällisemmin
- harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja monipuolisesti erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- yhtälö, funktio ja funktion nollakohta
- taso- ja avaruusgeometria
- analyyttinen geometria
- vektorigeometria
- derivaatta ja funktion kulun tutkiminen
- trigonometria
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktiot
- integraalilaskenta
- lukujonot, summa ja sarja
- tilastotiede ja todennäköisyyslaskenta
- matematiikan sovellukset

Arviointi

Kurssista annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Kurssin suorittamisesta

Kurssi suoritetaan tavallisesti viimeisessä jaksossa ennen ylioppilaskirjoituksia. Kurssi valmentaa sekä ylioppilaskirjoituksiin että erilaisten jatko-oppilaitosten pääsykokeisiin. Lisäksi kurssin suorittamisen myötä on tarkoitus vahvistaa opiskelijan innostusta suuntautua matemaattisia perustaitoja vaativille ammattialoille sekä antaa lisävalmiuksia selvittää jatko-opintojen matemaattisista ongelmista.

16. Kompleksiluvut ja funktioteoria (MAA16)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii kompleksilukujen algebraa ja peruslaskutoimitukset
- perehtyy yhtälöoppiin tarkemmin
- tutkii kompleksifunktioita
- ymmärtää syvällisemmin matemaattista analyysiä
- harjaantuu käyttämään symbolista laskinta
- oppii käyttämään tietokonetta matemaattisena apuvälineenä.

Keskeiset sisällöt

- symboli i sekä peruslaskutoimitukset
- napakoordinaattiesitys
- kompleksiset juuret ja potenssit
- yhtälön erilaiset juuret ja funktion nollakohdat
- funktion tulomuotoinen esitys ja kulun tutkiminen
- kompleksifunktio ja kompleksitason geometriaa
- tavalliset geometriset transformaatiot kompleksitasossa
- eksponenttifunktiosta
- kompleksinen potenssi ja negatiivisen luvun logaritmi
- differentiaali- ja integraalilaskentaa
- symbolisten laskinten ja tietokoneiden käyttö matematiikassa

Arviointi

Kurssista annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Kurssin suorittamisesta

Kurssi suoritetaan tavallisesti joko toisen tai kolmannen opintovuoden aikana.

17. Matriisilaskenta ja vektorianalyysi (MAA17)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy matematiikan olemukseen syvällisemmin
- perehtyy eräisiin nykyaikaisiin teknologisiin, matemaattis-luonnontieteellisiin, lääketieteellisiin sekä myös kaupallisten alojen matemaattisiin sovelluksiin
- kehittää matemaattista ajattelukykyään
- täydentää ja syventää aiemmillä kursseilla opittuja asioita
- helpottaa ja madaltaa kynnystä aloittaa matematiikan opinnot korkeakouluissa.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään matematiikan sovelluksia ja niiden teoreettisia taustoja. Kurssin pääsisällöt rakentuvat pakollisilla kursseilla luodulle perustalle kuitenkin niin, että esitietoina edellytetään kurssin *MAA4: Vektorit* asiakokonaisuuksia. Kurssiin kuuluvat mm. seuraavat osa-alueet (kurssilla huomioidaan kuitenkin opiskelijoiden yksilölliset intressipiirit):

Vektorilaskenta

- pistetulo
- ortogonaaliprojektio
- suora ja taso
- ympyrä ja pallo
- determinantti
- sovelluksia – mm. pinta-ala, lineaarinen riippuvuus ja voima
-

Matriisilaskenta

- matriisien laskusäännöt
- käänteismatriisi
- lineaarinen yhtälöryhmä
- lineaarikuvaukset
- sovelluksia – mm. virtapiiri, kemiallinen reaktioyhtälö, sanoman salaus ja GPS-paikannus

Vektorianalyysi

- ristitulo
- skalaarikolmitulo
- gradientti
- divergenssi
- roottori
- sovelluksia – mm. tilavuus, kulmanopeus, lähde, nielu ja pyörteisyys
-

Funktioteoria

- kompleksiluvut
- analyyttinen funktio
- kuvauksista
- differentiaali- ja integraalilaskennan erityiskeinoja
- funktion approksimointi
- sovelluksia – mm. antenni, hiilinanoputki, iiristutkimus, kuvantunnistus ja kryptologia

Tietokonelaskentaosuuksissa apuvälineinä ovat pääsääntöisesti Scilab- ja CAS-laskimet.

Arviointi

Kurssista annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Kurssin suorittamisesta

Kurssi suoritetaan tavallisesti joko toisen tai kolmannen opintovuoden aikana.

18. BM – Business Math (MAA18)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy talousmatematiikkaan syvällisemmin
- tutustuu talouselämän erilaisiin käsitteisiin matematiikan näkökulmasta ja matemaattisin apuneuvoin
- opiskelee eräitä kaupallisten alojen matemaattisia sovelluksia
- kehittää matemaattista ajattelukykyään
- ymmärtää syvällisemmin matemaattista analyysiä
- harjaantuu käyttämään graafista ja symbolista laskinta
- oppii käyttämään tietokoneita ja erityisesti tietoverkkoja matemaattisina apuvälineinä
- hyödyntää alan vieraskielistä oppimateriaalia
- tutustuu jatko-opintomahdollisuuksiin

versio 15.8.2018

- tutustuu talouselämän erilaisiin mahdollisuuksiin ja niiden matemaattisiin perusteisiin.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään talouselämän sovelluksia ja niiden teoreettisia taustoja. Kurssilla huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset intressipiirit ja tavoitteet. Kurssiin kuuluvat mm. seuraavat osa-alueet:

- aikasarja
- Excel ja katelaskenta
- funktion jousto
- indeksi
- inflaatio
- korkolaskenta
- kustannuslaskenta
- lainan kustannukset
- leasing-rahoitus
- lineaarinen optimointi
- lukujonot ja summat
- QR-koodi ja kaupallisuus
- valuutat ja euro
- verotus

Arviointi

Kurssista annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Kurssin suorittamisesta

Kurssi on hyvä suorittaa toisen opintovuoden viimeisten jaksojen aikana hajautettuna verkkokurssina.

19. Todistaminen ja perustelut matematiikassa (MAA19)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija perehtyy perustelujen laadintaan, argumentointiin ja todistamiseen syvällisemmin sekä tutustuu erilaisiin todistamismenetelmiin.

Tavoitteena on kehittää matemaattista ajattelukykyä sekä valmiutta perustella väitteet ja esittää väitteille todisteet. Tavoitteena on ymmärtää syvällisemmin lukiomatematiikan vaativampia osasuoritteita.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään erilaisia todistusmenetelmiä ja todistamistekniikoita. Sekä malliesimerkkien että laskuharjoitusten avulla hankitaan valmiuksia ymmärtää matematiikka enemmän kumulatiivisena, osin abstraktina ja esitetyt lähtökohdat perustana uudet väitteet todistavana tieteenä kuin pelkkänä laskentona.

Todistamismenetelmiä

- Suora todistus
- Epäsuora todistus
- Matemaattinen induktio
- Vastaesimerkki
- Dirichlet'in kyyhkyslakkaperiaate
- Geometrisen todistaminen
- Virheellinen todistus
- Yleisohjeita todistuksen konstruointiin

Todistustehtäviä

- Näytä, osoita ja todista
- Todistaminen YO-kirjoituksissa
- Matematiikkakilpailuista

Yksinkertaisia, vaativia ja mielenkiintoa herättäviä tehtäviä mm. kolmio ja ympyrä, jännelikulmio, Heronin kaava, Brahmaguptan kaava, Weitzenböckerin epäyhtälö, geometrisen jakauman odotusarvo

Arviointi

Kurssista annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Arvioinnin perustana ovat suoritettut erilliset tehtävät, palautetut erilliset verkkotehtävät, laskuharjoitukset ja summatiiviset kokeet sekä erityisesti monipuolinen ja innovatiivinen ote itse kurssin ongelmallisten tehtävien käsittelyssä.

Kurssin suorittamisesta

Kurssi on hyvä suorittaa esimerkiksi kolmannen opintovuoden aikana, kun haluaa kehittää valmiuksia ymmärtää ja käsitellä lukiotasoisia, mutta osin hankalia ja vaativiakin tehtäviä.

5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilemaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Oppimäärän suorittamisesta

Lukion ensimmäisen opintovuoden aikana on tavoitteena suorittaa kurssit MAY1, MAB2 ja MAB3. Toisen opintovuoden oppimäärä koostuu pääsääntöisesti kursseista MAB4 ja MAB5. Kolmantena opintovuonna pakollisista kursseista suoritetaan MAB6, ja opintovuoteen on tarkoituksenmukaista myös sijoittaa syventävän kurssin MAB9 opinnot. Muut syventävät kurssit opiskelija voi henkilökohtaisen suunnitelmansa mukaan valita suoritettavaksi toisena tai kolmantena opintovuonna.

Pakolliset kurssit

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan
- osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Koulukohtainen syventävä kurssi

9. Kertauskurssi MAB (MAB9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kerta lukiomatematiikan pakollisten kurssien keskeiset sisällöt
- vahvistaa ja syventää matematiikan taitojaan oppimäärän osa-alueilla
- tutustuu ylioppilaskirjoitusten matematiikan kokeiden tehtäviin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- yhteisen oppimäärän kurssien (MAY1) ja valtakunnallisten pakollisten kurssien (MAB2-MAB6) keskeiset sisällöt
- ylioppilaskokeen tehtäviin tutustuminen

Arviointi

Kurssista annetaan numeerinen arvosana (4–10).

Kurssin suorittamisesta

Kurssi on tarkoituksenmukaista suorittaa kolmantena opintovuonna pakollisten kurssien jälkeen ennen ylioppilaskirjoituksia.

5.6.4 Vanhan ja uuden opetussuunnitelman mukaisten kurssien vastaavuustaulukko

Pitkä oppimäärä

OPS 2005		LOPS 2016
-		MAY1
5MAA1		-
5MAA2		MAA2
5MAA3		MAA3
5MAA4		MAA5
5MAA5		MAA4
5MAA6		MAA10
5MAA7		MAA6
5MAA8		MAA8
5MAA9	(*)	MAA7
5MAA10		MAA9
5MAA11	(*)	MAA11
5MAA12		MAA12
5MAA13		MAA13
5MAA14		MAA14
5MAA15		MAA15
5MAA16		MAA16
5MAA17		MAA17
5MAA18		MAA18
5MAA19		MAY2
5MAA20		-

(*) Täydellinen vastaavuus edellyttää opiskelijakohtaista lisäsuoritetta, joka riippuu korvaussuunnasta.

Lyhyt oppimäärä

OPS 2005		LOPS 2016
-		MAY1
5MAB1		MAB2
5MAB2		MAB3
5MAB3		MAB4
5MAB4		MAB7
5MAB5		MAB5
5MAB6		-
5MAB7		MAB6
5MAB8		-
-		MAB8
5MAB9		MAB9
5MAB10		MAY2

5.7 Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia
- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena

- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Aihekokonaisuudet

Opiskelija ymmärtää

- kestävän elämäntavan ja globaalın vastuun merkityksen nyt ja tulevaisuudessa elämää ylläpitävänä tekijänä
- aktiivisen kansalaisuuden merkityksen kestävän kehityksen ja globaalın vastuun toteutumisessa
- ympäristön elinkelpoisuuden sekä turvallisuuden merkityksen ihmiskunnalle
- ihmiskunnan etnisen monimuotoisuuden rikkauden
- biologisen tieteen ja tutkimuksen kansainvälisen merkityksen
- ympäristötekniologian merkityksen yhteiskunnan kannalta.
-
- Opiskelija osaa hyödyntää
-
- tietotekniikkaa opiskelussaan
- monilukutaitoa biologian opiskelussa ja harjaantuu etsimään, valitsemaan ja hyödyntämään erilaisia tietoja tuottaessaan kurssiin mahdollisesti liittyviä tekstejä ja ryhmitöitä.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (B11)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen

versio 15.8.2018

- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallinta ja biologinen ajattelutaito. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan kykyyn ymmärtää biologian merkitys monitahoisena tieteenalana sekä biologisen perustutkimuksen merkitys. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää solujen perusrakenteen ja toiminnan merkitys eliökunnan evoluutiossa sekä evoluution perusteet.

Opiskelija osoittaa kurssin asioiden ymmärtämisen kirjallisessa kokeessa sekä kurssilla tehtävässä pienimuotoisessa tutkimuksessa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

2. Ekologia ja ympäristö (B12)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Aihekokonaisuudet

- Opiskelija ymmärtää kestäväen elämäntavan ja globaalien vastuun merkityksen nyt ja tulevaisuudessa elämää ylläpitävänä tekijänä.
- Opiskelija osaa hyödyntää tietotekniikkaa opiskelussaan.
- Opiskelija osaa hyödyntää monilukutaitoa biologian opiskelussa ja harjaantuu etsimään, valitsemaan ja hyödyntämään erilaisia tietoja tuottaessaan kurssiin mahdollisesti liittyviä tekstejä ja ryhmitöitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestäväen elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämissuorituksen.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestäväen elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä

Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämissuoritus

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallinta sekä biologinen ajattelutaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää ekologian peruslainsäädännöt, ekosysteemien toimintaperiaatteet, ympäristöongelmien syyt ja seuraukset sekä ympäristöongelmien ratkaisumahdollisuuksia. Opiskelija osoittaa osaamistaan kirjallisessa kokeessa sekä kurssilla tehtävässä soveltavassa ekologian tai ympäristön tilaa koskevassa kehittämissuunnitelmassa sekä erilaisissa suullisissa vuorovaikutustilanteissa.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (B13)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- solu tutkimuskohteena
- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

versio 15.8.2018

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallinta sekä kokeelliset työskentelytaidot ja oman tutkimuksen tekeminen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää solubiologian perusteet: solujen rakenne ja perustoiminnot, geenien perusrakenne ja merkitys soluissa, proteiinisynteesin vaiheet ja merkitys solujen olemassaolon kannalta, solujen lisääntyminen sekä perinnöllisyyden perusteet. Opiskelija osoittaa osaamistaan kirjallisella kokeella, kurssilla tekemällään kokeellisella työskentelyllä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimestön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita

- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

Kurssilla tehdään sähköiset esitelmät eri elimistöihin liittyvistä sairauksista. Lisäksi kurssilla voidaan tehdä pienimuotoisia laborointeja.

versio 15.8.2018

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus ja peruskäsitteiden hallinta. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää ihmisen anatomian ja fysiologian muodostama toimiva kokonaisuus. Opiskelija osoittaa osaamistaan kirjallisella kokeella, tekemällään esitelmällä ja laborointitaidoillaan sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävä tulevaisuutta
- ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa
- ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobit geeniteknologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen, kykyyn ymmärtää bioteknologian soveltamisen merkitys teollisuudessa, ympäristönsuojelussa, lääketieteessä sekä elintarviketuotannossa. Arvioitavaa osaamista on myös opiskelijan taito suunnitella ja toteuttaa biologinen koe tai tutkimus yksin tai muiden kanssa. Opiskelija osoittaa osaamistaan myös kirjallisella kokeella ja vuorovaikutustilanteissa.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

6. BI6 Biologian kertauskurssi abeille (BI6)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija harjaantuu kirjoittamaan biologian ylioppilaskirjoitusten vastauksia ja ilmaisemaan asiat selkeästi ja tarkasti.

Kurssilla kerrataan lukion pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus täsmentää tietojaan ylioppilaskirjoituksia varten.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää

- biologian eri osa-alueiden vuorovaikutuksen ja riippuvuuden
- elämän eri tasojen (solun, eliön, populaation, eliöyhteisön, ekosysteemin ja biosfäärin) merkityksen
- kemiallisten prosessien merkityksen elämän eri tasoilla
- informaation siirtymisen elämän eri tasoilla
- monimuotoisuuden merkityksen elämän olemassaololle
- ihmisen riippuvuuden luonnosta ja sen hyvinvoinnista
- ekologian ja ympäristönsuojelun perusteet
- bioteknologian merkityksen ja sen antamat mahdollisuudet, mm. lääketieteen ja lääke- ja elintarviketeollisuuden suhteen
- ihmisen toiminnan vaikutukset muiden eliöiden ja ihmisen elinympäristöön

- ja hallitsee ihmisen anatomian ja fysiologian perusteet sekä osaa tulkita erilaisia biologisia tutkimuksia kuvaavia diagrammeja ja tuloksia
- ja osaa tuottaa annetusta tutkimusaineistosta diagrammeja ja taulukoita.

Keskeiset sisällöt

- Kurssilla kerrataan kaikki lukion pakolliset ja valtakunnalliset biologian kurssit.
- Harjoitellaan kirjoittamaan vastauksia erityyppisiin biologian ylioppilaskirjoitusten kysymyksiin.
- Kurssilla täydennetään opiskelijoiden tietoaukkoja ja täsmennetään biologian käsitteitä.

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen, kurssin kirjallisiin kokeisiin ja biologian ylioppilaskirjoitusten vastausten harjoituksiin. Arvioitavia seikkoja ovat opiskelijan lukion kurssien keskeisten asioiden hallinta ja kyky yhdistää eri kurssien tietoja toisiinsa. Kurssista on kirjallisia kokeita.

7. Ekologian maastokurssi (BI7)

Kurssilla syvennetään ekologian lainalaisuuksien ymmärtämistä ja opetellaan tekemään biologista tieteellistä tutkimusta. Lisäksi perehdytään lajintuntemukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa lähiympäristön yleisimpiä eläin-, kasvi- ja sienilajeja
- oppii tekemään biologisen tutkimuksen tutkimussuunnitelman muun muassa muotoilemalla tutkimukselle hypoteesit
- oppii tekemään biologista tutkimusta maastossa ja keräämään vertailukelpoista aineistoa tutkimusta varten
- ymmärtää biologisen perustutkimuksen merkityksen soveltavassa tutkimuksessa
- oppii analysoimaan keräämiään tutkimustuloksia ja käyttämään tutkimukseen liittyvää aiempaa tietoa hyväkseen
- oppii kirjoittamaan tutkimuksensa eri osiot biologisen tieteellisen tutkimuksen mukaiseen muotoon ja esittämään tutkimuksensa muille.

Keskeiset sisällöt

- Pirkanmaan yleisimpien eläin-, kasvi- ja sienilajien tuntemus.
- Ekologisen tutkimuksen tutkimussuunnitelman laatiminen ja tutkimuksen toteuttaminen maastossa Helsingin yliopiston Hyytiälän metsäasemalla.
- Yhteistyössä oman tiimin kanssa aineiston keruu, tulosten analysointi, ja tutkimuksen esittäminen sekä kirjallisena tuotoksena että suullisesti muille tiimeille.

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen sekä kykyyn laatia tutkimussuunnitelma ja suorittaa tutkimus maastossa. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä toimia tiimin aktiivisena jäsenenä, analysoida tutkimustuloksia sekä esittää ne kirjallisesti ja suullisesti. Kurssista ei ole kirjallista koetta.

8. BI + KE laborointikurssi (BI8)

Kurssi on biologian ja kemian yhteinen laborointikurssi.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää että selvää ainejakoa kemian ja biologian välille on vaikea tehdä
- tiedostaa kemian ja osin biologian olevan nimenomaan kokeellisia luonnontieteitä
- syventää jo oppimiaan tietoja ja taitoja laboratoriossa tekemiensä havaintojen avulla
- oppii arvioimaan tuloksen luotettavuutta ja analysoimaan oman työskentelyn vaikutusta lopputulokseen
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeitä ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista
- perehtyy nykyaikaisen laboratoriotyöskentelyn luonteeseen ja vaikutuksiin
- oppii jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja, taitoja ja valmiuksia.

Keskeiset sisällöt

- kokeellista työskentelyä

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja kykyyn tehdä erilaisia laborointeja ohjeiden mukaan. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä laatia laboroinneista kattavia työselostuksia. Koska kurssi on työkurssi, arvioidaan myös opiskelijan taitoja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kurssista ei ole koetta.

9. Molekyylibioteknologia (BI9)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelijat tutustuvat käytännön laboroinnein bioteknologian joihinkin työmenetelmiin ja laborointivälineistöön. Opiskelijat saavat käsityksen molekyylibiologian ja bioteknologian ammattialoista.

Kurssi on tarjolla vuorovuosin Syövän biologia -kurssin (BI10) kanssa. Kurssi on tarjolla ensimmäisen kerran lukuvuonna 201–2020.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu molekyylibioteknologian laborointimenetelmiin, -välineisiin ja -laitteisiin Tampereen yliopiston BioMediTechin laboratorioissa
- harjaantuu tarkkuuteen siirtämällä linnun geenin kolibakteeriin noudattaen yksityiskohtaisia laborointiohjeita
- tutustuu luonnontieteen tutkijan ammattikuvaan
- tutustuu jatko-opintomahdollisuuksiin molekyylibiologian ja bioteknologian alalla.

Keskeiset sisällöt

- geenin rakenteen, erityisesti eksonien ja intronien, rakenteen ja toiminnan kertaaminen
- translaation ja transkription sekä niiden erojen kertaaminen (bakteerien ja aitotumaisten eliöiden välillä)
- linnun avidiiniproteiinia koodaavan geenin siirto kolibakteeriin BioMediTechin laboratorioissa
- automaattipipetin, PCR:n ja muiden laborointivälineiden käyttö
- työselostuksen laadinta

Arviointi

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kirjoittama laborointien työselostus, paneutuminen työskentelyyn laboratoriossa sekä itsearviointi. Kirjallista kurssikoetta ei pidetä.

10. Syövän biologia (BI10)

Kurssilla tutustutaan syövän biologiaan, hoitokeinoihin ja tutkimukseen alan asiantuntijan ohjaamana sekä itsenäisesti että muiden opiskelijoiden kanssa yhteistyössä opiskellen.

Kurssi on tarjolla vuorovuosin Molekyylibioteknologiaa-kurssin (BI09) kanssa. Kurssi on tarjolla lukuvuonna 2018–2019.

Tavoitteet

- Opiskelijat selvittävät yleisimpien syöpien syntytavat, yleisyyden ja levinneisyysalueet sekä hoitokeinot.
- Opiskelijat oppivat syöpien erityispiirteitä tutkivan oppimisen avulla etsien tietoja autenttisista lähteistä, kuten esittämällä kysymyksiä keskustelutilaisuuksissa alan huippuasiantuntijan professori Anne Kallioniemen kanssa.
- Syöpätutkimuksiin ja tutkijoiden arkeen tutustutaan henkilökohtaisesti opintokäynnillä Tampereen yliopiston BioMediTechin syöpägenomiikan yksikköön.

Keskeiset sisällöt

- syöpien luokittelu ja yleisyys
- syöpien synty ja etäpesäkkeiden muodostuminen
- syövän hoitokeinot
- syöpätutkimukset

Arviointi

Oppisisältöjen hallitseminen ja työskentelyn aktiivisuus arvioidaan itse- ja vertaisarviointina sekä tutkielmien osoittaman osaamisen kautta. Kurssikoetta ei pidetä.

Ympäristöpsykologia ja ekologia (BI11)

Kurssilla perehdytään ympäristöpsykologian näkökulmaan luonnon elvyttävistä vaikutuksista. Opiskelijat tutkivat luonnon fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia kehoon ja mieleen. Samalla metsä- ja järviluonnon lajisto tulee tutuksi.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ympäristöpsykologian teorioita luonnon ja rakennetun ympäristön fyysisistä ja psyykkisistä vaikutuksista
- osaa mitata ja havainnoida ympäristön aikaansaamia fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia
- ymmärtää psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin vuorovaikutuksen
- osaa parantaa omaa hyvinvointiaan
- tunnistaa lähiluonnon yleisimpiä eliölajeja
- löytää lähiluonnon reitit ja osaa hyödyntää luontoa monipuolisesti
- osaa ohjata muita voimaan paremmin erilaisin luonnossa toteutettavien aktiviteettien avulla
-

Keskeiset sisällöt

- luonnon ja rakennetun ympäristön fyysiset ja psyykkiset vaikutukset kehoon ja mieleen eri ympäristöpsykologisten teorioiden näkökulmasta
- ihminen psykofyysisenä kokonaisuutena
- mielen ja kehon tutkiminen
- lähiluonnon eliölajien tunteminen
- luonnossa toteutettavien aktiviteettien ohjaaminen

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen, kykyyn laatia tutkimussuunnitelma, asettaa tutkimuksen hypoteesit sekä suorittaa tutkimus. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä analysoida tutkimustuloksia sekä esittää ne kirjallisesti ja suullisesti muulle ryhmälle. Opiskelijoiden toiminta ja tuotokset huomioidaan arvioinnissa.

5.8 Maantiede

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinassa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin

- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästi kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Aihekokonaisuudet

Opiskelija ymmärtää

- kestävän elämäntavan ja globaalin vastuun merkityksen nyt ja tulevaisuudessa elämää ylläpitävänä tekijänä
- aktiivisen kansalaisuuden merkityksen kestävän kehityksen ja globaalin vastuun toteutumisessa
- ympäristön elinkelpoisuuden sekä turvallisuuden merkityksen ihmiskunnalle
- ihmiskunnan etnisen monimuotoisuuden rikkauten
- maapallon kulttuuripiirien moninaisuuden ja eri kulttuurien erityispiirteitä
- ympäristötekniikan merkityksen yhteiskunnan kannalta
- maantieteen ja sen tutkimuksen kansainvälisen merkityksen.
-
- Opiskelija osaa hyödyntää
- tietotekniikkaa ja geomeediaa opiskelussaan
- monilukutaitoa maantieteen opiskelussa ja harjaantuu etsimään, valitsemaan ja hyödyntämään erilaisia tietoja tuottaessaan kurssiin mahdollisesti liittyviä tekstejä ja ryhmätöitä.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomeediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Pakollinen kurssi

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestäväen kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallintataidot sekä maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot ja muut geometriataidot sekä kyvyn seurata ja kyky kriittisesti arvioida ajankohtaisia uutisia. Opiskelija osoittaa osaamisensa kirjallisissa arvioinneissa, kuten kurssi- ja karttakokeissa, sekä suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Sininen planeetta (GE2)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geometriaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallintataidot sekä maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat karttojen

luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistäidot ja muut geomediataidot sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmien tuntemus. Opiskelija osoittaa osaamisensa kirjallisissa arvioinneissa, kuten kurssi- ja karttakokeissa, sekä suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

3. Yhteinen maailma (GE3)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomeedia hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomeediaa hyväksi käyttäen
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomeedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- mellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

versio 15.8.2018

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallintataidot sekä maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot ja muut geomediataidot sekä ihmismaantieteen tutkimusmenetelmien tuntemus. Opiskelija osoittaa osaamisensa kirjallisissa arvioinneissa, kuten kurssi- ja karttakokeissa, sekä suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssi perehdyttää aiemmillä kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediala maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestäväen kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomediala maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

•

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestäväen kehityksen edistämässä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestäväen kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediala hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalien tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediala hyväksi käyttäen

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, aiemmilla kursseilla hankittujen peruskäsitteiden hallintataidot sekä maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky soveltaa maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot ja muut geomediataidot. Opiskelija osoittaa osaamisensa erityisesti maantieteellisen tutkielman laatimisessa ja esittämisessä sekä pienimuotoisessa kurssikokeessa.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

5. Kehitysmaamaantiede (GE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa

- käyttää maantieteellisiä käsitteitä
- soveltaa peruskurssien tietoja ja taitoja
- suhtautua kriittisesti median antamaan mielikuvaan kehitysmaista
- ottaa perustellen kantaa ajankohtaisiin tietoihin alueiden kehittyneisyyseroista.

Opiskelija ymmärtää

- alueiden kehittyneisyyserojen syitä
- kansainvälisten sopimusten merkityksen elintasokuilun kaventajina
- kestävän kehityksen merkityksen alueiden kehittyneisyyserojen kaventamisessa.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvien maiden alueellinen sijainti maapallolla

Alueellisten kehittyneisyyserojen syyt

- maailmanlaajuisesti sekä alueellisesti
- historiallisten prosessien merkitys kehittyneisyyserojen muodostumisessa
- globaalin talouden merkitys kehittyneisyyserojen muodostumisessa

Kehittyvien maiden ongelmia

- luonnonolosuhteiden vaikutus elinkeinonharjoittamisen mahdollisuuksiin
- ympäristöongelmat kehittyneisyyserojen kärjistäjänä
- sosiaaliset konfliktit
- ihmisoikeusloukkaukset, mm. lasten ja naisten asema kehittyvissä maissa sekä pakolaisuus

Kestävä kehitys

- kestävän kehityksen periaate globaalista näkökulmasta
- kestävän kehityksen merkitys kehittyneisyyserojen kaventamisessa

Kehitysyhteistyö ja kehityspolitiikka

- Suomen kehitysyhteistyö
- EU:n kehitysyhteistyö
- YK:n kehitystavoitteet
- kehityspolitiikan suuntaviivoja Suomessa ja maailmalla
- kehittyvien maiden rooli kansainvälisessä päätöksenteossa
- kehittyneisyyserojen mittaaminen ja vertailu

Media ja mielikuvat

- Kehittyneisyyserojen kuvaaminen mediassa
- Opiskelijoiden mielikuvat kehittyvistä maista

Arviointi

Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistäidot, kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot. Kurssiarviointi tehdään tuntiaktiivisuuden ja kirjallisten tuotosten perusteella.

Paikkatietokurssi (GE6)

Kurssi perehdyttää opiskelijan kartografian perusteisiin ja syventää kartanlukutaitoja. Kurssilla opitaan geoinformatiikan ja paikkatiedon perusteita. Geoinformatiikka tutkii paikkatietoaineistojen, paikkatietojärjestelmien, paikannusteknologian ja kaukokartoitusmenetelmien avulla ympäristön tilaa ja seuraa alueiden käyttöä. Kurssilla perehdytään paikkatietosovelluksien käyttöön, paikka- ja aluetiedon kuvaamiseen ja analysointiin sekä paikkatiedon tietokoneavusteiseen tuottamiseen ja muokkaamiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kartografian ja kaukokartoituksen perusteet
- ymmärtää paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina
- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää etenkin paikkatietoa, sekä muuta geomediala, maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- ymmärtää paikkatiedon merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa paikkatiedon avulla
- tutustuu paikkatietojärjestelmien ammattimaiseen käyttöön opintokäynneillä.

Keskeiset sisällöt

Kartografia

- hyvä kartta, mittakaavat, karttaprojektiot, karttatyytit, paikan määrittäminen, koordinaattijärjestelmät
- karttapalvelut

Kaukokartoitus

- ilmakuvat ja satelliittikuvat sekä niiden hyödyntäminen

Paikannusjärjestelmät

Paikkatiedon käyttö arjessa, työelämässä ja maantieteellisissä tutkimuksissa

- paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- paikkatiedon sovellusmahdollisuudet
- digitaaliset paikkatietoaineistot
- paikkatiedon visualisointi
- paikkatiedon analysointi
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen paikkatietoa hyväksi käyttäen

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallintataidot sekä maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot ja muut geomediataidot, etenkin paikkatietoon liittyvät analysointi- ja soveltamistaidot. Opiskelija osoittaa osaamisensa kirjallisissa arvioinneissa, kuten kurssikokeessa sekä erilaisten paikkatietotehtävien laadinnassa.

Aluemaantieteen pirulliset haasteet (GE7)

Kurssi johdattaa opiskelijan aluetieteelliseen ajattelutapaan. Kurssilla opitaan aluetieteen peruskäsitteitä, paikallisten ja globaalien ongelmien hahmottamista ja ratkaisuedellytyksiä ongelmiin. Kurssilla perehdytään aluekehityksen ajankohtaisiin ilmiöihin. Aluetieteessä haetaan vastauksia kysymyksiin mitä, missä, miksi ja milloin. Aluetiede on soveltavaa talous- ja yhteiskuntamaantiedettä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää aluetieteen peruskäsitteet
- hallitsee aluekehittämisen perusteet
- hahmottaa yhteiskunnan ja ympäristön keskinäiset suhteet
- osaa tulkita kulttuurisia ilmiöitä alueiden ja paikkojen kautta
- ymmärtää ympäristöongelmien paikalliset ja globaalit haasteet
- tuntee ja osaa arvioida ihmisen toiminnan ympäristövaikutuksia
- osaa aluetalouden toimintaa ja rakenteita.

Keskeiset sisällöt

- alue, tila, sijainti, etäisyys ja paikka
- aluetieteen eri tasot
- keskusten hierarkia
- keskukset ja niiden vaikutusalueet
- sijainnin teknologiat
- paikkaperustainen ajattelu
- luonnontieteelliset ja ihmistieteelliset lähestymistavat
- aluekehittämisen ongelmat
- ympäristönsuojelun ja kestäväen kehityksen periaatteet
- ympäristövaikutusten arviointi
- ympäristön ja talouden väliset suhteet
- ympäristöongelmien ja -muutosten hallinta

Arviointi

Arvioinnissa keskeistä on opiskelijan aktiivisuus, peruskäsitteiden hallintataidot sekä aluemaantieteellinen ajattelutaito. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää aluemaantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat aluetieteellisen tutkimustiedon soveltaminen ja monipuolinen argumentointi aluekehittämisen näkökulmasta. Opiskelija osaa arvioida ajankohtaisia ilmiöitä aluemaantieteen näkökulmasta. Opiskelija osaa tuottaa suullisesti ja kirjallisesti aluemaantieteeseen liittyviä sisältöjä. Opiskelija osoittaa osaamisensa kirjallisissa ja suullisissa arvioinneissa, kuten kurssikokeessa sekä erilaisten esitysten laadinnassa.

5.9 Fysiikka

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla

- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsenettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Kaikki fysiikan kurssit arvioidaan numeroarvosanoin. Oppimisprosessin aikana opiskelijan työskentelyn arviointi on jatkuvaa ja hänelle annetaan palautetta edistymisestä. Kurssilla voidaan järjestää summatiivisia kokeita.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuus toteutuu kaikilla fysiikan kursseilla ja näkyy oppitunneilla fysiikalle ominaisina työskentelytapoina kokeellisessa työskentelyssä. Lisäksi kursseilla voidaan tutustua joidenkin fysiikan alan yritysten toimintaan ja järjestää vierailuja. Aihekokonaisuus voidaan toteuttaa myös yhteisinä projekteina korkeakoulujen kanssa.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Opiskelija ymmärtää arkielämän turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä fysiikan näkökulmasta ja oppii työskentelemään turvallisesti. Fysiikan kursseilla tutustutaan turvallisuutta edistäviin teknologisiin ratkaisuihin, kuten henkilöautojen ajonvakautusjärjestelmään. Aihekokonaisuus toteutuu kaikilla fysiikan kursseilla.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Opiskelija hahmottaa luonnonvarojen rajallisuuden ja saa tietoa eri energialähteistä. Energian tuotantomuotoja käsitellään erityisesti ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Aihekokonaisuus toteutuu erityisesti kursseilla FY1, FY2 ja FY6.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Fysiikan merkitys tieteellisen maailmankuvan rakentajana tuodaan oppiaineen opetuksessa esille. Kielitietoisuuden, monikielisyyden ja monilukutaidon vahvistaminen toteutuu mahdollisissa kansainvälisissä projekteissa. Fysiikan kieli on kansainvälistä ja yhdistää eri kulttuurien ihmisiä. Kansainvälisyys tuodaan suurten tutkimushankkeiden, esimerkiksi CERNissä tehtävän tutkimuksen, käsittelyn yhteydessä esiin. Aihekokonaisuus toteutuu erityisesti kursseilla FY1, FY7 ja FY10.

Monilukutaito ja mediat

Fysiikassa käytössä on luonnollisen kielen lisäksi matematiikan kieli, jonka kielioppina ovat luonnonlait. Luonnollisen kielen merkitykset rakentuvat fysiikan kokeellisuuden kautta; ilman merkityksellistä sisältöä fysiikan käsitteet ovat tyhjiä.

Fysiikan kursseilla opiskelijat tutustuvat erilaisiin teksteihin, harjaantuvat tulkitsemaan niitä ja ymmärtävät täsmällisen ja oikean kielenkäytön merkityksen fysiikassa. Kurssien aikana opiskelijat tuottavat itse monimuotoisia tekstejä, esimerkiksi raportteja ja erilaisia harjoitustehtäviä. Aihekokonaisuus toteutuu kaikilla fysiikan kursseilla.

Teknologia ja yhteiskunta

Fysiikan kursseilla tutustutaan yrityksiin, työelämän toimijoihin sekä teknologioiden soveltamiseen eri aloilla.

Opiskelija saa valmiuksia arvioida omaa suhdettaan teknologiaan, oppii näkemään ympäristön teknologioita ja ymmärtää niiden toimintaperiaatteita. Aihekokonaisuus toteutuu kaikilla fysiikan kursseilla.

Vastaavuustaulukko

OPS 2005	LOPS 2016
5FY1 Fysiikka luonnontieteenä	FY1 Fysiikka luonnontieteenä
5FY2 Lämpö	FY2 Lämpö
5FY6 Sähkö	FY3 Sähkö
5FY4 Liikkeen lait	FY4 Voima ja liike
5FY3 Aallot	FY5 Jaksollinen liike ja aallot
5FY7 Sähkömagnetismi	FY6 Sähkömagnetismi
5FY8 Aine ja säteily	FY7 Aine ja säteily
5FY11 Fysiikan kertauskurssi	FY8 Abin fysiikka
5FY13 Ihmisen fysiikka	FY9 Ihmisen fysiikka
5FY14 Fysiikan tiedekoulu	FY10 Fysiikan tiedekoulu

Pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä

- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

3. Sähkö (FY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä

- harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa
- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot
- ääni aaltoliikeilmiönä
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa
- harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.

Keskeiset sisällöt

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi
-

Koulukohtainen syventävä kurssi

8. Abin fysiikka (FY8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaava ja syventävä lukion fysiikan oppimäärää
- harjoittelee fysiikan tehtävän jäsenneilyn vastauksen tekemistä
- valmistautuu jatko-opintoihin fysiikan osalta
- syventää käsitystään fysiikasta luonnontieteenä.
-

Keskeiset sisällöt

- kurssien FY1–F7 sisällöt

Arviointi

Kurssikokeena toimii pääsääntöisesti valtakunnallinen preliminäärikoe.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

9. Ihmisen fysiikka (FY9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, että ihmiskehon toimintoja ja aistifysiologiaa voidaan mallintaa fysiikan avulla
- tutustuu lääketieteellisen kuvantamisen periaatteisiin
- kokoaa, arvioi ja raportoi jäsenneiltyä tietoa valitsemastaan kurssin aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen aistifysiologia fysiikan näkökulmasta, erityisesti näkö- ja kuuloaisti
- kehon mekaniikka
- lämmönsäätely ja kehon lämpötasapaino
- ihminen ja sähkö, hermosolujen sähköinen toiminta
- ihminen ja ionisoiva/ionisoimaton säteily
- kuvantamismenetelmiä: ultraääni, röntgenkuvaus, magneettikuvaus
- radioaktiivisuus lääketieteellisessä fysiikassa
- tutkielman laatiminen itse valitusta aiheesta
- mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynti TAYSin kuvantamiskeskukseen

Arviointi

Kurssi arvioidaan kurssikokeen, tutkielman ja aktiivisuuden perusteella numeroarvioinnilla 4–10.

10. Fysiikan tiedekoulu (FY10)

FY10-kurssi toteutetaan pääsääntöisesti lukujärjestyksen ulkopuolella erikseen sovittuina ajankohtina. Kurssilla toteutetaan vierailu kotimaiseen tai ulkomaiseen tutkimuslaitokseen, kuten kotimaiseen yliopistoon tai CERNiin sekä tutustutaan vierailukohteen toimintaan ja tutkimukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietämystään modernista fysiikasta

- syventää tietämystään aineen rakenteesta ja sen tutkimisesta
- tutustuu tiedeyhteisöjen toimintaan
- tutustuu fyysikoiden työnkuvaan
- tekee yhteistyötä muiden opiskelijoiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- vierailukohteen tutkimuksen peruskäsitteet
- havaintolaitteisiin perehtyminen
- tieteelliseen tutkimukseen perehtyminen
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi
- vierailukohteen toimintaan liittyvä projektityö

Arviointi

Arviointi perustuu muun muassa opiskelijan tekemään projektityöhön ja muihin opiskelijoiden tuottamiin materiaaleihin.

5.10 Kemia

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun

edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Kaikki kemian kurssit arvioidaan numeroarvosanoin. Oppimisprosessin aikana opiskelijan arviointi on jatkuvaa ja hänelle annetaan palautetta edistymisestä kurssin aikana. Kursseilla voidaan järjestää summatiivisia kokeita.

Aihekokonaisuudet kemiassa

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Opiskelija perehtyy Suomen kemian teollisuuden sovelluksiin ja työelämän mahdollisuuksiin.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Opiskelija ymmärtää omien elintapojensa ja ruokailutottumustensa vaikutuksen omaan hyvinvointiinsa ja terveyteensä.
- Opiskelija ymmärtää erilaisten aineiden ominaisuudet ja osaa käsitellä niitä vastuullisesti.

Kestävä elämäntapa ja globaalivastuu

Opiskelija

- tuntee perusasiat kestävän elämäntavan ekologisesta ja taloudellisesta sekä sosiaalisesta vaikutuksesta.
- ymmärtää kemianteollisuuden roolin ympäristöhaittojen synnyttäjänä, mutta myös ratkaisijana.
- ymmärtää ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen vaikutuksen luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen ja tiedostaa omien kulutustottumusten vaikuttavan globaalisti.
- ymmärtää erilaisen aineiden, kuten hiilen, kiertokulun luonnossa ja osaa arvioida kuluttamiensa tuotteiden ekologista jalanjälkeä.

Monilukutaito ja mediat

- Opiskelija harjaantuu lukemaan tieteellistä tekstiä ja ymmärtää tieteen ja populaaritekstin eron.
- Opiskelija perehtyy lähdekritiikkiin ja osaa käyttää erilaisia välineitä tiedonhankinnassa

Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija ymmärtää teknologian sekä kemian välisen linkin. Opiskelija ymmärtää aineiden kierrättämisen tarpeen ja vaarallisten aineiden käsittelyn vaikutuksen ympäröivään yhteiskuntaan.
- Opiskelija ymmärtää teknologian kehityksen olevan välttämätöntä kemian tieteen kehittymisen kannalta, mutta käsittää tieteen perusteiden silti olevan tärkeitä luonnon ja ympäristön havainnoinnissa ja tulosten toistettavuudessa.

Kurssien vastaavuudet

OPS 2005	LOPS 2016
5KE1	KE1
5KE2	KE2
5KE3	KE3
5KE4	KE4
5KE5	KE5
5KE7	KE6
-	KE7
5KE8	KE8

Pakollinen kurssi

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot

- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

Koulukohtaiset syventävät kurssit

6. Abin kemiaa (KE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää lukiokemian osaamistaan
- selvittää itselleen yhteyksiä kurssien KE1–KE5 sisältöjen välillä
- osallistuu kemian preliminäärikokeeseen.

Keskeiset sisällöt

- lukion kemian kurssit KE1–KE5

7. BI + KE laborointikurssi (KE7 tai BI8)

Kurssi on biologian ja kemian yhteinen laborointikurssi. Suoritusmerkinnän saa oman valintansa mukaan joko KE7- tai BI8-kurssina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää että selvää ainejakoa kemian ja biologian välille on vaikea tehdä
- tiedostaa kemian ja osin biologian olevan nimenomaan kokeellisia luonnontieteitä
- syventää jo oppimiaan tietoja ja taitoja laboratoriossa tekemiensä havaintojen avulla
- oppii arvioimaan tuloksen luotettavuutta ja analysoimaan oman työskentelynsä vaikutusta lopputulokseen
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeitä ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista
- perehtyy nykyaikaisen laboratoriotyöskentelyn luonteeseen ja vaikutuksiin
- oppii jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja, taitoja ja valmiuksia.

Keskeiset sisällöt

- kokeellista työskentelyä

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja kykyyn tehdä erilaisia laborointeja ohjeiden mukaisesti. Lisäksi arvioidaan opiskelijan kykyä laatia laboroinneista kattavia työselostuksia. Koska kurssi on työkurssi, arvioidaan myös opiskelijan taitoja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kurssista ei ole koetta.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

8. Ihmisen kemia (KE8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää lukion kemian tietojaan
- tutustuu ihmiskehon toimintaan kemian näkökulmasta
- perehtyy tarkemmin biomolekyylien rakenteisiin
- oppii, mitä tarvitsemiaan yhdisteitä, ioneja ja atomeja ihminen saa ravintonsa ja hengityksensä mukana
- perehtyy aineenvaihduntaan ja oppii, miten keho puolustautuu vierasaineita vastaan
- tutustuu kehossa tapahtuviin reaktioihin.

Keskeiset sisällöt

- biomolekyylien rakenne ja reaktiot (hiilihydraatit, rasvat, aminohapot ja proteiinit, nukleotidit ja nukleiinihapot)
- yhdisteiden metabolia ja syntyminen elimistössä, mm. solujen energiatalous ja soluhengitys
- epäorgaanisten aineiden toiminta vedessä

5.11 Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkipäisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omaan ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiiviseksi ja vastuulliseksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Koska aihekokonaisuudet ovat arvokannanottoja, ne tulevat esiin monella tapaa filosofian kaikissa kursseissa. Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä -aihekokonaisuus näkyy oppiaineessa keskusteluna kansalaisyhteiskunnan ja työelämän eettisistä kysymyksistä sekä yksittäisen ihmisen ja yhteisöiden vaikutusmahdollisuuksista. Filosofian opetuksessa näitä teemoja lähestytään sekä teoreettisesti että yhteiskunnallisten ja eettisten kannanottojen kautta. Filosofিয়া kysytään: Mitä on aktiivinen kansalaisuus? Miksi ja kenelle aktiivinen kansalaisuus on tärkeää? Miten aktiivisen kansalaisuuden tulisi ilmetä yhteiskunnassa?

Hyvinvointi ja turvallisuus -aihekokonaisuutta lähestytään filosofিয়া sekä teoreettisesti että käytännöllisesti. Teoreettisesta näkökulmasta filosofia kysyy: Mitä on hyvinvointi? Mitä on turvallisuus? Käytännössä on tärkeää tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä ja osata käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti. Filosofia voi käsiteanalyysin ja perusteellisen dialogin kautta auttaa liennyttämään erilaisten arvostusten ja muiden ristiriitojen aiheuttamia konflikteja.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu liittyvät vahvasti filosofisen etiikan opetukseen, jossa niitä lähestytään arvojen, asenteiden sekä filosofisen käsiteanalyysin kautta. Filosofia kysyy: Mitä tarkoitetaan kestäväällä elämäntavalla? Miten laajalle globaali vastuumme ulottuu?

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat läsnä filosofian opetuksessa, sillä oppiaineessa pureudutaan kulttuurin syvärakenteen sekä ihmisen toimintaa ohjaavien arvojen ja uskomusten analyysiin. Filosofia kysyy: Mikä on kulttuuri? Mitä tarkoitetaan kansainvälisyydellä?

Monilukutaito ja mediat -aihekokonaisuus liittyy filosofিয়া kriittiseen ajatteluun sekä argumentaatioanalyysiin. Teknologia ja yhteiskunta -aihekokonaisuuden käsittelyssä filosofian kontribuutio on lähestyä kriittisesti teknologiaa ja sen ilmentymiä ja pohtia sen vaikutuksia ihmiskäsitykseen, työhön ja ihmiskunnan tulevaisuuteen.

Vastaavuudet

OPS 2005	LOPS 2016
5F11	FI1
5F12	FI2
5F13	FI4
5F14	FI3
5F15	FI5
5F19	FI6

Pakolliset kurssit

Johdatus filosofiseen ajatteluun (F11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero

- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

2. Etiikka (F12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliiin filosofisia käsitte-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein.

Keskeiset sisällöt

- moraalii ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkemysiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta
-

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

5. Itämainen filosofia (FI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ja osaa tunnistaa Kaukoidän filosofian keskeistä ajattelua
- ymmärtää itämaisen ja länsimäisen filosofisen suuntautumisen yhtäläisyyksiä ja eroja

versio 15.8.2018

- näkee filosofian elämäntapana ja elämän tarkoituksen etsintänä sekä saa näistä aineksia omaan elämäänsä ja maailmankatsomukseensa.

Sisältö

- itämaisen filosofian keskeiset piirteet (aikakäsitys, ihmiskäsitys)
- filosofian, kielen ja käytännön kokemuksen suhde idässä ja lännessä
- filosofian suhde uskontoon, metafysiikka ja ontologia itämaisessä filosofiassa
- Intian filosofinen perinne (Veda-filosofia, dharm, vedalainen tiedonkäsitys)
- buddhalainen perinne (Gautaman opetus, buddhalainen etiikka, meditaatio)
- Kiinan, Tiibetin ja Japanin filosofinen perinne (Kungfutse, Laotse, tiibetiläinen elämänpyörä, zen)

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4–10.

6. Talous ja etiikka (FI6)

Kurssilla lähestytään talouselämää etiikan, talousfilosofian, psykologian, kulttuuriantropologian ja uskontojen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa näkemystään kaupankäynnin ulottuvuuksista ja niiden yhteyksistä kulttuurien syviin rakenteisiin
- perehtyy etiikan ja talousfilosofian tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- osaa arvioida kriittisesti talouselämän toimintaa moraalisisista lähtökohdista sekä perustella arvioitaan
- pohtii omia arvojaan ja motiivejaan ja oppii perustelemaan niitä.

Sisältö

- lahjan antaminen ja vaihdannan muodot eri kulttuureissa ja uskonnoissa
- protestanttinen etiikka ja sen vaikutus eurooppalaisessa talouselämässä
- arvojen ja tekojen yhteys

versio 15.8.2018

- yksityinen ja yleinen etu, yrityksen yhteiskuntavastuu
- talouden motiivit ja tavoitteet
- talous ilmiönä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4–10.

7. Filosofian kertauskurssi (FI7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että

- opiskelija kertailee filosofian pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien keskeisen sisällön tehtävien, keskustelujen sekä kirjoittamisen avulla
- opiskelija tunnistaa yhteiskunnallisen yhteydet filosofian keskeisiin kysymyksiin ja osaa hyödyntää filosofiassa oppimaansa yhteiskunnallisten ilmiöiden kriittisessä tarkastelussa.

Sisältö

- filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä sekä ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittelu
- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet
- tietoteorian keskeiset kysymykset ja käsitteet
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely
- moraalitieteen ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka
- yhteiskuntafilosofian keskeiset kysymykset, teorit, kuten vallan oikeuttaminen ja anarkismi, talous ja hyvinvointi
- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen
- ylioppilasesseiden kirjoittamisen harjoittelua

Arviointi

Kurssi suoritetaan verkkokurssina ja arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

5.12 Psykologia

Valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisesti ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskelleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aiheisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aiheisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa psykologian opetuksessa pyritään mahdollisimman monipuolisten, aktivoivien, yhteisöllisten ja yksilöllisten opetusmenetelmien käyttöön. Tutkiva oppiminen, tiimioppiminen ja ilmiöoppiminen antavat mahdollisuuksia aktivoida opiskelijaa ja ohjata häntä psykologisen tiedon soveltamiseen. Erityisesti yhteisölliset opiskelumenetelmät kehittävät työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja ja oman toiminnan ohjaamista.

Tampereen yliopiston normaalikoulussa tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan lukion muiden aineryhmien, poliisikoulun ja erityisesti Tampereen yliopiston kanssa. Tampereen yliopiston psykologian laitos on erikoistunut mm. emootio- ja kognitiotutkimukseen sekä neuropsykologiseen ja ympäristöpsykologiseen tutkimukseen. Opiskelijat voivat halutessaan olla koehenkilöinä Tampereen yliopiston psykologian laitoksen tarjoamissa tutkimuksissa.

Yhteistyötä voidaan tehdä myös erilaisten yhteisöjen kuten SPR:n, MLL:n, kriisikeskus Osviitan, Taimi ry:n ja FinFamin (Omaisat mielenterveystyön tukena ry:n) kanssa. Julkiset toimijat, kuten päiväkodit ja vanhusten palvelut, toimivat psykologian opetuksen yhteistyötahoina. Teemme yhteistyötä myös muiden aineiden, kuten kuvataiteen, terveystiedon, uskonnon, biologian ja matematiikan kanssa. Taideaiheissa psykologisia näkökulmia voidaan hyödyntää minäkäsityksen ja identiteetin rakentumisessa. Tilastomatemaattista osaamista voidaan hyödyntää psykologiseen tutkimukseen perehtymisessä.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

Arvioinnin perusteet päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen kurssin alussa. Arvioinnissa voidaan huomioida koe, tunneilla osoitetut tiedot ja taidot, esimerkiksi psykologiaan liittyvien ajankohtaisten ilmiöiden analysointikyky, sekä erilaiset suulliset ja kirjalliset työt, kuten blogin pitäminen, alustukset, oppimispäiväkirja, esseet ja luovat tuotokset. Arviointi voi olla opettajan antamaa palautetta, vertais- tai itsearviointia. Arviointi voi kohdistua sekä itse tuotokseen että prosessiin, jonka tuloksena se on syntynyt. Arvioinnin tavoitteena on tukea opiskelijan kriittisen ajattelun kehittymistä.

Madollisuudesta suorittaa psykologian kursseja itsenäisesti sovitaan kurssikohtaisesti.

Aihekokonaisuudet

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opetuksessa aihekokonaisuudet näkyvät seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä ovat esillä käsiteltäessä mielenterveyttä. Opetuksessa tutustutaan eri järjestöihin, jotka pyrkivät edistämään ihmisten psyykkistä hyvinvointia ja parantamaan mielenterveyskuntoutujien ja heidän omaistensa asemaa. Esitellään erityisesti järjestötoiminnan mahdollisuuksia nuoren näkökulmasta sekä käsitellään mielenterveysasiakkaiden ihmisoikeuksia. Aktiivista kansalaisuutta pohditaan sosiaalisen vuorovaikutuksen, roolien, normien ja valtakulttuuriin soisaalistumisen kautta. Pohditaan asioita, jotka estävät tai edistävät aktiivista osallistumista oman elämään tai yhteiskuntaan liittyviin päätöksiin (esim. sisäinen motivaatio, opittu avuttomuus, viisaus, itsenäisyys itsetunto ja identiteetti). Aihekokonaisuus toteutuu kursseilla PS1–PS9.

Hyvinvointi ja turvallisuus tulevat psykologian opetuksessa esiin sekä yksilö- että ryhmätasolla. Kehityspsykologiassa tutustutaan terveen kehityksen edellytyksiin. Sosiaalipsykologiassa käsitellään ryhmän toimintaan ja toisten auttamiseen vaikuttavia tekijöitä. Psyykkistä hyvinvointia pohditaan mm. itsesääätelyn, stressin, terveellisten elämäntapojen, tunteiden ja motiivien kautta. Aihekokonaisuus näkyy kursseilla PS1–PS8.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu tulevat esiin ympäristö-psykologian näkökulmasta. Tutustutaan ympäristön merkitykseen ihmisen hyvinvoinnissa. Sosiaalipsykologiassa pohditaan vaikuttamista, arvoja ja asenteita. (PS1, PS3, PS6, PS7)

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys liittyvät olennaisesti sosiaalipsykologiaan ja psykologisten tutkimusten ja teorioiden kulttuurisidonnaisuuden pohtimiseen. Mielenterveys on käsitteenä kulttuuriin sidottu, ja kulttuuri vaikuttaa psyykkiseen hyvinvointiin. Myös erilaiset kasvatusarvot ja -käytänteet sekä tunneilmaston säännöt ovat kulttuurisidonnaisia. Kursseilla hyödynnetään monikulttuurisista taustoista olevia opiskelijoiden kokemuksia. Aihekokonaisuus näkyy erityisesti kursseilla PS1, PS2, PS4, PS5, PS6 ja PS7.

Media ja monilukutaito näkyy kaikilla kursseilla ajankohtaisten ilmiöiden pohtimisessa psykologian näkökulmien kautta ja monipuolisessa median käytössä oppimisen helpottajana ja monipuolistajana. Sosiaalipsykologiassa pohditaan erilaisia mainonnan ja suostuttelun keinoja. Psykologian kursseilla opiskelijat oppivat myös hankkimaan, yhdistelemään, tuottamaan, muokkaamaan, esittämään ja arvioimaan psykologista tietoa eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Aihekokonaisuus tulee esille kursseilla PS1–PS9.

Teknologia ja yhteiskunta huomioidaan pohdittaessa psykologian sovelluksia eri osa-alueilla. Tutustutaan siihen, miten teknologian kehitys on vaikuttanut psykologian tutkimusmenetelmiin ja ihmisten sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kehityspsykologiassa tarkastellaan teknologian vaikutuksia ihmiseen, esim. Ihmisen minäkuvaan ja maailmankuvaan. Aihekokonaisuus on osana kaikkia psykologian kursseja.

Vastaavuudet

Vanha OPS2005	uusi LOPS 2016
5PS1	PS1
5PS2	PS2
5PS3 jää pois	PS3
5PS4 jää pois	PS4 (vanha PS4 ja PS5)
5PS5 jää pois	PS5 (vanha PS5 ja PS6)
5PS6	PS6
5PS7	PS7
5PS8	PS8
5PS9	PS9

Pakollinen kurssi

1. Psykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologisten, psykkinen, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psykkinen hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykkinen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta
- osaa esittää esimerkkejä psykkinen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita
- ymmärtää psykkinen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä
- perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen
-

Psykologisen tiedon muodostuminen

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian pakollinen kurssi PS1 suoritetaan ennen muita psykologian kursseja. Sen suorittaminen on suositeltavaa ensimmäisenä opiskeluvuonna.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehityksen tutkiminen

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänkulun aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä
-

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS2:n suorittaminen on suositeltavaa ensimmäisenä opiskeluvuonna.

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot
- perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä
- ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä
- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS3:n suorittaminen on suositeltavaa toisena opiskeluvuonna.

4. Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti
- osaa kuvata, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta
- osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille
- tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja
- osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja
- ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden
- syventyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä
- psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot

- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS4:n suorittaminen on suositeltavaa kolmantena opiskeluvuonna.

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden
- tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykyys, lahjakkuus ja tulkintatyylit
- tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa
- tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen
- syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta
- osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena
- osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.
-

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa

- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS5:n suorittaminen on suositeltavaa kolmantena opiskeluvuonna.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

PS6 Me ja muut – sosiaalipsykologiaa lukiolaiselle

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja ymmärtää sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä
- ymmärtää ja analysoi sosiaalisen vaikuttamisen keinoja
- ymmärtää, mitä ovat asenteet ja ennakkoluulot ja miten ne vaikuttavat ihmisen toimintaan
- tunnistaa vallan ja johtamisen eri muotoja
- ymmärtää syvällisesti yksilön toimintaa yhteisöissä ja ryhmissä
- tietää, miten sosiaalipsykologiassa tutkitaan ihmistä
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietämystään omaan ja muiden elämään.

Keskeiset sisällöt

- Mitä sosiaalinen vuorovaikutus on? (esim. sanaton viestintä, keskustelu, sosiaalinen päättely)
- Miten toiset vaikuttavat meihin? (esim. tietoisien vaikuttamisen keinot, sosiaalisen vaikutuksen mekanismit, sosialisatio)
- Mitä ovat asenteet ja ennakkoluulot, ja miten ne vaikuttavat yksilöön ja yhteiskuntaan?
- Mitä ovat valta ja johtajuus?
- Miten yksilö toimii ryhmässä ja yhteisöissä? (esim. erilaiset ryhmät, ryhmän vaikutus yksilöön, ryhmän toiminta)
- Mitkä ovat sosiaalipsykologian tutkimusmenetelmät? (erilaisia sosiaalipsykologisia tutkimuksia)

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS6:n suorittaminen on suositeltavaa ensimmäisenä opiskeluvuonna.

7. Psykologian sovellusalueet (PS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa laajan kuvan psykologian sovellusalueista
- ymmärtää psykologisen tiedon soveltamismahdollisuudet
- tutustuu ja perehtyy muutamaa niistä perusteellisemmin
- kertaat ylioppilaskokeisiin.

Keskeiset sisällöt

- ympäristöpsykologia
- liikennepsykologia
- mielenterveys
- kriminaalipsykologia
- kriisipsykologia
- mediapsykologia
- kasvatustieteet

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS7:n suorittaminen on suositeltavaa kolmantena opiskeluvuonna.

8. Vuorovaikutuskuvioita (PS8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii vahvistamaan elämäntaitojaan
- syventää itsetuntemustaan
- oppii ihmissuhteisiin liittyviä vuorovaikutustaitoja
- ymmärtää ja oppii käyttämään erilaisia selviytymistaitoja

Keskeiset sisällöt

- Osa kurssista voidaan suorittaa opiskelijoiden niin halutessa viikonloppuleirinä.
- Millainen minä olen? (elämäni ohjaavat arvot, itsetunnon tukeminen, omat vahvuudet ja kehittämiskohteet)
- Millaista on hyviä ihmissuhteita ylläpitävä viestintä? (esim. aktiivinen kuuntelu, minä-viestit, jämäkkyys, ongelmanratkaisutaidot)
- Millaisia selviytymiskeinoja ihmisillä on käytössään? (toisen auttaminen, erilaiset selviytymistavat, stressinhallinta, mistä saa apua)

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS8:n suorittaminen on suositeltavaa ensimmäisenä opiskeluvuonna.

9. Toimi tutkijana – psykologian tutkimuskurssi lukiolaisille (PS9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiseen tutkimukseen ja sen tekemiseen
- ymmärtää, miksi psykologista tutkimusta tehdään
- tutustuu psykologian tutkimusmenetelmiin: tutkimusotteisiin ja tiedonkeruutapoihin
- ymmärtää laadullisen ja määrällisen tutkimuksen eron
- tietää, miten tutkimusprosessi etenee
- soveltaa teoreettista tietämystään oman tutkimuksen tekemiseen.

Keskeiset sisällöt

- psykologinen tutkimus ja sen tekeminen
- tutkimuksen etiikka
- psykologian tutkimusmenetelmät: tiedonkeruutavat ja tutkimusotteet
- laadullinen tutkimus
- määrällinen tutkimus
- viimeksi tutkitut psykologia eri osa-alueet
- tutkimussuunnitelman tekemisen periaatteet ja oman tutkimussuunnitelman tekeminen
- tutkimusongelman ja oman aiheen valitseminen
- tutkimusaineiston keräämisen periaatteet ja oman tutkimusaineiston kerääminen
- tutkimusraportin tekeminen ja oman tutkimusraportin kirjoittaminen
- oman tutkimuksen esitleminen ja puolustaminen

Suorittamistapa ja arviointi

Kurssilla käytetään numeroarvostelua, jonka perusteet sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

Suorittamisjärjestys

Psykologian kurssi PS9:n suorittaminen on suositeltavaa toisena tai kolmantena opiskeluvuonna.

5.13 Historia

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan
- pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden

- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisproessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Aihekokonaisuudet historiassa

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä -aihekokonaisuus toteutuu historian kaikissa kurseissa, niin pakollisissa, syventävissä kuin koulukohtaisissakin kurseissa. Kurseilla tarkastellaan kansalaisten aktiivista toimintaa menneisyydestä nykypäivään asti sekä yrittäjyyden kehitystä antiikista keskiajan kautta kohti modernia yhteiskuntaa. Tutkitaan työelämän muutoksia niin naisten, miesten kuin lasten elämässä.

Hyvinvointi ja turvallisuus -aihepiiri nousee esille historian kurseilla yksilön, yhteiskunnan ja valtion näkökulmasta eri aikakausina.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu ilmenevät historiassa yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välisen vuorovaikutuksen kautta vuosisatojen halki. Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat keskeisessä osassa historiaa.

Monilukutaito ja mediat on jatkuvassa tarkastelussa historian eri kurseilla. Historian opiskelussa sekä ulkoinen että sisäinen lähdekritiikki ovat oppimisen ydintä. Erilaisia lähdemateriaaleja tarkastellaan kriittisesti eri näkökulmista.

Teknologia ja yhteiskunta -aihekokonaisuus toteutuu historian jokaisessa kurssissa.

Historian kurssien vastaavuus uusi ops ja vanha ops

OPS 2005	LOPS 2016
5HI1	HI1
5HI2	HI2
5HI3	HI3
5HI4	
	HI4
5HI5	HI5
5HI6	HI6

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävää tulevaisuutta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana
- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.

versio 15.8.2018

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen

taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntaan
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen
-

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuksien maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

3. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia
- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuden ja suomalaisen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheytämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaista kulttuuriperintöä
- hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

7. Antiikin perintö (HI07)

Kurssilla tarkastellaan antiikin maailmaa. Pääpaino on Kreikan ja Rooman historiassa ja kulttuurissa. Kurssilla tutkitaan eurooppalaisen kulttuurin ja sivistyksen syntyä sekä niihin vaikuttaneita tekijöitä, muutosta ja kehitystä. Kurssiin kuuluu omakustanteinen opintomatka vuorovuosina Ateenaan tai Roomaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää eurooppalaisen kulttuurin syntyyn vaikuttaneita tekijöitä
- ymmärtää kulttuurien kehityksen ja muotoutumisen Ateenasta Rooman kautta Brysseliin
- opiskelija tietää eurooppalaisen kulttuurin saavutukset
- ymmärtää demokratian, tieteen ja taiteen merkityksen ihmiskunnan muokkaajana
- osaa tunnistaa eri taide- ja tyyliuunnat sekä tuntee niiden keskeiset pääpiirteet
- tietää, miten tämän päivän tieteen, taiteen, arkkitehtuurin, demokratian sekä talouden ja teknologian juuret ovat periytyneet meille.

Sisältö

- Mitä on antiikki?
- Egyptin, minolaisten ja Lähi-idän kulttuurien vaikutus
- Ateenan demokratia
- Sparta
- filosofia ja uskomukset
- taide: kuvataide, kuvanveisto, kirjallisuus ja teatteri
- arkkitehtuuri
- naisen ja lasten asema kreikkalaisessa perheessä
- antiikin maailmankuva ja ihmiskäsitys
- orjatalous
- ympäristöongelmat
- Rooma – kyläpahasesta maailmanvallaksi
- etruskit – salaperäinen kansa
- kreikkalaisten ym. vaikutukset roomalaiseen kulttuuriin
- roomalaiset insinöörit – arkkitehtuuri ja keksinnöt
- antiikin sotalaitos
- gladiaattorit
- roomalainen taide: kuvataide, kuvanveisto ja kirjallisuus
- nainen, perhe ja koti
- roomalaisten uskonto ja uskomukset
- Pompeijissa roomalaisten kesää
- Rooman tuhon syyt
- antiikin merkitys ja vaikutus nykyaikaan

Arviointi

Kurssi arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien tavoin. Arvioinnissa huomioidaan monipuolisuus ja opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet. Opiskelija voi esim. pitää oppimispäiväkirjaa, tehdä laajan tutkielman, pitää esityksiä. Esimerkiksi opintomatkalta opiskelija voi kirjoittaa blogia. Hän voi myös käsikirjoittaa ja tehdä videon opintomatkastasta.

Yhteistyö

Kurssi tarjoaa erinomaisesti ainerajojen ylimenevän yhteistyömahdollisuuden: yhteistyötä voidaan tehdä äidinkielen ja kirjallisuuden kanssa kirjallisuuden ja teatterin osalta, filosofian ja uskonnon kanssa uskomuksista ja filosofiasta, matematiikan ja fysiikan kanssa tieteen kehityksestä, maantiedon kanssa ympäristöongelmista sekä BN-linjan kanssa talouden kehityksestä.

Yhteistyötä tehdään asiantuntijatasolla emoyliopiston kanssa sekä Ateenan Suomen tiedeinstituutin ja Rooman Villa Lanten kanssa.

8. Maailma tänään (HI08)

Kurssi tarkastelee mm. tämän hetken maailmanpolitiikan tapahtumia kansainvälisen politiikan, talouden, ilmaston ja ympäristön, teknologian, tieteen, hyvinvoinnin ja terveyden muutoksien sekä uhkakuvien kautta.

Kurssi syventää Kansainväliset suhteet -kurssin (HI2) asiakokonaisuuksia ja jo opittuja asioita ajankohtaisin teemoin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää tämän hetken kriisien tausta- ja muutostekijöitä
- näkee historiallisen kehityksen kansainvälisten kriisien ratkaisemiseksi
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen maailmanpolitiikkaan
- tunnistaa taloudellisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutuksen kansainvälisessä politiikassa
- ymmärtää ilmastonmuutoksen ja ympäristöuhkien mukanaan tuomat ristiriidat
- ymmärtää teknologian kehityksen ja globalisaation eriaikaisuuden eri kehitysvaiheessa olevissa yhteiskunnissa
- tunnistaa terrorismin uhkatekijät
- ymmärtää hyvinvointia ja terveyttä uhkaavat riskitekijät
- ymmärtää kansainvälisen yhteistyön ja kulttuurien tuntemuksen tärkeyden.

Sisältö

Kurssin sisältö ja painopistealueet vaihtelevat opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan.

- yhdistynyt Eurooppa

- EU:n ongelmat
- Amerikka – Aasia – Afrikka
- Venäjä – demokratian oppilasko?
- Lähi-idän ongelmat:
Israel–Palestiina, Syyria, Jordania, Libanon, Iran, Irak
- islam
- YK ja sen rooli maailmanpolitiikassa
- YK:n erityisjärjestöjen, esim. Unescon työ
- ilmastonmuutos
- ympäristöongelmat ja haasteet
- maailman terveysongelmat
- köyhyys ja lukutaidottomuus
- sosiaalisen median tuomat mahdollisuudet ja uhkakuvat
- globalisaatio – hyvä vai huono asia?
- terrorismi
- arabikevät
- maailmantalous ja talouden heilahtelut
- hyvinvoinnin ja vaurauden epätasapaino
- taiteen, teknologian ja tieteen haasteet
- maahanmuutto ja pakolaisuus

Arviointi

Kurssi arvioidaan valtakunnallisen pakollisten ja syventävien kurssien tapaan. Arviointi on monipuolista, ja opetuksessa sekä arvioinnissa huomioidaan erilaiset oppijat.

Kurssilla voi olla perinteinen koe tai kokeen voi korvata esimerkiksi tutkielmalla, pitämällä oppimispäiväkirjaa tai kirjoittamalla jostakin ajankohtaisesta aiheesta kurssin ajan blogia.

Yhteistyö

Kurssi tarjoaa yhteistyömahdollisuudet ainerajojen ylimenevään oppimiseen teemoittain, esim. uskonnon, maantiedon, äidinkielen ja kirjallisuuden, terveystiedon sekä yhteiskuntaopin kanssa.

Kurssilla tehdään yhteistyötä emoyliopiston asiantuntijoiden kanssa Rauhan ja konfliktin tutkimuslaitokselta, politiikan ja kansainvälisen politiikan asiantuntijoiden kanssa, Suomen Pankin ja Maailmanpankin kanssa sekä ottamalla Skypen kautta yhteyttä Maailman talousfoorumin asiantuntijaan. Opiskelijat voivat kysyä ja haastatella kansanedustajia ja europarlamentaarikkoja esim. ympäristö- ja ilmastonmuutoksesta, taloudesta sekä EU:n pakolaispolitiikasta.

9. Ihmisoikeudet (HI09)

Kurssilla käydään läpi ihmisoikeuksien kehityshistoriaa. Ihmisoikeuksia tutkitaan lähinnä historian, yhteiskunnalliseettisten ja oikeudellisten näkökulmien kautta. Tutkitaan YK:n antamaa ihmisoikeuksien julistusta ja määritelmää, lastenoikeuksia sekä tutustutaan islamilaisen maailman vastaavaan ihmisoikeussopimukseen. Käydään läpi tunnettuja ihmisoikeusrikkomuksia ja rangaistuksia.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- tietää ihmisoikeuksien kehityshistoriaa
- ymmärtää ihmisoikeuksien tärkeyden ja osaa arvostaa niitä
- osaa edistää omassa elämässään ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa
- ymmärtää Suomen ja kulttuurien erilaisen näkemyksen ihmisoikeuksista
- edistää lasten ja naisten oikeuksia
- tutustuu YK:n ja ihmisoikeusjärjestöjen toimintaan ja haasteisiin
- ymmärtää lasten ja naisten oikeuksien erilaisuuden eri puolilla maailmaa
- tunnistaa ihmisoikeusrikkomuksia
- ymmärtää vähemmistöjen oikeuksien kunnioittamisen merkityksen
- tietää holokaustin historian ja muita ihmisoikeusrikkoksia sekä vainoja
- oppii vastustamaan vainoa ja toimimaan rasismien estämiseksi.

Sisältö

- käsitteet: ihmisoikeudet ja vainot
- ihmisoikeuksien historiaa
- YK:n ihmisoikeuksien julistus
- Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus
- YK:n yleissopimuksen naisten ja lasten oikeuksien sopimus
- Kairon ihmisoikeuksien sopimus
- YK:n vammaisten henkilöiden yleissopimus
- ihmisoikeuksien toteutuminen omana aikanamme
- ihmisoikeusrikkomukset ja rikokset
- ihmisoikeusjärjestöjen työ ja haasteet
- ihmiskauppa
- pakolaisten ongelmat
- vähemmistöjen oikeudet
- rasismi
- vainot nyky-yhteiskunnassa
- vainojen uhrin

Arviointi

Kurssi arvioidaan pakollisten ja valtakunnallisen syventävien kurssien mukaisesti. Kurssiarvioinnissa huomioidaan erilaiset ja monipuoliset arviointitavat. Opiskelija voi tehdä tutkielman häntä kiinnostavasta aiheesta, pitää suullisen esityksen, laatia kirjoitelman tai

haastatella esimerkiksi ihmisoikeusjuristia. Opiskelija voi pitää blogia jostakin ajankohtaisesta aiheesta tai pitää oppimispäiväkirjaa.

Yhteistyö

Kurssin aikana voi hyvin tehdä yhteistyötä koulun sisällä mm. uskonnon ja elämänkatsomustiedon, filosofian, yhteiskuntaopin, maantiedon sekä äidinkielen ja kirjallisuuden kanssa.

Ulkopuolisista tahoista yhteistyötä on mahdollista tehdä mm. Ihmisoikeusjärjestöjen ja Ihmisoikeusliiton kanssa. Yhteydessä voi olla Euroopan neuvoston ihmisoikeusasiاميةheen, Europarlamentin edustajiin ja kansanedustajiin. Kansainvälistä yhteistyötä voi tehdä esimerkiksi Women´s Legal Centerin kanssa Kapkaupunkiin Etelä-Afrikkaan, missä ihmisoikeusrikkomukset, erityisesti naisten ja lasten oikeuksia kohtaan, ovat jokapäiväisiä. Holokaustiin voi syventyä esimerkiksi Auschwitz-Birkenau museon sekä Krakovassa sijaitsevan Schindler-museon kanssa yhteistyötä tekemällä tai mahdollisesti toteuttamalla omakustanteisen opintomatkan Krakovaan, jolloin vierailukohteina ovat juuri Auschwitzin keskitysleiri ja museo sekä Krakovan museot. Opintomatkaan voi liittyä myös kansainvälinen yhteistyö Puolan ja Suomen yhteistä historiaa sekä tämän päivän rasismien vastaisuutta koskien.

10. Itsenäisen Suomen kertauskurssi – abikurssi (HI10)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään jo HI2- ja HI3-kursseilla opittuja asioita. Harjoitellaan vastaamaan erilaisiin historiatehtäviin. Opiskelija saa näin kokonaiskuvan 1900-luvun ja 2000-luvun alun maailmanhistoriasta ja sen vaikutuksista Suomen historiaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansainvälisten tapahtumien syitä ja seurauksia sekä niiden heijastumista Suomeen
- opiskelija kerta ja syventää jo aiemmin oppimiaan historian asioita
- opiskelija pystyy vastaamaan hyvin erityyppisiin historiatehtäviin
- hän osaa hyvin etsiä internetistä tietoa, arvioida tietoa ja soveltaa sitä vastauksissaan
- hän osaa tulkita kuvaa, karttaa ja erilaisia diagrammeja
- osaa muodostaa kokonaiskuvan 1900-luvun maailmanhistoriasta, Suomi osana sitä, ja historian vaikutuksista oman aikamme maailmaan.

Sisältö

- maailma ajautuu sotaan

- 1. maailmansodan syyt ja seuraukset
- Versaillesin rauhat 1919
- Kansainliitto
- Venäjän vallankumoukset 1917
- Suomi itsenäistyy 1917
- 1918 sodan syyt ja seuraukset
- nuori tasavalta etsii suuntaansa – ulko- ja sisäpolitiikka
- demokratiat kriisissä
- synkät pilvet kasaantuvat Euroopan ylle
- 2. maailmansodan syyt
- sodan käännekohdat
- Suomi 2. maailmansodassa
- maailma ajautuu kylmään sotaan
- USA–NL – rautaesirippu laskeutuu
- YK turvaamaan maailman rauhaa
- Kylmän sodan kriisit ja sodat
- Pariisin rauha 1947
- vaaran vuodet Suomessa – YYA-sopimus 1948
- Paasikiven aika Suomen historiassa
- Kekkonen Suomen johtoon 25 vuodeksi
- Suomi kylmän sodan aikana
- Gorbatšov – NL:n viimeinen presidentti
- liennytyt etenee
- NL romahtaa – Itä-Eurooppa vapautuu, NL:sta Venäjäksi
- kylmän sodan päätös
- USA maailman johtoon
- Intia, Pakistan ja Afrikan maat ovat itsenäistyneet
- Kiina ja Japani 2. maailmansodan jälkeen
- Latalalaisen Amerikan kehitys
- kriisien vaivaama Lähi-itä
- uudet nousevat uhkatekijät: islamin eteneminen, terrorismi, köyhyys, ilmastonmuutos jne.
- arabinationalisismi
- maailma tänään

Arviointi

Kurssi arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien tavoin.

Yhteistyö

Kurssi on kertauskurssi. Enää ei tehdä eri oppiainerajoja ylittävää yhteistyötä mutta opiskelijoiden vastauksissa ja tehtävien kautta tarkastellaan ja tuodaan esiin ainerajat ylittävää tietoa. Kurssilla harjaannutetaan opiskelijoita ajattelemaan ja vastaamaan ilmiöpohjaisesti ja kokonaisvaltaisesti annettuihin tehtäviin. Korostetaan ajattelun loogisuutta.

5.14 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaiseen ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Emoyliopiston tavoitteet konkretisoituvat selvästi yhteiskuntaopin opiskelussa. Valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan perustuen korostamme osallistavaa sekä monimuotoiselle vuorovaikutukselle avointa toimintakulttuuria. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja erilaisten yhteisöjen kanssa niin kotimaassa kuin ulkomailla. Opiskelijoiden kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi tuetaan tutkimalla moninaista maailmaa ja sen muutoksia. Opiskelijoita rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, esittämään kysymyksiä ja kommentteja askarruttavista asioista ja ilmiöistä. Yhteiskuntaoppia opiskellaan ja opitaan yhdessä tietoa rakentaen. Pohditaan ja tutkitaan ajankohtaisia ilmiöitä monipuolisesti, harjoitellaan tiedon ja erilaisten tilastollisten aineistojen hankintaa ja kriittistä tulkintaa. Moni- ja translukutaidon lisäksi korostamme keskustelu- ja argumentointitaitojen harjoittelua.

Yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, kasvua ja oppimista. Se luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Muuttuvassa maailmassa oppiva yhteisömme avaa mahdollisuuksia vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän maailman kanssa. Digitalisaatio tukee mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskeluympäristöjen hyödyntämiseen.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa yhteiskuntaopin oppimista on mahdollista syventää erityisesti talous- ja elinkeinoelämän linjalla, eli Business Norssissa (BN-linja.) BN-linjalla opiskellaan monipuolisesti, erilaisia oppimismenetelmiä käyttäen ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteiskunnallisen tiedon sekä talouden osaamista syvennetään ja herätetään opiskelijoiden kiinnostusta ja tuntemusta työ- ja talouselämään ja niiden yhteiskunnalliseen merkitykseen. Lähtökohtana on innostus ja kiinnostus yhteiskuntaan ja talouspolitiikkaan. Harjaannutaan toimimaan verkostoituneessa ja alati muuttuvassa monikulttuurisessa maailmassa.

Yhteistyötä tehdään aktiivisesti Tampereen yliopiston normaalikoulun sirkustaitteen linjan, koti- ja ulkomaisten oppilaitosten sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Osaksi BN-linjan opintoja on luotu opintopolkuja, jotka mahdollistavat jo lukiossa joidenkin yliopisto-opintojen suorittamisen. Polut ovat yksi yhteistyön muoto eri koulutusasteiden välillä.

Aihekokonaisuudet yhteiskuntaopissa

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä -aihekokonaisuus toteutuu yhteiskuntaopin kaikissa kursseissa, niin pakollisissa, syventävissä kuin koulukohtaisissakin kursseissa. Kursseilla tarkastellaan kansalaisten aktiivista toimintaa. Yrittäjyys ja hyvä asenne työhön ovat avaintaitoja tämän päivän työelämässä. Erityisesti BN-linjan opinnoissa lukion aihekokonaisuuksista aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä ovat opiskelun ydinsisältöjä ja avaintaitoja.

Hyvinvointi ja turvallisuus -aihepiiri on keskeisiä sisältöjä ja teemoja useilla yhteiskuntaopin kursseilla sekä yksilön ja yhteiskunnan että kansainvälisen yhteistyön ja järjestöjen näkökulmasta.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu ovat yhteiskuntaopin yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välisen vuorovaikutuksen keskeisiä aiheita. Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat olennaisena osana suomalaisen kansalaisen arkea.

Monilukutaito ja mediat ovat jatkuvassa tarkastelussa yhteiskuntaopin kursseilla. Sekä ulkoinen että sisäinen lähdekritiikki ovat oppimisen ydintä: erilaisia lähdemateriaaleja tarkastellaan kriittisesti eri näkökulmista.

Teknologia ja yhteiskunta -aihekokonaisuus toteutuu yhteiskuntaopin jokaisella kurssilla.

Kurssien vastaavuudet vanhan ja uuden opetussuunnitelman välillä.

OPS 2005	LOPS 2016
5YH1	YH1
5YH2	YH2
5YH4	YH3
5YH3	YH4
5YH6	YH5
	YH6
	YH7
BN-kurssit	
OPS 2005	LOPS 2016
5YH8	YH8 Pirkanmaan talous- ja elinkeinoelämä
5YH20	YH9 Logistiikka ja liikenne
5YH10	YH10 Markkinointi 1
5YH12	YH11 Suomen talouspolitiikka
5YH9	YH12 Liike-ideasta yrityksen perustamiseen
5YH14	YH13 Markkinointi 2
5YH13	YH14 Sijoittamisen mahdollisuudet
5YH11	YH15 Nuori yrittäjä - projektikurssi
	YH16 Myymistaidon kurssi
	YH17 Markkinointiviestintä
	YH18 Yrittäjyyteen ohjaamassa - yhteistyötä Yrityskylässä
	Yh19 Yrittäjyyspassi
5YH19-20	YH20-21 Tuotantotalouden perusteet (TTY)
5YH21	YH22 Johdatus hallintotieteeseen (TaY)
5YH22	YH23 Johdatus oikeusjärjestykseen (TaY)
5YH23	YH24 Asiakslähtöinen markkinointi (TaY)
5YH24	YH25 Taloustieteen perusteet (TaY)
5YH25	YH26 Yrityksen johtamisen perusteet (TaY)
	YH27 Naisjohtajuus
	YH28 Bisnestä Berliinissä

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia,

yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyttisesti erilaisista näkökulmista
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä

- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kursilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena
- osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä kansalaisten turvallisuuden ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

versio 15.8.2018

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa
-

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet
-

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus
-

Valtakunnallinen syventävä kurssi

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaiset oikeusasiat
- osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

versio 15.8.2018

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

Koulukohtaiset yhteiskuntaopin kurssit

5. Aktiivinen kansalainen – abikurssi (YH05)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään yhteiskuntaopin kursseilla opittuja asioita. Opiskelija saa kokonaiskuvan suomalaisen yhteiskunnan ja talouden sekä eurooppalaisen yhteisön rakenteista ja toiminnasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten suomalainen yhteiskunta toimii paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä eurooppalaisen yhteistyön tasolla
- kertoo ja syventää yhteiskunnallisia tietojaan
- pystyy vastaamaan jäsennellysti ja perustellen erilaisiin yhteiskuntaopin tehtäviin
- opiskelija osaa etsiä yhteiskunnallista ja taloudellista tietoa eri lähteistä ja pystyy sekä arvioimaan että soveltamaan tietoa

- osaa tulkita sekä yhteiskunnallisia ilmiöitä että eri tavoin esitettyä aineistoa, kuten esimerkiksi graafista, numeerista tai sanallista tietoa.

Sisältö

- suomalaisen yhteiskunnan rakenne
- oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus
- hyvinvointi ja tasa-arvo
- valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko
- kansantalous ja yksilön talous
- markkinat, suhdanteet ja talouselämä
- taalospolitiikka, kansainvälinen talous ja Suomi
- eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti
- Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta
- turvallisuus ja muuttuvan tulevaisuuden haasteet
- lakitiedon perusteet
- kansalaisen yleisimmät oikeustoimet
- rikos ja prosessioikeus

Arviointi

Kurssi arvioidaan valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien tavoin.

Yhteistyö

Kertauskurssilla ei enää tehdä erityistä eri oppiaineiden välistä yhteistyötä. Yhteiskuntaopin ainerealin tehtävissä on myös ainerajat ylittäviä kysymyksiä, joten kurssin aikana tarkastellaan ja analysoidaan ainerajat ylittävää tietoa. Kertauskurssilla opiskelijoita ohjataan ajattelemaan ja vastaamaan ilmiöpohjaisesti sekä kokonaisvaltaisesti kurssin tehtäviin. Korostetaan vastausten ja ajattelun johdonmukaisuutta sekä loogisuutta.

6. Lakitiedon syventävä verkkokurssi (eNorssi) (YH06)

eNorssin verkkokurssin opetussuunnitelman mukaan.

7. Taitoa ja tietoa työnhakuun ja työelämään (YH07)

Kurssilla perehdytään työelämään liittyviin käytännön perusasioihin. Opitaan työnhakemiseen liittyvien perusasiakirjojen laadinta sekä työhaastatteluun valmistautuminen. Tutustutaan tärkeimpiin työntekijää sitoviin oikeudellisiin sopimuksiin ja työelämätietoon.

Työelämätaitoihin liittyvä ainerajat (YH, AI, HI) ylittävä kurssi: asiakirjat, työelämän pelisäännöt, draamakasvatus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii laatimaan työhakemuksen ja ansioluettelon
- tutustuu myös sähköisiin työhakukansiin
- tutustuu työelämää sääteleviin sopimuksiin ja työelämän pelisääntöihin
- kasvaa aktiiviseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Sisällöt

- työhakemus
- ansioluettelo
- työhaastatteluun valmistautuminen ja harjoittelu
- työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
- työelämän pelisäännöt pähkinänkuoressa
- harmaantalouden riskit

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

TALOUS- JA ELINKEINOELÄMÄN LINJA eli Business Norssi

BN-linjalla tuetaan opiskelijan matkaa aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Kehitetään taloudellisen ajattelun taitoja, kuten monipuolista tiedonhankintaa, tiedon ja tilastollisten aineistojen monilukutaitoja ja kriittistä tulkintaa sekä keskustelu- ja argumentointitaitoja.

BN-linjan suorittaakseen opiskelijan tulee osallistua vähintään 10 kurssille, joista kaikille yhteisiä ovat:

1. LOPS2016 kurssit YH1 ja YH2
2. kaikille yhteiset 1. vuoden kurssit (YH8-YH12) sekä toisen vuoden kurssi YH14 ja

versio 15.8.2018

3. lisäksi vähintään kaksi vapaavalintaista BN-kurssia.

Kurssit, joiden perässä lukee sirkustaide, ovat osa Sirkustaide-linjan opintoja.

Ensimmäisen lukuvuoden pakolliset BN-linjan kurssit

8. Pirkanmaan talous- ja elinkeinoelämä (YH08/BN1)

Opiskelija tutustuu Pirkanmaan ja erityisesti Tampereen seudun talous- ja elinkeinoelämään. Kurssin aikana tutustutaan kuntaan ja maakuntaan toiminta-alueena sekä selvitetään, miten eri tahot pyrkivät vaikuttamaan alueen kehittämiseen. Pohditaan myös kuntien ja alueiden erilaisia vahvuuksia ja haasteita asukkaiden ja yritysten toimintaympäristöinä. Kurssi monipuolistaa, laajentaa ja syventää opiskelijoiden tietämystä lähiympäristön talous- ja elinkeinoelämästä käytännönläheisin ja toiminnallisin keinoin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu oman kotikaupungin ja -maakunnan talous- ja elinkeinoelämään
- tutustuu paikallisiin ja alueellisiin vaikutuskanaviin, joilla luodaan talous- ja elinkeinoelämän toimintaraamit
- saa monipuolisen kuvan alueen elinkeinoista ja yrityksistä
- harjaantuu kysymään ja keskustelemaan, tiimityöskentelyyn ja vertaisarviointiin.

Keskeiset sisällöt

- Pirkanmaa talousalueena, viennin merkitys maakunnassa, talouden ajankohtainen tilanne sekä tulevaisuuden näkymiä vahvuuksineen ja haasteineen
- Pirkanmaan elinkeinoelämän keskeiset toimialat ja niiden työllistävä vaikutus, (esimerkiksi kunta, ELY-keskus, maakuntaliitto, yrittäjäjärjestöt)
- monilukutaidon harjaannuttaminen erilaisten lähteiden avulla, tiedon tarkastelu ja esitysten tekeminen tiimeissä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4–10.

9. Logistiikka ja liikenne (YH09/BN2)

Opiskelija tutustuu kaupan alan varastointi- ja kuljetusjärjestelmiin. Hän oppii hahmottamaan hyödykkeiden matkan valmistajalta kuluttajien koteihin. Kulutustottumukset muuttuvat ja ravistelevat kauppaa ja kuljetuspalveluja. Kurssilla tutustutaan myös liikennejärjestelyjen, kuten rautateiden, lentoreittien sekä liikenneratkaisujen, merkitykseen alueen asukkaille ja yrityksille.

Kurssin aikana tehdään yhteistyötä ja opintovierailuja logistiikan alalla toimiviin yrityksiin ja Suomessa toimiviin kauppaketjuihin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan infrastruktuurista, muuttuvista kulutustottumuksista ja kaupan alan logistiikasta Suomessa
- ymmärtää eri toimialojen erilaisia tarpeita ja vaateita logistiikkaan liittyen
- oppii ymmärtämään infrastruktuurin merkityksen sekä koti- ja ulkomaan kaupassa sekä laajemmin koko hyvinvointiyhteiskunnan palvelurakenteen mahdollistajana.

Sisältö

- hyödykkeiden matka kuluttajille: kaupasta, postista vai verkosta?
- tutkivan oppimisen menetelmin tarkastellaan ja arvioidaan kulkuyhteyksien ja logistiikan merkitystä Suomessa ja Suomelle
- opiskelijoiden laatimia esityksiä ja raporttien tekemisen harjoittelua ohjatuista opintovierailuista sekä vierailijoiden esityksistä
- mahdollisesti verkko-opiskelua

Aihekokonaisuudet

Kurssi antaa hyvät mahdollisuudet käsitellä eri aihekokonaisuuksia, esim. aktiivinen kansalaisuus, hyvinvointi ja turvallisuus, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, monilukutaito ja mediat sekä teknologia ja yhteiskunnat.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4–10 .

10. Markkinointi 1 (YH10/BN3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää markkinoinnin ja mainonnan keinojen tuntemusta
- tuntee mainonnan merkityksen osana liiketoimintaa ja markkinointiviestintää
- hallitsee mainonnan eri muotoja ja osaa suunnitella sekä kohdistaa mainoksen valitulle kohderyhmälle
- pääsee keskustelemaan mainonnan arvokysymyksistä ja etiikasta
- oppii mainoksen muotokielen ja estetiikan perusteita
- vahvistaa esiintymiseen valmistautumisen taitojaan sekä oppii erittelemään esitystilanteeseen vaikuttavia tekijöitä sekä omaa esiintyjäkuvaansa.

Keskeiset sisällöt

- nykyaikaisen mainonnan välineet
- mediateknologia ja mainoksen valmistaminen eri medioihin
- julkisen puhumisen ja vuorovaikutustilanteen lainalaisuudet
- markkinoinnin peruskäsitteiden ymmärtäminen esimerkkien kautta
- onnistuneen esiintymisen edellytykset sekä esiintymisjännityksen hallinta
- aidon ja vaikuttavan esiintymisen periaatteet
- yksilöllisten erityispiirteiden huomioiminen esiintymisessä
- esiintymisen harjoittelu myös aidoissa vuorovaikutustilanteissa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, yhteistyökyky sekä kyky ymmärtää oma roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä. Ryhmätöiden luonteesta riippuen osana arviointia voi olla myös kurssilla opittujen asioiden pohjalta laadittu kirjoitelma.

11. Suomen talouspolitiikka (YH11/ BN4)

Kurssilla perehdytään Suomen talous- ja elinkeinoelämään sekä tutustutaan talouspoliittiseen päätöksentekoon ja päätöksentekijöihin paikallistasolta valtiolliselle tasolle. Kurssilla seurataan Suomen ja yritysten talouteen vaikuttavia tekijöitä. Kurssiin sisältyy opintoretkeä ja yritysvierailuja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää tietämystään Suomen talouspolitiikasta
- oppii missä ja miten talouspolitiikka tehdään
- ymmärtää maailmantalouden vaikutukset Suomen kansantalouteen.

Keskeiset sisällöt

- valtakunnallinen talouspolitiikka
- alueellinen talouspoliittinen päätöksenteko
- eri tavat luoda uusia elinkeinoelämän edellytyksiä
- yhteiskunnalliset vaikuttajat eduskunnassa ja kunnassa
- talous- ja elinkeinoelämän nykyhetki ja tulevaisuuden suuntaviivat
- globaalin maailmantalouden heijastuminen Suomeen ja paikallisiin toimijoihin
- vieraita ja vierailuja

Arviointi

Kurssi arvioidaan arvosanalla 4–10.

12. Liike-ideasta yrityksen perustamiseen (YH12/ BN5) – sirkustaide

Kurssilla perehdytään yrityksen perustamiseen, liikeidean kypsyttelyyn, yritysmuodon valintaan, lainsäädäntöön ja rahoituksen järjestämiseen. Kurssilla vierailee yrittäjiä kertomassa omasta liikeideastaan ja työstään yrittäjänä. Kurssin aikana tehdään yritysvierailuja sekä suunnitellaan ja kehitetään omaa liikeidea. Oman idean pohjalta perustetaan NY-yritys toisena lukiovuonna (YH15 /BN8).

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kypsyttelee ja kehittää omaa liikeideaansa
- perehtyy yrityksen perustamiseen

- tuntee yritysmuodot
- tutustuu tärkeimpiin yritysverotuksen ja -lainsäädännön piirteisiin
- perehtyy erilaisiin uusille yrittäjille tarjottaviin tukimuotoihin sekä rahoituksen hankkimiseen
- laatii liiketoimintasuunnitelman: suunnittelee liikeidean, rahoituksen, tuotteen tai palvelun; huomioi oman osaamisensa ja yhteistyötahot, asiakkaat, kilpailijat sekä talousasiat ja mahdolliset riskit
- saa hyvät valmiudet osallistua toisen lukiovuoden kurssille BN8/YH15, jonka aikana opiskelija perustaa oman NY-yrityksen.

Keskeiset sisällöt

- oman liikeidean kypsyttely ja kehittäminen
- yrityksen perustamisen vaiheet
- liikeidean riskit ja mahdollisuudet
- yritysmuodon valinta
- yritystukien kartoitus ja hakeminen
- pääoman kartoitus ja rahoituksen hakeminen
- yritysverotus ja -lainsäädäntö
- yrityksen tehtävien jakaminen ja palkan maksaminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

Toisen vuoden pakolliset BN-linjan kurssit

13. Markkinointi 2 (YH13/BN6)

Kurssilla syvennetään ensimmäisen vuoden Markkinointi 1 -kurssin käsittelemiä aiheita. Keskitytään ryhmäläisten omien NY-yritysten markkinoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opiskelijoiden omien yritysten tarpeita tarkastelemalla pyritään ymmärtämään mainonnan kohdentamisen keskeisiä käytäntöjä. Kurssilla tarkastellaan tarvelähtöisesti mainonnan eri muotoja ja mainoksen tehokasta kohdentamista. Keskeistä on opiskelijan oma toiminta ja mainoksen valmistaminen oman yrityksen tarpeisiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään mainoksen kohdentamisen periaatteet
- oppii arvioimaan eri medioiden erityisominaisuuksia mainonnassa
- toteuttaa opettajan ohjauksessa oman mainoksen tai mainoksia
- oppii arvioimaan mainoksen estetiikkaa, sisältöä ja pyrkimyksiä.

Keskeiset sisällöt

- mainoksen toteuttaminen omalle yritykselle
- kohderyhmän määrittely tuotteelle tai palvelulle
- mainoksen kohdentaminen valitulle kohderyhmälle
- eri medioiden ominaisuuksien tarkastelu mainonnassa
- oman yrityksen tuotteiden ja palveluiden arvioiminen markkinoinnin näkökulmasta
-

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla 4–10. Arvioinnin perusteena ovat työn tulos, läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, yhteistyökyky sekä kyky ymmärtää oma roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä. Ryhmätöiden luonteesta riippuen osana arviointia voi olla myös kurssilla opittujen asioiden pohjalta laadittu kirjoitelma.

14. Sijoittamisen mahdollisuudet (YH14/BN7)

Toisen vuoden pakollinen kurssi

Kurssilla syvennetään taloustiedon kurssilla (YH2) opittuja sisältöjä. Tutustutaan erilaisiin sijoitusmahdollisuuksiin, kuten talletuksiin, arvopapereihin, vakuutuksiin, jalometalleihin, asuntoihin ja taiteeseen. Kurssi perehdyttää nuoret myös pörssisijoittamisen maailmaan käytännön harjoitusten avulla. Opiskelija ymmärtää sijoittamiseen liittyvän tuotto-odotusten lisäksi myös riskejä. Lisäksi kurssilla tutustutaan joihinkin kansainvälisiin arvopaperimarkkinoihin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, että säästää ja sijoittaa voi lukuisilla eri tavoilla
- ymmärtää, että sijoittamiseen liittyy riskejä, jotka vaikuttavat myös sijoitusten tuottoihin
- tutustuu tarkemmin joihinkin sijoitusmuotoihin sekä arvopaperimarkkinoiden toimintaan
- oppii ymmärtämään, että kurssit voivat vaihdella nopeastikin.

Keskeiset sisällöt

- talletukset, vakuutukset ja asunnot sijoitusvaihtoehtoina sekä moninaiset arvopaperimarkkinat
- sijoitusvaihtoehtojen riskien arviointia ja hajauttamisen merkitys
- harjoitellaan sijoittamista, osakkeiden tai rahastojen hankkimista, saadaan oppimiskokemuksia sijoittajan arjesta, onnistumisista ja mahdollisista tappioistakin
- suhdanteet heiluttavat myös sijoituksia – sijoittaja kantaa vastuun valinnoistaan

Arviointi

Kurssi arvioidaan numerolla 4–10.

15. Nuori yrittäjä – projektikurssi (YH15 / BN8) – sirkustaide

Kurssi on Liikeideasta yrityksen perustamiseen -kurssin jatko-osa, jossa nuoret perustavat oman NY-yrityksen. Nuoret tutustuvat yrittämiseen ja siihen liittyviin asioihin käytännössä omassa yrityksessä, jonka toiminnasta he itse ovat vastuussa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii omassa yrityksessä, jossa käytetään rahaa
- tuottaa tiimensä kanssa palveluja ja/tai tuotteita
- testaa tiimi- ja projektityöskentelyopinnoissa saamiaan valmiuksia käytännössä
- oppii tekemällä esim. yrityselämän riskejä ja mahdollisuuksia
- omalla panoksellaan toisten ryhmäläisten kanssa yhteen hiileen puhaltamalla saa yrityksen pyörimään ja tuottamaan voittoa
- saa tukea yrittämiseen liittyviin kysymyksiin ja haasteisiin opettajilta ja yhteistyötahojen ammattilaisilta
- toimii aktiivisesti ja oma-aloitteisesti omassa yrityksessään.

Keskeiset sisällöt

- yrittäjämäisen asenteen ja toimintatavan oppiminen, työelämätaitojen kehittäminen
- kokemus yrityksen perustamisesta ja rekisteröinnistä
- yrittäjän arki ja yrityksen lopettaminen
- kokemukset yrittäjän arjesta ja ongelmanratkaisutaitojen soveltamisesta
- oman yrityksen taloushallinto, mm. pankkiasiat (tilin avaaminen ja laskujen maksu), kirjanpito, palkanmaksu
- verotus- ja vakuutusasiat
- osavuosikatsauksen ja vuosikertomuksen laadinta
- mahdollisuus osallistua Vuosi yrittäjänä - NY -toiminnan tarjoamiin erilaisiin kilpailuihin ja messuihin
- mainonta, markkinointi, käytännön myyntityö (mainokset mediassa, internetsivut, sosiaalinen media yms.)
- omien vahvuuksien löytäminen, tiimi- ja yhteistyötaitojen kehittäminen
- mahdollisesti hyväntekeväisyystempaus

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

16. Myymistaidon kurssi (YH16 / BN9)

Tavoitteet

Opiskelijat tutustuvat myyjän työn keskeisiin osa-alueisiin ja saavat selkeän kuvan siitä, mitä myyjän työn kuvaan kuuluu.

Sisältö

Myymistaidon kurssilla tutustutaan tarkemmin vähittäiskauppaan. BN-linjan opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa myymistaidon kurssi verkko-opetuksena. Verkko-opinnot koostuvat useasta osiosta, joiden aihepiirejä voivat olla mm. erilaiset taidot työelämässä, kuluttajansuoja ja matkalla sosiaalisen median maailmassa. Koulutuksessa on sekä pakollisia opintoja että vapaavalintaisia opintoja, jotka vaihtelevat vuosittain.

Arviointi

Lopuksi suoritetaan tentti, jonka voi suorittaa vasta pakollisten koulutusten suorittamisen jälkeen. Hyväksytystä suorituksesta saa todistuksen.

17. Markkinointiviestinnän kurssi (YH 17/BN10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää viestinnän vuorovaikutuksellisen merkityksen liiketoiminnassa
- osaa tuottaa ja tulkita tavanomaisia liike-elämän tekstejä, kuten esimerkiksi tarjouksia, virallisia asiakirjoja sekä erilaisiin projekteihin liittyviä raportteja
- oppii hyödyntämään verkkoviestinnän erilaisia keinoja ja sosiaalisen median sovelluksia
- tiedostaa viestinnän uusimpien käytäntöjen mahdollisuudet ja riskit eettisistä, sosiaalisista ja taloudellisista näkökulmista
- oppii kehittämään omaa puheilmaisuaan, neuvottelutaitojaan sekä kokoustekniikkaansa
- opiskelija pystyy perustelemaan näkemyksensä selkeästi suullisesti ja kirjallisesti
- osaa toimia rakentavasti tiimityössä
- osaa tulkinta ja käyttää monipuolista kehollista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- viestintä vuorovaikutuksen osana
- erilaiset asiakirjat ja raportit, tarjous ja vastatarjous, viralliset asiakirjat
- verkkoviestintä ja sosiaalinen media
- nykyviestinnän riskit
- puheilmaisuus erilaisissa käytännön tilanteissa
- neuvottelutaidot
- kokoustekniikka
- ilmaisharjoitukset, rentoutuminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

18. Yrittäjyyteen ohjaamassa – yhteistyötä Yrityskylässä (YH18/BN11)

Kurssi koostuu Yrityskylän antamasta ohjaajakoulutuksesta ja kahdesta ohjauspäivästä Yrityskylässä sekä raportista.

19. Yrittäjyyspassi (YH19/BN12)

Opiskelija kerää omaa portfoliotaan erilaisista yrittäjyyteen liittyvistä tapahtumista tai teemapäivistä, kuten esimerkiksi Slush, Alihankintamessut. Kurssi valmistuu opiskelijan aktiivisen toiminnan tuloksena lukio-opintojen aikana.

Kurssit yhteistyössä yliopiston kanssa

20-21. TTA-11010 Tuotantotalouden perusteet (YH20-21/BN13-14)

Tampereen teknillisen yliopiston opetussuunnitelman mukaan

22. Johdatus hallintotieteeseen (YH22/BN15)

Tampereen yliopiston opetussuunnitelman mukaan

23. Johdatus oikeusjärjestykseen (YH23/BN16)

Tampereen yliopiston opetussuunnitelman mukaan

versio 15.8.2018

24. Asiakslähtöinen markkinointi (YH24/BN18)

Tampereen yliopiston opetussuunnitelman mukaan

25. Taloustieteen perusteet (YH25/BN19)

Tampereen yliopiston opetussuunnitelman mukaan

26. Yrityksen johtamisen perusteet (YH26/BN20)

Tampereen yliopiston opetussuunnitelman mukaan

27. Naisjohtajuus (YH27/BN21)

Zonta-naisten järjestämä kurssi

28. Bisnestä Berliinissä (YH29/BN22)

Joka toinen vuosi

Oppiaineiden YH/BN ja SA yhteistyönä sekä mahdollisesti yritys yhteistyönä (esim. eriytyvin ohjelmin) vuorovuosittain syksyisin järjestettävä kurssi.

Kurssilla perehdytään Saksaan Suomen kauppakumppanina. Tutkitaan, millaista taloudellista yhteistyötä Suomen ja suurimman EU:n jäsenmaan Saksan välillä on sekä millaiset toimijat edesauttavat kansainvälistä kaupankäyntiä. Tutustutaan maiden väliseen kaupankäyntiin sekä joihinkin Saksassa toimiviin suomalaisiin yrityksiin ja/tai saksalaisyrityksiin, joiden kanssa Suomella on aktiivista yhteistyötä. Kurssin aikana toteutetaan opintomatka Berliiniin integroiden ja/tai yhteistyössä saksankielen opintoryhmän kanssa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan tarkemmin kahden maan välistä taloudellista yhteistyötä
- ymmärtää kulttuurin ja kielen merkityksen yhteistyössä
- tutustuu tarkemmin talouden toimijoihin Berliinissä, kuten siellä toimiviin suomalaisiin yrityksiin sekä kaupankäyntiä tukeviin organisaatioihin.
- hahmottaa EU:n ja euron merkityksen kansainvälisessä kaupankäynnissä.

Sisällöt

- Suomen ja Saksan välinen taloudellinen ja kulttuurinen yhteistyö (mukana myös vienti ja tuonti)
- tutustuminen ulkomaankaupan erilaisiin toimijoihin
- Berliini talousalueena suomalaisin ja eurooppalaisin silmin

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

5.15 Uskonto

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta

- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

Aih kokonaisuudet oppiaineessa

Koska aihekokonaisuudet ovat arvokannanottoja ja uskonto on katsomusaine, aihekokonaisuudet tulevat uskonnossa esiin monella tapaa eri kursseissa.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä -aihekokonaisuus nostaa esiin kansalaisyhteiskunnan ja työelämän eettiset kysymykset sekä yksittäisen ihmisen ja yhteisöiden vaikutusmahdollisuudet. Näitä teemoja uskonnon opetuksessa käsitellään kristillisen etiikan, uskontojen etiikan ja filosofisten eettisten teorioiden näkökulmasta.

Hyvinvointi ja turvallisuus liittyvät uskonnon opetuksessa erityisesti kulttuuriseen hyvinvointiin ja omien juurien tuntemiseen. On myös tärkeää tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä ja osata käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti. Uskonnon opetuksessa ymmärretään, että erilaiset maailmankatsomukset voivat olla sekä aiheuttamassa ristiriitoja että liennyttämässä niitä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu liittyvät luontevasti uskonnonopetukseen, sillä kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ovat maailmanlaajuisesti tärkeitä toimijoita muokatessaan ihmisten elämäntapaa ja arvoja. Luomisen teologian pohjalta ihmisen tehtävä on kantaa vastuuta niin luonnon kuin ihmistenkin hyvinvoinnista.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat uskonnon ominta aluetta, sillä uskonnon tunteminen on suurelta osin kulttuurin syvärakenteen ja uskomusten tuntemista ja niiden monipuolista analysointia. Kristillinen kirkko on lähtökohtaisesti monikulttuurinen yhteisö, jonka toimintaa ja teologiaa tarkastellaan uskonnon opetuksessa kontekstuaalisesti useista näkökulmista.

Monilukutaito ja mediat -aihekokonaisuus liittyy oppiaineessa erityisesti uskonnollisten symbolijärjestelmien ja uskonnollisen kielen erityispiirteiden tunnistamiseen ja ymmärtämiseen. Uskonnon ja tieteen suhde otetaan erityiseen käsittelyyn.

Vastaavuudet

OPS 2005	LOPS 2016
5UE1	UE1
5UE2	
5UE3	
	UE2
5UE4	UE3
5UE5	UE4
	UE5
	UE6
5UE6	
5UE7	UE7

5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne

- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Kurssin aikana pyritään tekemään opintomatka Heinävedelle Uuden Valamon luostariin tutustumaan ortodoksiseen luostarielämään ja kulttuuriin.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Kurssin aikana pyritään tekemään opintomatka Helsinkiin tutustumaan sellaisiin uskonnollisiin yhteisöihin, joilla ei ole toimintaa Tampereella.

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapautteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

Kurssin aikana pyritään tekemään opintomatka Heinävedelle Uuden Valamon luostariin tutustumaan ortodoksiseen luostarielämään ja kulttuuriin.

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta

- hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä

6. Uskonnot ja media (UE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

Koulukohtainen syventävä kurssi

7. Uskonnon kertauskurssi (UE07)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kerta lukion evankelisluterilaisen uskonnon pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien sisällöt tehtävien, keskustelujen sekä kirjoittamisen avulla
- ymmärtää uskonnon erityislaatuisena ilmiönä, eri uskonnoissa ilmenevät keskeiset kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin sekä yhteiskuntaan.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä
- Raamatun vaikutus länsimaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimus osana uskonnon tutkimusta.
- kristillisen kirkon muotoutuminen, leviäminen ja vaikutus eri aikoina
- kirkon opin rakentuminen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutus sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkitys eri vaiheissa
- kristinuskon ja etiikan yhteys, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevat teologiset perusteet
- maailmanuskontojen ominaispiirteet
- uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen
- Suomen uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käyty keskustelu ja sen taustatekijät
- uskonnon vaikutukset tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa sekä uskonnon käsittely mediassa
- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen
- ylioppilasesseiden kirjoittamisen harjoittelua

Arviointi

Kurssi suoritetaan verkkokurssina ja arvioidaan merkinnällä hyväksytyt/hylätty.

Koulukohtainen syventävä kurssi

8. Uskonto ja ateismi (FI8)

Kurssi käsittelee uskonnonfilosofiaa. Uskonnonfilosofia on uskonnollisia totuusväittämiä käsittelevä filosofian alue. Se tutkii väittämiä yliluonnollisesta, jumalan olemassaolosta ja ominaisuuksista. Uskonnonfilosofia on ei-tunnustuksellista; siinä tarkastellaan uskontoa sitoutumatta uskonnon sisäiseen näkökulmaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- * perehtyy uskonnonfilosofian keskeisiin kysymyksiin ja käsitteisiin
- * oppii ymmärtämään erilaisia tapoja perustella uskontoa
- * tutustuu uskontokritiikkiin ja ateismin eri suuntauksiin ja kehityshistoriaan
- * oppii argumentoimaan jumaluskon ja järjenkäytön perusteita koskevissa keskusteluissa
- * oppii hahmottamaan filosofian ja teologian suhdetta

Keskeiset sisällöt

- * uskonnollisten väitteiden totuus; evidentialismi ja fideismi
- * Jumalan käsite ja ominaisuudet; kaikkivaltius, kaikkitietävyys, täydellinen hyvyys ja kaiken luoja
- * erilaisia perusteluja uskonnolle: luonnollinen uskonto, ilmoitettu uskonto, mystiikka
- * argumentteja Jumalan olemassaolon puolesta ja vastaan
- * pahan ongelma ja teodikea
- * uskonnollinen kieli
- * uskonto ja moraali
- * sielu, ruumis ja kuolema
- * ateismin kehityshistoriaa
- * jumaluskon ja tieteen suhde

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5.16 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämäkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Aihekokonaisuudet oppiaineessa

Koska aihekokonaisuudet ovat arvokannanottoja ja elämäkatsomustieto on katsomusaine, aihekokonaisuudet tulevat elämäkatsomustiedossa esiin monella tapaa eri kursseissa.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä -aihekokonaisuus nostaa esiin kansalaisyhteiskunnan ja työelämän eettiset kysymykset sekä yksittäisen ihmisen, yhteisöiden ja järjestöjen vaikutusmahdollisuudet. Elämäkatsomustiedossa katsotaan näitä kysymyksiä sekä ihmisoikeuksien että filosofisten eettisten teorioiden näkökulmasta.

Hyvinvointi ja turvallisuus liittyvät elämäkatsomustiedon opetuksessa erityisesti kulttuuriseen hyvinvointiin ja omien juurien tuntemiseen. On tärkeää tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä ja osata käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ymmärretään, että erilaiset maailmankatsomukset voivat olla sekä aiheuttamassa ristiriitoja että liennyttämässä niitä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu liittyvät luontevasti elämäkatsomustiedon opetukseen, sillä erilaiset järjestöt ja liikkeet sekä uskonnolliset yhteisöt ovat maailmanlaajuisesti tärkeitä toimijoita muokatessaan ihmisten elämäntapaa ja arvoja. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja kansainvälisten sopimusten pohjalta ihmisen tehtävä on kantaa vastuuta niin luonnon kuin ihmistenkin hyvinvoinnista.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat elämäkatsomustiedon keskeistä aluetta, sillä oppiaineessa painotetaan juuri kulttuurin syvärakenteen sekä ihmisen toimintaa ohjaavien arvojen ja uskomusten tuntemista ja niiden monipuolista analysointia. Kulttuurin merkitys elämäkatsomuksen muotoutumisessa sekä oman identiteetin rakentumisessa on äärimmäisen keskeinen.

Monilukutaito ja mediat -aihekokonaisuus liittyy erityisesti elämäkatsomustiedossa kriittiseen ajatteluun sekä vaikuttamisen mekanismien tunnistamiseen, ymmärtämiseen ja analysoimiseen.

Teknologia ja yhteiskunta -aihekokonaisuus näkyy elämäkatsomustiedossa erityisesti syventävän Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus -kurssin (E6) sisällöissä.

Vastaavuudet

OPS 2005	LOPS 2016
5ET1	
5ET2	ET1
5ET3	ET3
5ET4	ET2
5ET5	ET5
	ET4
	ET6

Pakolliset kurssit

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyyppisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen

- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä
- osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin
- ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ilmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäntutkimustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuoliuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti
- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit
- ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismien sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa
- ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys

- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan
- perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tutkiminen, määrittäminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinnassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää
- ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen
- osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellisteknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänsä rakentumiselle
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin
- osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestäväen tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Keskeiset sisällöt

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä tekno-utopioihin ja -dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa

5.17 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkyynä. Terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveyskulttuureista ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä
- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveysviestintää ja sekä erilaisia terveyskulttuureihin liittyviä ilmiöitä
- pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapolitiittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveyskäyttäytymiseen.

Aihekokonaisuudet

- Opiskelija ymmärtää
-
- kestävän elämäntavan ja globaalin vastuun merkityksen nyt ja tulevaisuudessa elämää ylläpitävänä tekijänä
- aktiivisen kansalaisuuden merkityksen kestävän kehityksen ja globaalin vastuun toteutumisessa
- ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden merkityksen ihmiskunnalle
- ihmiskunnan monimuotoisuuden rikkauden
- monilukutaidon merkityksen ja osaa hyödyntää sitä terveystieteen opiskelussa ja harjaantuu etsimään, valitsemaan ja hyödyntämään erilaisia tietoja tuottaessaan kurssiin mahdollisesti liittyviä tekstejä ja ryhmätöitä
- terveystieteen kansallisen ja kansainvälisen tutkimuksen merkityksen
- fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden merkityksen yksilön ja yhteiskunnan toiminnan kannalta
- terveysteknologian merkityksen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietämiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

•

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitotaidot sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen sekä kykyyn ymmärtää ihmisen terveysosaamisen laaja-alaisuus ja sen vaikutukset psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen terveyteen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää terveyttä edistävien tutkimusten ja teorioiden vaikutus terveyden ylläpitämiseen sekä terveyskäyttäytymisen ja -osaamisen merkitykset yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista. Kurssilla kirjoitetaan oma terveysprofiili, jonka avulla voidaan arvioida opiskelijan kykyä soveltaa kurssin terveyden edistämiseen ja ylläpitoon liittyviä tietoja ja taitoja. Kurssista on kirjallinen koe.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyteen osana kestäväns tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn
- tunnistaa elämäntapaan ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja
- osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa
- osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn
- osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä
- osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen sekä kykyyn ymmärtää ihmisen terveysosaamisen laaja-alaisuus ja vaikutus psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen terveyteen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää terveyttä edistävien tutkimusten ja teorioiden vaikutus terveyden ylläpitämiseen.

Opiskelija osaa soveltaa perimän ja erilaisten ympäristöjen vaikutuksia terveyteen. Opiskelija ymmärtää mielenterveyden, ihmissuhteiden, seksuaaliterveyden ja erilaisten kriisien kohtaamistaidon merkityksen osana laajempaa psykososiaalista terveyttä. Opiskelijan kyky osallistua erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin on arvioinnin osana. Kurssista on kirjallinen koe.

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämässä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen
- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämässä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveyskysymyksiä ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämässä.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystieteiden ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat

- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystyöskäytymisen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveystyöskysymykset ja niihin vaikuttaminen

Arviointi

Kurssilla tehtävän oman tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja tulosten analysointi sekä esittäminen ovat keskeisiä arvioinnin kohteita. Lisäksi kurssilla arvioidaan opiskelijan kykyä analysoida erilaisia tieteellisiä tutkimuksia ja ymmärtää niiden merkitys terveyden edistämässä ja teorioissa. Opiskelija osaa pohtia eettisiä ja globaaleja terveystyöskysymyksiä. Kurssista on kirjallinen koe.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

4. Terveystiedon kertauskurssi abeille (TE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee terveyden psyykkiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen osaan liittyvät terveystyöskäytämisen, -ylläpidon ja -osaamisen alueet
- ymmärtää psykososiaalisen terveyden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille
- osaa suunnitella ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen
- ymmärtää ja osaa analysoida tieteellisen tutkimuksen tulosten merkityksen terveyden ylläpidolle ja edistämiseksi.

Sisällöt

- kerrataan kaikki valtakunnalliset pakolliset ja syventävät kurssit
- harjoitellaan ylioppilaskirjoitusten vastaustekniikkaa
-

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan kykyyn hallita valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien sisällöt. Kirjallisten tehtävien vastaustaito on osa arviointia. Kurssista on kirjallinen koe.

5.18 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukyvystä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestäväää elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.

Opetuksen tavoitteet

Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.

Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa. Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus). Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen sekä toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien

tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

OPS 2005	LOPS 2016
5LI1 Taitoa ja kuntoa	LI1 Energiaa liikunnasta
5LI2 Liikuntaa yhdessä ja erikseen	LI2 Aktiivinen elämäntapa
5LI3 Virkistyy liikunnasta	LI5 Hyvinvointia liikkuen
5LI4 Yhdessä liikkuen	LI4 yhdessä liikkuen
5LI5 Kuntoliikunta	LI3 Terveyttä liikkuen
5LI6 Vaelluskurssi	LI6 Vaelluskurssi
5LI7 Mailapelikurssi	LI7 Mailapelikurssi
5LI8 Liikunnan tehokurssi	-
-	LI8 Liikunnan tehokurssi
5LI9 Liikunnan lukiodiplomi	LI9 Liikunnan lukiodiplomi

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

1. Energiaa liikunnasta (LI1)

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

2. Aktiivinen elämäntapa (LI2)

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

3. Terveyttä liikkuen (LI3)

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

5. Hyvinvointia liikkuen (LI5)

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja

elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia.

Soveltavat kurssit

6. Vaelluskurssi (LI06)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on täydentää vaellustaitoja, kokea uusia elämyksiä ja toimia pienryhmissä vaativissakin olosuhteissa.

Keskeiset sisällöt

Kurssin keskeisiin sisältöihin kuuluvat liikkuminen erämaassa kuntoa vaativalla reitillä (noin 4 vrk:n ajan), omien ruokien valmistaminen sekä majoittuminen ulkona teltassa, laavussa tai joissakin tapauksissa autiotuvassa.

Vaelluksen aikana käydään läpi retkeilyyn liittyviä sääntöjä sekä käytöstapoja.

Arviointi

Numeroarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä erilaiset taidot ja tiedot.

7. Mailapelit (LI07)

Tavoitteet

Kurssin keskeinen tavoite on tutustua monipuolisesti erilaisiin mailapeleihin sekä syventää jo opittuja mailapelitaitoja erilaisissa pelitilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kurssin sisältöinä ovat erilaiset mailapelit, kuten salibandy, sulkapallo, lacrosse, tennis ja golf.

Kurssin sisältöjä tarkennetaan opiskelijaryhmän kanssa kurssin alkaessa. Kurssin aikana käydään läpi erilaisia tekniikoita, eri pelejä ja niiden sääntöjä.

Arviointi

Numeroarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä erilaiset kurssin sisältöihin liittyvät taidot ja tiedot.

8. Kuntosaliharjoittelun peruskurssi (LI08)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija perehtyy kuntosaliharjoitteluun ja oppii oikeat ja turvalliset suoritustekniikat. Opiskelija osaa suunnitella itselleen kuntosaliohjelman ja toteuttaa sitä.

Keskeiset sisällöt

Kurssin sisältö muodostuu monipuolisesta kuntosaliharjoittelusta. Kurssilla käydään läpi kesto-, perus-, maksimi- ja nopeusvoimaharjoittelu sekä lihashuolto.

Arviointi

Numeroarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä erilaiset kurssin sisältöihin liittyvät taidot ja tiedot.

9. Liikunnan lukiodiplomikurssi (LI09)

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi suoritetaan koko lukion kestäväenä seurantana ja diplomikokeena.

Keskeiset sisällöt

Valtakunnallisen liikunnan lukiodiplomin suorittamisen ehtona on, että opiskelija on suorittanut vähintään viisi liikunnan kurssia (kurssimäärään sisältyvät myös opiskelijan suorittamat terveystiedon kurssit). Tämän lisäksi opiskelija antaa näytöt liikuntatiedoista, liikuntakykyisyydestä ja erityisosaamisesta valitsemassaan lajissa.

versio 15.8.2018

Arviointi

Opiskelijan laatiman portfolion ja muun seurannan perusteella todistukseen merkitään myös eniten harrastetut lajit, menestyminen kilpaurheilussa ja osallistuminen koulun liikuntatoimintaan pääsääntöisesti lukion aikana. Yhteistyötaidot arvioidaan liikuntakurssien perusteella. Tutkielman aihealueet vahvistetaan vuosittain.

5.19 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luovaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Olennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kurseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. [Musiikin avulla rikastutetaan koko koulun toimintakulttuuria sekä pyritään lisäämään yhteisön hyvinvointia, yhteishenkeä ja tarjotaan esteettisiä elämyksiä.](#) Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii käyttämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös kansainvälisissä yhteyksissä
- oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vaikutuksia arjen toimintaympäristöissä
- oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin käyttöä mediassa

- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita sekä ohjata ja arvioida työskentelyään niiden suuntaisesti.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. [Musiikkia tarkastellaan osana mediaa, esimerkiksi elokuvassa, musiikkivideoissa ja radiossa.](#)

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä

musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnesävelmusiikkiin.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvästi joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutamien rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

5. Musiikin projektikurssi (MU5)

Musiikin projektikurssilla opiskelija tuottaa itse musiikkiprojektin yksin tai osana ryhmää. Projekti voi olla esimerkiksi oman kappaleen tai teoksen säveltäminen, live-esiintyminen, konsertin järjestäminen tai musikaaliryhmään osallistuminen. Keskeistä on opiskelijan oma työpanos ja osallisuus projektin valmistumisessa. Projektityön lisäksi opiskelija laatii prosessista oppimispäiväkirjan, joka ilmentää sekä projektin etenemistä että käytettyjä tekniikoita ja työtapoja. Kurssille osallistuminen edellyttää ainakin kahden musiikinkurssin aiempaa hyväksyttyä suorittamista. Kurssityöstä on mahdollista tehdä musiikin lukiodiplomi (ks. edu.fi, musiikin lukiodiplomi). Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee tai on mukana suunnittelemassa musiikkiprojektia
- on osaltaan valmistamassa projektia ja osallistuu aktiivisesti prosessiin
- pääsee kokemaan projektin kaikki vaiheet ideasta toteutukseen
- arvioi omaa suoriutumistaan ja prosessin vaiheita.

Keskeiset sisällöt

- suunnitelman laatiminen ja projektin eri vaiheiden työmäärän arviointi
- opiskelijan valitseman projektin työtapoihin perehtyminen
- omatoiminen työskentely projektin parissa
- palautteen hyödyntäminen ja jatkuva kehittyminen
-

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla. Projektista laaditaan oppimispäiväkirja, jossa ilmenee työn eteneminen ideasta valmiiksi teokseksi. Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, työprosessi, valmis teos, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, oppimispäiväkirja, yhteistyökyky ja kyky ymmärtää roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä. Projektin luonteesta riippuen osana arviointia voi olla myös kurssilla opittujen asioiden pohjalta laadittu kirjoitelma.

6. Kuorokurssi (MU6)

Kuorokurssilla harjoitellaan kuorolaulua, kehitetään äänenmuodostusta ja esiinnyttään kuorona laulaen. Lauluvireen puhtaus, oikea hengitystekniikka ja terve äänenkäyttö ovat

kurssin läpi jatkuvat kehitysalueet. Kurssilla opetellaan myös lämmittelemään ääni laulamista varten ja opiskelija selvittää oman äänialansa. Kurssilla lauletaan monipuolista ohjelmistoa, johon kuuluu sekä kotimaista että ulkomaista musiikkia usealta eri aikakaudelta. Kurssin osallistujat pääsevät vaikuttamaan valittavaan ohjelmistoon. Kurssille osallistuminen ei vaadi aiempaa kuorolaulukokemusta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää omaa lauluääntään, hengitystekniikkaansa ja äänenkäyttöään
- kehittyä moniäänisessä kuorolaulussa
- laulaa osana kuoroa
- pääsee laulamaan monipuolista ohjelmistoa
- pääsee esiintymään osana kuoroa.

Keskeiset sisällöt

- monipuolinen moniääninen kuorolaulu
- äänenhuolto, hengitystekniikka, äänenkäyttö
- oman äänen kehittäminen
- ohjelmiston valmistaminen
- esiintymiset kuorona
- palautteen hyödyntäminen ja jatkuva kehittyminen

Arviointi

Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, yhteistyökyky sekä opiskelijan kyky ymmärtää oma roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä.

7. Musiikkitekniikka ja esitystekniikka (MU12)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelijalle tulevat tutuksi musiikkitekniikan perusteet ja esitystekniikan ja studiotyön keskeiset laitteistot ja työtavat. Live-ääni, mikrofonit, mikserit, äänentoisto, piuhat ja liittimet opiskellaan käytännössä ja itse kokeillen. Studiotyön osuudessa tutustutaan äänityslaitteistoon, moniraitaäänitykseen, DAW-ohjelmistoihin ja miksaamiseen. Kurssilla opiskelija tulee toimimaan avustajana myös oikeassa konsertissa tai esitystilanteessa. Kurssilla pohditaan myös pienen kotistudion tarpeita ja budjettia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ääniteknologian keskeiset termit ja käsitteet
- pääsee kokeilemaan miksaamista
- oppii kasaamaan äänentoistojärjestelmän
- ymmärtää mikrofoniin valintaan vaikuttavat tekijät
- kokeilee moniraitaäänittämistä
- ymmärtää live-äänien ja studioympäristön eroavaisuudet
- pääsee avustamaan äänityöläisenä koulun tilaisuudessa.

Keskeiset sisällöt

- live-ääni
- äänitysjärjestelmät ja sekvensseriohjelmät
- mikrofonit ja signaalin kuljetus
- miksauspyödyt ja erilaiset äänentoistojärjestelmät
- harjoitus- ja ryhmätyöt
-

Arviointi

Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, yhteistyökyky sekä opiskelijan kyky ymmärtää roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä.

5.20 Kuvataide

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Kuvataideopetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita ilmaisemaan ja arvottamaan omia ja muiden kuvakulttuureja taiteen keinoin. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opinnoille.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- syventää monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa kehittämällä
- ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle
- käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen
- tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu

visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Aihekokonaisuudet kuvataiteen opetussuunnitelmassa

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Kuvataide seuraa yhteiskunnan tapahtumia ja muutoksia reagoiden ja kantaa ottaen sekä osallistuen yhteiskunnalliseen keskusteluun taiteen keinoin. Taide rakentaa ja muuttaa myös elinympäristöä. Kuvataide tukee omien ideoiden pitkäjänteistä kehittämistä ja suunnitelmien konkreettiseen muotoon muuttamista. Kaiken aktiivisen tekemisen ohessa on syytä keskittyä eettisten ja esteettisten arvovalintojen pohdintaan.

Opiskelijat tutustuvat ajankohtaiseen taiteen kenttään ja erilaisiin visuaalisen alan ammatteihin. Useimmat kuvataiteen ammatit edellyttävät yrittäjyyttä, yksin tai ryhmässä. Kuvataiteen tekeminen ei yleensä riitä elannoksi; taide pitää jalostaa tuotteeksi, jolle on löydettävä väylä tai verkosto, jonka avulla taide muuttuu myös taloudellisesti kannattavaksi.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Kuvataiteen avulla voidaan käsitellä yhteiskunnan ja yksilön elämän kipupisteitä (esim. henkistä ja fyysistä väkivaltaa) sekä niiden syitä ja seurauksia. Sekä taiteen tekemisen että analyttisen keskustelun avulla etsitään keinoja ongelmien tunnistamiseksi ja kriisitilanteiden auttamiskeinoiksi. Taide kasvattaa opiskelijaa psyykkisesti ja sosiaalisesti tasapainoiseksi aikuiseksi. Taidekasvatus sallii tunteiden tunnistamisen ja käsittelyn. Se tuo elämäniloa, edistää mielenterveyttä ja auttaa jaksamisessa.

Ympäristöestetiikka ja arkkitehtuuri perehdyttää opiskelijaa yhdyskuntasuunnitteluun – toimivan ja turvallisen ympäristön rakentamiseen.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Ympäristökasvatus on yksi kuvataiteen osa-alue. Kuvataide opettaa havainnoimaan ja tutkimaan eri ympäristöjä, lisäksi opitaan ymmärtämään syitä ja seurauksia ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Muotoilun ja arkkitehtuurin tuntemus opettaa arvottamaan ympäristön historiallisia kerrostumia. Kuvataiteen opetuksessa painotetaan vastuuta ympäristöstä ja ohjataan opiskelijaa omilla valinnoillaan kestävään elämäntapaan.

Esine- ja tavarakulttuuriin perehtyminen sisältää tuotteen suunnitteluun, valmistamiseen, jakeluun, käyttämiseen ja kierrätykseen tutustumista. Keskeiseen rooliin kuvataiteen opetuksessa ja tekemisessä nousee materiaalivalintojen ja kierrättämisen mahdollisuuksien arvostaminen.

Opetuksessa pyritään kiinnittämään huomio globaaliin vastuuseen kaikesta elollisesta ympäristöstä, johon kuuluvat myös ihmiset. Tuntityöskentelyssä ja -keskustelussa korostetaan yksilöiden tasa-arvoista kohtelua.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Taide kulttuurin tulkkina on keskeinen lukion kuvataideopetuksen sisältö kaikissa pakollisissa ja syventävissä kursseissa. Esim. taidehistoria, eri kulttuurien taide, muotoilu, tavarakulttuuri, arkkitehtuuri ja ympäristöestetiikka ovat sisältöalueita, joissa korostuu toisaalta kulttuuri-identiteetti, toisaalta kansainvälisyys. Kulttuuri muotoutuu myös merkityksellistäämme arkipäiväisiä prosessejamme, kuten television katselua tai esineiden käyttämistä. Lukion kuvataide opettaa ympäristö- ja mediakasvatuksen puitteissa jäsentämään myös kaupallistunutta ja medioitunutta kulttuuri-identiteettiämme.

Kuvataiteen projektit voivat olla sekä paikallisia erityispiirteitä korostavia että globaaleja ilmiöitä tarkastelevia. Yhteistyötahoja löytyy sekä läheltä että maailmalta. Taide on liikkuvaa, ja se on ymmärrettävissä kielimuurien yli.

Teknologia ja yhteiskunta

Kuvataidetta tuotetaan myös teknologian keinoin, joten kuvataiteessa opetetaan myös teknisiä valmiuksia ja rakennetaan/käsitellään ihmisen suhdetta teknologiaan. Teknologian käyttö ei ole kuitenkaan itsetarkoitus, vaan sen suhde opetukseen on välineellinen ja kuvataidetta palveleva. Esim. viestintä- ja elokuvakasvatuksen avulla pyritään kriittiseen suhtautumiseen teknologiaa kohtaan. Teknologista kehitystä ei tapahdu ilman olemassa olevien mallien kyseenalaistamista. Taiteen keinoin on mahdollista myös ennakoida ja kuvitella sekä leikitellä ihmisen ja teknologian välisen suhteen tulevaisuudella. Teknologinen kehitys vaatii taustalleen luovaa tarinankerrontataittoa.

Monilukutaidot ja media

Monilukutaidon harjoittelemisen ydin kuvataiteessa on kuvanlukutaidon kehittäminen. Kyseiseen kenttään kuuluvat myös medianlukutaito ja digitaalinen lukutaito. Pyrkimyksenä on kehittää tiedostavaa, vastuuntuntoista sekä kriittistä median kulutusta ja tekemistä. Lukion kuvataide opettaa tulkitsemaan, tuottamaan ja analysoimaan median visuaalisia tekstejä.

Kuvataiteen opetuksella on erityisen keskeinen rooli digitaalisen arjen tarkastelemisessa; mitä ja miten tuotamme tai kulutamme digitaalisessa maailmassa – eettisesti, filosofisesti, vastuullisesti, visuaalisesti ja ajankäytöllisesti omia tekemisiämme sekä kulutustottumuksiamme pohtien.

Pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja
- käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

Keskeiset sisällöt

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen
- tarkastelee rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

- tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Osallisena mediassa (KU3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamistaan syventäen
- tarkastelee mediakulttuureja kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot

- mediaesitysten tulkinnan keinot
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

4. Taiteen monet maailmat (KU4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa hyödyntäen
- tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinnan menetelmiä
- tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- ymmärtää taiteen merkityksen rakennetuissa ja luonnon ympäristöissä, omissa kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.

Keskeiset sisällöt

- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

Koulukohtaiset kurssit

5. Piirustusta ja maalausta (KU05)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu keskeisiin maalaustekniikoihin ja erilaisiin maalauspohjiin sekä ymmärtää maalausprosessin eri vaiheet
- tutustuu erilaisiin piirtimiin ja piirtämisen eri tyyleihin
- löytää välineitä omalle kuvalliselle ilmaisulle ja kehittää sitä
- oppii käyttämään piirustusta ja maalausta ympäristön havainnoinnin välineenä
- osaa yhdistellä eri tekniikoita ja ilmaisukeinoja keskenään sekä yhdistää niihin ideoita poikkitaiteellisesti ja sisällöllisesti eri oppiaineiden kentästä.

Keskeiset sisällöt

- piirustus- ja maalaustaiteen tekniikat ja tyylit
- kuvan elementtien sommittelu
- prosessityöskentely
- kuva-analyysi
- suositellaan 1. vuosi

6. Maalaustaidetta ja taidevalokuvausta (KU06)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventyy maalaus- ja/tai valokuvataiteen tekniikoihin ja kehittää omaa ilmaisuaan
- ymmärtää kuvan ja taiteen tuottamisen eri vaiheita
- pystyy viestimään kuvillaan ja tulkitsemaan kuvia ja niiden sisältöä
- tutkii ympäristöjään maalausta ja valokuvausta käyttäen
- syventää osaamistaan ja ilmaisuaan maalauksessa ja/tai valokuvauksessa
- yhdistää maalauksen ja valokuvauksen tekniikoita ja ideoita toisiinsa
- osaa sanallistaa omaa työskentelyään sekä yhdistää teostensa sisältöihin teoreettista ajattelua.
- suositellaan 2. vuosi

Keskeiset sisällöt

- maalaus- ja valokuvataiteen ajankohtaiset ilmiöt ja keskeiset tekniikat sekä käsitteet
- maalaus- ja valokuvataiteen oman kuvailmaisun kehittäjänä
- oman taiteen teoreettinen analysoiminen ja pohdinta

7. Sirkusta kuvataiteessa ja kuvataidetta sirkuksessa (KU07)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu sirkustaiteeseen ja tutkii sitä kuvataiteen näkökulmasta
- osallistuu omalla taiteellaan poikkitaiteellisiin yhteistyöprojekteihin
- pystyy hyödyntämään eri taiteenalojen tarjoamia keinoja ilmaisussaan
- syventää osaamistaan ja/tai tietämystään kuva- ja sirkustaiteesta.

Keskeiset sisällöt

- yhteistyö sirkuslinjan kanssa
- projektin suunnittelu ja toteuttaminen
- performatiivisuus taiteessa
- suositellaan 2. vuosi, vuorovuosi

8. Valokuvausta, graafista suunnittelua ja grafiikkaa (KU08)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventyy valokuvauksen, graafisen suunnittelun ja/tai grafiikan eri tekniikoihin
- oppii käyttämään kuvaa viestinnän välineenä
- tutustuu valokuvaan, grafiikkaan ja graafiseen suunnitteluun nykyaikaisen taiteen kentässä
- kehittää omaa ilmaisuaan.

Keskeiset sisällöt

- valokuvauksen, graafisen suunnittelun ja grafiikan tekniikat
- viestinnän välineet kuvissa: typografia, kuvan elementit ja niiden sommittelu
- kuvan merkitys ja piilomerkitys arjessa
- suositellaan 3. vuosi

9. Taidehistoriaa (KU09)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen historian eri vaiheita esihistoriallisesta taiteesta nykypäivään
- pystyy muodostamaan kokonaisuuksia ja yhteyksiä taiteen ja yhteiskunnallisten asioiden välille
- jäsentää historian ja ajan käsitystään taidehistorian avulla
- hahmottaa nykyaikaisen taiteen roolin taidehistorian aikajanaalla ja nykyaikaisen taiteen merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- kuvataiteen historia esihistoriasta nykypäivään, painopiste länsimaisen kuvataiteen historiassa
- teoreettisen ja luentomaisen opiskelun lisäksi lyhyitä kuvataiteellisia harjoituksia eri tekniikoilla
- oppimispäiväkirjan pitäminen
- suositellaan 3. vuosi

10. Omaa taidetta: loppu työ tai lukiodiplomi (KU10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee kurssin aikana joko kuvataiteen valtakunnallisen lukiodiplomin tai osoittaa oppimisensa ja opintojensa syventymisen loppu työnsä kautta.

Keskeiset sisällöt

versio 15.8.2018

- erilaisiin kuvataiteilijoiden taiteellisiin tuotantoihin perehtyminen; miten oma taiteellinen projekti suunnitellaan ja toteutetaan
- kuvataiteen lukiodiplomin tai oman taiteellisen lopputyön suunnittelu ja tekeminen
- oma lopputyö toteutetaan ohjatusti, lukiodiplomi itsenäisesti
- suositellaan opistojen loppuvaiheessa

5.21 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossaan arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

Pakolliset kurssit

1. Minä opiskelijana (OP1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan
- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

5.22 Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat tieteen- ja taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää ilmiöitä useista eri näkökulmista.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- etsii eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä
- pohtii ongelmiin ja kysymyksiin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hakee tietoa eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan
- kehittää vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsenyöneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tieteen- ja taiteenalojen yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Teemaopinnot arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Monitieteinen ajattelu (TO1)

Kurssin tavoitteena on kehittää ajattelun taitoja laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oivaltavat eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaan laajemmissa kokonaisuuksissa kokonaisvaltaisesti. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia sekä käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa TO1-kurssi toteutetaan seuraavasti.

Kurssi alkaa kaikille opiskelijoille yhteisellä osuudella. Opiskelijat saavat tietoa tieteellisestä kirjoittamisesta ja lähdekritiikistä. Kurssin yhteiseen aloitukseen kuuluu myös johdanto ekososiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, jonka mukaan modernin teollisuusvaltion sosiaalisilla, taloudellisilla ja ekologisilla ongelmilla on yhteinen perusta. Kurssin lopussa opiskelijat pohtivat omaa aihettaan juuri ekososiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Yhteisen opiskeluvaiheen jälkeen opiskelijat työskentelevät ryhmissä, joissa valitaan oma aihe ja perehdytään siihen syvällisemmin. Aihe voi liittyä esimerkiksi ilmastonmuutokseen tai Itämereen. Kurssin lopussa tuotokset esitetään kaikille TO1-opiskelijoille.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella ja toteuttaa ryhmätyönä pienehkön tutkimuksen
- osaa etsiä tutkimuksen näkökulmasta oleellista tietoa
- osaa esitellä tutkimuksensa sekä suullisesti että kirjallisesti
- osaa arvioida muiden tuotoksia ja antaa rakentavaa palautetta
- perehtyy vähintään yhteen ilmiöön ja pohtii sen suhdetta ekososiaaliseen oikeudenmukaisuuteen
- pohtii tutkittavaa ilmiötä sekä tieteen että taiteen näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

A Ilmastonmuutos

- kasvihuonekaasut ja niiden vaikutus ilmakehän lämpötasapainoon
- geofysikaalinen ja biologinen näkökulma ilmastonmuutokseen
- ilmastonmuutoksen fysikaaliset perusteet ja takaisinkytkennät
- ilmastonmuutoksen vaikutukset eri eliölajien elinolosuhteisiin
- ilmastonmuutoksen vaikutukset ihmisen toimintaedellytyksiin eri alueilla
- ilmastonmuutoksen yhteiskunnalliset ja geopoliittiset vaikutukset
- ilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset
- argumentointi ilmastonmuutokseen viittaavilla seikoilla markkinoinnissa ja mainonnassa
- teknologiat, jotka edistävät tai ehkäisevät ilmastonmuutosta
- ilmastonmuutoksesta käytävä julkinen keskustelu ja siinä käytetyt vaikuttamiskeinot
- muutokset suhtautumisessa ilmastonmuutokseen, esimerkiksi valtioiden väliset ilmastopimukset

B Itämeri

- Itämerelle ominaiset piirteet (geologia, veden kierto, valuma-alue)
- Itämereen kohdistuva kuormitus ja sen vaikutus Itämeren eliöstöön
- Itämeren ekosysteemin toimintaperiaatteet
- Itämeren valtioiden vaikutus Itämeren tilaan aiemmin ja nykyisin
- Itämeren kalasto ja siihen vaikuttavat tekijät sekä kalastus elinkeinona
- Itämeren erityispiirteet maailman merien joukossa biologiselta ja geologiselta kannalta
- Itämereen kohdistuvat biologiset ja kemialliset kuormitustekijät

- Itämeren merkitys reunavaltioille
- Itämeren taloudellinen merkitys
- Itämeren sotilaspoliittinen merkitys

2. Tutkiva työskentely teknologialla (TO2)

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön.

Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Tampereen yliopiston normaalikoulussa TO2-kurssi toteutetaan seuraavasti:

Kaikille TO2- kurssin valinneille opiskelijoille on yhteinen aloitusosuuus, jossa kerrotaan kurssin rakenteesta ja toteutuksesta. Tämän jälkeen opiskelijat valitsevat ryhmittäin tai itsenäisesti teknologian josta haluavat tehdä dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Tarkoituksena on hyödyntää monipuolisesti teknisen työn teknologioita sekä AV-teknologioita dokumentoinnin suorittamiseen.

Projekti etenee aihealueesta vastaavan opettajan ja ryhmän opiskelijan sopimuksen mukaan.

Tavoitteena on, että opiskelija:

- perehtyy syvällisesti valitsemaansa teknologian aihealueeseen,
- tutustuu aihealueensa teknologian mahdollisuuksiin ja rajoituksiin
- laatii aihealueensa tarkemmin opettajan kanssa rajatusta teemasta dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun konkreettisen tuotoksen.

Konkreettinen tuotos voi olla esimerkiksi itse kuvattu ja editoitu opetusvideo teknisen työn aihealueesta valmistetusta tuotteesta tai yksittäisestä tekniikasta.

Teknisen työn aihealue ja tekniikka esimerkkejä: hitsaaminen, 3d-tulostus, cnc-jyrsintä, laserleikkaus, sorvaus

3. Osaaminen arjessa (TO3)

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kursseilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Tampereen normaalikoulussa opintokokonaisuudessa käsitellään esimerkiksi erilaisia elämänhallintataiden asioita. Eri alan asiantuntijat ohjaavat aikuistuvia nuoria arjen käytänteiden omaksumisessa. Kurssin aikana opittuja ja omaksuttuja tietoja ja taitoja pyritään hyödyntämään oman arjen aikatauluttamisessa ja erilaisissa käytänteissä.

Kurssi koostuu eri alan asiantuntijoiden pitämistä kokonaisuuksista: osa asiantuntijoista on oman koulun henkilökuntaa (esim. opinto-ohjaaja, kuraattori, erityisopettaja, psykologi, terveydenhoitaja ja/tai asiantuntijaopettajat), osa taas vierailija-asiantuntijoita.

4. Se oli yksi meistä - kiistanlaiset aiheet, poliittinen ja väkivaltainen radikalismi (TO4)

TO4-kurssin tavoitteena on kehittää ajankohtaisten kiistanalaisten aiheiden tunnistamista, analysoimista ja niistä keskustelemista laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat väkivaltaisen ja poliittisen radikalismien syntyyn ja ilmenemiseen liittyviä teorioita sekä perehtyvät ajankohtaiseen tutkimukseen aiheesta. Opiskelijat kehittävät kriittistä ajatteluaan. Opiskelijat harjoittelevat ajankohtaisista asioista ja tapahtumista keskustelemista rakentavasti. Opiskelijat harjoittavat kriittistä medialukutaitoaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että

Opiskelija

- * ymmärtää, mitä väkivaltainen radikalismi sekä poliittinen radikalismi tarkoittavat
- * perehtyy radikalismien historiaan
- * tutustuu tutkimukseen väkivaltaisesta radikalismista
- * tutustuu ajankohtaisiin kiistanalaisiin aiheisiin ja tapahtumiin
- * oppii keskustelemaan ja väittelemään kiistanalaisista aiheista rakentavasti

Keskeinen sisältö

- * mitä ovat poliittinen radikalismi ja väkivaltainen radikalismi?
- * radikalismin historia (Suomessa)
- * miksi ihmiset radikalisoituvat?
- * miten väkivaltaista radikalisoitumista voidaan vähentää?
- * ajankohtaiset kiistanalaiset aiheet ja tapahtumat

Arviointi

Arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen, kykyyn laatia tutkielma opiskelijan valitsemasta aiheesta, kykyyn keskustella ja arvioida ajankohtaisia kiistanlaisia asioita sekä tarkastella kriittisesti erilaisia lähdemateriaaleja. Opiskelijoiden toiminta ja tuotokset huomioidaan arvioinnissa.

5.23 Lukiodiplomit

Lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviin soveltaviin kursseihin voivat kuulua eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa aineessa ja aineryhmässä. Opetushallitus antaa ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Opetuksen tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- [asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet](#)

- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit

1. Kotitalouden lukiodiplomi (LD1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kotitaloudessa. Kotitalouden lukiodiplomin tavoitteena on vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin. Kotitalouden lukiodiplomi muodostuu lukiodiplomityöstä, esseestä ja portfolioista.

2. Kuvataiteen lukiodiplomi (LD2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

3. Käsityön lukiodiplomi (LD3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä. Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija kehittää osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä osaamisen arvioinnissa. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin. Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

4. Liikunnan lukiodiplomi (LD4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittämällä fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

5. Median lukiodiplomi (LD5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostama kokonaisuus.

6. Musiikin lukiodiplomi (LD6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenvedo ja arvioitsijoiden lausunto.

7. Tanssin lukiodiplomi (LD7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa. Tanssin lukiodiplomin suorittamisen tavoitteena on tukea ja kuvata opiskelijan pitkäaikaista tanssin opiskelua lukion aikana. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan valitsema tanssillinen tehtävä, sen valmistelu ja kirjallinen työ. Tanssillisen tehtävän opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian. Tehtävä voi olla soolo- tai ryhmäteos. Tanssin lukiodiplomi on tanssillisen tehtävän ja tutkielman muodostama kokonaisuus.

8. Teatterin lukiodiplomi (LD8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa. Teatterin lukiodiplomin tavoitteena on vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearviointin taitoja. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan itse määrittelemä työn **aihe joltakin** teatterin alalta, siihen liittyvä esitys ja työskentely- ja arviointiprosessi. Teatterin lukiodiplomi on esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus.

5.24 Taiteiden väliset kurssit

Taiteiden väliset kurssit ovat eri taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Kurssien tehtävänä on laajentaa ja eheyttää musiikin, kuvataiteen ja opetussuunnitelmassa päätettävien mahdollisten muiden taideaineiden opetusta. Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuksia laaja-alaisille ja teemallisille kokonaisuuksille perustuvalla taideoppimiselle. Opinnot vahvistavat kulttuurisen tiedon ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä. Kursseilla tuotetaan ja tulkitaan kulttuuria eri taiteenaloille ominaisilla tutkimisen tavoilla. Opintojen tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. Taiteiden väliset opinnot luovat mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä yhteistyölle lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Koulutuksen järjestäjä voi päätöksellään tarjota opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä taiteiden välisiä kursseja. Mikäli lukio järjestää mahdollisuuden suorittaa taiteiden välisiä kursseja, niiden tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Taiteiden välisten kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kulttuurista osaamistaan taiteenalojen välisiä yhteyksiä hyödyntämällä
- tutkii itselle merkityksellisiä ilmiöitä ja teemoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää ja soveltaa eri taiteen- ja tieteenaloilta hankkimaansa osaamista
- soveltaa eri taiteenaloille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja ja niiden yhdistelmiä

- kehittää osaamistaan taiteenaloille ominaisia työtapoja, teknologioita, työskentelyprosesseja ja opiskeluympäristöjä käyttämällä
- työskentelee tavoitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmän jäsenenä
- kehittää taitoaan ilmaista itseään kokemuksellisuutta, moniaistisuutta ja toiminnallisuutta hyödyntämällä.

Arviointi

Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Taiteiden välisen kurssin arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja tiedon tuottamiseen sekä taitojen soveltamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon osaamisen kehittyminen, työtapojen ja opiskeluympäristöjen käyttö, työskentelyprosessien eteneminen sekä toteutetut teokset, produktiot ja esitykset. Opiskelijoille annetaan palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoista sekä työvälineiden, materiaalien ja teknologioiden käytöstä.

5.25 Ilmaisutaito

Ilmaisutaidon koulukohtainen kokonaisuus pyrkii antamaan opiskelijalle lisää kyvykkyyttä ilmaista itseään monipuolisesti. Ilmaisutaidon kurssit tähtäävät opiskelijan henkilökohtaisten vahvuuksien löytämiseen ja kehittämiseen. Kurssit ovat itsenäisiä kokonaisuuksia, mutta jokainen kurssi osaltaan tuo työkaluja oman ilmaisuvoiman kehittämiseen.

Ilmaisutaito 1: Itseilmaisu, improvisointi ja esiintymisvarmuus

Kurssilla tutustutaan ihmisen itseilmaisun keinoihin turvallisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä. Pyrkimyksenä on kehittyä esiintyjänä ja oppia sekä syventää ymmärtämään omaa kehollista ja sanallista ilmaisua. Kurssilla käsitellään myös ihmisten edessä tapahtuvaan esiintymiseen liittyviä kehon reaktioita ja opetellaan hallitsemaan esiintymisjännitystä. Opiskellaan statusilmaisua observoimalla ja käytännön harjoitteiden kautta.

Keskeisiä työtapoja ovat draamaharjoitukset, keskustelu, ryhmäimprovisaatio, prosessidraama ja rentoutusharjoitukset. Toiminta ja harjoitukset valitaan ryhmää kuunnellen ja jokaisen lähtötaso huomioiden.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään omaa henkilökohtaista tapansa ilmaista itseään
- saa lisää esiintymisvarmuutta
- oppii hallitsemaan esiintymisjännitystä
- kokeilee improvisaatiota
- osallistuu prosessidraamaan ja ymmärtää sen mahdollisuudet työtapana
- ymmärtää ilmaisun statukset näyttämöllä ja arkimaailmassa
- toimii tasavertaisena yksilönä osana ryhmää.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla. Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, työprosessi, työn tulos, yhteistyökyky sekä opiskelijan kyky ymmärtää oma roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä. Kurssi arvioidaan S/H.

Ilmaisutaito 2 IT2: Minä ja yleisö

Kurssilla tutustutaan vuorovaikutussuhteisiin esiintyjän, partnerin ja yleisön välillä. Tehdään pieniä ryhmä- ja yksilöesityksiä. Harjoitellaan fyysistä ilmaisua ja oman kehon

tiedostamista ja neutraaliutta. Kehitetään erilaisin harjoittein rytmittäjää ja sen käyttöä esiintyjänä. Improvisaatioharjoitusten, pelien ja leikkien kautta opitaan nauramaan itselle ja nauttimaan esiintymisestä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii neutraali-naamioiden kautta omasta kehostaan
- oppii vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
- esiintyy ja improvisoi yksin ja ryhmässä
- hahmottaa mitä on fyysinen ilmaisu
- oppii ilmaisemaan itseään näkijänä ja kokijana
- tutustuu klovneriaan
- oppii nauttimaan esiintymisestä
- oppii nauramaan itselleen

Arviointi

Kurssi arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty. Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Opiskelijoita kannustetaan keskustelemaan ja antamaan palautetta myös toisilleen.

Ilmaisutaito 3: Videoilmaisu

Kurssilla harjoitellaan videon toteuttamista ideasta valmiiksi videoksi. Kurssilla tehdään harjoitustöitä itsenäisesti ja pienissä ryhmissä. Keskeistä on saada valmiiksi useampia pieniä videoita ja oppia itse tekemällä. Kurssilla toteutetaan videoita myös iPadia tai vastaavaa laitetta käyttäen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää videotyön prosessin ideatasolta valmiiksi teokseksi
- harjoittelee ideointia, käsikirjoittamista, kuvausta ja leikkausta
- oppii käyttämään erilaisia videokuvauksen välineitä
- tutustuu erilaisiin tehokeinoihin sekä kuvaustilanteessa että leikattaessa
- ymmärtää äänen ja musiikin merkityksen videotyössä.

Keskeiset sisällöt

- videokameran tekniikka ja kuvausasetukset
- kuvan rajaus ja sommittelu
- leikkaus ja videon jälkityöt
- ääni ja musiikki videossa
- hyvän tuotantoäänien tallentaminen
- käsikirjoitus ja kuvauksen suunnittelu

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla. Arvioinnin perusteena ovat läsnäolo, aktiivisuus, pitkäjänteisyys ja suhtautuminen työhön, työn tulos, työprosessi, yhteistyökyky sekä opiskelijan kyky ymmärtää oma roolinsa ja tehtävänsä työryhmän jäsenenä.

5.26 Kansainvälisyys

KV1-KV2

Kurssilla perehdytään ajankohtaiseen aihekokonaisuuteen yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa.

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää historiallisen ja kulttuuritaustan merkityksen yhteiskunnan nykyiselle arvomaailmalle
- osaa tutkia ajankohtaista aihetta eri lähteitä hyödyntäen useista eri näkökulmista
- oivaltaa eri kulttuuritaustaisen ihmisen merkityksen ongelman ratkaisun prosessoinnissa
- oppii tiedostamaan oman kulttuuriympäristönsä vaikutuksen omalle toiminnalleen
- antaa valmiuksia toimia aktiivisesti osana kansainvälistä toimintaa

Keskeiset sisällöt:

- Kurssilla käsitellään ajankohtaista aihekokonaisuutta.
- Osa opetuksesta tapahtuu englannin kieltä käyttäen.
- Sisältöjen käsittelyssä huomioidaan Unesco-koulujen arvot ja strategiset tavoitteet.
- Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan Unescon Maailmanperintökohteisiin.

Arviointi

Kansainvälisyyskurssien arvioinnissa huomio kiinnitetään kurssin asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä. Kurssin suorittaminen edellyttää säännöllistä osallistumista opetukseen ja kurssitehtävien huolellista suorittamista. Kurssi arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

KV3-KV5 t-MBA Digital

t-MBA Digital is an online course in business and economics, developed by DOGA schools. The content of the course, if fully completed, corresponds to three courses. The course is studied independently throughout one entire school year. It is recommended to take the course during the 2nd year.

GOALS

- To study different aspects of economics and business
- To develop one's skills in business English
- To be able to evaluate one's own and others' work.

CONTENT

- Human relations
- Economics
- Money and finance management
- Marketing
- Entrepreneurship and innovation
- Management & organization
- International relations

COMPLETION & GRADING

Pass/fail eli suomeksi S/H. Partial completion possible. If the course is fully completed, the student will receive a certificate from the t-MBA organization.

5.27 Kulttuurien välinen viestintä

Tämä täydentyy lukuvuonna 2016-2017

5.28 LTK01 Autokoulukurssi

Tavoitteet:

- Ajokortin saaminen.
- Opetuksen tavoitteena ovat sellaiset tiedot ja taidot, että kuljettaja voi toimia turvallisesti liikennesääntöjen mukaan liikenneympäristössä. Lisäksi tuleva autoilija oppii taloudellisen ja energiaa säästävän ajotavan.

Keskeiset sisällöt:

- Kuljettajaopetus
- Liikenne tänään
- Liikennejärjestelmän ohjaus ja tieliikenneympäristö
- Auto ja sen käsittely
- Perusedellytykset kuljettajan turvalliselle toiminnalle liikenteessä
- Tienkäyttäjien välinen vuorovaikutus

Arviointi

Kurssista saa suoritusmerkinnän (S), kun ajokortti tai väliaikainen ajolupa tuodaan rehtorin nähtäväksi.

5.29 Sirkustaide

Sirkustaiteenopintojen yleiset tavoitteet

- opiskelija oppii ymmärtämään sirkustaidetta ja sen merkitystä kulttuurissa
- opiskelija uskaltaa tehdä taiteellisia kokeiluja ja epäonnistua
- opiskelijan luottamus itsen ja toisiin kehittyy
- opiskelija oppii työskentelemään itsenäisesti sekä ryhmässä
- opiskelija oppii harjoittelemaan eri sirkuslajeja pitkäjänteisesti
- opiskelijan fyysiset taidot kehittyvät monipuolisesti
- opiskelija valitsee oman sirkustaitolajin
- opiskelija oppii esiintymään ja löytää oman esiintyjäpersoonansa
- opiskelija oppii perusteet esityksen valmistamisesta ja tuotannosta
- opiskelija oppii kansainvälisyyttä

Opintojen arviointi ja todistus

Opiskelija saa opinnoistaan suullista ja sanallista palautetta. Opinnot arvioidaan asteikolla suoritettu tai hylätty annettujen tehtävien ja normaalien läsnäolokäytäntöjen mukaisesti. Sorin Sirkus antaa sirkustaiteen opinnoista todistuksen, joka annetaan erillisenä liitteenä todistuksen yhteydessä.

Harjoitustilat ja opettajat

Sirkustekniikan opetus pidetään Sorin Sirkuksen tiloissa ja opettajina toimivat Sorin Sirkuksen opettajat, käytössä ovat myös Norssin tilat ja opettajat muiden oppituntien sisällön mukaan.

Pääsykokeet

Pääsykokeissa mitataan sekä olemassa olevia sirkustaitoja että motivaatiota taiteelliseen työskentelyyn ja esiintymiseen. *Valintakriteereinä* ovat **fyysiset taidot** (ketteryys,

koordinaatio, notkeus, voima), **sosiaaliset taidot** (ryhmäyöskentely) sekä **ilmaisutaito** (improvisaatio, pelit, leikit).

Pääsykokeissa fyysisiä ja sosiaalisia taitoja mitataan akrobatia/liikeilmaisutunnilla, jossa perusakrobatia, -voima ja -notkeusliikkeiden avulla katsotaan kokelaan osaamista ja edellytyksiä kehittyä sirkustaiteessa. Saman tunnin aikana mitataan myös taitoja vastaanottaa ohjeita, keskittymiskykyä sekä ryhmäytötaitoja muiden kokelaiden kanssa. Luvassa on myös ketteryyttä ja koordinaatiota vaativia pelejä ja leikkejä, joiden ohjeistus on osin englanninkielistä.

Ilmaisutaitoa mitataan improvisaatioharjoituksilla sekä motivaatiokirjeellä. Motivaatiokirje kirjoitetaan paikanpäällä, jonka jälkeen siitä valmistetaan omannäköinen esitys sekä raadille että muille oppilaille. Tässä tehtävässä tulee näkyä oppilaan halu esiintyä, heittäytyminen sekä omaperäisyys. Apuna saa käyttää myös oppilaan omaa sirkustaitolajia.

Pääsykokeiden arviointi:

Maksimipistemäärä: 10

Sirkustaiteen soveltuvuuskokeen maksimipistemäärä on 10.

Se jakaantuu

1/3 fyysiset taidot

1/3 sosiaaliset taidot

1/3 ilmaisulliset taidot

Kaikki arvioidaan pisteillä 1-10, yhteispistemäärä max 30.

Yhteispistemäärä jaetaan kolmella, jolloin saadaan soveltuvuuskokeen maksimipistemääräksi 10.

Sirkustekniikka 1 (ST1)

Sirkustekniikka 2 (ST2)

Sirkustekniikka 3 (ST3)

Sirkustekniikka 4 (ST4)

Sirkustekniikka 5 (ST5)

Sirkustekniikka 6 (ST6)

Kurssien tavoitteena on opiskelijan ketteryyden ja koordinaation kehittyminen, sekä opiskelijan oman kehonkäytön tutkiminen ja ilmaisun lisääminen sirkustaiteen avulla. Liikeilmaisun ja akrobatian keinoin edistetään näiden tavoitteiden saavuttamista.

Kurssien tarkoitus on tukea opiskelijoiden sirkustaiteen oppimista sekä tarjota fyysisiä että ilmaisullisia välineitä oman taitolajin ja taiteilijuuden kehittämiseen. Varsinaiset oman lajin tekniikan opinnot suoritetaan lukion ulkopuolella.

Sirkustaiteen esitys 1 (ST7)

Sirkustaiteen esitys 1 (ST3) on ryhmässä toteutettu esitys, joka valmistellaan Sorin Sirkuksen ryhmissä ja oppituntien aikana. Opiskelijan esityksen arvioinnin suorittavat Sirkustaiteen opettajat. Esitykseen liittyy portfolio, jonka opiskelija omalta osaltaan tuo lukion puolelle arvioitavaksi. Portfoliotyössä opiskelija reflektoi omaa suoritustaan suhteessa ryhmään, yhteistyötä, sen muotoja, harjoitusprosessia, oppimistaan ja lopullista esitystä opettajan antamien ohjeiden mukaan.

Sirkustaiteen esitys 2 (ST8)

Sirkustaiteen esitys 2 on yksilösuoritus, joka valmistellaan Sorin Sirkuksen ryhmissä ja oppituntien aikana. Opiskelijan esityksen arvioinnin suorittavat sirkustaiteen opettajat. Esitykseen liittyy portfolio, jonka opiskelija tuo lukion puolelle arvioitavaksi. Portfoliotyössä opiskelija reflektoi omaa suoritustaan ja arvioi kriittisesti sen osia, harjoitusprosessia ja oppimista sekä lopullista esitystä. Portfoliossa on tarkastellaan eri kurssien aikana opittujen asioiden osuutta lopullisessa esityksessä esim. valot, ääni, tekniikka jne. opettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Sirkustaiteen kurssien arviointi on S/H.

Sirkustaiteen linjan todistuksen saadakseen opiskelijan tulee suorittaa kurssit ST1-4 ja yksi kansainvälisyyteen liittyvä kurssi tai yhteistyötarjoittimen kurssi, joihin lasketaan mukaan lukiodiplomikurssit. Lisäksi hänen on valittava yhteensä viisi kurssia alla olevasta kokonaisuudesta.

Tarjottavat kurssit

Taiteilija itse	Esiintyvän taiteilijan valmiuksia	Kansainvälisyys ja jatko-opinnot	Yhteistyökurssit
TO 3 Kuka minä olen? (Teemaopinnot 3)	Markkinointi 1-2 (YH 10 ja YH14)	Vaihto 1 Vaihto 2 Vaihto 3	Eri toimijoiden toteuttamat yhteistyökurssit
Ilmaisutaito 1-3 (IT1, IT2, IT3)	NY-kurssi 1-2 (YH15, kahden kurssin kokonaisuus)	-opiskelija voi osallistua yhteensä kolmeen vaihto-ohjelmaan, kesäleiriin tai kansainväliseen tapahtumaan, jonka kokonaisuus tai tehtävät vastaavat lukiokurssia.	(toisen tai kolmannen asteen opintoja vuosittaisen tarjonnan mukaan)
Sirkustaiteen tekniikka 1-2 (ST 1 ja 2)	Business English (ENA 14)		Lukiodiplomi-kurssit (tanssi, musiikki, media, liikunta, kuvataide, teatteri)
MU12 Valo ja ääni	Sirkustaiteen esitys 1, ryhmässä esiintyminen (ST 7)		
KU7 Sirkusta kuvataiteessa ja kuvataidetta sirkuksessa	Sirkustaiteen esitys 2, yksilö, portfolio esityksestä (ST4)		

5.30 Tietotekniikka

Lukion tietotekniikan kursseista kurssi AT1 toteutetaan hajautetusti 2,5 lukuvuoden aikana, kurssit AT2 ja AT3 toteutetaan vuorovuosina ja kurssi AT4 tarvittaessa lähiopetuksena tai itsenäisesti suoritettavana. Kurssi AT4 toimii jatkumona peruskoulun ohjelmointipolulle.

Tietotekniikan kursseilla on mahdollisuus hyödyntää opetusharjoittelijoiden asiantuntemusta. Kursseilla myös seurataan aktiivisesti tietotekniikan kehitystä ja ajankohtaisia asioita. Tämä kaikki voidaan huomioida kurssien sisällöissä ryhmäkohtaisesti.

Normaalikoulun opiskelijoilla on myös mahdollisuus suorittaa Tampereen yliopiston informaatiotieteiden yksikön järjestämiä tietojenkäsittelytieteiden koulutusohjelman kursseja jo lukioaikana. Nämä kurssit hyväksiluetaan myös lukio-opintoihin.

Vastaavuudet

Vastaavuudet entisen opetussuunnitelman ja tämän 2016 voimaantulon opetussuunnitelman kurssien välillä

LOPS 2016	OPS 2005
AT1	---
AT2	ATK01
AT3	ATK02
AT4	ATK03

1. Lukiolaisen tietotekniikka (AT1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu koulun tietojärjestelmiin ja tunnushallintaan
- osaa käyttää tietokonetta ja tietoverkkoja opiskelun apuna
- hallitsee tietokoneen käytön koetilanteessa
- osaa toimia sähköisessä kurssikoe- ja yo-kirjoitusjärjestelmässä
- hallitsee lukio-opiskelussa ja sähköisissä yo-kirjoituksissa käytettäviä ohjelmia
- tiedostaa tekijänoikeuksien merkityksen digitaalisessa työskentelyssä
- oppii eri ohjelmien yhteiskäyttöä

Keskeiset sisällöt

- koulun tietojärjestelmät opiskelun tukena
- sähköisiä koe- ja kurssikoejärjestelmiä
- sähköisen yo-kokeen käyttö- ja koejärjestelmä
- sähköisen yo-kokeen perusohjelmistot
- tekijänoikeudet
- erilaisia sähköisen yo-kokeen tehtävätyyppejä eri oppiaineista

Kurssi toteutetaan hajautetusti 2,5 lukuvuoden aikana.

Arviointi

Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ja objektiiviseen oman ja ryhmän työskentelyn arviointiin. Kurssin arviointi perustuu itsearviointiin, suoritettuihin opintotehtäviin, mahdollisiin kokeisiin ja kurssilla tehtäviin erillisiin projekteihin.

2. Toimijana Internetissä (AT2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee verkkoviestinnän ja -julkaisemisen peruseräitä
- oppii aktiiviseksi toimijaksi verkkoympäristöissä
- kykenee toimimaan sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden verkon käyttäjien kanssa
- oppii suunnittelemaan verkkojulkaisuja
- tuntee verkkojulkaisuihin liittyviä tekijänoikeuksia

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen median sovelluksia
- erilaisia tapoja ja tekniikoita kotisivujen tekemiseen
- kuva, ääni ja liikkuva kuva verkkojulkaisuissa
- interaktiivisuus
- ajankohtaista teknologiassa ja tietotekniikassa

Arviointi

Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ja objektiiviseen oman ja ryhmän työskentelyn arviointiin. Kurssin arviointi perustuu itsearviointiin, suoritettuihin opintotehtäviin, mahdollisiin kokeisiin ja kurssilla tehtäviin erillisiin projekteihin.

3. Nykypäivän ja tulevaisuuden teknologiota (AT3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietämystään tietotekniikan ja teknologian mahdollisuuksista
- oppii käyttämään henkilökohtaisia laitteitaan sisällöntuotannon välineenä
- ymmärtää bittikartta- ja vektorigrafiikan peruspiirteet
- ymmärtää kolmiulotteisuuden mahdollisuuksia tietotekniikassa

Keskeiset sisällöt

- kuvankäsittely
- liikkuvan kuvan käsittely
- 3D-mallintaminen
- 3D-tulostaminen ja sen eri teknologiat

Arviointi

Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ja objektiiviseen oman ja ryhmän työskentelyn arviointiin. Kurssin arviointi perustuu itsearviointiin, suoritettuihin opintotehtäviin, mahdollisiin kokeisiin ja kurssilla tehtäviin erillisiin projekteihin.

4. Ohjelmointi (AT4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää käsitystään tietotekniikan hyväksikäytöstä yhteiskunnassa
- syventää käsitystään verkkoteknologian globaalista merkityksestä
- oppii tietokonegrafiikan, erilaisten liittymien ja robottien ohjauksen teoriaa
- oppii ohjelmointia erilaisiin tarpeisiin (mm. graafiset toiminnot, appletit, robotit)

Keskeiset sisällöt

- Tietokonegrafiikka
- Matemaattinen grafiikka
- Ohjelmointikielistä
- Appletin laadinta
- Robotin ohjelmointi
- Projekti

Arviointi

Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ja objektiiviseen oman ja ryhmän työskentelyn arviointiin. Kurssin arviointi perustuu itsearviointiin, suoritettuihin opintotehtäviin, mahdollisiin kokeisiin ja kurssilla tehtäviin erillisiin projekteihin.

6 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.”

(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja koulu yhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Lukiolaiselle vertaisarviointitaidot ovat tärkeitä oppimisen, kasvamisen ja työelämän avaintaitoja. Opiskelijan minäkäsitys kehittyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Oppilaitoksessa vertaisarvioinnin yksi keskeinen tavoite on tehdä näkyväksi lukion toimintakulttuuria opetus- ja kasvatustehtävässä. Vertaisarviointi tukee lukion kasvatustehtävää, jonka mukaan opiskelijaa rohkaistaan osallistumaan ja toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävänsä tulevaisuuden puolesta. Osallistavassa vertaisarvioinnissa opitaan kuuntelemaan toisia ja tehdään näkyväksi kaikkien opiskelijoiden työ ja oppiminen. Vertaisarvioinnilla opetellaan antamaan opiskelijayhteisössä rakentavaa palautetta ja tarkastelemaan tietoa ja työtapoja sekä kriittisesti pohtimaan kehittämiskohteita. Avoin vertaisarviointi mahdollistaa opiskelijaa hahmottamaan ilmiöitä eri näkökulmista ja tukee hänen kokemustaan oikeudenmukaisuudesta. Yhdessä tekeminen ja vertaisarviointi mahdollistavat vuorovaikutustaitojen oppimista ja siten tukevat koko oppimis yhteisön hyvinvointia.

6.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erialaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Seudullinen opetussuunnitelma

Kurssin alussa opiskelijoille tulee ilmoittaa, mitä näyttöjä vaaditaan arvioinnin edellytysten täyttämiseksi ja minimi kurssin hyväksyttävästä suorituksesta. Kurssin arviointiperusteissa on esitettävä myös mahdollisesta puuttuvien näyttöjen arvosanaa alentavasta vaikutuksesta, sekä kurssin keskeytymisen (K) perustusteet. Opiskelija voi myös itse keskeyttää kurssin opiskelun perustellusta syystä sovittuaan asiasta opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

Mikäli osa arvioinnin edellytyksistä täyttyy vain osittain, sillä on vaikutusta kurssiarvosanaan. Arvioinnin pohjana eivät saa olla pelkästään esim. kokeissa annetut näytöt. Myös arvosana 4 edellyttää aina, että arvioinnin edellytykset täyttyvät.

Arvioinnin edellytyksiä ovat mm.:

- osallistuminen opetukseen

- kurssiin liittyvien tehtävien suorittaminen
- kurssin koe ja/tai muut ilmoitetut näytöt

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta (LL 25 §).

6.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrättyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4..." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom.)

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kursseja ja teemaopintojen kursseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisesta syventävästä tai soveltavasta kurssista voidaan antaa arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisten syventävien ja soveltavien kurssien arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Seudullinen opetussuunnitelma

Numeroarviointi ja suoritusmerkinnät

o keskeytetty kurssi = K

o Keskeytettyä kurssia ei voi täydentää, vaan se on opiskeltava uudelleen saadakseen kurssiarvosanan.

o täydennettävä kurssi = T

o Vaadittavat täydennykset on suoritettava viimeistään seuraavan jakson aikana.

o hylätty kurssi = H

o suoritettu kurssi = S

Kurssikertymään ei lasketa keskeytettyä (K), täydennettävää (T) eikä hylättyä (H) kurssia. Arvosanalla neljä (4) suoritettu valtakunnallinen kurssi lasketaan kurssikertymään, jos oppiaineen oppimäärä täyttyy hyväksyttävästi.

Koulukohtaiset kurssit arvioidaan numeroarvosanoilla, ellei kurssikohtaisessa kuvauksessa ilmoiteta arvioinnin olevan hyväksytty/hylätty.

6.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti."

(Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin opinnoista, jotka edellytetään itsenäisesti opiskeltaviksi, ja niiden suoritusperiaatteista.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.

Seudullinen opetussuunnitelma

Opiskelija laatii opettajan antamien ohjeiden pohjalta itsenäisesti suoritettavan kurssin opiskelusuunnitelman, jonka opettaja hyväksyy. Suunnitelmassa määritellään kurssin suorittamisen menettelytavat ja aikataulu. Tärkeätä on, että opiskelija ymmärtää oman vastuunsa merkityksen kurssin itsenäisestä suorittamisesta.

6.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurkseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

”Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 3 mom., muutettu lailla 1116/2008)

”Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin.” (Lukioasetus 810/1998, 6 § 4 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008)

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Suullisen kielitaidon itsearvioinnissa, vertaisarvioinnissa ja numeroarvioinnin tukena hyödynnetään kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen pohjautuvaa kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta saa erillisen todistuksen.

6.2.4 Opinnoissa edistyminen

”Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.” (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom.)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

”Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kurkseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti,

tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom.)

Opiskelija, alaikäisen opiskelijan huoltaja, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja sekä rehtori seuraavat opiskelijan opintojen etenemistä sähköisessä ympäristössä, johon kootaan opiskelijan suorittamat kurssit arvosanoineen.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Hylättyjen kurssien enimmäismäärässä noudatetaan periaatetta, joka on säädetty oppiaineen koko oppimäärän arvioinnista. Jos hylättyjen kurssien määrä ylittää oppimäärässä sallitun hylättyjen kurssien enimmäismäärän, ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja kiinnittävät välittömästi erityistä huomiota opiskelijan ohjaamiseen.

Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Opetussuunnitelmassa määrätään tarkemmin uusimisen tavoista.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Opiskelija voi uusia hylätyn kurssin joko uusintakuulusteluissa tai osallistumalla kurssin opetukseen ja kuulusteluihin. Kutakin hylättyä kurssia kohden opiskelija voi osallistua yhteen uusintakuulusteluun. Uusintakuulusteluihin on osallistuttava joko päättyneen jakson tai sitä seuraavan jakson uusintakuulustelussa. Uusintakuulusteluja järjestetään jakson päättyttyä.

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksyttyä kurssiarvosanaa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Hyväksytyn kurssin opiskelija voi uusia kyseisen lukuvuoden aikana yhden kerran viidennen jakson uusintakuulustelussa. Hyväksytty kurssi voidaan uusia myös osallistumalla kurssin opetukseen sekä sen kuulusteluihin.

6.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja

tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.”

(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

”Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.”
(Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kurseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyytyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyytyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyytyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän kursseista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden -oppiäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärästä, mutta ei molemmista.

Seudullinen opetussuunnitelma

Vaihto-opiskelijoilla on oikeus lukea hyväkseen vaihto-opiskelijavuotena suorittamiaan opintoja. Suoritusten määrä ja vastaavuus arvioidaan tapauskohtaisesti. Pakollisten ja

valtakunnallisten syventävien kurssien kohdalla voidaan edellyttää lisänäyttöä arvosanan määrittämiseksi. Hyväksiluettavien suoritusten arvioinnin tulee perustua vaihto-opiskelijavuoden oppilaitoksen antamaan arviointiin.

6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittaman matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.)

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

Jos jossakin oppiaineessa oppimäärä ei ole tullut hyväksytyksi tai tavoitteena on korottaa oppiaineen oppimäärän arvosanaa, opiskelijalla on oikeus osallistua erilliseen kuulusteluun kaksi kertaa niissä oppiaineissa, jotka opiskelija kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa, ja muissa oppiaineissa yhden kerran. Kahdesta korotusmahdollisuudesta ensimmäinen on oppiaineen ylioppilaskirjoitusta edeltävässä ns. preliminäärikokeessa tai sitä vastaavassa kokeessa ja toinen oppiaineen ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Korotuskuulustelu voi sisältää osana myös suullisen kuulustelun.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion koulukohtainen opetussuunnitelma

- paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien pohjalta annettulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kurseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.4 Lukion oppimäärän suoritus

"Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoltaan edellä mainittuja lyhyempiä tai pitempiä. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 45 minuuttia." (Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja soveltavia kurseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kurseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 942/2014).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kurseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kurseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

”Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

”Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.”

(Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.”

(Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.

3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritettut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut

lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopintokursseja, hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä paikallisia soveltavia kursseja.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Liite 1

Opiskeluhooltosuunnitelma

(Suunnitelma sisältää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätyn oppilashuoltosuunnitelman ja lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätyn opiskelijahuoltosuunnitelman edellyttämät asiat.)

1. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Koulumme opiskeluhoollollisessa työssä toimivat terveydenhoitajat, koulukuraattori, koulupsykologi sekä koululääkäri.

Terveydenhoitaja työskentelee alakoululla kolmena päivänä viikossa ja yläkoululla sekä lukiossa päivittäin. Terveydenhoitajat ovat tavattavissa ilman ajanvarausta koulukohtaisina, erikseen ilmoitettavina vastaanotto- ja puhelinaikoina. Koululääkäriin vastaanotolle varataan aika terveydenhoitajan kautta. Perusopetuksessa lääkäri on käytettävissä yhtenä päivänä viikossa. Lukion lääkäri toimii pääsääntöisesti Tullinkulman opiskelijaterveydenhuollon toimipisteessä. Noin kerran kuukaudessa lukion lääkäri on tavattavissa koululla.

Koulupsykologi on ala- ja yläkoululaisten sekä lukiolaisten käytettävissä joustavasti, yhteensä 30 tuntia viikossa. Koulukuraattori jakaa työaikansa perusopetuksen ja lukion kesken. Kumpikin työntekijä pyrkii olemaan tavattavissa alakoulun puolella kahtena päivänä viikossa.

Tällä hetkellä psykologin ja kuraattorin työstä noin 30 % on yhteisöllistä ja 70 % yksilöllistä tukemista. Toimintaa kehitetään jatkossa yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä painottamalla. Kaikkien opiskeluhoitotyötä tekevien toimenkuvaan kuuluu monialainen ja moniammatillinen yhteistyö sekä opiskeluhoollon kehittäminen ja seuranta.

Oppilaat ja opettajat vastaavat kiusaamiskyselyyn joka kevät, ja näitä tuloksia hyödynnetään yhteisöllisen opiskeluhoitotyön käytännön toimien

suunnittelussa. Myös muita mittareita ja mahdollisia kyselyitä voidaan käyttää opiskeluhuoltotyön tukena.

2. Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat

Johtava rehtori on jäsenenä Tampereen kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmässä. Tampereen yliopiston normaalikoulun opiskeluhuoltotyötä suunnittelee, kehittää, koordinoi ja arvioi koulun opiskeluhuoltoryhmä (KOHR). Ryhmään kuuluvat rehtorit, opiskeluhuollon työntekijät, erityisopettajat sekä opinto-ohjaajat. Huoltajien, opiskelijoiden ja sidosryhmien edustajat osallistuvat opiskeluhuoltotyön vuosittaiseen suunnitteluun ja arviointiin Tampereen yliopiston normaalikoulun neuvottelukunnan kautta.

KOHR määrittelee vuotuisen toiminnan painotukset sekä vastaa tämän opiskeluhuoltosuunnitelman päivittämisestä. Koulun oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä kouluyhteisön ja ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta seurataan säännöllisesti kyselyin, kartoituksin ja tarkastuksin. Tuloksista tiedotetaan henkilökuntakokouksissa, vanhempainilloissa, koulutiedotteissa ja Wilma-tiedottein.

Astekohtaiset opiskeluhuoltoryhmät (ala- ja yläkoulun sekä lukion OHR) muodostuvat kunkin asteen rehtorista, oppilas- ja opiskeluhuollon työntekijöistä sekä erityisopettajista. Yläkoulussa ja lukiossa myös opinto-ohjaajat ovat OHR:n jäsenenä. Tarvittaessa ryhmän työskentelyyn voidaan kutsua oppilaita/opiskelijoita, muita opettajia tai koulun kanssa yhteistyötä tekevien tahojen edustajia. Ryhmät kokoontuvat säännöllisesti laatimansa suunnitelman mukaan. Ryhmät tekevät yhteistyötä kaupungin sosiaalitoimen, nuorisotoimen sekä terveystieteiden toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat muun muassa poliisi, palo- ja pelastuslaitos sekä SPR. Astekohtainen opiskeluhuoltoryhmä laatii joka syksy työsuunnitelman liitteeksi vuosikohtaisen opiskeluhuollon toimintasuunnitelman. Suunnitelmassa huomioidaan koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä (KOHR) sovitut yhteiset tavoitteet ja suunnitellaan astekohtaiset käytännön toimintatavat sekä vuoden aikana toteutettavat erityiset teemat ja tapahtumat. Astekohtainen OHR arvioi vuosittaisten opiskeluhuoltoteemojen

toteutumista ja tarttuu ajankohtaisiin tarpeisiin lukuvuoden kuluessa. Ryhmän työskentely dokumentoidaan kokousmuistioihin.

Oppilaan ohjaus

Tampereen yliopiston normaalikoulun ensimmäiselle luokalle tullaan pääsääntöisesti koulun yhteydessä toimivista esiopetusryhmistä. Alkuopetuksen ja esiopetuksen säännöllinen yhteistyö tukee lapsen turvallista siirtymää esiopetuksesta kouluun. Kouluympäristö, monet toimintatavat sekä usein myös tuleva ensimmäisen luokan opettaja ovat lapselle tuttuja ensimmäisen luokan alkaessa. Opettajilla on mahdollisuus tutustua tuleviin oppilaisiinsa ja siten myös ennakoida oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityisopettaja tutustuu esiopetusryhmään mahdollisuuksien mukaan.

Esiopetusvuoden aikana työntekijät voivat osallistua esioppilaan asioita käsittelevään palaveriin, jos huoltajan kanssa niin sovitaan. Tyypillisesti tapaamisissa käsitellään esimerkiksi lapsen koulunaloitukseen liittyviä erityistarpeita. Käytännössä tapaamiset painottuvat esiopetusvuoden loppuun. Esiopetuksessa laaditut oppimista tukevat suunnitelmat ja muu oppilaan koulunkäyntiin liittyvä tieto siirtyy koululle huoltajien suostumuksella. Opetuksen kannalta välttämätön tieto siirtyy aina vastaanottavalle taholle. Esioppilaille ja heidän huoltajilleen järjestetään keväällä tapahtuma, jossa kerrotaan koulun toiminnasta ja iltapäivähoidosta sekä pohditaan koulumatkoja ja muita ikäkaudelle ajankohtaisia asioita. Toukokuussa tulevat ekaluokkalaiset ovat muutaman tunnin koulussa kokoonpanossa, joka on heidän tuleva luokkansa. Tämä tapaaminen on tärkeä ennen kaikkea niille muutamille oppilaille, jotka tulevat kouluun muista kuin omalla koululla toimivista esiopetusryhmistä.

Siirryttäessä toiselta luokalta kolmannelle luokalle järjestetään keväällä tutustumispäivä, jolloin tulevat kolmannen luokan oppilaat toimivat tulevan opettajansa kanssa. Samalla oppilas tutustuu uusiin luokkatovereihinsa, sillä luokkien kokoonpanot muuttuvat kolmannelta luokalta. Toisen luokan opettajat huolehtivat oppimisen kannalta tärkeiden tietojen siirtymisestä

tulevalle opettajalle tilanteissa, joissa opettaja vaihtuu. Tarvittaessa oppilaan asioissa järjestetään tapaaminen, johon kutsutaan mukaan huoltajat.

Oman koulun yläluokille siirryttäessä toimintaympäristö ja myös monet toimijat ovat jo tuttuja. Eri-ikäisillä oppilailla on yhteistä toimintaa kaikkien kouluvuosien aikana, ja pääasiallisesti yläkoululla toimiva erityisopettaja työskentelee kuudennen luokan oppilaiden kanssa (mahdollisesti jo aikaisemminkin). Tällä järjestelyllä varmistetaan tukea tarvitsevien oppilaiden turvallinen siirtyminen yläluokille. Kuudensien luokkien oppilaille ja heidän huoltajilleen kerrotaan yläkoulun toiminnasta hyvissä ajoin ennen siirtymää ja keväällä järjestetään tutustumispäivä, jolloin kuudennen luokan oppilaat toimivat yläkoulun tiloissa ja tutustuvat samalla tuleviin luokkatovereihinsa sekä luokanohjaajaan. Kuudennen luokan opettaja huolehtii oppimisen kannalta tärkeiden tietojen siirtymisestä yläkoulun puolelle. Tarvittaessa järjestetään tapaaminen, jossa ovat mukana oppilas, huoltajat, kuudennen luokan opettaja, tuleva luokanohjaaja sekä mahdollisesti muita koulun opettajia ja/tai opiskeluhuoltohenkilöstöä.

Perusopintojen päättövaiheessa on tärkeä tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Jatko-opintojen tukitarpeen kartoituksessa tiivistä yhteistyötä tekevät opettajat, oppilas ja hänen huoltajansa sekä oppilashuoltohenkilöstö, erityisopettajat sekä oppilaanohjaaja ja oppilasta mahdollisesti avustava muu henkilöstö. Tarvittaessa voidaan ohjata hakemaan jatko-opintoihin harkinnanvaraisella haulla. Tällöin pedagogisen tuen ja oppilashuollon henkilöstö voi kirjoittaa haun liitteeksi lausunnon.

Tukea saaneita oppilaita ja heidän huoltajiaan ohjataan siirtämään opiskelun järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot (tiedonsiirtolomake, oppimissuunnitelma ja HOJKS) toisen asteen oppilaitokseen. Jos tiedot eivät näin siirry, koulumme velvollisuus on siirtää tarvittavat tiedot jatko-opintopaikkaan oppilaan ja huoltajan luvalla.

Tietojen siirtäminen perusopetuksesta toisen asteen oppilaitokseen on toisen asteen opintojen järjestämisen kannalta tärkeää. Tiedonsiirrossa käytetään

PAEK:n suosittama lomaketta. Tätä pedagogista asiakirjaa käytetään, kun siirrytään Tampereen yliopiston normaalikoulusta ammatillisiin opintoihin tai lukioon.

Perusopetuslaki (PoL40§) velvoittaa siirtämään opetuksen järjestämiseksi tarvittavat tiedot toiselle asteelle. Lomaketta täytettäessä on hyvä kiinnittää huomiota erityisesti kahteen seikkaan. Kirjattava tieto on tiivistä ja olennaista nimenomaista alaa ja toisen asteen opintoja koskien. Tiedonsiirtolomake täytetään yhteistyössä opinto-ohjaajan, erityisopettajan tai luokan-ohjaajan ja huoltajan kanssa yhteistyössä.

Ensisijaisesti lomakkeen toimittamisesta toiselle asteelle huolehtivat oppilas ja/tai huoltaja. Mikäli oppilas tai huoltaja ei toimita tiedonsiirtolomaketta toiselle asteelle, toisen asteen opinto-ohjaaja tai erityisopettaja voi ottaa yhteyttä Tampereen yliopiston normaalikouluun. PAEK:n suosittama lomake on tämän suunnitelman liitteenä (Liite 3.0).

Yhteisvalinnan jälkeen opinto-ohjaaja tarjoaa oppilaille mahdollisuuden jälkiohjaukseen. Ilman opiskelupaikkaa jääneet ohjataan perusopetuksen lisäopetukseen tai valmistavaan koulutukseen.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Terveellisyyteen ja turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä tehdään Tampereen kaupungin sekä yliopiston työterveyshuollon kanssa. Tarkistuksia ja mittauksia tehdään säännöllisin väliajoin.

Terveysneuvonta

Koulussa toimivat terveydenhoitajat antavat henkilökohtaista terveystarkastusten yhteydessä ja osallistuvat terveystiedon opetukseen soveltuvissa kohdissa. Terveystiedon liittyvää opastusta annetaan oppilaille ja opiskelijoille eri oppiaineiden yhteydessä.

Koulun ulkopuolisia toimijoita hyödynnetään esimerkiksi erilaisten teemapäivien yhteydessä ja vanhempainilloissa.

Poissaolot

Oppilaan ja opiskelijan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole erityisestä syystä myönnetty tilapäisesti vapautusta.

Poissaolot merkitään Wilma-järjestelmään. Huoltajan tulee viipymättä ilmoittaa opettajalle oppilaan poissaolosta. Mikäli oppilas/opiskelija on poissa koulusta huoltajien siitä ilmoittamatta, luokanopettaja tai luokan-/ryhmänohjaaja tiedustelee huoltajalta poissaolon syytä mahdollisimman pian oppilaan/opiskelijan ikäkausi huomioiden. Jos poissaolot ovat toistuvia*, opettajan on keskusteltava asiasta oppilaan/opiskelijan ja huoltajan kanssa. Jos asian käsittely oppilaan/huoltajan kanssa ei tuota tulosta, ohjataan oppilas/opiskelija opiskeluhuollon työntekijän vastaanotolle tai kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä.

Luvan tilapäiseen poissaoloon myöntää kolmeen päivään asti oppilaan/opiskelijan opettaja tai luokan-/ryhmänohjaaja. Pidemmistä poissaoloista päättää asteen rehtori saatuaan asiasta huoltajan kirjallisen hakemuksen. Hakemukseen tulee liittää opettajan lausunto sekä selvitys korvaavista tehtävistä. Hakemus pidemmistä poissaoloista on tehtävä riittävän ajoissa.

*) Oppilaan/opiskelijan poissaoloja on selvitettävä tarkemmin viimeistään siinä vaiheessa kun alakoululaisella täyttyy 50 oppituntia (50x45min) oppituntia, yläkoululaisella ja lukiolaisella 30 oppituntia (30x75 min) lukuvuodessa.

Tapaturmat

Tapaturmien ehkäisemiseen pyritään huolehtimalla opiskeluympäristön selkeydestä ja turvallisuudesta sekä opastamalla oppilaita ja opiskelijoita turvallisiin työskentelytapoihin ja järjestyssääntöjen mukaiseen toimintaan kaikilla oppitunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Sairaustapausten, tapaturmien ja onnettomuuksien sattuessa käytetään SPR:n ohjeita: <http://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet>. Tapaturmien sattuessa hoitoon ohjataan pääsääntöisesti omalle terveystasemalle ja vakavissa tapaturmissa esiapuun (Acutaan) sekä hammastapaturmien yhteydessä lähimpään hammashoitolaan ja vakavissa hammastapaturmissa Acutan hammaslääkäripäivystykseen. Tapaturmasta on tehtävä välittömästi ilmoitus lomakkeella, joka löytyy intrasta. Tapaturmalomakkeen täyttämistä vastaa tapaturman havainnut opettaja tai opiskeluhuoltohenkilöstöön kuuluva työntekijä.

Järjestyssäännöt

Koulun järjestyssäännöt ovat liitteessä 5.1.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisestä ja käyttöön puuttumisesta kerrotaan päihdekasvatusohjelmassamme (Liite 5.2).

Koulumatkat (perusopetus)

Tampereen yliopiston normaalikoululle ei ole erillisiä koulukyydityksiä. Oppilaat tulevat kouluun itsenäisesti, huoltajan järjestämällä kyydillä tai yleisillä bussivuoroilla. Bussipysäkit sijaitsevat koulun välittömässä läheisyydessä, eikä oppilailla ole pitkiä odotusaikoja.

Oppilas voi saada kuljetusetuuden (bussilipun), kun matka omaan lähikouluun on:

- 1.–2. luokan oppilaalla yli 3 km
- 3.–4. luokan oppilaalla yli 4 km
- 5.–9. luokan oppilaalla yli 5 km.

Terveydellisistä syistä tai koulumatkan turvattomuudesta johtuen etuuden voi hakemuksesta saada myös lyhyemmälle koulumatkalle.

Mikäli kuljetusta tai avustusta haetaan terveydellisten syiden takia, tulee hakemukseen liittää lääkärintodistus. Kuljetustarve harkitaan tapauskohtaisesti.

Koulumatkan vaarallisuuden arvioinnissa käytetään valtion viranomaisten ohjeita ja lausuntoja sekä Tampereen kaupungin teknisen viraston asiantuntemusta. Kuljetustarve harkitaan tapauskohtaisesti.

Taksikuljetus voidaan myöntää vain terveydellisten ja muiden poikkeuksellisten syiden perusteella. Mikäli kuljetusta ei voida järjestää tai kuljetukseen oikeutettu oppilas kulkee muulla kulkuneuvolla, voi oppilaan huoltaja saada avustusta kuljetus- ja saattokustannuksiin.

Kuljetusavustuksista päättää rehtori.

Vakuutus on voimassa koulumatkoilla edellyttäen, että oppilas kulkee suorinta tietä kotoa koululle ja koululta kotiin.

Turvallisuus

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on liitteessä 5.3.

Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa kuvataan liitteessä 5.4.

Koulupoliisin kanssa tehdään yhteistyötä laillisuuskasvatukseen liittyvissä asioissa.

3. Yksilökohtainen opiskeluhoito ja sen järjestäminen

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu

- oppilaan terveyden seuraaminen ja edistäminen sekä kasvun ja kehityksen tukeminen
- oppilaan terveydentilan riskien havaitseminen ja tarvittaessa tutkimuksiin ja hoitoon ohjaus
- koulu yhteisön ja -ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden edistämiseen osallistuminen
- yhteistyö kodin kanssa
- yhteistyö opettajien ja muun opiskeluhoitoon henkilöstön kanssa.

Vuosittaisista terveystarkastuksista ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Niiden tekemiseen osallistuvat terveydenhoitaja ja lääkäri. Laajaan terveystarkastukseen kutsutaan myös oppilaan vanhemmat. Tarkastukseen sisältyy huoltajan kirjallisella luvalla opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa. Tarkastukseen kuuluu oppilaan kehitysvaiheen mukainen terveysneuvonta.

Pitkäaikaissairaiden oppilaiden hoito suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja terveydenhoitohenkilöstön kanssa. Ensimmäinen vastuu oppilaan omahoidon toteuttamisesta on hänen huoltajillaan.

Tarvittaessa oppilaalle tarjotaan allergian, muun sairauden tai eettisen vakaumuksen vaatima ruokavalio. Ruokavaliotiedot tarkistetaan kouluterveydenhuollossa vuosittain. Huoltajan vastuulla on tietojen ajan tasalla pitäminen lukuvuoden aikana.

Tarpeelliset lääkehuollon suunnitelmat säilytetään kansliassa.

Koulupsykologi

Koulupsykologi on kouluyhteisössä psykologisen tiedon asiantuntija. Koulupsykologin työn tavoitteena on edistää oppilaiden/opiskelijoiden oppimista sekä oppilaiden/opiskelijoiden ja koko kouluyhteisön psyykkistä hyvinvointia. Koulupsykologi antaa neuvontaa ja ohjantaa oppimiseen sekä lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Koulupsykologi voi osallistua oppilasta/opiskelijaa koskeviin palavereihin ja olla mukana luokkatyöskentelyssä. Koulupsykologi tekee yhteistyötä oppilaan/opiskelijan huoltajien, opettajien sekä muiden oppilaan/opiskelijan asioissa mukana olevien kanssa. Koulupsykologi kartoittaa oppilaan/opiskelijan oppimisvalmiuksia tutkimuksilla ja tukee psyykkistä hyvinvointia yksilökäynneillä. Koulupsykologi ohjaa oppilaan/opiskelijan tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon, kuntoutukseen tai muihin tukipalveluihin. Koulupsykologi tekee ennalta ehkäisevää työtä luokkien ja oppilasryhmien kanssa sekä tarvittaessa kriisityötä. Koulupsykologi osallistuu opiskeluhuollon suunnittelu-, kehittämis- ja arviointityöhön sekä oppilaitoksen ulkopuolisiin verkostoihin.

Koulukuraattori

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä/sosiaaliohjaaja. Koulukuraattorin tehtävänä on yksittäisen oppilaan/opiskelijan ja koko kouluyhteisön sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen ja kehittäminen oppilaiden/opiskelijoiden yksilökäyntien sekä erilaisten ryhmä- ja luokkainterventioiden sekä koko kouluyhteisöön kohdistuvien toimien kautta. Lisäksi kuraattori osallistuu erilaisiin oppilasta/opiskelijaa koskeviin palavereihin ja opiskeluhuollon suunnittelu-, kehittämis- ja arviointityöhön.

Työn tavoitteena on

- kartoittaa, lievittää, poistaa ja ennaltaehkäistä oppilaan/opiskelijan koulunkäyntiin liittyviä sosiaalisia ongelmia ja niiden syitä
- tukea ja auttaa oppilaita/opiskelijoita, joilla on sosiaalisia ongelmia, vapaa-ajan ongelmia tai koulun säännösten vastaista käyttäytymistä
- edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta

- tiedottaa oppilaille/opiskelijoille ja heidän huoltajilleen, opettajille ja muulle koulun henkilökunnalle sosiaalipalveluista ja antaa sosiaalialan asiantuntija-apua
- antaa selvityksiä havaitsemistaan epäkohdista, tehdä ehdotuksia ja aloitteita toimialaansa liittyvissä asioissa
- osallistua opiskeluhuollon suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöhön.

Yksittäisen oppilaan/opiskelijan asioiden käsittely ja ohjaus opiskeluhuollon palveluihin

Kun kenellä tahansa kouluyhteisön työntekijällä herää huoli oppilaan/opiskelijan fyysisestä, psyykkisestä tai sosiaalisesta hyvinvoinnista, tulee hänen ensimmäisenä keskustella asiasta oppilaan/opiskelijan kanssa. Jos keskustelun jälkeen on edelleen huolta, tulee työntekijän ohjata oppilas/opiskelija koulupsykologille, kuraattorille tai kouluterveydenhoitajalle tai koota monialainen asiantuntijaryhmä. Ohjaus tehdään yhteistyössä oppilaan/opiskelijan ja huoltajien kanssa.

A) Ohjaus psykologille, kuraattorille ja terveydenhoitajalle

Ohjaus tapahtuu kiireellisissä tapauksissa **puhelimitse ja muutoin Wilman kautta/tulemalla työntekijöiden työhuoneisiin**. Laita Wilma-viestiin/kerro oheiset tiedot:

1. oppilaan/opiskelijan nimi ja luokka
2. tieto siitä, onko asiasta keskusteltu oppilaan/opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa
3. huolenaiheet ja ohjauksen syyt selkeästi kirjattuna.

Jos olet epävarma ohjaamisesta, **konsultoi** opiskeluhuollon henkilökuntaa **oppilaan/opiskelijan nimeä mainitsematta**.

Ohjaus poikkeustilanteissa:

1. Jos oppilas/opiskelija (alaikäinen) kieltää yhteistyön vanhempien kanssa: Painavista syistä oppilas/opiskelija voi kieltää antamasta itseään koskevia opiskeluhuollon tietoja huoltajalleen. Jos oppilas/opiskelija (alaikäinen) kieltää yhteydenoton huoltajaan ja heidän pyytämisen mukaan monialaisen asiantuntijaryhmään tai tietojen annon huoltajalle, ohjataan oppilas psykologin, kuraattorin tai terveydenhoitajan vastaanotolle iän, kehitystason ja lapsen edun toteutumisen arvioon.

2. Akuutti kriisitilanne

Mikäli oppilas/opiskelija on välittömässä vaarassa (vakava itsetuhoisuus, onnettomuus jne.), soita 112:een.

3. Seksuaali- ja pahoinpitelyrikos

Mikäli oppilas/opiskelija (alaikäinen) kertoo sinulle seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksesta:

1. Kuuntele lasta, kysy avoimia kysymyksiä ja tee tarvittavat muistiinpanot.
2. Tee välittömästi (saman päivän aikana) lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei voi delegoida.
3. Älä ole kotiin yhteydessä (tutkintalaki). Kotiin voi olla yhteydessä, jos saat luvan sosiaaliviranomaisilta/poliisilta.
4. Jää tarvittaessa odottamaan lapsen kanssa lastensuojelun päivystystä. He varmistavat lapsen turvallisuuden.

B) Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan oppilaan/opiskelijan tueksi silloin, kun hänen huolta herättävän tilanteensa selvittelyyn ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita ja etenkin silloin, kun tarvitaan monialaista yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon henkilöstön välillä. Monialaisen

asiantuntijaryhmän kutsuu koolle opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolla huoli oppilaasta/opiskelijasta on herännyt. Ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan ja/tai hänen huoltajansa suostumukseen, oppilaan ikä- ja kehitystaso huomioiden. Yksittäistä oppilasta/opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä laaditaan opiskeluhuoltokertomus.

Opiskeluhoitokertomusten laatiminen ja säilytys

Opiskeluhoitokertomuksen laatii monialaisen ryhmän keskuudestaan sopima henkilö. Kertomus arkistoidaan opiskeluhoitokansioon. Kertomuksen arkistoi rekisterin vastuuhenkilö (Tampereen yliopiston normaalikoulussa koulupsykologi), joka myös vastaa siitä, kenelle kansion tietoja mahdollisesti luovutetaan. Tietojen luovuttamisesta tehdään merkintä kansioon siihen varatulle lomakkeelle. Kansio säilytetään koulun holvissa.

Yhteistyö tehostetun tuen ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostetun tuen oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan mahdolliset opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät opiskeluhoitolliset tukitoimet pedagogisten tukitoimien ja järjestelyiden lisäksi.

Joustavan perusopetuksen toimia voidaan soveltaa tehostetun tuen vaiheessa 8.–9. luokan oppilaille. Jos oppilas hyötyy työelämälähtöisestä opiskelusta ja tarvitsee erityisen henkilökohtaista ohjausta, hänelle voidaan hakea paikkaa Tampereen kaupungin Jopo[®]-luokilta.

Jos oppilas on sairaalaopetuksessa, hänelle tehdään yleisen tuen oppimissuunnitelma (ellei ole aikaisempaa tehostetun tai erityisen tuen tarvetta) yhteistyössä hoitavan ja sairaalakoulun henkilökunnan kanssa.

Oppilaan siirtyessä mahdollisesti kotiopetusvaiheeseen on yhteistyö huoltajien kanssa erityisen tärkeää.

Opiskeluhuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Kurinpitorangaistuksen tai opetuksen epäämispäätöksen tehnyt henkilö ohjaa tarvittaessa oppilaan/opiskelijan ja hänen huoltajansa opiskeluhuollon palveluihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palveluiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Opiskeluhuolto tekee tarvittaessa yhteistyötä koulun ulkopuolisten palveluiden, kuten nuorisotoimen, lastensuojelun, erikoissairaanhoidon ja poliisin kanssa.

4. Opiskeluhuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppilaiden osallisuus yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnitteluun tapahtuu muun muassa oppilaskuntatoiminnan kautta. Oppilaat voivat tehdä oppilastoimikunnan kautta aloitteita, ja oppilaskunnalta voidaan pyytää kannanottoja tiettyihin kysymyksiin. Oppilaiden mielipiteitä tiedustellaan vuosittain erilaisten kyselyiden avulla. Oppilaita pyritään aktivoimaan yhteisöllisyyttä lisäävään toimintaan. Heidän aloitteitaan kunnioitetaan ja pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan.

Jos yksilöllisen opiskeluhuoltotyön tarve käy ilmeiseksi, lapsen toiveita ja ajatuksia kuunnellaan hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden. Oppilaan huoltajaan ollaan yhteydessä, ellei ole perusteltua syytä noudattaa oppilaan pyyntöä olla ottamatta yhteyttä huoltajaan.

Oppilaiden kokemuksia opiskeluhuollon saatavuudesta selvitetään säännöllisesti erilaisin kyselyin. Opiskeluhuoltoon liittyvien palveluiden toimivuudesta ja saatavuudesta kartoitetaan huoltajien näkemyksiä aina suunnitelman päivittämisen yhteydessä, tarvittaessa myös muulloin. Vanhempainilloissa voidaan käsitellä ajankohtaisia opiskeluhuoltoon liittyviä asioita.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille lukuvuositiedotteilla sekä kotisivujen kautta. Luokanopettajat ja luokanohjaajat sekä luokissa vierailevat opiskeluhuollon toimijat kertovat oppilaille opiskeluhuollon palveluista.

5. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Joka kevät arvioidaan opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista sekä koulu- että astekohtaisissa opiskeluhuoltoryhmissä ja koko koulun arviointipäivässä (TESO). Arvioinnissa hyödynnetään vuoden aikana kerättyjä dokumentteja. Opiskeluhuoltotyön seurantatiedoista ja kehittämisestä tiedotetaan oppilaita, huoltajia ja tarvittavia yhteistyötahoja erillisin tiedottein, lukuvuoden päätteeksi koottavassa toimintakertomuksessa tai keskustelu- ja tiedotustilaisuuksissa.

Tätä suunnitelmaa tarkennetaan Tampereen kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sisältöjen suuntaisesti.

Liite 2

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Kirjataan liitteenä opetussuunnitelmaan.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä

Lukion opetussuunnitelman liite 2

Suunnitelma on käsitelty Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion opiskelijakunnassa

Suunnitelma on käsitelty Tampereen yliopiston normaalikoulun henkilökunnan kokouksessa

Suunnitelma on käsitelty neuvottelukunnassa (huoltajien ja sidosryhmien edustus)

Suunnitelma on hyväksytty Kasvatustieteen yksikön johtokunnassa

Sisällys

Lukijalle 1

1. Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
2. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa
 - 2.1. Kurinpidolliset keinot
3. Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
4. Perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen
5. Tiedottaminen
6. Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Lukijalle

Tämän suunnitelman tarkoituksena on taata omalta osaltaan turvallinen opiskeluympäristö, työrauha, sisäinen järjestys ja opiskelun esteetön sujuminen kaikille opiskelijoille ja koulu yhteisössä toimiville henkilöille. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa noudatetaan lukiolain 21.8.1998/629 ja lukioasetuksen 6.11.1998/810 määräyksiä koskien opiskelijan turvallisuutta ja kurinpitoa.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä on osa lukion opetussuunnitelmaa, johon se on liitetty erillisenä liitteenä (Lukion opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet 2015, luku 4.5.) Suunnitelmassa määritellyjä toimenpiteitä sovelletaan lukion opiskelijoihin rike- ja häiriötilanteissa, joita ei saada sovittua muuten tai jotka vaativat hallinnollisia toimia.

Suunnitelma on laadittu kiinteänä osana lukion opetussuunnitelmatyötä lukion kehittämissuunnitelmassa. Suunnitelman luonnokseen on pyydetty kommentteja ja ehdotuksia lukion opiskelijakunnalta (hallitus) ja lukion huoltajilta (Wilman tiedotteet, Tuki ry, vanhempainillat) ja sidosryhmiltä (neuvottelukunta).

Opetussuunnitelman osana se on käsitelty Tampereen yliopiston neuvottelukunnassa xx.xx.2016 ja hyväksytty Tampereen yliopiston kasvatustieteen yksikön johtokunnassa xx.xx.2016.

1. Yhteistyö viranomaisten ja huoltajien kanssa

Aloittaessaan opintojaan toisella asteella opiskelija on pääsääntöisesti alaikäinen. Huoltajan rooli on merkittävä opintojen alkuvaiheessa. Tästä syystä Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion ryhmänohjauksen oppaassa on määritetty ryhmänohjaaja koulun ja kodin välisen yhteistyön tärkeimmäksi toimijaksi, joka pitää tiivistä yhteyttä kodin kanssa kaikissa asioissa.

Lukion ensimmäisen vuoden aikana sekä opiskelijoita että vanhempia perehdytetään lukiokoulutukseen, sen toimintatapoihin ja menettelyihin. Lukiolaisen huoltajille tarjotaan kehityskeskustelutilaisuutta yhdessä opiskelijan ja ryhmänohjaajan kanssa. Vanhempaintapaamiset ja -illat ovat kiinteä osa koulun yhteydenpitoa huoltajiin. Monimuotoiset, toistuvat tapaamiset huoltajien kanssa edistävät opiskelijan kouluviihtyvyyttä ja hyvinvointia sekä suovat mahdollisuuden tarttua sellaisiin tilanteisiin, jotka voivat aiheuttaa ongelmia opiskelussa tai johtaa syrjäytymiseen. Opiskelijoiden vanhemmille esitellään järjestyssäännöt ja erilaiset suunnitelmat, joilla opiskelija hyvinvoinnista huolehditaan. Sähköinen yhteydenpidonväline Wilmassa mahdollistaa kiinteän yhteydenpidon silloinkin, kun huoltaja ei pääse koulun järjestämiin tilaisuuksiin.

Ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa tehdään yhteistyötä eri viranomaistahojen kanssa. Tärkeimpänä on oman koulun opiskelijahuollon henkilöstö (kuraattori, psykologi ja kouluterveydenhoitaja), joiden kontaktit ulottuvat alueen sosiaali- ja terveystoimen monialaisiin yhteistyötahoihin. Heidän kautta opiskelijan asioita voidaan hoitaa tehokkaasti niiden viranomaisten kanssa, joiden toimialaan asia kulloinkin liittyy.

Opiskeluterveydenhuolto, terveydenhoitaja omalla koululla sekä lääkäripalvelut Tullinkulmassa ovat merkittävässä osassa opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämässä. Opiskeluterveydenhoito edistää terveitten elintapojen omaksumista, vastaa sairaanhoidosta ja toimii tarvittaessa linkkinä kaupungin tai sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoitoon. Opiskelijat kuuluvat Tampereen kaupungin opiskeluterveyden piiriin asuinkunnasta riippumatta.

Sosiaalitoimen henkilöstön kanssa tehdään yhteistyötä opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti. Kokonaisuudessaan viranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä lain edellyttämällä tavalla. Opiskeluhuoltosuunnitelmaan on kirjattu erilaisia menettelytapoja ennaltaehkäisevän työn kokonaisuudesta ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämistä. Ennaltaehkäisevän työn muotoja kehitetään jatkuvasti.

2. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista.

Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Tätä varten Opetushallitus on antanut määräykset suunnitelmien laatimisesta opetussuunnitelman perusteissa.

Lukiolain (629/1998) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

2.1. Kurinpidolliset keinot

Lukio-opiskelijan velvollisuuksista säädetään lukiolaissa (Lukiolaki (629/1998), 25§) seuraavaa:

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta.

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti.

Opiskelijan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974), (30.12.2013/1268).

Opiskelija, joka häiritsee opetusta, rikkoo järjestyssääntöjä, käyttäytyy uhkaavasti tai vaarantaa turvallisuutta rangaistaan kurinpidollisesti opetustilanteesta poistamalla, kirjallisella varoituksella tai erottamalla oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat lukiolain tarkoittamia kurinpitovahingonkorvauskeinoja.

Lukiolain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu opiskelijan määräämisestä poistumaan luokahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Opetuksen epäämisestä enintään kolmeksi päiväksi päättää rehtori. Kirjallisen varoituksen antaa koulutuksen järjestäjä tai mikäli koulutuksenjärjestäjä niin päättää, lukion rehtori. Lukion opiskelijan erottamisesta määräajaksi, enintään vuodeksi, päättää monijäseninen toimielin. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa monijäseninen toimielin on neuvottelukunta.

Ennen kurinpitovahingonkorvauskeinojen antamista on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 26 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Sosiaalihuollon vastaavan toimielimen tulee edustettuna käsiteltäessä koulusta erottamista koskevaa asiaa neuvottelukunnassa, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta. Yhteydenoton sosiaalihuoltoon tekee erottamisen yhteydessä johtava rehtori.

Alaikäisen opiskelijan huoltajalle ilmoitetaan opiskelijaa koskevista kurinpidollisista toimituksista Wilma-järjestelmän kautta välittömästi. Viestit arkistoidaan järjestelmään.

Seuraavat asiat koskevat 1.8.2016 jälkeen opiskelunsa aloittaneita Tampereen yliopiston lukion opiskelijoita

Toimenpide	Milloin	Päättää	Menettelyssä huomioitava	Muutoksenhaku
Ohjaus/kasvatuskeskustelu	<p>1) tupakoi kielletyllä alueella tai pitää esillä tupakkatuotteita, -jäljitelmiä tai tupakan vastikkeita</p> <p>2) oppitunnin häirintä</p> <p>3) vilpin yritys (luntauksen yritys, plagiointi tms.)</p> <p>4) luvattomia poissaoloja</p>	Ryhmänohjaaja/oppettaja	<p>1. Ryhmänohjaaja käy ohjauskeskustelun ensimmäisellä kerralla ja ilmoittaa huoltajalle. Opiskelija ohjataan tarvittaessa kuraattorin/terveydenhoitajan keskusteluun. Toistuva rikkomus → seuraamus kirjallinen varoitus (opiskelijalle selvitetään kirjallisen varoituksen merkitys) Ensimmäisellä kerralla ryhmänohjaaja kirjaa keskustelun lomakkeelle ja toimittaa kopion opiskelijalle, rehtorille ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle</p>	
Kirjallinen varoitus (hallintopäätös)	<p>1) häiritsee opetusta</p> <p>2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti</p> <p>3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen järjestystä</p> <p>4) esiintyy päihteiden vaikutuksen alaisena oppilaitoksessa,</p>	Lukion rehtori	<p>Kurinpitoviranomaisen synä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, - hankittava tarpeellinen selvitys - varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi - kuultava myös opiskelijan (alle 18 v.) huoltajaa. - toimenpiteet tulee kirjata - tulee antaa kirjallinen päätös.</p>	<p>Hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolain käyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa tiedoksi</p>

	<p>oppitunneilla, koulussa tai koulun järjestämässä tilaisuudessa.</p> <p>5) tupakointi kielletyllä alueella tai pitää esillä tupakkatuotteita, -jäljitelmiä tai tupakan vastikkeita toistuvasti vrt. yllä käyty keskustelu</p> <p>6) luvattomia poissaoloja toistuvasti yhteydenotosta ja keskusteluista huolimatta</p>			
<p>Oppilaitoksesta erottaminen määräajaksi, enintään vuodeksi (hallintopäätös)</p>	<p>Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan</p>	<p>Monijäseninen toimielin, joka on Tampereen yliopiston normaalikoulun neuvottelukunta.</p>	<p>Kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä -hankittava tarpeellinen selvitys -varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi -kuultava myös opiskelijan huoltajaa (alle 18 v.) - tulee antaa kirjallinen päätös -pätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta</p>	<p>Hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolain käyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa tiedoksi saannista.</p>
<p>Eronneeksi katsominen</p>	<p>Opiskelija, joka pätevää syytä</p>	<p>Lukion rehtori</p>	<p>Kaksi kirjettä 1. kirjeessä annetaan tiedoksi</p>	<p>Aluehallintovirastolta siten kuin hallintolain</p>

	ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja		mahdollisuus tulla kuulluksi 2. kirje on päätös eronneeksi katsomisesta (Alle 18 v. huoltajalle tieto)	käyttölaissa (586/1996) säädetään
--	---	--	---	-----------------------------------

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Lukiolain mukaan **rehtorilla ja opettajalla** on oikeus poistaa luokahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 26 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, **rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja**, joita voidaan pitää **puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus** sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat mainituissa tilanteissa toimia **yhdessä tai kumpikin erikseen**. Oppilaan poistamisessa **ei saa käyttää voimankäyttövälineitä**. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa **kirjallinen selvitys tapahtuneesta** opetuksen järjestäjälle., joka on Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa johtava rehtori.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Toimijat: rehtori ja/tai opettaja → tarpeellisia voimakeinoja, ei voimankäyttövälineitä (ikä, tilanteen uhkaavuus, vastarinta) → kirjallinen selvitys johtavalle rehtorille

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Esineiden tai aineiden haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Lukiolaki 26 e § (30.12.2013/1268)

Toimijat: rehtori ja/tai opettaja → esineen tai aineen haltuun ottamiseksi tarvittavat voimakeinot, ei voimankäyttövälineitä (ikä, tilanteen vakavuus, vastarinta otettava huomioon)

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 21 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä mainitusta tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellisen luonteen huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Lukiolaki 26 e § (30.12.2013/1268)

Toimijat: Opettaja ja rehtori → ilmeistä, että opiskelijan hallussa on esine tai asia, joka vaarantaa turvallisuutta → opiskelija kieltäytyy luovuttamasta → tutkitaan tavarat (sama sukupuoli, kaksi aikuista paikalla, opiskelija saa pyytää "tukihenkilön" koulun henkilökunnasta.

Lukiolaki 26 f § (30.12.2013/1268)

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 26 d ja 26 e §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa.

Edellä 26 d §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle, jota edustaa Tampereen yliopiton normaalikoulun lukiossa johtava rehtori. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian. Ilmoittaminen tapahtuu Wilma-järjestelmän kautta.

Lukiolaki 26 f § (30.12.2013/1268)

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä 26 d §:ssä tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

Lukiolaki 26 g § (30.12.2013/1268)

Haltuunotto ja hävittäminen → turvallisesti, opiskelijan henkilökohtainen koskemattomuus ja yksityisyys turvattava mahd. pitkälle → hienotunteisuus → kirjallinen selvitys koulutuksen järjestäjälle → ilmoitus alaikäisen huoltajalle

Esineiden luovuttaminen → säilytettävä huolellisesti → luovutettava mahdollisimman pian → tahot: poliisi, opiskelija itse, huoltaja haltuun otetusta tavarasta riippuen → luovuttaminen ja hävittäminen kirjattava

3. Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturva-periaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on syyte vireillä yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan saa samaan aikaan aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä samasta syystä. Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä, paitsi jos kyseessä on teko, joka ei ole rikos mutta josta voidaan kuitenkin rangaista kurinpidollisesti. Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi tai erottaa asuntolasta, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

4. Perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen

Henkilökunnan perehdyttäminen kurinpidollisten toimien käyttöön toteutetaan vuosittain lukuvuoden alussa. Koulun rehtori tiimissä ja suunnitteluryhmässä käsitellään kurinpidollisia asioita ja lainsäädännön uudistuksia, jotta koko henkilöstöllä on usin tieto. Henkilöstön osaamisen varmistamiseksi voidaan

järjestää erillisiä koulutuksia. Tarvittaessa mahdollistetaan osallistuminen asiaan liittyviin ajankohtaiskoulutuksiin.

5. Tiedottaminen

Tästä suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja muista opiskeluun liittyvistä asioista tiedotetaan huoltajille ja opiskelijoille vuosittain lukuvuoden alussa. Apulaisrehtori huolehtii ryhmänohjaajien tiedottamisesta ja osaamisesta kurinpitoon liittyvissä asioissa. Lisäksi tämä suunnitelma löytyy Wilmasta (tiedotteet) ja koulun kotisivuilta.

6. Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Menettelytavat tämän suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten ovat lähinnä määrällisiä ja asiasisällöllisiä kokonaisuuksia. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa seurataan toimenpiteiden kokonaismäärää, toistuvuutta ja rikkeiden syitä: kuinka paljon on tehty kurinpitotoimia hallintopäätösten mukaisesti ja mistä syistä ne on tehty. Lisäksi seurataan, onko yhdellä henkilöllä useita rangaistuksia vai riittääkö yksi kurinpidollinen keino ongelman ratkaisemiseksi ja rikkeen toistuvuuden ennaltaehkäisyksi.

Edellä mainitut anonyymit seurantatiedot käsitellään koulun rehtoriimissä ja tarvittaessa neuvottelukunnassa ja kasvatustieteen yksikön johtokunnassa, Lisäksi ne käsitellään opiskeluhuoltoryhmässä.

Järjestyssääntöjen rooli ja tulkinta lukiossa

1. Järjestyssäännöt on tehty koko koulun yhteisiksi pelisäännöiksi. Niiden tarkoitus on varmistaa kaikkien yhteinen turvallinen ja viihtyisä oppimisympäristö. Järjestyssäännöt koskevat sekä fyysistä että virtuaalista toimintaympäristöä.
2. Järjestyssääntöjä sovelletaan kaikissa Tampereen yliopiston normaalikoulun järjestämissä tilaisuuksissa sekä koulurakennuksessa että sen ulkopuolella. Erillishjeita voidaan antaa mm. ulkomaille suuntautuvilla opintoretkillä.
3. Järjestyssääntöjen rikkomisen seuraamuksista on säädetty lukiolaissa ja asetuksessa.

Käytännön ohjeita

4. Jokaisen lukioyhteisön jäsenen tulee käyttäytyä asiallisesti sekä kunnioittaa toisen yksilöllisyyttä, omaisuutta ja oikeutta häiriöttömään opiskeluun. Tämä ohje koskee sekä fyysistä että virtuaalista toimintaympäristöä.
5. Lukiolain edellyttämällä tavalla opiskelijan tulee säännöllisesti osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta.
6. Lukiossa työskennellään kunkin opiskelijan yksilöllisesti laaditun työjärjestyksen mukaisesti. Työjärjestys on päiväkohtaisesti Wilmassa, jota opiskelijan tulee seurata.
7. Opiskelija on velvollinen noudattamaan annettuja työturvallisuusohjeita oppitunneilla.
8. Jokainen opiskeluyhteisön jäsen on velvollinen pitämään koulun alueen ja ympäristön siistinä.
9. Koulun omaisuutta on käsiteltävä huolellisesti. Omaisuuden vahingoittamisesta tai katoamisesta seuraa korvausvelvollisuus.

Liite 3

Ohjaussuunnitelma Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio

Ohjaustoiminta ja sen tavoitteet

Tampereen yliopiston normaalikoulussa ohjaus on keskeinen osa koulun toimintaa. Ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä edistää opiskeluun liittyvien tavoitteiden toteutumista ja ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Ohjauksen tavoitteena on myös edistää opiskelijan valmiuksia suunnitella jatko-opintojaan ja elämänuraansa sekä tehdä näihin liittyviä valintoja ja päätöksiä.

Tampereen yliopiston normaalikoulussa ohjaus nähdään koko kouluyhteisön henkilökunnan pitkäjänteisenä, tavoitteellisena, joustavana ja moniammatillisena yhteistyönä. Opettajakunnan ja kouluyhteisön muun asiantuntijahenkilöstön erityisenä vahvuutena on perehtyneisyys ohjaukselliseen otteeseen oppimisen ja opiskelun, kasvun ja kehityksen tukemisessa. Tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta koko lukio-opiskelunsa aikana. Erityistä huomiota kiinnitetään niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat syrjäytymisvaarassa.

Ohjaustoimintaan osallistuu koulun opetus-, ohjaus- ja muu asiantuntijahenkilöstö. Ohjauksen järjestämisessä keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö. Päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta on opinto-ohjaajalla. Ohjaustyöhön osallistuvien toimijoiden tehtävät ja työnjako on kuvattu oheisessa taulukossa.

koko henkilöstön kesken

TYÖNJAKO OPS2016	opo	ro	kanslia	kuraat- tori	eo	psyko- logi	terv.hoit.	aineen- op.	opiskelija	tutor	rehtori
Opinto-ohjauksen tunnit	x										
Ryhmänohjaustuokiot / -tunnit	x	x									x
Kurssijärjestyksen tekeminen	x										x
Työjärjestyksen tekeminen											x
Opiskelijan kurssivalintojen tekeminen									x	(x)	
Opinto-ohjelman muutokset	x										x
Ryhmien muodostaminen											x
Opinto-ohjelman seuranta	x	x						(x)			x
Opintomenestyksen seuranta	x	x									x
Kurssien itsenäinen suorittaminen	x							x	x		x
Uusintakuulustelut			x					x			x
Aineen oppimäärän seuranta								x	x		
Kokonaiskurssimäärän seuranta	x	x							x		x
Kurssien korvaaminen											x
Kurssiarvosanojen korottaminen								x			
Loppuarvosanan korottaminen								x			x
Preliminäärikuulustelut								x			x
Opintojen keskeyttäminen	x			x		x					x
Yo-tutkintoon ilmoittautuminen	x		x						x		x
Yo-tutkinnon hajauttaminen	x		x						x		x
Muulla suoritettavat kurssit	x								x		x
Uranvalinnan ohjaus	x										
Jatko-opintojen ohjaus	x										
Vaihto-oppilaaksi ohjaaminen	x										
Tukiopetuksen järjestäminen								x			
Poissaolojen seuranta		x						x			x
Henkilökohtaisten ongelmien selvittäminen	x	x		x	x	x	x				x
Erityisopetuksen järjestäminen	x				x	x	x				x
Opintotukiasiat				x							
Ryhmäohjaajien konsultointi	x	x		x	x		x	x			x
Tiedottaminen ryhmään / ryhmästä	x	x							x	x	x
Tiedotustilaisuudet	x										x
Lukion opinto-opas	x										x
Kurssisisältöihin tutustuminen	x							x			x
Uusien opiskelijoitten perehdyttäminen	x	x								x	x
Vanhempainillat	x	x						x			x
Yhteydenpito koteihin	x	x									x
Yhteydet muihin oppilaitoksiin	x										x
Yhteydet opetushallintoon											x
Yhteydet työelämään	x										
Yhteydet yliopistoon	x							x			x
Turvallisen työympäristön luominen	x	x	x	x	x	x	x	x			x
Erityinen tuki	x	x		x	x	x	x				x
Sosiaalinen toiminta		x						x			
Oppimisen ja opiskelun taidot	x				x			x			

Lukio-opintojen suotuisa eteneminen edellyttää suunnitelmallisuutta ja harkittujen valintojen tekemistä. Opintojen sujuvan etenemisen varmistamiseksi lukio-opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta opinto-ohjelmansa laatimisessa, muuttamisessa, toteuttamisessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa kaikissa lukio-opintojen vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan myös kehittämään lukio-opinnoissa tarvittavia työskentelymenetelmiä ja opiskelutaitoja. Ohjaukseen osallistuvat opinto-ohjaaja, ryhmänohjaajat, rehtori, aineenopettajat, oppilashuoltohenkilöstö, muu henkilökunta ja opiskelijatutorit kukin oman roolinsa ja tehtävänsä mukaisesti.

Opiskelija laatii opinto-ohjelmansa opetussuunnitelman ja tuntijaon vaatimusten puitteissa rehtorin ohjeiden mukaisesti. Opiskelija tekee opintosuunnitelmaansa koskevia valintoja myös omien kiinnostustensa ja jatko-opintosuunnitelmiansa perusteella. Opiskelijalla on mahdollisuus pohtia opinto-ohjelmaan liittyviä valintoja, valintojen muutoksia ja niiden merkitystä sekä opinto-ohjauksen luokkatunneilla että opinto-ohjaajan henkilökohtaisessa ohjauksessa. Kurssivalinnoista ja niiden seurauksista voidaan keskustella myös asianomaisten aineenopettajien kanssa. Lukion aloittavat opiskelijat saavat tukea ja ohjausta valintoihin ja lukion aloittamiseen liittyviin kysymyksiin myös lukion opiskelijatutoreilta. Opinto-ohjaaja, aineenopettajat ja erityisopettaja ohjaavat lukiolaista opiskeluun liittyvissä työskentelytavoissa ja eri aineissa tarvittavissa opiskelutaidoissa. Opinto-ohjelman suunnittelun ja opiskelutaitojen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun opinnot etenevät hitaasti tai eteneminen viivästyy jostain syystä.

Lukio-opintojen yhtenä tavoitteena on, että opiskelija laatii toteuttamiskelpoisen ja omien tavoitteidensa mukaisen henkilökohtaisen jatko-opintosuunnitelman. Opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on riittävät edellytykset, tiedot ja taidot tehdä omaa tulevaisuuttaan ja jatko-opintojaan koskevia päätöksiä. Opinto-ohjaaja huolehtii myös siitä, että opiskelija tuntee jatko-opintoihin johtavat hakemismenettelyt ja osaa toimia jatko-opintosuunnitelmansa edellyttämällä tavalla. Jatko-opintosuunnitelmien pohtimisessa voidaan käyttää myös aineenopettajien asiantuntemusta. Jos opiskelijan terveydentila tai muut henkilökohtaiset syyt edellyttävät erityisten syiden huomioonottamista lukio-opintojen tai jatko-opintojen suunnittelussa, voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon henkilöstön ja tarvittaessa koulun ulkopuolisten tukipalvelujen kanssa.

Lukiolaiset on jaettu vuositasolla viiteen ohjausryhmään. Jokaisella ryhmällä on ryhmänohjaaja, joka on lukiolaisen lähiohjaaja koko lukion ajan. Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opintojen edistymistä ja auttaa opiskelijoita lukion käytänteissä. Hän pitää opiskelijoidensa kanssa kehityskeskustelut lukuvuosittain ja seuraa poissaoloja sekä niiden syitä. Ryhmänohjaaja pitää ryhmänohjaustuokiot ja osallistuu ryhmänsä kanssa koulun yhteisten tilaisuuksien järjestelyihin. Ryhmänohjaajat toimivat yhteistyössä opinto-ohjaajan ja rehtorin sekä tarvittaessa opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa

Ohjaus lukiokoulutuksen nivelvaiheissa kytkeytyy toisaalta lukio-opintoihin hakeutumiseen ja lukio-opintojen aloittamiseen ja toisaalta ylioppilaskokeiden

ja jatko-opintojen suunnitteluun. Lukio-opiskelusta Tampereen yliopiston normaalikoulussa ja siihen hakeutumisesta tiedotetaan perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille eri tavoin. Esimerkkejä tästä ovat Tampereen kaupungin lukio-opas, Normaalikoulun verkkosivut, esittelytilaisuudet Tampereen seudun peruskouluissa, lukioinfolaisuus vanhemmille ja oppilaille, oppilasvierailujen järjestäminen sekä muu neuvonta ja ohjaus tarpeen mukaan.

Lukiokoulutuksen ja jatko-opintojen nivelvaiheen ohjaus on koko lukioajan kestävä prosessi, joka tehostuu ja vahvistuu lukion loppuvaiheissa. Jatko-opintoihin ja ylioppilaskokeisiin liittyvä ohjaus on yksityiskohtaisemmin kuvattu opinto-ohjauksen luvun yhteydessä. Jatko-opintosuunnittelun ohjauksessa korostuu yhteistyö toisen asteen ammatillisten oppilaitosten sekä erityisesti korkea-asteen oppilaitosten kanssa.

Opinto-ohjauksen puitteissa tapahtuvan jatko-opinto-ohjauksen lisäksi yhteistyön muotoja ovat jatko-opintoihin keskittyvä vanhempainilta, toisen ja korkea-asteen oppilaitosten edustajien vierailut ja infotilaisuudet koulussa, vierailukäynnit oppilaitoksissa ja koulutusalan messuilla. Yhteistyötä tehdään sekä kotimaisten että ulkomaisten jatko-opinto-oppilaitosten kanssa. Lukion ja korkea-asteen koulutuksen nivelvaiheessa yhteistyötä tehdään myös eri maiden kansallisia korkeakouluvalintaprosesseja koordinoivien organisaatioiden kanssa. Yhteistyö edellä mainittujen tahojen kanssa toteutetaan vuosittain laadittavien ja lukuvuoden aikana tarkentuvien suunnitelmien mukaisesti.

Ohjausta koskevan yhteistyön järjestäminen keskeisten yhteistyökumppaneiden kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen kanssa

Ohjausta koskeva yhteistyö jatko-opinto-oppilaitosten kanssa järjestetään edellä kuvatulla tavalla. Työelämän, eri viranomaistahojen, järjestöjen ja muiden yhteisöjen kanssa järjestettävä yhteistyö toteutetaan vuosittain laadittavien ja lukuvuoden aikana tarkentuvien suunnitelmien mukaisesti.

Liite 4

Tampereen yliopiston normaalikoulun päihdestrategia

Päihteillä tarkoitetaan tässä strategiassa alkoholia, huumausaineita ja muita huumaavassa tarkoituksessa käytettyjä aineita sekä tupakkaa.

Parhaimmillaan koulu ja muut kasvuympäristöt tukevat lasten ja nuorten päihteettömyyttä ja viestivät selkeästi, että alaikäisten päihteidenkäyttö ei ole hyväksyttävää. Kasvattajien tehtävänä on tukea ja ohjata lapsia ja nuoria päihteisiin liittyvissä valinnoissa ja asettaa selkeät rajat sille, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Asennekasvatuksen ja ympäristön toiminnan vaikutus nuoren päihteiden käyttöön on suuri.

Koulun ja kodin välinen yhteistyö ja yhteisymmärrys ovat merkittäviä tekijöitä päihdekasvatuksessa. Olisi tärkeää, että lapsen ja nuoren kaikki kasvuympäristöt noudattaisivat samaa linjaa päihdeasioissa. Lopullinen vastuu lapsen ja nuoren päihteidenkäytöstä on kuitenkin kodilla.

1. Ehkäisevä päihdetyö

Päihdekasvatuksen periaatteet ja tavoitteet kuuluvat kaikkeen koulun kasvatukselliseen toimintaan, yleiseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhoollon tukeen. Päihdeasioita voidaan luontevasti käsitellä eri oppiaineissa. Opettajien tulee pohtia opetusta suunnitellessaan, voisiko päihdeasioita integroida opetukseen. Päihdekasvatusta sisällytetään esimerkiksi biologian, terveystiedon ja kotitalouden opetukseen. Päihdekasvatusta toteutetaan opetuksen ulkopuolisessa koulutoiminnassa, kuten retkillä, leirikouluissa ja vierailuilla, eri tempauksissa ja esimerkiksi tukioppilastoiminnan keinoin. Ulkopuolisten tahojen tarjoamaa päihdevalistusta hyödynnetään säännöllisesti. Päihdeasiat otetaan puheeksi myös terveystarkastuksissa.

Päihdekasvatuksen tavoitteena on, että oppilas tai opiskelija

- saa ohjausta toisten huomioon ottamisessa ja erilaisuuden hyväksymisessä ja rakentaa itsetuntoaan terveeseen ja realistiseen suuntaan ja hyväksyy kaikkien ihmisten tasa-arvon
- saa harjoitusta elämännhallintataidoissa niin, että kykenee tunnistamaan ja vastustamaan toimintaa, joka loukkaa hänen tai jonkun muun fyysistä ja/tai psyykkistä koskemattomuutta
- oppii ymmärtämään sääntöjen merkityksen yhteisessä toiminnassa ja osaa soveltaa tietojansa niin, että käyttäytyy hyvien tapojen mukaisesti
- tietää oman terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitämiseen vaikuttavat tekijät

- tietää päihteiden terveydelle haitalliset vaikutukset ja ymmärtää oman vastuunsa terveystensä vaalimisessa
- ymmärtää vastuunsa myös tovereistaan ja on valmis kertomaan aikuisille, jos huomaa tai epäilee jonkun toverin vahingoittuvan fyysisesti tai henkisesti jollakin tavalla
- tietää, mistä ja miten voi saada apua, ja on oppinut luottamaan aikuisiin ja heidän tasa-arvoiseen ja huolehtivaan suhtautumiseensa.

Päihdekasvatuksen tavoitteet luokkatasoin

1.–2. luokat

Tavoitteena on, että oppilas

- saa tietoa vaarallisista aineista, kuten kotitaloudessa käytettävistä aineista (lääkkeistä, pesuaineista ym.)
- tietää tupakkaa ja päihteitä koskevat koulun säännöt
- osaa huolehtia turvallisuudestaan
- tietää, mistä ja miten saa apua, jos vaara uhkaa tai olo tuntuu turvattomalta
- tietää käytettyjen ruiskujen ja neulojen käsittelemisen vaarat
- arvostaa omaa kehoaan ja sen ainutlaatuisuutta.

3.–4. luokat

Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää, että kasvamiseen ei liity päihteiden käytön aloittaminen
- tietää päihteisiin liittyviä lakeja, kuten ikärajat tupakan ja alkoholin ostamiseen
- kehittää päätöksentekotaitojaan, kuten kriittistä ajattelua ja seurausten ennakointia
- kehittää toimintamalleja välttyäkseen painostukselta
- suhtautuu kriittisesti alkoholin ja tupakan mainontaan
- omaksuu raittiusmyönteisen asenteen
- pitää huolta itsestään ja muista.

5.–6. luokat

Tavoitteena on, että oppilas

- tietää vanhempien kasvatusvastuun ja hyväksyy sen
- omaksuu myönteisen asenteen terveyden vaalimiseen ja päihteettömyyteen
- hankkii kehittäviä harrastuksia ja mielekästä tekemistä
- tulee toimeen omien vanhempiensa sekä muiden aikuisten kanssa
- selviytyy muuttuvan kehonsa ja epävakaiden ajatustensa ja tunteidensa kanssa
- osaa sanoa tarvittaessa ”ei”
- kykenee kuuntelemaan ja keskustelemaan

- kykenee olemaan eri mieltä ja perustelemaan omat näkemyksensä
- kykenee arvioimaan asioita ja käsittelemään pettymyksiä ja epäonnistumisia
- arvioi asenteitaan riskinottamiseen
- tarkistaa tietojaan ja uskomuksiaan päihteistä ja niiden käyttäjistä.

7.–9. luokat ja lukio

Tavoitteena on, että oppilas/opiskelija

- syventää tietämystään ja ymmärrystään erilaisten päihteiden vaikutuksista, haitoista ja riskeistä
- kehittää ja ylläpitää omaa myönteistä asennettaan päihteettömyyteen ja huolehtii omasta terveydestään
- kykenee toimimaan koulussa ja vapaa-ajalla päihteiden käyttöön liittyvien sääntöjen ja lakien mukaisesti
- kykenee ottamaan vastuun omista päihteiden käyttöön liittyvistä valinnoistaan ja tekemään itse omat päätöksensä
- haluaa vaikuttaa myönteisesti myös oppilastovereiden päihteettömyyteen
- ymmärtää erilaisten päihteiden käytön vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin ja elämänhallintaan
- löytää päihteettömiä tapoja viettää vapaa-aikaa ja oppii nauttimaan päihteettömyydestä
- kykenee keskustelemaan kotona huoltajien kanssa päihdeasioista ja saa kodilta tukea päihteettömyyteen
- saa tietoa erilaisista päihdepalveluista ja pystyy tarvittaessa hakeutumaan autettavaksi.

2. Toimenpiteet päihdeongelmien esiintyessä

A. Toimenpiteet koskien tupakkatuotteiden käyttöä

Tupakkatuotteilla tarkoitetaan tupakkaa, nuuskaa ja sähkötupakkatuotteita.

Tampereen yliopiston normaalikoulun alueella tupakkatuotteiden käyttö on kielletty.

Oppilas/opiskelija käyttää tupakkatuotteita koulupäivän aikana normaalikoulun alueella:

1. Asian havainnut henkilö keskustelelee asiasta oppilaan/opiskelijan kanssa.
2. Jos oppilas/opiskelija on alaikäinen, ollaan yhteydessä huoltajiin.
3. Luokanopettajalle/luokanohjaajalle/ryhmänohjaajalle tiedotetaan asiasta.

Oppilas/opiskelija käyttää toistuvasti tupakkatuotteita koulupäivän aikana normaalikoulun alueella:

1. Asiasta kerrotaan luokanopettajalle/luokanohjaajalle/ryhmänohjaajalle. Hän keskustelee oppilaan/opiskelijan kanssa asiasta ja on yhteydessä oppilaan/opiskelijan huoltajiin.
2. Tarvittaessa ohjataan oppilas/opiskelija keskustelemaan asiasta rehtorin/opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa.
3. Rehtori voi antaa kirjallisen varoituksen.

B. Toimenpiteet koskien alkoholinkäyttöä

Huoli oppilaan/opiskelijan alkoholinkäytöstä voi tulla kodilta, kavereilta tai opettajilta. On tärkeää ottaa asia puheeksi oppilaan/opiskelijan kanssa, kun huoli on herännyt.

Epäily oppilaan/opiskelijan alkoholinkäytöstä:

1. Otetaan asian puheeksi oppilaan/opiskelijan kanssa.
2. Kerrotaan huolesta oppilaan/opiskelijan luokanopettajalle/luokanohjaajalle/ryhmänohjaajalle ja rehtorille. Jos oppilas/opiskelija on alaikäinen, he ovat yhteydessä huoltajiin.
3. Tarvittaessa oppilas/opiskelija ohjataan keskustelemaan päihteidenkäytöstä opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa.

Oppilas/opiskelija päihtyneenä koulussa

Toimintamalli:

1. Tarkistetaan oppilaan/opiskelijan tila. Tarvittaessa kutsutaan apua hätäkeskuksesta (112).
2. Oppilas/opiskelija saatetaan turvalliseen paikkaan, esim. kouluterveydenhoitajalle tai rehtorin kansliaan.
3. Sovitaan tapauskohtaisesti vastuuhenkilö, joka on yhteydessä huoltajiin.
4. Tiedotetaan asiasta rehtoria ja luokanopettajaa/luokanohjaajaa/ryhmänohjaajaa.
5. Alaikäisestä tehdään lastensuojeluilmoitus.
6. Oppilas/opiskelija ohjataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon tuen piiriin.
7. Rehtori antaa asiasta kirjallisen varoituksen.

C. Toimenpiteet koskien huumeidenkäyttöä

Huoli oppilaan/opiskelijan huumeidenkäytöstä voi tulla kodilta, kavereilta tai opettajilta. On tärkeää ottaa asia puheeksi oppilaan/opiskelijan kanssa, kun huoli on herännyt.

Epäily oppilaan/opiskelijan huumeidenkäytöstä:

1. Otetaan asian puheeksi oppilaan/opiskelijan kanssa. Jos hän on alaikäinen, ollaan yhteydessä huoltajiin.
2. Mikäli huoli todetaan aiheelliseksi, tiedotetaan asiasta rehtoria ja luokanopettajaa/luokanohjaajaa/ryhmänohjaajaa.
3. Mikäli huumeidenkäyttö todentuu, alaikäisestä tehdään lastensuojeluilmoitus.
4. Oppilas/opiskelija ohjataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon tuen piiriin.

Oppilas/opiskelija huumausaineista päihtyneenä koulussa

Toimintamalli:

1. Tarkistetaan oppilaan/opiskelijan tila. Tarvittaessa kutsutaan apua hätäkeskuksesta (112).
2. Oppilas/opiskelija saatetaan turvalliseen paikkaan, esim. kouluterveydenhoitajalle tai rehtorin kansliaan.
3. Sovitaan tapauskohtaisesti vastuuhenkilö, joka on yhteydessä huoltajiin.
4. Tiedotetaan asiasta rehtoria ja luokanopettajaa/luokanohjaajaa/ryhmänohjaajaa.
5. Alaikäisestä tehdään lastensuojeluilmoitus.
6. Ollaan yhteydessä poliisiin (huumeiden hallussapitorikos, käyttörikos).
7. Oppilas/opiskelija ohjataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon tuen piiriin.

Liite 5

Tampereen yliopiston normaalikoulu

Järjestyssäännöt

Koulumme toiminta pohjautuu seuraaviin arvoihin: ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, luonnon monimuotoisuuden ja sen elinkelpoisuuden säilyttämiseen sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Kaiken toimintamme lähtökohtana on hyvinvoiva ja sivistyvä ihminen.

Pyrimme tekemään Normaalikoulusta turvallisen ja viihtyisän. Tämä edellyttää yhteisiä sopimuksia käyttäytymisestä ja hyvistä tavoista sekä tietoa velvollisuuksista ja oikeuksista. Parhaiten saavutamme tämän päämäärän, kun kaikki kouluyhteisöimme jäsenet sekä kodit sitoutuvat niihin.

Hyvä käyttäytyminen edellyttää muun muassa

- muiden ihmisten arvostamista ja kunnioittamista
- erilaisuuden hyväksymistä
- yhteisestä ympäristöstä huolehtimista
- yhteisten sopimusten ja sääntöjen noudattamista.

Nämä asiat näkyvät arjessa esimerkiksi hyvänä kaveruutena, yhteistyötaitoina, kohteliaina ja ystävällisinä sanoina ja tekoina, toisista välittämisenä, koulun sisä- ja ulkotilojen viihtyisyytenä sekä hyvänä yhteishenkenä.

Nämä järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana, joksi katsotaan työjärjestyksen mukainen koulupäivä sekä työsuunnitelman mukainen koulun ulkopuolinen toiminta.

Yläkoulu ja lukio

Järjestyssäännöt:

1. Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on oikeus tuntea olonsa turvallisesti ja oikeus häiriöttömään työskentelyyn.
2. Vaaraa ja vahinkoa aiheuttava käyttäytyminen, esimerkiksi ilkivalta tai kiusaaminen, on kielletty.
3. Kouluun ei saa ilman hyväksyttävää syytä tuoda esinettä tai ainetta, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta.
4. Jokaisen kouluyhteisön jäsenen tulee huolehtia koulun alueen siisteydestä ja viihtyisyydestä.
5. Koulun alueella olevat kulkuvälineet säilytetään niille osoitetuissa paikoissa asianmukaisella tavalla.
6. Oppitunneille saavutaan ajoissa, opiskeluvälineet mukana ja kotitehtävät tehtyinä.

7. Oppitunnin aikana puhelinta tai muuta mobiililaitetta saa käyttää vain opettajan ohjeistamalla tavalla.
8. Poissaolo koulusta ilman pätevää syytä on kielletty.
9. Koulun yhteisissä tiloissa käyttäydytään asiallisesti.
10. Ruokailutilanteissa käyttäydytään asiallisesti ja noudatetaan hyviä ruokailutapoja. Ruokailuaikoja tulee noudattaa.
11. Välitunnit vietetään ulkona tai sisällä aulatilassa. Peruskoulun oppilas ei poistu ilman hyväksyttävää syytä koulun alueelta. Päällysvaatteet säilytetään niille tarkoitetuissa paikoissa.
12. Koulun omaisuutta tulee käsitellä huolellisesti.
13. Tupakan ja tupakan kaltaisten tuotteiden ja muiden päihteiden hallussapito ja käyttö sekä päihtyneenä oleminen koulun alueella ja koulun tilaisuuksissa on kielletty.
14. Oppilaan tai opiskelijan hallussa oleva koulutyöhön liittymätön omaisuus on koulussa hänen omalla vastuullaan.
15. Koulussa tai koulun alueella otettuja kuvia tai videoita ei saa käyttää siten, että niillä levitettäisiin yksityiselämää loukkaavaa tietoa tai aiheutettaisiin muuta vahinkoa kuvan kohteelle.
16. Jos oppilas tai opiskelija toimii näiden järjestyssääntöjen tai koulun henkilökunnan antamien ohjeiden vastaisesti, seuraukset ovat lainsäädännön mukaiset. Erityisesti huomioon otettavia lakeja ovat perusopetuslaki ja -asetus sekä lukiolaki ja -asetus.

Liite 6

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion tuntijakotaulukko 2016				
	Pakolliset	Valtakunnalliset syventävät	Koulukohtaiset	
	Kurssit	Kurssit	Kurssit	
Aidinkieli ja kirjallisuus	1 2 3 4 5 6	7 8 9	10 11 12 13	
S2	1 2 3 4 5 6	7 8 9		
A-kieli EN	1 2 3 4 5 6	7 8	9 10 11 12 13 14 15	
A-kieli SA	1 2 3 4 5 6	7 8	9 10	
A-kieli RA	1 2 3 4 5 6	7 8		
A-kieli VE	1 2 3 4 5 6	7 8		
B1-kieli RU	1 2 3 4 5	6 7	8 9 10 11	
Muut kielet		8+8		
B2-kieli SA		1 2 3 4 5 6 7 8	9 10	
B2-kieli RA		1 2 3 4 5 6 7 8		
B2-kieli VE		1 2 3 4 5 6 7 8		
B3-kieli SA		1 2 3 4 5 6 7 8	9 10	
B3-kieli RA		1 2 3 4 5 6 7 8	9 10	
B3-kieli VE		1 2 3 4 5 6 7 8		
B3-kieli KI		1 2 3		
Matematiikka				
Yhteinen opintokokonaisuus	1			
lyhyt	2 3 4 5 6	7 8	9	
pitkä	2 3 4 5 6 7 8 9 10	11 12 13	14 15 16 17 18 20	
Ympäristö- ja luonnontieteet				
Biologia	1 2	3 4 5	6 7 8 9 10 11	
Maantiede	1	2 3 4	5 6 7	
Fysiikka	1	2 3 4 5 6 7	8 9 10	
Kemia	1	2 3 4 5	6 7 8	
Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet				
Filosofia	1 2	3 4	5 6 7	
Psykologia	1	2 3 4 5	6 7 8 9	
Historia	1 2 3	4 5 6	7 8 9 10	
Yhteiskuntaoppi	1 2 3	4	5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	
Uskonto/elämäntutkimustieto	1 2	3 4 5 6	7	
Terveystieto	1	2 3	4	
Taito- ja taideaineet	5			
Liikunta	1 2	3 4 5	6 7 8 9	
Musiikki	1-2	3 4	5 6 7	
Kuvataide	1-2	3 4	5 6 7 8 9 10	
Opinto-ohjaus	1 2	0		
Teemaopinnot		1 2 3		
Taiteiden väliset kurssit		3 (valtak. soveltavia)		
Muut koulukohtaiset kurssit				
Ilmaisutaito			1 2 3	
Kansainvälinen toiminta			1 2 3 4 5	
Kulttuurien välinen viestintä			1	
Liikennetutkimuskurssi			1	
Sirkustaide esiintymistaito			1 2 3	
Sirkustaiteen tekniikka			1 2	
Tietotekniikka			1 2 3 4	
Pakolliset kurssit	47-51			
Syventävät kurssit vähintään		10		
Kurssit yhteensä vähintään		75		
Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio				
Kieliohjelma				
Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiossa opiskeltavat kielet				
A- kielet	Englanti	Saksa	Ranska	Venäjä
B1-kieli	Ruotsi			
B2-kielet	Saksa	Ranska	Venäjä	
B3-kielet	Saksa	Ranska	Venäjä	Kiina Ruotsi

Liite 7

Suunnitelma Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion toiminnan kehittämiseksi ja arvioinniksi

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion toiminnan seuraaminen on osa koko koulun laadunhallintaa, joka perustuu yliopiston laatujärjestelmään ja sitä täydentäviin yksiköiden toimintakäsikirjoihin. Tampereen yliopiston laatujärjestelmän tavoitteena on tuottaa johtamiseen ja toiminnanohjaukseen tietoa ja menettelytapoja, joilla kehitetään koulutuksen ja tutkimuksen edellytyksiä sekä henkilöstön osaamista yliopiston strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Laatujärjestelmä kattaa laadunhallinnan toimijoiden tehtävät ja vastuut sekä laadunhallinnan menettelytavat. Yliopiston laatujärjestelmä kuvataan Tampereen yliopiston laatukäsikirjassa, jota täydentävät yksikkötason toimintakäsikirja (<https://intrawww.uta.fi/laatujarjestelma/laatukasikirja/index.html>).

Tampereen yliopiston normaalikoulu kuuluu kasvatustieteiden yksikköön, jonka toimintakäsikirjassa on kuvattuna Normaalikoulun ajantasainen laatu- ja arviointimenettely (<https://intrawww.uta.fi/laatujarjestelma/toimintakasikirja/edu/index.html>).

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion itsearvioinnin ja kehittämisen suunnitelman tavoitteena on

- tukea sovituihin arvoihin nousevien tavoitteiden toteuttamista
- edistää säädösten ja määräysten mukaisen toiminnan kehittämistä
- parantaa lukion toiminnan laatua
- edistää koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista
- tukea suunnitelmallista kehittämistä
- parantaa lukiolaisen kasvamisen ja opiskelun edellytyksiä.

Lukion itsearvioinnin ja toiminnan kehittämissuunnitelman kautta kehitetään koulun, opettajien, vanhempien ja sidosryhmien, opiskelijoiden sekä koko työyhteisön yhteistyötä ja toimintaa.

Systemaattiseen arviointiin ja kehittämiseen osallistuvat opettajat, opiskelijat, vanhemmat ja sidosryhmät. Tietoa oppilaitoksen toiminnasta kerätään

säännöllisesti vuosittain. Pääosin palaute kerätään Wilman kautta, yhteisissä tilaisuuksissa ja tilastollisten indikaattoreiden seurannalla.

Arvioinnin kohteet

Koulun itsearviointiin kuuluvat

- oppimistulosten seuranta
- ainekohtainen arviointi
- fyysisen työympäristön ja työskentelyilmapiirin arviointi
- opettajien ja muun henkilökunnan työssä viihtymisen ja jaksamisen arviointi.

Lukion opetussuunnitelman arviointi tapahtuu vähintään kolmen vuoden välein. Koska lukiokoulutukseen tulevat opiskelijat valitsevat koulun toisen asteen yhteishaussa, koulun vetovoimatekijöitä seurataan vuosittain laatujärjestelmässä sovittujen indikaattoreiden avulla. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on määritelty opetussuunnitelmassa tärkeäksi kehittämisalueeksi, mikä edellyttää jatkuvaa yhteistyömuotojen ja toimintatapojen reflektointia.

Koulun kasvat- ja opetustyön tavoitteena on ohjata opiskelijaa kasvamaan vastuulliseen ja itsenäiseen opiskelunsa seuraamiseen sekä tavoitteiden saavuttamiseen. Ajankäytön seuranta, valmistautuminen kokeisiin ja muihin osaamisen näyttöihin, oman oppimisen ja osaamisen kehittymisen seuranta sekä metakognitiivisten taitojen ymmärtäminen ovat keskeisiä arvioinnin kohteita opiskelijan oppimisprosessissa. Opiskelijan tavoitteena tulee olla omien oppimistulostensa parantaminen, yhteistyötaitojen kehittäminen ja oppimisprosessin tehostaminen. Opettaja toimii ohjaajana ja apuna tässä prosessissa. Opiskelijan oppiminen edellyttää, että hän kykenee herättämään sisäisen opiskelumotivaationsa, asettamaan tavoitteita omalle tulevaisuudelleen, sitoutumaan niihin ja arvioimaan niitä seikkoja, jotka mahdollisesti ovat aiheuttaneet epäonnistumisia. Opiskelijan tulee saada ohjausta ja valmennusta siihen, miten kohdata epäonnistumisia ja miten niistä voi ottaa opikseen.

Opettajien ja ohjaavan opettajan itsearvioinnin tulee kohdistua tiedollisen ja pedagogisen ammattitaidon kehittämiseen ja ajanmukaisten teknisten välineiden hallintaan. Opettajan ja harjoittelun ohjaajan työ edellyttää opettajalta määrätietoista kehittämistä. Opettajien yhteistyö, yli oppilaitosrajojen ulottuva pedagoginen vuoropuhelu ja toisten hyvistä käytänteistä oppiminen ovat toimintatapoja, joita Tampereen seudun lukiot työssään hyödyntävät.

Oppimisympäristön kehittäminen ja kehittyminen ovat monin tavoin sidoksissa tietoteknisiin innovaatioihin. Pedagogisesti tarkoituksenmukaisten sovellusten käyttö ja käyttöönotto ovat oleellisen tärkeitä normaalikouluille, joissa myös opetusharjoittelijat suorittavat pedagogiset opintonsa. Opettajan työn ja opiskelijan oppimisen kannalta ajanmukainen laitteisto ja tekniikka ovat välttämättömiä. Oppimisympäristö käsittää opetussuunnitelmassa kuvatun

oppimiskäsityksen toteuttamisen kannalta tarpeelliset tilat, välineet ja ympäristön toimivuuden.

Koulun johtamisen ja hallinnon tavoitteellisuutta, ajantasaisuutta ja osallistavuutta henkilöstö arvioi mm. vastaamalla kyselyihin. Harjoittelukouluissa hallinto ja johtaminen kuuluvat johtavalle rehtorille ja asteiden rehtoreille johtosäännössä määritetyllä tavalla.

Tampereen yliopiston normaalikoulun lukion toiminnan keskeisiä alueita seurataan indikaattoreilla, jotka on valittu kuvaamaan lukion toiminnan kehittymistä tavoitteiden suuntaan. Mittaamisen ajankohta ja sykli voivat vaihdella.

Arvioinnin kohde	Arvioinnin tapa	Vastuu
Oppimistulosten seuranta	opiskelijan osaaminen, jaksotulosteet (ainekohtaiset arvosanat), hylättyjen kurssien määrä (ryhmittäin), t-merkinnät ja niiden suorittaminen (ryhmittäin), ylioppilaskokeiden tulokset: ainekohtaiset tulokset; koulun sijoitus (puoltoäänien keskiarvon mukaan), koulun vaikuttavuus (puoltoäänit ja sisääntulokeskiarvo), ylioppilaskokeen tulokset kirjoitusaineissa verrattuna sisääntuloarvosanaan ja verrattuna päättötodistuksen arvosanaan, opiskelijoiden suorittamien kurssien kokonaismäärä (päättötodistuksessa)	Rehtori Apulaisrehtori Kehittämisryhmä
Opiskelijan hyvinvointi	OHR:n viikoittaisissa palaverissa tarkastellaan ryhmäkohtaisesti opintojen edistymistä (mm. poissaolojen osalta), Teavisari.fi, THL:n kouluterveyskysely, Koulun hyvinvointiprofiili, opiskelijakyselyt tupakointiin, kiusaamiseen ja päihteisiin liittyen (jatkona THL:n kyselyyn), ryhmänohjauksessa toteutettavia kyselyjä, esim. ruokailuun, aikatauluihin ja ajankohtaisiin kysymyksiin liittyen, terveydenhoitajan tekemät kyselyt, opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan tekemät kyselyt sekä kyselyjen perusteella toteutettavat yhteisöllisen opiskeluhoillon suunnitelmat	Rehtori Apulaisryhmä Opiskeluhoitoryhmä
Kodin ja koulun välinen yhteistyö	opiskelijoiden huoltajille tehtävät kyselyt, yhteiset tapaamiset ja kehityskeskustelut	Rehtori Apulaisrehtori Kehittämisryhmä
Koulun vetovoima	ensisijaisten hakijoiden määrä, kaikkien hakijoiden määrä, sisääntulokeskiarvot, ryhmien keskiarvojen keskiarvot, eronneiden määrä ja syyt, (päättökset), opiskelijoiden sijoittuminen jatko-opintoihin korkea-asteelle ja toiselle asteelle, markkinointitoimien vaikuttavuus	Rehtori Apulaisrehtori Kehittämisryhmä Opettajakunta
Opetussuunnitelma	Opetussuunnitelman säännönmukainen arviointi (ja sen toimivuus): Arviointiin osallistuvat aineryhmät, opettajat, opiskelijat ja sidosryhmät. Tehdään vähintään kolmen vuoden välein. Opetussuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa myös useammin samassa järjestyksessä kuin se on laadittu.	Rehtori Apulaisrehtori Kehittämisryhmä
Opettajan itsearviointi	opettajien keräämät suulliset ja kirjalliset kurssipalautteet, kehitys- ja arviointikeskustelut, kyselyt, oppilaitosyhteistyö pedagogisten hyvien käytänteiden jakamiseksi	Johtava rehtori, lukion rehtori/apulaisrehtori siltä osin kuin on delegoitu
Oppimisympäristö	kyselyt, Bench-marking (muut harjoittelukoulut),	Lukion osalta selvitysten tekeminen: lukion rehtori, apulaisrehtori → johtavan rehtorin tehtäväalue
Koulun johtaminen ja hallinto	kehityskeskusteluissa saatu palaute, kyselyt henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille, TUTKOKE-toiminnan toteutumisen seuranta, työryhmille asetettujen tehtävien toteutumisen seuranta	Johtava rehtori, lukion rehtori/apulaisrehtori siltä osin kuin on delegoitu

Mitä arvioidaan	Miksi arvioidaan	Miten arvioidaan	Kenelle raportoidaan	Milloin
Oppilaiden hyvinvointi	-oppilaiden hyvinvoinnista huolehtiminen -varhaisen puuttumisen varmistaminen -oppilashuollon toimintatapojen kehittäminen	-Kiva-kyselyt tms. mittarit -kouluterveyskyselyt, -opettajien ja oppilashuollon työntekijöiden havainnot, palaute ja huomiot arviointikeskusteluissa (oppilas ja huoltajat) -Wilma-merkinnät -poissaolojen seuranta -kiusaamis- ja riitatilanteiden selvittämisestä sekä kasvatustieteellisten ja kurinpitotoimenpiteistä kerätyn dokumentaation analyysi	-rehtoreille -opettajille -oppilashuollon työntekijöille -huoltajille -oppilaille	-vuosittain
Henkilöstön hyvinvointi	-työn kuormittavuuden tasainen ja oikeamittainen jakaantuminen -henkilöstön jaksaminen -työilmapiiristä huolehtiminen	-kehityskeskustelut -kyselyt	-työnantajalle -rehtoreille -henkilöstölle	-vuosittain
Opetus Oppiminen	-oppimistulosten saavuttaminen (oppilaat ja opetusharjoittelijat)	-itsearviointi opetuksesta arvioinnin (todistuksien) seuraaminen -oppilaille ja huoltajille tehtävät kyselyt -oppilaiden jatko-opintoihin sijoittumisen seuranta -opetusharjoittelijoiden itsearviointi ja palaute -saatavilla olevien valmiiden oppimistulosmittareiden käyttö	-rehtoreille -henkilöstölle -oppilaille -huoltajille -opetusharjoittelijoille -EDU:lle -sidosryhmille	-vuosittain (itsearviointi, todistukset, jatko-opintoihin sijoittuminen, opetusharjoittelijoiden itsearviointi ja palaute) -vaihtelevasti tekemällä valtakunnallisia kokeita tai osallistamalla valtakunnallisiin tai kansainvälisiin mittauksiin -kyselyjä vuosittaisen harkinnan mukaan
Opetussuunnitelma liitteeseen	-opetussuunnitelman kehittäminen siten, että se on toimiva työkalu arjessa -opetussuunnitelman ajankohtaisuuden ja lainvoimaisuuden ylläpitäminen	-kyselyt huoltajille, oppilaille, opettajille -arvioinnin kohteeksi nostetun opetussuunnitelmaosan lähiluku	-rehtoreille -henkilöstölle -oppilaille -huoltajille -sidosryhmille	-vuosittain valikoiduin osin (kaikki vähintään kolmen vuoden välein) *) Oppilashuoltosuunnitelma sekä turvallisuussuunnitelma päivitetään vuosittain.
Hallinto	-koulun toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen, mm. resurssien jakaminen työjärjestysten laadinta, tiedottaminen -Normaalikoulun eri tehtäväalueiden toteutumisen varmentaminen	-kehityskeskusteluissa saatu palaute -kyselyt henkilöstölle, oppilaille ja huoltajille -TUTKOKE-toiminnan toteutumisen seuranta -työryhmille asetettujen tehtävien toteutumisen seuranta	-rehtoreille -henkilöstölle -oppilaille -huoltajille -työnantajalle -sidosryhmille	-vuosittain kehityskeskustelut sekä työryhmien itse- ja/tai vertaisarviointi -kyselyitä vuosittain tehtävän tarveharkinnan mukaan

*) Opetussuunnitelman perusteissa mainitaan erityisesti seuraavien kohtien toteutumisen seuranta ja arviointi:

arvoperusta, oppimiskäsitys, laaja-alainen osaaminen, monialaiset oppimiskokonaisuudet sekä oppilashuoltosuunnitelma (meillä opiskeluhuoltosuunnitelma).

versio 15.8.2018

Liite 8

(päivitetty lokakuussa 2014)

Tampereen yliopiston normaalikoulun

kriisisuunnitelma

SISÄLTÖ

Johdanto

1. Työnjako kriisitilanteiden hoitamisessa

1.1. Kriisiryhmän tehtävät

1.2. Henkilökunnan velvoitteet

1.3. Suunnitelman päivittäminen ja suunnitelman säilyttäminen

2. Toiminta vaaratilanteen tai muun uhkaavan tilanteen sattuessa

2.1. Soittaminen hätänumeroon

2.2. Hankalan tai aggressiivisen henkilön kohtaaminen

2.3. Äkillinen raivokohtaus luokassa – väkivallan uhka

2.4. Uhkaavat tilanteet

2.4.1. Hiljainen etsintä

3. Suunnitelma henkisessä kriisissä tukemiseen

3.1. Vaikeuksien tunnistaminen psyykkisessä kriisissä

3.1.1. Psyykkisen kriisin tunnusmerkkejä

3.1.2. Psyykkinen ensiapu kriisitilanteeseen

3.2. Itsemurhan uhka tai itsemurha

3.2.1. Toiminta itsemurhavaaran uhatessa

3.2.2. Toiminta itsemurhan tapahduttua

3.3. Masennus

3.4. Psykoottinen käyttäytyminen

3.5. Opettajan uupumus

3.5.1. Uupumuksen tunnusmerkkejä

3.5.2. Miten opettaja voi auttaa itseään

3.5.3. Ajoissa hoitoon

4. Toimintatapoja kuoleman tapauksissa

4.1. Yleinen toimintaohje kuolemantapauksessa

4.2. Oppilaan kuolema

4.3. Opettajan tai muun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

4.4. Oppilaan lähiomaisen kuolema

4.5. Perheen tukeminen oppilaan äkillisessä kuolemantapauksessa

4.6. Muistaminen koulussa

4.7. Muistaminen luokassa

4.8. Keskustelu luokassa

4.8.1. Keskustelun päämäärät

4.8.2. Keskustelussa muistettava

4.8.3. Keskustelumalli

4.9. Jos vanhemmat kieltävät puhumasta

5. Muuta tietoa liittyen kriisitilanteisiin

5.1. Jälkikäsitteily eli debriefing

5.1.1. Kenelle debriefing-tuki

5.1.2. Debriefingin kulku ja vaiheet

5.2. Purkukokous

5.3. Psykkisen kriisin vaiheet

5.4. Seuranta ja arviointi

5.5. Kriisin vaikutus koulunkäyntiin

5.6. Koulun merkitys lasten ja nuorten auttamisessa kriisitilanteissa

6. Vakava sairaus, vamma tai poikkeavaisuus

6.1. Henkilökunnan sairastuminen

6.2. Oppilaan vakava sairastuminen

7. Vakavat onnettomuudet

7.1. Onnettomuus koulupäivän aikana

7.2. Vakavat onnettomuudet koulun ulkopuolella

8. Suuronnettomuudet ja vastaavat maailmalla

9. Yhteistyötahojen puhelinnumeroita

JOHDANTO

Koulumme oppilaat ja henkilökuntaan kuuluvat aikuiset voivat joutua äkilliseen onnettomuuteen tai uhkaavaan tilanteeseen joko koulussa tai sen ulkopuolella. Kuolema, sairaus tai onnettomuus saattavat kohdata myös oppilaidemme perheenjäseniä tai muita läheisiä ihmisiä.

Jokainen kriisitilanne on yksilöllinen, eikä kaikkiin tilanteisiin soveltuvia yksityiskohtaisia toimintamalleja ole mahdollista laatia. Koulumme kriisisuunnitelma sisältää kuitenkin erilaisia toimintamalleja mahdollisia kriisitilanteissa toimimista silmällä pitäen.

Koulun henkilökunta perehdytetään suunnitelmaan ja koteja informoidaan kriisisuunnitelmasta. Suunnitelman sisältöä ei saa ilmaista koulun ulkopuolisille tahoille eikä oppilaille.

Kriisisuunnitelman tavoitteet ovat

- turvallisen oppimis- ja työskentely-ympäristön luominen
- hallittu toiminta kriisitilanteissa
- oppilaan, vanhempien ja työtovereiden tukeminen ja auttaminen kriisitilanteissa
- kriisitilanteiden jälkihoito ja haittavaikutusten ennaltaehkäisy.

Kriisitoimintamallia tarvitaan, jotta tiedetään, mitä pitää tehdä, kuka tekee mitäkin ja mistä saa lisäapua.

Keskeisiä käsitteitä

Uhka

Mahdollisesti toteutuva epämieluisa, pelottava tai vahingollinen seikka; vaara, paha, joka uhkaa tai jonka voi kuvitella uhkaavan jotakuta tai jotakin.

Vaara

Tilanne, jossa onnettomuus, vahinko tai muu epäedullinen tapahtuma uhkaa jotakuta tai jotakin, uhanalainen tilanne; onnettomuuden, vahingon tai muun epäedullisen tapahtuman mahdollisuus, uhka, riski.

Kriisi

Tapahtumien tavanomaisessa kulussa tapahtunut huomattava, yleensä äkillinen muutos (negatiivinen käännekohta), joka aiheuttaa psyykkisiä reaktioita (useimmiten) sen takia, että yksilö joutuu tavanomaiset selviytymiskeinonsa ylittävän vaatimuksen tai uhkan eteen.

Kriisitilanne

Erittäin vakava turvallisuuden poikkeama. Kriisitilanne saattaa johtaa ihmisten kuolemaan tai vakavaan loukkaantumiseen tai henkisiin traumoihin. Kriisitilanne on onnettomuus- tai erityistilanne, joka aiheuttaa henkilöille stressioireita ja psykososiaalisen tuen ja palveluiden tarvetta.

1. Työnjako ja toiminta kriisitilanteissa

Kriisiryhmä ohjaa ja koordinoi toimintaa kriisitilanteessa. Normaalikoulun kriisiryhmään kuuluvat

- rehtorit
- psykologi
- koulukuraattori
- erityisopettaja (kiinteistökohtainen)
- terveydenhoitaja (kiinteistökohtainen)
- suojelujohtaja (kiinteistökohtainen).

Toiminta kriisitilanteessa

- 1) Tilanteen tunnistaminen ja arviointi (vakavuus, uhkaavuus, omat toimintamahdollisuudet -> välttä turhia riskejä ja pysy rauhallisena)
- 2) Hälytä apua
- 3) Koulun henkilöstön hälyttäminen (Kuulutusohje Liite x)
- 4) Ilmoitus johtavalle rehtorille tai hänen varahenkilölleen (lukion rehtori, perusopetuksen rehtori, apulaisrehtori)

1.1. Kriisiryhmän tehtävät

Kriisiryhmän tehtävät:

- johtaa, koordinoi ja organisoii käytännön toimintaa kriisitilanteessa
- miettiä tarkoituksenmukaiset jatkotoimenpiteet kriisitilanteessa

- päättää ulkopuolisen avun hankkimisesta jälkihoidossa
- päivittää vuosittain kriisisuunnitelma
- ylläpitää kouluttautumista kriisityöhön ja vastata uusien työyhteisön jäsenten perehdyttämisestä kriisikansioon
- olla yhteydessä yliopiston kriisiorganisaatioon

Kriisitilanteessa tarvitaan nopeaa, mutta silti harkittua ja jäsentynyttä toimintaa. Kriisitilanteen sattuessa kriisiryhmän tulisi kokoontua mahdollisimman nopeasti, mielellään jo muutaman tunnin kuluessa. Kriisitilanteen hoitaminen tulee priorisoida ennen muita töitä. Ryhmällä täytyy olla valmius saada ainakin 2-3 jäsentään heti koolle tekemään ensimmäiset päätökset.

Kriisiryhmän kutsuu koolle johtava rehtori tai hänen varahenkilönsä, jonka johdolla kriisiryhmä laatii toimintasuunnitelman kriisitilanteen käsittelemiseen ja sopii työnjaosta sekä jatkotoimenpiteistä. Koulun kriisiryhmään kuuluvat koulupsykologi ja koulukuraattori huolehtivat seuraavista tehtävistä:

- arvio siitä, millaisissa ryhmissä oppilaat kuulevat ja keskustelevat asiasta (luokka, silminnäkijät, ystävät)
- arvio lisätuen tarpeesta
- arvio siitä, tarvitseeko henkilökunta lisätukea ulkopuolelta (mikäli koulun henkilökunnasta joku uupuu tilanteessa, otetaan yhteyttä työterveyteen).

Kriisiryhmä joutuu arvioimaan ainakin seuraavia asioita kriisitilanteen sattuessa:

Mitkä ovat toiminnan tasot?

- koko koulu
- opetushenkilöstö
- luokka/oppilasryhmä
- yksittäiset oppilaat
- vanhemmat
- koulun ympäristö

Miten tapahtuneesta ilmoitetaan koulussa?

- Keille kaikille tiedotetaan?
- Voiko ilmoituksesta seurata huhuja ja spekulatioita?
- Miten ilmoittaa asiasta niin, ettei se muutu sensaatiouutiseksi?
- Miten koulu, oppilaat ja vanhemmat saattavat reagoida?

- Jos koulussa tapahtuu vakava onnettomuus tai kuolemantapaus, on asiasta ilmoitettava poliisille.

Minkälaisia tukitoimia tarvitaan?

- keitä asia koskettaa läheisesti, keitä kauempaa: sisarukset, ystävät, luokkatoverit, muut; huomioitava myös muilla luokilla tai muissa kouluissa olevat sisarukset tai ystävät (ns. suruhierarkian rakentaminen)
- muistotilaisuuden järjestäminen, muu muistaminen
- henkilöstön tuen tarve
- minkälaisia tukitoimia oppilaat tarvitsevat
- tarvitaanko ulkopuolista apua, mitä apua
- kuka antaa apua, missä, milloin
- kuinka kauan toimenpiteitä tarvitaan

Miten vanhemmille tiedotetaan?

- kirje ja/tai vanhempainilta
- tarvitsevatko vanhemmat tai koko asuinyhteisö tukea

Onko koululla oikeudellisia vastuita tapahtumassa?

- Onko tulossa oikeudenkäynti tai poliisikuulusteluja? Miten oppilaat valmistetaan näihin?
- Mistä voi saada juridista apua?

Miten lehdistön kanssa toimitaan?

- Otetaan yhteys yliopiston viestintäpäällikköön.
- Tiedottamisesta vastaa johtava rehtori tai yliopiston viestintäpäällikkö.
- Henkilökunnalla ei ole lupaa tiedottamiseen.
- Ensisijaisesti noudatetaan viranomaisten ohjeita viestinnässä.

1.2. Henkilökunnan velvoitteet

Tampereen normaalikoulun turvallisuussuunnitelma muodostuu useasta asiakirjasta.

Pelastussuunnitelmassa on yksityiskohtaisempaa tietoa suojelu- ja pelastusorganisaatiosta, vaaratilanteista, rakenteellisesta suojelusta, hälytys- ja sammutusjärjestelyistä sekä käytettävissä olevista suojelumateriaaleista ja suojautumispaikoista sekä toimenpiteistä onnettomuustapauksissa.

Muut turvallisuussuunnitelman osat ovat **järjestyssäännöt, päihdekasvatusohjelma, kiusaamisen liittyvä toimintasuunnitelma, ensiapuohjeet sekä tämä kriisisuunnitelma.**

Opettajat ovat vastuussa oppilaiden turvallisuudesta. Jokainen koulussa työskentelevä on vastuussa omasta työtilastaan ja vieraistaan, opettajat oppilaistaan. Henkilökunnan tulee etukäteen tutustua edellä mainittuihin turvallisuusohjeisiin ja oltava selvillä vastuistaan.

1.3. Suunnitelman päivittäminen ja suunnitelman säilyttäminen

Kriisisuunnitelmaa säilytetään koulun turvallisuuskansiossa yhdessä muiden turvallisuuteen liittyvien asiakirjojen kanssa. Kansiot yksityiskohtaisine karttoineen ja kaikkine liitteineen ovat koulun johdolla sekä pelastusorganisaation kiinteistökohtaisilla turvallisuuspäälliköillä. Kriisisuunnitelma ja muu turvallisuussuunnitelmaan liittyvä materiaali on keskeisiltä osin jokaisen henkilökuntaan kuuluvan saatavilla koulun sisäisellä suojatulla toimialueella.

Suunnitelmaan kuuluvat toimintaohjeet vaaratilanteen sattuessa löytyvät jokaisesta opetustilasta, sekä henkilökunnan ja opiskelijoiden taukotiloista. Sisäpuhelimien yhteydessä on ohjeet hätäkuulutuksen tekemiseen.

Kriisisuunnitelma käydään läpi ja tehdään tarvittavat korjaukset ja täydennykset syksyisin tehtävän vuosittaisen työsuunnitelman yhteydessä.

2. Toiminta vaaratilanteen tai muun uhkaavan tilanteen sattuessa

2.1. Soittaminen hätänumeroon 112

1. Soita hätäpuhelu itse, jos voit.
2. Kerro, mitä on tapahtunut.
3. Kerro tarkka osoite ja kunta.
4. Vastaa kysymyksiin.
5. Toimi annettujen ohjeiden mukaan.
6. Lopeta puhelu vasta saatua luvan.

Yksityiskohtaiset ohjeet erilaisissa vaaratilanteissa (esim. palo- ja kaasuvaaratilanteissa) toimimisesta löytyvät pelastussuunnitelmasta.

2.2. Hankalan tai aggressiivisen henkilön kohtaaminen

Toimintaohje:

Pysy rauhallisena, säilytä toimintakykyäsi.

Pidä turvallinen etäisyys uhkaavaan henkilöön.

Rauhoita puhuttamalla, anna selvä ohje/käsky.

Pyydä/hälytä apua tarvittaessa.

Pyydä tilanteen rauhoittamiseen toinen aikuinen.

Käske ulkopuoliset henkilöt pois tilanteesta.

Harkitkaa yhdessä, miten tilanne rauhoitetaan.

Ilmoita tapahtumasta esimiehelle ja käsitelkää yhdessä tapahtunut asia.

Tee tarvittavat ilmoitukset tilanteesta.

2.3. Äkillinen raivokohtaus luokassa – väkivallan vaara

Toimintaohje:

Keep cool – rauhoita itsesi.

Älä esitä sankaria.

Ohjaa muut oppilaat pois tilasta.

Keskustele rauhallisesti, se rauhoittaa.

Älä katso suoraan silmiin, se kiihdyttää riehujaa.

Katso otsaan, rintaan tai ohi.

Kutsu apuvoimia (lähetä oppilas tai joku muu asialle).

Soita hätänumeroon.

2.4. Uhkaukset

Uhkaus on keino vaikuttaa yksilöön tai yhteisöön.

- Keskeistä kaikissa eri uhkauksen muodoissa on uhkauksen tarkka sisältö ja sanamuoto.
- Onko kyseessä uhkaus vai varoitus?

Erilaiset uhkaukset on osattava erottaa tilanteesta, jossa on syytä epäillä konkreettista vaaraa. Konkreettisisessa vaaratilanteessa on kyse tilanteesta, missä jotakin vakavaa tapahtuu tässä ja nyt tai on syytä olettaa sellaisen olevan kohta tapahtumassa. On olemassa henkilö, esine tai aine, joka aiheuttaa konkreettisen vaaran.

Perustana uhkaustilanteessa on tilanteen tunnistaminen ja uhka-arvio. Keskeinen asia kaikissa uhkaustilanteissa on uhkauksen ja tapahtuman tarkka sisältö! Kuka otti uhkauksen vastaan, ja mikä oli sen tarkka sanamuoto?

Perustoimintamalli:

- Selvitä uhkauksen tai tapahtuman tarkka sisältö mahdollisuuksien mukaan.
- Ilmoita asiasta hätänumeroon 112/poliisille.
- Ilmoita asiasta johtavalle rehtorille.

Uhkauksen vastaanottolomake (Liite x)

Uhkauksen arviointilomake (Liite x)

2.4.1. Hiljainen etsintä

Yksi toimintamalli uhkaustilanteessa on hiljainen etsintä. Hiljaisessa etsinnässä tarkastetaan tilat havainnoimalla tavanomaisesta poikkeavia esineitä tai ääniä. Hiljainen etsintä soveltuu tilanteeseen, missä

ei ole syytä epäillä konkreettista, akuuttia vaaraa. Kyseessä on eräänlainen varmistustoimenpide, joka tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on saada lisätietoa uhka-arvion tekemiseen ilman tarpeettomien pelkojen aiheuttamista ja evakuointia. Päätöksen hiljaisen etsinnän käyttämisestä uhkatilanteessa tekee poliisi.

Hiljaisen etsinnän suorittaa etukäteen sovittu, vapaaehtoinen, koulutettu henkilöstö. Ketään siviiliä ei voida pakottaa suorittamaan tehtävää.

3. Suunnitelma psyykkisessä kriisissä tukemiseen

Psyykkisessä kriisissä ihminen joutuu elämäntilanteeseen, jossa hänen aikaisemmat kokemuksensa ja oppimansa reaktiot eivät auta läsnä olevan tilanteen ymmärtämiseen ja psyykkiseen hallitsemiseen.

3.1. Vaikeuksien tunnistaminen psyykkisessä kriisissä

Opettaja saattaa huomata oppilaan olemuksessa tai käyttäytymisessä jotakin huolestuttavaa ja tavallisuudesta poikkeavaa. Opettaja voi olla korvaamattomaksi avuksi ohjatessaan vaikeuksissa olevan oppilaan mielenterveystyön asiantuntijan hoitoon.

Ohjeet opettajalle:

- Puhu oppilaan kanssa kahden kesken heti, kun havaitset jotain tällaista tavallisuudesta poikkeavaa ja huolestuttavaa.
- Keskustelun jälkeen huolehdi oppilas joko psykologin, kuraattorin tai terveydenhuollon työntekijän luokse ja alaikäisten osalta ota yhteys huoltajaan.

3.1.1. Psyykkisen kriisin tuntomerkkejä

- Lapsi käyttäytyy tilanteeseen nähden hyvin oudosti tai totutusta poikkeavasti.
- Lapseen ei saa otettua kontaktia.
- Lapsen käyttäytyminen on hajanaista tai hyvin vetäytyvää.
- Lapsella on poikkeavia tunnereaktioita tai hän on selvästi ahdistuneen oloinen.

3.1.2. Psyykinen ensiapu kriisitilanteissa

- käyttäydy rauhallisesti
- kuuntele
- älä jätä yksin
- pidä uteliaat loitolla
- anna itkeä
- älä lupaa katteettomia

3.2. Itsemurhan uhka tai itsemurha

Henkilö on itsemurhavaarassa, jos hän tekee itsemurhayrityksen tai puhuu tai uhkailee asialla.

Mikäli epäilet oppilaan olevan itsemurhavaarassa, ota heti yhteys joko koulun terveydenhuoltohenkilökuntaan tai suoraan Acutaan ja lisäksi alaikäisen oppilaan kohdalla kotiin. Välitä oppilaalle ajatus siitä, että sinä ja muut ihmiset autatte etsimään myönteisiä vaihtoehtoja ja apua oppilaan pahaan oloon.

3.2.1. Toiminta itsemurhavaaran uhatessa

Toiminataohje:

- Älä jätä lasta tai nuorta yksin.
- Järjestä nuorelle apua välittömästi joko kouluterveydenhuollon, koulupsykologin, kuraattorin tai Acutan kautta.
- Ota aina yhteys alaikäisen lapsen vanhempiin (paitsi jos vanhemmat ovat lasta pahoinpidelleet tai seksuaalisesti hyväksikäyttäneet).
- Uskalla puuttua, kuuntele ja välitä.
- Älä tuomitse, älä vähättele.
- Tiedosta, että ongelma, jonka vuoksi henkilö on valmis tekemään itsemurhan, ei ole hetkessä ratkaistavissa.

Nuoren itsemurha on yleensä melko pitkän kriisikehityksen tulos. Tärkeintä on tunnistaa uhkatilanne ja suhtautua siihen vakavasti. Masennuksen varhainen tunnistaminen ja hoitaminen ovat merkittävimmät itsemurhia ehkäisevät tekijät.

3.2.2. Toiminta itsemurhan tapahduttua

Itsemurha koskettaa aina koko koulu yhteisöä. Kodin kanssa on sovittava, miten toimitaan. Asiasta keskustelu oppilaiden kanssa on erittäin tärkeää, koska itsemurha nostattaa esiin mm. voimakasta syyllisyyttä.

Toimintaohjeita:

- tieto rehtorille ja koulun kriisiryhmälle
- koulun kriisiryhmän kautta:
 - o tieto koulun henkilökunnalle
 - o tieto oppilaille:

perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin

- o harkinnan mukaan tiedote tapahtuneesta ja mahdollisista reaktioista ainakin itsemurhan tehneen oppilaan oman luokkalaisten koteihin
- o erityinen tuki ja seuranta silminnäkijöille ja lähimmille ystäville
- Tiedottamisen jälkeen
 - o keskustelut luokissa (ks. ”Keskustelu luokassa” ja ”Keskustelumalli”)
 - o keskusteluapua henkilökunnalle
 - o muistaminen koulussa ja luokassa (ks. ”Muistaminen koulussa” ja ”Muistaminen luokassa”)
 - o oppilaiden seuranta
- katso myös kappale ”Yleinen toimintaohje kuolemantapauksissa”.

Ensilinjan auttajat, esimerkiksi poliisi tai ensiapu, tiedottavat tapahtuneesta Tays:n akuuttipsykiatrian poliklinikkaa, joka huolehtii jatkotoimenpiteistä. Koulun kriisiryhmän on hyvä varmistaa, että yhteydenotto kriisipäivystäjään on tapahtunut. Ilmoituksen tekijä (ensisijaisesti siis poliisi tai ensiapu) kertoo perheelle, että akuuttipsykiatrian kriisipäivystäjä ottaa perheeseen yhteyttä lähipäivinä.

3.3. Masennus

Masentuneella oppilaalla saattaa esiintyä mm. seuraavia oireita:

- univaikeudet
- syömisvaikeudet
- voimattomuus: ”olen ihan poikki, en jaksakaan enää”
- apatia, vetäytyminen: harrastukset, ystävät tms. eivät enää kiinnosta
- vihamielisyys: voimakasta kiukuttelua, äksyilyä
- keskittymisvaikeudet, ylivilkkaus, käytöshäiriöt
- itseinho: ”olen ruma, minusta ei pidetä”
- itkuisuus, surullisuus hallitsevaa
- puhuu, ajattelee, kirjoittaa huolestuttavan paljon kuolemasta.

Mikäli oppilaalla on näitä oireita, keskustele oppilaan kanssa ja ota oppilaan kanssa yhteys joko koulupsykologiin, terveydenhoitajaan tai kuraattoriin. Ota lisäksi aina yhteys alaikäisen oppilaan huoltajaan.

3.4. Psykoottinen käyttäytyminen

Oppilaan psykoottisen käyttäytymisen tunnusmerkkejä:

- vetäytyminen, pyrkimys olla yksin
- sekavat tai epärealistiset puheet
- rituaalit, pakkotoiminnat
- ikätasoa lapsellisempi toiminta
- suhtautuminen koulutyöhön muuttuu, ei välitä koulutyöstä tai yrittää tehdä enemmän kuin jaksaa
- erikoinen toiminta, jota ei itse halua/osaa selittää
- vihjailee avuntarpeestaan
- ulkoinen olemus voi muuttua äkkiä
- tunneilmaisun kapeutuminen tai muuttuminen esim. äkilliset naurun- tai itkunpuuskat
- harhaluulot

Mikäli oppilaalla ilmenee näitä oireita, keskustele asiasta oppilaan kanssa ja ota oppilaan kanssa yhteys joko koulupsykologiin, terveydenhoitajaan tai kuraattoriin tai suoraan oppilaan omalääkäriin. Ota lisäksi aina yhteys alaikäisen oppilaan huoltajaan.

3.5. Opettajan uupumus

Uupumus/burnout on vakavampaa kuin tuttu normaali väsyminen, stressaantuminen, tyytymättömyys työhön jne. Se on tietynlainen masennuskriisi, jossa nähdään psyykkisen ja fyysisen energian loppuminen, selvät negatiiviset asennemuutokset ja itsetunnon katoaminen.

3.5.1. Uupumuksen tunnusmerkkejä:

- voimakas fyysinen, emotionaalinen ja henkinen väsymys
- ammatillisen pätevyyden tunteen heikkeneminen ja kyyninen suhtautuminen työhön
- työn vaatimusten tuntuminen kohtuuttomilta ja työssä selviytymisen kokeminen mahdottomaksi
- ongelmien ratkaisukyvyyn heikkeneminen, ärsyntyminen, yhteistyökyvyyn heikkeneminen ja tyytymättömyys
- poissaolojen lisääntyminen, syrjään vetäytyminen ja ahdistuneisuus
- masentuneisuus, keskittymiskyvyn puute ja riittämättömyyden tunne
- tunne, ettei koskaan pääse täysin irti työstä; työhön hukkumisen tunne
- halu paeta, etsiä uutta työpaikkaa tai muita keinoja päästä pois ”suosta”

3.5.2. Miten opettaja voi auttaa itseään?

- Älä eristäydy läheisistä ihmisistä.
- Älä kiellä ongelmaasi, vaan kuuntele elimistöäsi ja tunteitasi.
- Koeta vähentää ylikuormitusta ja kiirettä.
- Lopeta ylihuolehtivuus.
- Opettele sanomaan ”ei”.
- Opettele irrottautumaan ja luopumaan. Yritä delegoida asioita.

- Huolehdi fyysisestä kunnostasi.
- Vähennä tarpeetonta murehtimista, yritä olla kohtuullisempi elämässäsi.

3.5.3. Ajoissa hoitoon

Hoito olisi päästävä aloittamaan mahdollisimman nopeasti, kun uupumisoireita ilmenee. Vaikeus on siinä, että kestää kauan ennen kuin uupunut itse ymmärtää olevansa avun tarpeessa. Uupumisesta pitäisi puhua inhimillisenä ja ymmärrettävänä asiana, jota ei tarvitse hävetä.

Jos siis tunnistat itsessäsi tai lähipiirissäsi edellä mainittuja tunnusmerkkejä, ota yhteys työterveydenhuoltoon ja varaa aika itsellesi tai tarvittaessa ohjaa lähimmäisesi ammattiauttajalle.

4. Toimintatapoja kuoleman tapauksissa

Psyykinen kriisi voi johtua äkillisestä, ulkoisesta koettelemuksesta, esimerkiksi läheisen kuolemasta tai onnettomuudesta.

4.1. Yleinen toimintaohje kuolemantapauksessa

Kuoleman koskettaessa kouluyhteisöä huomioidaan seuraavat asiat:

- toimenpiteet tapauskohtaisesti
 - o kuka kuollut (oppilas, opettaja vai henkilökuntaan kuuluva)
- yhteys omaisiin, sovitaan yhdessä asian käsittelytavasta koululla
 - o kunnioitettava omaisten toivomuksia
- tieto rehtorille ja koulun kriisiryhmälle
- tieto koulun henkilökunnalle
- sovitaan miten asiasta kerrotaan oppilaille (esim. aamunavauksessa tai luokittain), osa oppilaista saattaa tietää jo asiasta
- surunvalittelu (omaisten muistaminen)
- muistohetki, muistopöytä ja muut rituaalit
- lippu puolitankoon

- kriisiryhmä arvioi, tarvitaanko koulun ulkopuolista apua (esim. keskusteluapua henkilökunnalle)
- oppilaiden kanssa keskustellaan asiasta joko luokittain tai pienemmissä ryhmissä (ks. kappaleet ”Keskustelu luokassa” ja ”Keskustelumalli”)
- muistaminen koulussa ja luokassa (ks. kappaleet ”Muistaminen koulussa” ja ”Muistaminen luokassa”)
- mahdollinen osallistuminen hautajaisiin (omaisten suostumus tarvitaan)

4.2 Oppilaan kuolema

Kun oppilas on kuollut, huomioidaan yllä olevien toimintaohjeiden (4.1.) lisäksi seuraavat asiat:

- Oppilaan kuolemasta ilmoittaa perheelle viranomaisen.
- Tiedon saanut opettaja informoi rehtoria.
- Rehtori tiedottaa kuolemasta henkilökunnalle ja oppilaille sekä vastaa muistohetken järjestämisestä (tarvitaan lupa vanhemmilta).
- Luokanopettaja neuvottelee kriisiryhmän kanssa siitä, kuka on perheen kontaktihenkilö.
- Perheen toivomuksia koteihin tiedottamisesta kunnioitetaan.
- Järjestetään muistotilaisuus (mikäli kuolema tapahtuu loma-aikana, on syytä pitää jälkepäin).
- Huolehditaan ulkoiset seikat: lipunnosto, valokuva, kukat, kynttilät.
- Käsitellään asiaa luokissa kuolleen oppilaan huoltajien toiveita kunnioittaen.
- Arvioidaan lähiystävien tarve laajempaan keskusteluun.
- Päätetään hautajaisiin osallistumisesta.

4.3 Opettajan tai muun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

Kun opettaja tai muuhun henkilökuntaan kuuluva henkilö on kuollut, huomioidaan yleisten toimintaohjeiden (4.1.) ohella seuraavat asiat:

- Huolehditaan keskusteluavusta henkilökunnalle ja luokalle tarpeen mukaan.
- Järjestetään luokkakeskustelu niille luokille, joita asia eniten koskee.
- Jos kuolema sattuu äkillisesti ja odottamatta, järjestetään kokous, jossa opettajatoverit voivat puhua tapahtuneesta.
- On tärkeää yrittää palauttaa päivittäinen rutiini luokkiin mahdollisimman pian. Uusi opettaja tulee perehdyttää tapahtumaan perusteellisesti.

4.4. Oppilaan lähiomaisen kuolema

On pyrittävä siihen, että tiedon lähiomaisen kuolemasta kertoo lapselle hänen oman perheensä jäsen, mieluiten toinen vanhemmista.

Toimintaohje:

- kodin kanssa sovitaan yhdessä, millä tavalla ja kenelle asiasta tiedotetaan
 - o tieto rehtorille ja kriisiryhmälle
 - o tieto oppilasta opettaville opettajille
- sopimuksen mukaan luokan osallistuminen oppilaan huomioimiseen
- oppilaalle keskustelumahdollisuus psykologilla tai kuraattorilla
- oppilaan voinnin seuranta.

4.5. Perheen tukeminen oppilaan äkillisessä kuolemantapauksessa

Ensilinjan auttajat, esimerkiksi poliisi tai ensiapu, tiedottavat tapahtuneesta Taysin akuuttipsykiatrian poliklinikalle, joka huolehtii jatkotoimenpiteistä. Koulun kriisiryhmän on hyvä varmistaa, että yhteydenotto kriisipäivystäjään on tapahtunut.

4.6. Muistaminen koulussa

Koulussa tapahtuvasta muistamisesta ja hautajaisiin osallistumisesta **on sovittava aina vainajan omaisten kanssa.**

Oppilaan tai opettajan kuolema huomioidaan esim. muistohetkellä, johon voi sisältyä mm.

- rehtorin tai luokanvalvojan muistosanat
- minuutin hiljaisuus
- runo
- papin puhe
- laulua, musiikkiesityksiä.

Jos kuolemasta ilmoitetaan koulutuntien aikana, lasketaan lippu puolitankoon. On myös hyvä pystyttää muistopöytä, jossa on kuolleen valokuva ja kynttilä.

Jos koulussa järjestetään yhteinen muistotilaisuus, oppilaiden olisi hyvä sen jälkeen vielä kokoontua luokkiinsa ja saada tilaisuus puhua ajatuksistaan ja tunteistaan. Muistotilaisuutta ei ole hyvä pitää päivän päätteeksi.

Monet vanhemmat arvostavat oppilaiden läsnäoloa lapsensa **hautajaisissa**. Oppilaat on hyvä valmistaa etukäteen hautajaisiin. Kaikilla ei ole vielä kokemuksia hautajaisiin osallistumisesta. Niinpä on tärkeä kertoa, mitä hautajaisissa tapahtuu, miten toimitaan ja miten ihmiset saattavat reagoida. Valmisteleminen on erityisen tärkeää, jos kyseessä on eri uskontoon tai kulttuuriin kuuluvan toverin hautajaiset. Alakoulussa olisi hyvä, että vanhemmat olisivat lastensa tukena hautajaisissa.

4.7. Muistaminen luokassa

Rituaalit auttavat työstämään surua. Symboliset eleet ja teot tarjoavat tunteille suuremman ilmaisumahdollisuuden kuin sanat ja saattavat auttaa oppilasta jäsentämään ajatuksia ja tunteita. Lisäksi ne lievittävät ahdistusta ja jännitystä, muuntavat epätodellisen todelliseksi ja vähentävät kuvitelmia. Koulutyö tarjoaa monenlaisia luovia keinoja surun ilmaisemiseen. Opettajan on hyvä yhdessä oppilaittensa kanssa miettiä, millä eri tavoin kuollutta luokkatoveria muistetaan.

Suositteluvia rituaaleja ja tekoja ovat mm.

- koristellaan pulpetit piirroksilla, maalauksilla tai liinalla
- kynttilä ja kuva kuolleen oppilaan pulpetilla
- pulpetin säilyttäminen luokassa jonkin aikaa
- kirjeen kirjoittaminen vainajalle tai vainajan perheelle
- piirrosten, runojen, veistosten yms. tekeminen
- istutetaan puu kuolleen oppilaan muistoksi
- muistetaan vanhempia
- toimitaan liikenneturvallisuuden puolesta jne.

4.8. Keskustelu luokassa

Kertoessaan luokalleen suruviestistä opettajan on tarvittaessa hyvä käydä läpi oppilaiden välittömiä ajatuksia ja tunteita. Opettajan tukena voi mahdollisuuksien mukaan olla joku koulun kriisiryhmän jäsen. Varsinkin, jos kuolemantapaus koskettaa luokkaa hyvin läheltä, mukaan pyydetään asiantuntija-apua kriisiryhmältä.

Oppilaille, joita tapahtuma on erityisen läheisesti koskettanut, voidaan luokkakeskustelun lisäksi järjestää erikseen luottamuksellinen psykologinen jälkipuintitilaisuus (debriefingistunto) tapahtumaa seuraavien kolmen vuorokauden aikana (ei kuitenkaan ensimmäisenä päivänä, jolloin ihmiset ovat vielä sokin vallassa). Jälkipuintitilaisuudessa saattaa tulla esiin asioita, joiden käsittelyssä tarvitaan asiantuntijoita.

Kun luokassa puhutaan kuolemantapauksesta, saattaa olla hyvä noudattaa **keskustelumallia**, joka on osoittautunut toimivaksi vaikeissa tapauksissa. Tätä mallia voidaan käyttää myös muiden tapausten yhteydessä ja soveltaa kaikkeen, mikä on vaikuttanut oppilaiden psyykeisiin voimakkaasti.

4.8.1. Keskustelun päämäärät:

- faktojen jakaminen, jotta ymmärrys lisääntyy
- vähennetään kaoottisuutta ja väärinkäsityksiä
- vähennetään fantasioita ja kostoajatuksia
- tarjotaan mahdollisuus tunteiden ilmaisuun
- luodaan uudelleen tasapaino ja turvallisuus
- aktivoidaan yhteenkuuluvuus ja tuki ystäviltä
- vaikutetaan koulumotivaatioon ja oppimiskyvyn palautumiseen
- lisätään selviytymiskeinoja

4.8.2. Keskustelussa muistettava:

- lasten ikä ja kehitystaso
- lasten tarve konkreettisiin selityksiin (vältä abstrakteja selityksiä)
- lasten turvallisuuden tarve sekä tarve järjestykseen kriisin jälkeen
- lasten rajoittunut kyky kielelliseen ilmaisuun
- ystävien tärkeys
- lasten rajoittuneet selviytymiskeinot
- keskustella avoimesti ja kunnioittavasti
- suhtautua myönteisesti kysymyksiin
- valmistautua siihen, että keskustelu saattaa olla lyhyt
- puhua lasten kanssa heidän mahdollisista syyllisyydentunteistaan
- että omat tunteet saa näyttää

4.8.3. Keskustelumalli

Keskusteluun luokassa varataan riittävästi aikaa, ainakin kaksoistunti. Keskustelun ajankohta määräytyy tilanteen mukaan, mieluiten 1-3 vrk:n kuluessa tapahtumasta.

4.8.3.1. Avaus

- Käydään läpi, mitä luokakeskustelun aikana tapahtuu ja miksi.
- Painotetaan sitä, että kuoleman aiheuttamista reaktioista ja vaikutuksista puhuminen on tärkeää ja siihen on varattava aikaa, koska se auttaa ymmärtämään tapahtunutta.
- Keskustelun säännöt:
 - Luokkatoverin ajatuksista, tunteista ja kokemuksista ei saa kertoa ulkopuolisille (tätä sääntöä ei aina voi noudattaa, mutta se opettaa lasta kunnioittamaan muita ihmisiä).
 - Ketään ei saa jälkeempäin moittia tai kiusata sanojensa tai reaktioidensa tähden.
 - Jokainen puhuu puolestaan, mutta kukaan ei voi puhua toisen puolesta.
 - Kenenkään ei ole pakko puhua luokassa.

4.8.3.2. Tosiasiat

- Oppilaat saavat kertoa miten, keneltä ja missä he saivat tietää tapahtuneesta.
- Luokanopettaja kertoo omat tietonsa: tapahtumien kulku ja mahdolliset syyt.
- Kootaan tapahtuma alusta loppuun.
- Oikaistaan väärinkäsitykset ja torjutaan huhut.

4.8.3.3. Ajatukset

- Käydään läpi oppilaiden ajatukset heidän kuultuaan tapahtumasta, esim. Mikä oli ensimmäinen ajatus, kun oppilas sai kuulla tapahtuneesta.
- Keskustelu johtaa lähes automaattisesti keskusteluun reaktioista ja vaikutelmista.

4.8.3.4. Reaktiot

- Keskustelua oppilaiden reaktioista: Mitä kuulit, tunsit, haistoit? Mitä teit? Mikä sinusta tuntui pahimmalta? Reagoiko joku muu samalla tavalla?
- Keskustellaan aistihavainnoista ja vaikutelmista.
- Keskustellaan siitä, miltä oppilaista tuntui myöhemmin samana päivänä, seuraavana päivänä jne.
- Puhutaan surusta, kaipauksesta, avuttomuudesta, ahdistuksesta ja muista reaktioista.
- Apuna voidaan käyttää piirtämistä tai muita ilmaisumuotoja.

4.8.3.5. Tiedotus

- Opettaja kerää yhteen oppilaiden esille tuomat aiheet, tuo esiin heidän ajatustensa ja reaktioidensa yhdenmukaisuuden sekä korostaa heidän reaktiotapojensa normaaliutta.
- Kerrotaan, kuinka ihmiset tavallisesti reagoivat tällaisten tapausten jälkeen (pelko, tuska, viha, kosto, suru, häpeä, syyllisyys, itsesyytökset jne.) Myös se on tavallista, ettei ihminen heti tunne mitään – ihmisen mieli ei aina heti tajua asiaa, joten reaktiot ja tunteet voivat tulla vasta viiveellä. Myös epätavalliset reaktiot tavallisesta poikkeavaan tapahtumaan ovat normaaleja.
- Annetaan neuvoja siitä, miten oppilaat voisivat oppia ymmärtämään tapahtunutta paremmin:
 - neuvoa puhumaan vanhempien kanssa tapahtuneesta
 - puhumaan ystävien kanssa
 - hankkimaan lisää tietoa tapahtuneesta
 - kirjoittamaan runoja, päiväkirjaa
 - kuuntelemaan musiikkia
 - käymään tapahtumapaikalla tai haudalla
 - tekemään jotakin yhdessä, esim. surevan perheen hyväksi
 - käyttämään rituaaleja tunteiden ilmaisemiseen
 - muistuttaa koulun ammattihenkilöistä, jotka ovat käytettävissä keskusteluja varten: koulupsykologi, kuraattori ja terveydenhoitaja.

4.8.3.6. Lopetus

- Tehdään yhteenveto keskusteluista.
- Suunnitellaan myöhempiä tapahtumia, esim. hautajaiset, lisäkeskustelu.
- Kysytään, jäikö joku asia mietityttämään tai epäselväksi tai mitä oppilaat ajattelevat keskustelusta.

Keskustelun aikana tarkkaillaan oppilaita, jotta huomataan ja kuullaan, onko tapahtuma koskettanut joitakin oppilaita erityisesti. Kyseisten oppilaiden kanssa tulee keskustella henkilökohtaisesti ja hankkia mahdollisesti lisää keskusteluapua (esim. yksilökeskustelukäynnit psykologilla tai kuraattorilla) yhteistyössä vanhempien kanssa.

Oppilailla on vielä myöhemminkin tarve puhua ja käsitellä asiaa. Opettaja voi myötäelävällä ja ymmärtävällä suhtautumisellaan edesauttaa lasten selviytymistä. Opettaja tukee oppilaitaan olemalla läsnä, olemalla valmis kuuntelemaan ja keskustelemaan ja antamalla tilaa ja aikaa surun ilmaisulle. Myös koulutyö ja arkirutiinit tukevat toipumista. Tärkeää on myös luova ilmaisu eri oppiaineissa.

4.9. Jos vanhemmat kieltävät puhumasta

Vanhemmat saattavat kieltää koulua puhumasta itsemurhasta, kuolemasta, sairaudesta, vammasta tms. Koulun tulisi pyrkiä yhteistyöhön vanhempien kanssa ja kertoa, miksi asian käsittely on tärkeää. Vanhemmille kannattaa korostaa sitä, ettei tarkoitus ole käsitellä perheen yksityisasiota vaan tukea lasten selviytymistä. Asian käsittelyn päätavoitteena on kertoa oppilaille myönteisistä ratkaisumalleista elämän vaikeissa tilanteissa. Vanhemmille voi todeta, että lapset joka tapauksessa tietävät usein tapahtuneesta ja pohtivat sitä keskenään. On parempi, että he saavat asiallista tietoa, kuin että huhut vääristävät tapahtuneen.

5. Muuta tietoa liittyen kriisitilanteisiin

5.1. Jälkipuinti-istunto eli debriefing

Debriefing on järkyttävän tapahtuman jälkeinen, jälkipuintiin koulutuksen saaneen ammattilaisen vetämä ryhmäkeskustelu. Se auttaa käsittelemään äkillisen kriisin aiheuttamia reaktioita. Debriefing järjestetään 3 vuorokauden sisällä tapahtuneesta, ja istunto kestää 2–3 tuntia.

Jälkipuintitilaisuudessa annetaan tietoa tapahtumien kulusta, jotteivät mielikuvitus tai huhut paikkaisi tiedon aukkoja. Lisäksi käydään läpi tapahtuman herättämiä ajatuksia, tunteita ja reaktioita. Jälkipuinti-istunnon tavoitteena on tukea surutyötä, työstää psyykkisiä reaktioita, kohdata todellisuus, normalisoida reaktioita, helpottaa tapahtuman jälkeistä ahdistusta ja ennaltaehkäistä myöhempiä stressireaktioita.

5.1.1. Kenelle Debriefing -tuki?

Koulussa on tärkeää käsitellä asiat luokissa oman opettajan johdolla (ks. Keskustelu luokissa). Luokkakeskustelun lisäksi erilliseen debriefingistuntoon on suositeltavaa osallistua niiden, joita äkillinen kriisi koskettaa erityisen läheltä. Debriefingistunnon vetää oppilaille joko koulun kriisiryhmän työntekijät tai koulun ulkopuolinen kriisiryhmän työntekijä. Henkilökunnan debriefing järjestetään koulun ulkopuolisen kriisityön kautta. Jälkipuintilaisuuden tarpeen ja koonnin hoitaa koulun kriisiryhmä.

5.1.2. Debriefingin kulku ja vaiheet

Aloitusvaihe

- Selvitetään roolit ja päämäärät.
- Luodaan säännöt (luottamuksellisuus).

Faktavaihe

- Luodaan tapahtuma uudelleen.
2. Fokusoidaan faktoihin.
 3. Jaetaan yhteinen kertomus tapahtumien kulusta.

Muisteluvaihe

- Ryhmäläiset kertovat omia muistojaan kuolleesta.
- Ryhmäläiset kertovat yhteisiä muistoja kuolleesta.

Tunnevaihe

- Ryhmäläiset jakavat kokemansa tunteet.
- Vetäjä kysyy tunteisiin fokusoivia kysymyksiä.
- Ryhmäläiset ilmaisevat ajatuksiaan, jotka koskevat heidän vastuutaan tapahtumista.

Reaktiovaihe

- Käydään läpi fyysiset, emotionaaliset ja kognitiiviset stressireaktiot.
- Käsitellään eri vaiheissa esiintyneet tunteet ja asiat, jotka ovat tuntuneet pahimmilta.

Oppimisvaihe

- Autetaan ryhmäläisiä oppimaan uusia selviytymiskeinoja.
- Opetetaan tyypillisistä stressireaktioista.
- Opetellaan ottamaan huomioon hälyttävät merkit itsessä ja muissa.

Lopetusvaihe

- Kerrotaan, mikä on jatko, mikäli sellainen on tarpeen.
- Palataan arkeen hieman vaatimustasoa alentaen.

Kriisitilanteen jälkeen kriisiryhmän tulisi arvioida kriisitoimintamallin toimivuutta ja tehdä siihen tarvittavat muutokset.

5.2. Purkukokous eli defusing

Purkukokous (ns. defusing) on ryhmäprosessi, jossa asianosaiset itse purkavat kokemuksiaan psyykkisesti kuormittavasta tilanteesta. Se tapahtuu muutaman tunnin (noin 8 tunnin sisällä kriittisestä tilanteesta). Kokous ei vaadi ulkopuolisia asiantuntijoita. Näin esim. henkilökunta saa heti mahdollisuuden keskustella tapahtuneesta ja purkaa kokemuksiaan.

5.3. Psyykkisen kriisin vaiheet

Kriisireaktiot ovat ihmisellä normaaleja reaktioita ylivoimaisiin tilanteisiin. Psyykkinen kriisi seuraa melkein aina tiettyä kaavaa:

5.3.1. Sokkivaihe: ”Ei voi olla totta.”

- Kestää muutamista hetkistä muutamaan vuorokauteen.

- Ihminen ei kykene käsittämään tapahtunutta, jopa kieltää sen: ihminen saattaa jatkaa toimiaan, kuin mitään ei olisi tapahtunut.
- Sokin tarkoituksena on suojata mieltä sellaiselta tiedolta, jota se ei pysty ottamaan vastaan.

5.3.2 Reaktiovaihe: ”Mitä tapahtui?”

- Sokkivaiheen yli päästyään ihminen alkaa tajuta, mitä on tapahtunut:

Hän alkaa reagoida. Reaktiot ovat normaalia reagointia epänormaalissa tilanteessa.

- Vaihe kestää muutaman viikon tai muutaman kuukauden.
- Ihminen yrittää saada käsitystä tapahtuneesta.
- Henkiset puolustuskeinot alkavat toimia paremmin.
- Ihmisellä voi olla esim. erilaisia ruumiillisia oireita, ahdistuneisuutta, masennusta, vihamielisyyttä, tunteiden peittämistä:

5.3.2.1 Tavallisia surevien lasten reaktioita ovat:

- **ahdistus**
- **voimakkaat muistot**
- **unihäiriöt**
- **masennus, kaipaus, ikävä**
- **viha ja huomiota vaativa käytös**
- **syllisyys, itsesyytökset ja häpeä**
- **kouluvaikeudet**
- **ruumiilliset oireet**
- **regressiivinen käyttäytyminen**
- **muiden välttely, sosiaalinen vetäytyminen**
- **kuvitelmat**
- **tulevaisuus pessimismi**

5.3.3. Käsittelyvaihe: Miten tästä selviää?”

- Kestää muutamista kuukausista vuoteen.
- Tapahtunut hyväksytään.
- Menneeseen elämäntilanteeseen keskittyminen vähenee.
- Oireet ja tunteet vähenevät.

Kriisireaktio voi tässä vaiheessa lukkiutua ja muuttua psyykkiseksi häiriöksi (posttraumaattinen stressihäiriö) ja tällöin tarvitaan ammattiauttajan apua.

5.3.4. Uudelleen suuntautumisen vaihe: ”Elämä voittaa!”

Ihminen on kyennyt käsittelemään tapahtuneen siten, että se ei enää rajoita elämää. Kukaan ei ole kriisin jälkeen ennallaan, mutta käsittelyprosessin toivottu lopputulos on, että tapahtuma muodostuu tietoiseksi ja levolliseksi osaksi omaa itseä ja sitä voi ajatella tai olla ajattelematta. Ihminen on tarpeeksi vahva kohtaamaan uusia vastoinkäymisiä.

5.3.5. Traumatyön päättymisen kriteerijä

- fyysiset oireet hallittavissa
- tunteet kestettävissä
- muistot kontrolloitavissa
- muistoista muodostuu yhtenäinen kertomus - tunteet mukana
- haavoittunut itsearvostus korjaantunut
- ihmissuhteet tasapainoisia
- tapahtumalla oma merkitys uhrin elämässä

5.4. Seuranta ja arviointi

Kriisin vaikutukset voivat jatkua pitkään. Joku oppilas saattaa oireilla vielä useamman vuoden kuluttua tapahtuneesta. Tapahtuman muistopäivä saattaa laukaista kriisireaktion. Opettajan on hyvä havainnoida oppilaitaan psyykkisen oireilun varalta, ja mikäli surun tai kriisin jälkeen oppilaalla on pidempään kestäviä oireita tai vaikeuksia palata normaaliin koulutyöhön, hänet voidaan ohjata koulupsykologille tai -kuraattorille.

5. Kriisin vaikutus koulunkäyntiin

Kriisi, kuten iso menetys, voi vaikuttaa lapsen koulunkäyntiin seuraavasti:

- Lapsi voi menettää motivaation koulua kohtaan.
- Depressiivinen reagointi voi hidastaa kognitiivisia toimintoja.
- Väkisin mieleen tulevat muistikuvat ja ajatukset saattavat heikentää keskittymistä ja muistitoimintoja.
- Lapsi saattaa yrittää tukahduttaa väkisin mieleen tulevia muistoja luovuuden, spontaanisuuden ja muiden korkeampien kognitiivisten toimintojen kustannuksella.
- Lapsi voi joutua ottamaan vastuulleen perheessä uusia tehtäviä, jotka vievät aikaa ja voimia koulutyöltä.
- Vaikutus kestää kuukausista vuosiin, hyvät ja huonommat jaksot vaihtelevat.

5.6. Koulun merkitys lasten ja nuorten auttamisessa kriisitilanteissa

- Koulu edustaa pysyvyyttä ja jatkuvuutta.
- Lapset viettävät koulussa paljon aikaa.
- Opettajilla on kokemusta lapsista.
- Opettajat tuntevat luokan kulttuurin ja oppilaat.
- Apu tavoittaa useita yhtä aikaa.
- Koululla on käytössä hyviä ilmaisumenetelmiä (katso esim. kappale ”Muistaminen luokassa”).
- Useiden oppilaiden koulumenestys huononee trauman jälkeen.
- Koulu voi vaikuttaa vanhempien asenteisiin ja käyttäytymiseen; useat vanhemmat aliarvioivat lasten kärsimyksiä ja ovat haluttomia käsittelemään heidän kanssaan traumatilannetta.
- **Oppilaita päivittäin kohtaavana aikuisena opettajilla on mahdollisuus havaita erityistä apua tarvitsevat oppilaat ja ohjata heidät jatkoavun piiriin.**
- Koulun kautta tuleva apu estää leimaamista.

6. Vakava sairaus, vamma tai poikkeavaisuus

6.1. Henkilökunnan sairastuminen

- Sovitaan asianomaisen/omaisten kanssa, mitä kerrotaan kouluyhteisössä.
- Rohkaistaan työyhteisön jäseniä pitämään yhteyttä sairaaseen.
- Lähimmille yhteistyökumppaneille annetaan toimintaohjeita kriittisten tilanteiden varalle asianomaisen luvalla.

6.2. Oppilaan vakava sairastuminen

- Pyydä oppilaalta ja vanhemmilta lupa kertoa asiasta luokalle ja henkilökunnalle.
 - o Sovi, mitä asiasta kerrotaan.
- Luokanvalvoja/opettaja laatii terveydenhuollonsuunnitelman huoltajien, rehtorin ja lasta opettavien opettajien kanssa sairauskohtauksien varalta.

7. Vakavat onnettomuudet

7.1. Onnettomuus koulupäivän aikana

7.1.1. Välittömät toimet

- Anna potilaalle ensiapu ja estä uusien vaaratilanteiden syntyminen.
- Soita hätänumeroon 112.
- Pyri pitämään muut oppilaat pois paikalta.
- Huolehdi, että joku valvoo muita oppilaita.

- Tiedota oppilaan kotiin onnettomuudesta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty.
- Kysytään tapahtumien kulku silminnäkijöiltä, mikäli tiedoista on apua hoitotoimenpiteissä tai uusien vaaratilanteiden ehkäisyssä.

7.1.2.Tiedottaminen

- Rehtori tiedottaa tapahtumasta henkilökunnalle.
- Oppilaille tiedottaa rehtori tai luokanopettaja.
- Tarvittaessa tiedotetaan yleisesti koko koululle.
- Luokassa keskustellaan tapahtuneesta.
- Oppilaille kerrotaan etukäteen sovitut tosiasiat.
- Kartoitetaan mahdolliset silminnäkijät.
- Järkyttyneimmät oppilaat lähetetään kotiin vain aikuisen seurassa.
- Rehtori tiedottaa tarvittaessa tapahtuneesta muiden oppilaiden koteihin.

7.1.3.Jälkityö

- koulukyytijärjestelyt
- jälkikeskustelu luokassa oppilaiden kanssa
- poissaolijan muistaminen ja kouluun paluu
- oppilaiden mahdollisten jälkireaktioiden tarkkailu
- myöhemmin ilmenevien lisätietojen kartoittaminen
- tarvittaessa oppilashuoltoryhmässä tai kriisiryhmässä käsittely

7.3. Vakava onnettomuus koulun ulkopuolella

7.3.1. Välittömät toimenpiteet

- onnettomuudesta tiedottaminen rehtorille tai muulle kriisiryhmän jäsenelle, joka kokoaa tarvittaessa kriisiryhmän koululle
- tarkkojen onnettomuustietojen hankkiminen informaatiota varten
- puhelinpäivystys ja valmius vastata asiaa koskeviin kysymyksiin
- valmius mahdollisen kriisiavun järjestämiseen

7.3.2. Tiedottaminen

- henkilökuntapalaveri
- luokan/koko koulun informointi sovitulla tavalla ja toimiminen tapauskohtaisesti
- perheen kanssa sovitaan tiedottamisesta

7.3.3. Jälkityö

- tarvittaessa myös ulkopuolisten auttajien kanssa yhteistyönä

8.Suuronnettomuudet ja vastaavat maailmalla

Maailmanlaajuisia yllättäviä tilanteita ja suuronnettomuuksia varten ja niistä tiedottamiseksi sekä jälkihoidon järjestämiseksi on koulu yhteisössä seurattava tiedotusvälineitä ja noudatettava niissä annettuja virallisia viranomaisten ohjeita.

9 .Yhteistyötahojen puhelinnumeroita

Yleinen hätänumero **112**

Poliisi **0295 440 131**

Hatanpään valtatie 16 (PL 147, 33101 Tre))

Lähipoliisi Jarmo Toikkanen, **050 68062**

e-mail: etunimi.sukunimi@poliisi.fi

Poliisipäivystys : Sorinkatu 12, **050-521 5110** (klo 7.00 -

19.00), kiireellisissä tapauksissa soitto yleiseen hätänumeroon **112**

Tampereen yliopiston turvallisuuspäällikkö Taina Vimpari **050 593 4943**

Tampereen yliopiston viestintäpäällikkö Katja Kannonlahti **040 190 1329**

TERVEYSPALVELUT

Koulutapaturmat

Päivystysluonteisissa terveysasemilla hoidettavissa koulutapaturmissa, esim. nyrjähdykset, venähdykset ja pienet ommeltavat haavat, otetaan aina ensin yhteys terveyspalvelujen neuvontaan, joka ohjaa oikeaan hoitopaikkaan ja antaa tarvittaessa lisäohjeita.

Terveyspalvelujen neuvonta (7 - 22)

03 - 100 23

Ensiapu Acutaan, Taysiin lähetetään ne potilaat, joilla on välitön hengenvaara, vakava loukkaantuminen, tajuttomuus, suuri vuotava haava tai jos on vahva epäily luunmurtumasta ja kuljetuksessa tarvitaan ambulanssia

Yleinen hätänumero **112**

Myrkytystietokeskus (24h)

09-471 977 (suora)

09- 4711 (HUS:n vaihde)

SOSIAALIASEMAT/LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖ

Lastensuojelun päivystys ma - pe 9 - 15

Eteläinen

050 552 6058

Itäinen

050 537 4697

Läntinen

040 716 3480

Sosiaalipäivystys: Sorinkatu 12 D,

0500 625 990

Viranomaisnumero

050-5287364

Päivystysaika 24h

MIELENTERVEYSPALVELUT

Perheneuvola, Tipotie 4

Neuvonta, ajanvaraus **040 800 7910**
ma, ke 12-14, to 9-11

Tampereen kaupunki

Nuorisopsykiatrian poliklinikka, **03 565 713** (vaihde)

Tipotie 4

13 - 19-vuotiaille

Akuuttipsykiatrian poliklinikka (debriefing-työ), 03-5657 2910

Biokatu 10

Päivystävä hoitaja (debriefing) 050 5020 0555

TAYS

Lastenpsykiatrian poliklinikka, Teiskontie 35, 03 311 66715 (toimisto)

Kriisikeskus Osviitta, Sorinkatu 4C (2. krs), 0400-734 793

Valtakunnallinen kriisinumero 01019 5202

Nuorten turvatalo, Hämeenkatu 22C (4.krs), 040 556 6661

ma - pe 15 - 10

la,su 17 - 10

A-klinikka

Nuorisoasema, Sumeliuksenkatu 13 A 5 (2.krs) 040 1368 731

ma - ke 9- 17

to - pe 8- 16

Matala, Verkatehtaankatu 12 (2.krs) 040-136 8746

versio 15.8.2018

ma - ti 8.15 - 16
ke 12 - 17.45
to - pe 8.15 - 16.00
viikonloput suljettuna

Nervi, Suvantokatu 6, **040 167 6514**

ma-ke, pe 12 - 15.30
to 15.30 - 18

SEURAKUNTA

- Viinikan srk **03 219 0111 (vaihde)**

Pirkanmaan tulkkikeskus, Pohjolankatu 25 B, 03 5657 7314

Liite 9

SUUNNITELMA OPPILAIDEN JA OPISKELIJOIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Tampereen yliopiston normaalikoulu on syrjinnästä vapaa alue ja sitoutunut kohtelemaan kaikkia opiskelijoita ja henkilökuntaa yhdenvertaisesti riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta.

Pahoinpitely on rikos. Rikoslain 27. luvussa toisen solvaaminen tai herjaaminen on säädetty rangaistavaksi teoksi.

1. KIUSAAMISEN MÄÄRITTELYÄ

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia.

Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yksittäiselle opiskelijalle aiheutetaan toistuvasti paha mieltä. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi selän takana pahan puhumista, ilkeiden juorujen tai valheiden levittämistä, tönimistä, lyömistä, ulkopuolelle jättämistä, netissä tapahtuvaa loukkaamista tai väärin tietojen levittämistä, ilkeiden tai uhkaavien tekstiviestien tai sähköpostien lähettämistä tai mitä tahansa toimintaa, joka vahingoittaa tai loukkaa toista. Kiusaaminen voi tapahtua sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa, Twitterissä tai IRC-galleriassa.

Seksuaalinen häirintä ja rasismi ovat kiusaamista. Kiusaaminen esiintyy usein verhotusti, minkä vuoksi aikuisten voi olla vaikea sitä havaita. Kiusaaminen on kiusatulle subjektiivinen kokemus. Tampereen yliopiston normaalikoulussa kiusaamiseen puututaan aina, kun joku on kokenut tilanteen kiusaamisena.

2. VÄKIVALLAN, KIUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN EHKÄISEMINEN

Peruskoulu

Oppilaat opiskelevat koulussa ohjatusti ja välituntitilanteita valvotaan. Oppilaiden kanssa keskustellaan väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyvistä kysymyksistä ennaltaehkäisevästi sekä aina, jos on viitteitä tällaisesta toiminnasta. Järjestyssääntöjen noudattamista valvotaan. Ennaltaehkäisevään ja selvittävään toimintaan osallistuvat sekä opettajat että opiskeluhuollon työntekijät.

Peruskoulu on mukana KiVa Koulu -toiminnassa. KiVa Koulu -ohjelma on opetusministeriön rahoituksella Turun yliopistossa kehitetty toimintamalli kiusaamisen

vähentämiseksi. KiVa-lyhenne muodostuu sanoista kiusaamisen vastainen tai kiusaamista vastustava. Toiminnan keskeiset periaatteet ja muodot ovat

- säännöllisesti suoritettavat tilannearviot (kiusaamiskyselyt)
- koulun yhteiset ”pelisäännöt” ja niihin sitoutuminen
- välituntivalvonnan toimivuus, valvojien erottuminen (välituntiliivit)
- oppilaiden itsetunnon kohottaminen
- luokkahengen parantaminen (esim. erilaiset ryhmäytymisharjoitukset ja KiVa Koulu --ohjelman mukaiset, luokanopettajan tai -ohjaajan pitämät oppitunnit erityisesti luokilla 1, 4 ja 7)
- kummiluokkatoiminta
- yhteiset projektit eri luokkien ja koko koulun kesken
- yhteistyö kodin ja koulun välillä
- yhteisesti sovittu toimintamalli kiusaamistilanteiden selvittämiseksi.

Lukio

Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä käsitellään opiskelijoiden kanssa kerran lukuvuodessa ryhmänohjaajan tuokiossa ensimmäisen jakson aikana. Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi opiskelijoille annetaan tietoa kiusaamisesta, sen muodoista ja seurauksista. Opiskelijoille kerrotaan kiusaamiseen liittyvistä ryhmämekanismeista ja -rooleista: siitä, miten helposti opiskelijat tulevat menneeksi mukaan kiusaamisen ja edesauttaneeksi sen jatkumista, vaikka eivät lainkaan hyväksy kiusaamista.

Ryhmänohjaustuokiossa ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille tehdään kysely kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa kysely tehdään myös kolmannen vuoden opiskelijoille. Ensimmäisen vuoden opiskelijoilta kysytään terveystarkastuksessa kiusaamisesta ja aiheetta käsitellään terveystiedon oppitunneilla.

Opiskelijat voivat myös jättää tietoa lukion opiskeluhoitoryhmälle (OHR) Wilman kautta koko lukuvuoden ajan. Saadessaan tietää kiusaamisesta opiskelijat tai vanhemmat ottavat yhteyttä ryhmänohjaajaan, rehtoriin tai opiskeluhoitoryhmän edustajaan. Opettajat tuovat tiedon kiusaamisepäilystä lukion OHR:ään.

Tutor-opiskelijoiden koulutuksessa käsitellään myös kiusaamista. Ryhmänohjaajan haastattelussa kysytään kiusaamisesta ja aiheesta tiedotetaan opettajia vuosittain. Mahdollisuuksien mukaan opettajille järjestetään myös koulutusta.

3.ONGELMATILANTEIDEN SELVITTÄMINEN

Peruskoulu

Kiusaamistilanteiden ja muiden tässä suunnitelmassa tarkoitettujen ongelmatilanteiden selvittämisessä on tavoitteena, että asiaan puututaan mahdollisimman varhain. Lapsia rohkaistaan kertomaan ongelmistaan ja kokemastaan omalle opettajalle, välituntivalvojalle, rehtorille, kenelle tahansa koululla työskentelevälle aikuiselle, vanhemmille tai kavereille. Epäasiialliseen ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen puututaan välittömästi, kun sitä havaitaan.

Huoltajille tiedotetaan aina, jos heidän lapsensa on joutunut väkivallan tai sellaisen kiusaamisen ja häirinnän kohteeksi, jota oppilaan ikätaso huomioiden ei ole asianmukaista selvittää vain oppilaiden kesken. Väkivaltatilanteista ilmoitetaan aina rehtorille ja niistä tehdään kirjallinen selvitys.

Kiusaamiseen puututaan välittömästi ja asiasta keskustellaan. Tilanteesta tiedon saanut opettaja kuulee kaikkia osapuolia ja mahdollisia silminnäkijöitä yhteistyössä ja työnjaosta sopien oppilaan luokanopettajan tai luokanohjaajan kanssa. Sovitaan myös kirjaamisesta. Tarvittaessa kiusaamistilanteen selvittämiseen otetaan mukaan KiVa-toimijoita (yhteisöllisen opiskeluhuollon toimijat). Sekä kiusatun että kiusaajan huoltajiin ollaan yhteydessä ja heille tiedotetaan tapahtuneesta. Tapahtuma kirjataan Intrasta löytyvään lomakkeeseen, joka palautetaan asteen rehtorille arkistoitavaksi.

Kiusaamisen selvittelyn yhteydessä sovitaan myös seurannasta molempien osapuolten kanssa sekä määrätään mahdolliset rangaistukset. Toistuvissa kiusaamistilanteissa asia tulee saattaa aina rehtorin tietoon.

Kiusaamisen, väkivallan tai häirinnän kohteeksi tai tekijäksi osoittautunut oppilas ohjataan yksilöllisen opiskeluhuollon piiriin, jos tilanteen selvittämisessä mukana olleet henkilöt ja oppilas/huoltajat katsovat siihen olevan tarvetta. Jos ongelmallinen toiminta on laajemmin tiettyä ryhmää koskevaa, voivat opiskeluhoitotyöntekijät ja/tai opettaja suunnitella ryhmäkohtaisen intervention. Ryhmässä olevien oppilaiden huoltajille ilmoitetaan tilanteesta.

Vakavissa väkivaltatilanteissa oppilas ja hänen huoltajansa ohjataan käymään terveydenhoitajalla tai lääkärillä. Vakavissa pahoinpitelyissä otetaan yhteyttä poliisiin. Ongelmatilanteissa voi olla tarpeen toimia myös yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

Lukio

Jokainen väitetty kiusaamistapaus on tutkittava huolellisesti ja selvitys on aloitettava mahdollisimman nopeasti. Kaikkia osapuolia on kuultava. Opiskelijoilla tulee olla tieto, miten asia on tullut selvitettyä. Prosessilla tavoitellaan positiivista muutosta ja väärinymmärrysten oikaisemista sekä haetaan ymmärrystä toisen kunnioittamisesta ja vuorovaikutuksesta. Kiusaamistapaukset selvitetään KiVa Koulu -mallia mukailen (Lähde: Salmivalli, 2003: *Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja*).

1. Jos on kyse yksittäisestä tilanteesta, ryhmänohjaaja selvittää asian opiskelijoiden kanssa. Jos kiusaaminen tai häirintä on toistuvaa, RO tuo asian OHR:ään.
2. Kaksi henkilöä henkilöstöstä osallistuu käsittelyyn.
3. Tapauksesta kerätään tietoa haastattelemalla ryhmänohjaajaa ja muita asiasta tietäviä opettajia.
4. Tapauksen käsittelijät tapaavat kunkin osapuolen yksilökeskusteluissa. Tavoitteena on, että jokaisen näkökulma tulee esiin. Tässä yhteydessä sovitaan alaikäisten kanssa yhteydenotosta huoltajiin ja aikataulusta.
5. Eri osapuolten yhteinen keskustelu järjestetään vasta, kun tilanne on saatu laukeamaan.
6. Käsittelyn lopputuloksena on yhteinen sopiminen ja anteeksipyyntö/-antaminen, jos se on mahdollista. Voidaan tehdä kirjallinen sopimus.

7. Järjestetään seurantakeskustelut asianosaisten opiskelijoiden kanssa esim. kahden viikon päähän ja sovitaan jatkoseurannasta.
8. Jos kiusaaminen tai häirintä ei lopu, otetaan käyttöön lukion rangaistuskeinot ja pyydetään tarvittaessa apua muilta viranomaisilta.
9. Selvittämiskeskustelut kirjataan muistioksi. Muistiot säilytetään koulun arkistossa.

Huoltajille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuutta kuulemiseen. Kaikille osapuolille tarjotaan myös tarvittaessa opiskeluhuollollista yksilötukea. Tarvittaessa työskennellään koko ryhmän kanssa tavoitteena kiusaamisongelman vakavuuden tiedostaminen ja kiusaamiseen liittyvien ryhmäroolien ja -normien muuttuminen. Tällöin asianosaisten opiskelijoiden nimiä ei tuoda esiin, vaan kiusaamista käsitellään yleisellä tasolla.

SUUNNITELMAAN PEREHDYTTÄMINEN

Tämä suunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Kaikki opettajat ja opiskeluhooltohenkilöstö ovat velvollisia tutustumaan opetussuunnitelmaan. Suunnitelmaan tulleista muutoksista ilmoitetaan erikseen. Syystiedotteessa annetaan peruskoulun oppilaiden huoltajille tietoa KiVa Koulu -toiminnasta ja muusta kiusaamisen vastaisesta toiminnasta, koulun järjestyssäännöistä ja mahdollisista lukuvuoden teemoista. Oppilaat perehdytetään järjestyssääntöihin sekä koulunkäyntiä muuten koskeviin periaatteisiin lukuvuoden alussa. Lukion ykkösvuosikurssin ryhmänohjauksen agendalla on kiusaamisen käsittely. Suunnitelma on vanhempien ja opiskelijoiden nähtävissä lukion kotisivuilla. Lukion OHR arvioi suunnitelmaa lukuvuosittain lukion osalta, ja koulun opiskeluhooltoryhmässä (KOHR) sovitaan koko koulua koskevan suunnitelman tarpeellisista päivityksistä.

SUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI

Oppilaat ja henkilökunta täyttävät kiusaamiskyselyn joka kevät. Koulun opiskeluhooltoryhmä suunnittelee yleiset toimenpiteet ja tiedottaa tuloksista. Tämä suunnitelma tarkistetaan aina opiskeluhooltosuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Tarvittaessa opiskeluhooltoryhmä voi tarkentaa suunnitelmaa myös muissa yhteyksissä.

LIITE10							
Tampereen kaupungin kurssivastaavuudet							
ÄIDINKIELI				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Tekstit ja vuorovaikutus		ÄI1	ÄI1	Kieli tekstit ja vuorovaikutus		P
	Kieli, kulttuuri ja identiteetti		ÄI2	ÄI6	Soveltavin osin; kieli kulttuuri ja identiteetti		P
	Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa		ÄI3	ÄI3	Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa		P
	Tekstit ja vaikuttaminen		ÄI4	ÄI4	Tekstit ja vaikuttaminen		P
	Teksti ja konteksti		ÄI5	ÄI5	Teksti tyyli ja konteksti		P
	Nykykulttuuri ja kertomukset		ÄI6	ÄI2	Tekstin rakenteita ja merkityksiä		P
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI			
	Puheviestinnän taitojen syventäminen		ÄI7	ÄI7	Puheviestinnän taitojen syventäminen		S
	Kirjoittamistaitojen syventäminen		ÄI8	ÄI9	Kirjoittaminen ja nykykulttuuri		S
	Lukutaitojen syventäminen		ÄI9	ÄI8	Tekstitaitojen syventäminen		S
ENGLANTI A-OPPIMÄÄRÄ				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Englannin kieli ja maailmani		ENA1	ENA 1	Nuori ja hänen maailmansa		P
	Ihminen verkostoissa		ENA2	ENA2	Viestintä ja vapaa-aika		P
	Opiskelu, työ ja toimeentulo		ENA6	ENA3	Opiskelu ja työ		P
	Yhteiskunta ja ympäröivä maailma		ENA4	ENA4	Yhteiskunta ja ympäröivä maailma		P
	Kulttuuri-ilmiöitä		ENA3	ENA5	Kulttuuri		P
	Tiede ja tulevaisuus		ENA5	ENA6	Tiede, talous ja tekniikka		P
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Kestävä elämäntapa		ENA7	ENA7	Luonto ja kestävä kehitys		S
	Viesti ja vaikuta puheen		ENA8	ENA8	Puhu ja ymmärrä paremmin		S
SAKSA A-OPPIMÄÄRÄ							
				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Kieli ja maailmani		SAA1	SAA1	Nuori ja hänen maailmansa		P
	Ihminen verkostoissa		SAA2	SAA2	Viestintä ja vapaa-aika		P
	Kulttuuri-ilmiöitä		SAA3	SAA3	Opiskelu ja työ		P
	Yhteiskunta ja ympäröivä maailma		SAA4	SAA4	Yhteiskunta ja ympäröivä maailma		P
	Tiede ja tulevaisuus		SAA5	SAA5	Kulttuuri		P
	Opiskelu, työ ja toimeentulo		SAA6	SAA6	Tiede, talous ja tekniikka		P

LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT			KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S	
Kestävä elämäntapa			SAA7	SAA7	Luonto ja kestävä kehitys	S	
Viesti ja vaikuta puhuen			SAA8	SAA8	Puhu ja ymmärrä paremmin	S	
RUOTSI B1-OPPIMÄÄRÄ							
LOPS 2016 PAKOLLINEN			KOODI	KOODI	KURSSINIMI	VANHA	P/S
Minun ruotsini			RUB11	RUB1	Koulu ja vapaa-aika		P
Hyvinvointi ja ihmissuhteet			RUB12	RUB2	Arkielämää pohjoismaissa		P
Kulttuuri ja mediat			RUB13	RUB3	Suomi, pohjoismaat ja eurooppa		P
Monenlaiset elinympäristömme			RUB14	RUB4	Elämää yhdessä ja erikseen		P
Opiskelu -ja työelämää ruotsiksi			RUB15	RUB5	Elinympäristömme		P
LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT			KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	Pak/sy v	
Viesti ja vaikuta puhuen			RUB16	RUB6	Puhu ja ymmärrä paremmin	S	
Kestävä elämäntapa			RUB17	RUB7	Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen	S	
B2 SAKSA							
LOPS 2016 SYVENTÄVÄ			KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S	
Elämän tärkeitä asioita			SAB2.1	SAB2.1	Vapaa-aika ja harrastukset	S	
Monenlaista elämää			SAB2.2	SAB2.2	Meillä ja muualla	S	
Hyvinvointi ja huolenpito			SAB2.3	SAB2.3	Ennen ja nyt	S	
Kulttuuri ja mediat			SAB2.4	SAB2.4	Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat	S	
Opiskelu, työ ja tulevaisuus			SAB2.5	SAB2.5	Kulttuuri	S	
Yhteinen maapallomme			SAB2.6	SAB2.6	Yhteinen maapallomme	S	
Kansainvälinen toiminta			SAB2.7	SAB2.7	Tiede ja tekniikka	S	
Viesti puhuen ja kirjoittaen			SAB2.8	SAB2.8	Luonto ja kestävä kehitys	S	
B3 SAKSA							
LOPS 2016 SYVENTÄVÄ			KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S	
Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen			SAB3.1	SAB3.1	Hyvää päivää, hauska tutustua	S	
Matkalla maailmassa			SAB3.2	SAB3.2	Näin asiat hoituvat	S	
B2 RANSKA							
LOPS 2016 SYVENTÄVÄ			KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S	
Elämän tärkeitä asioita			RAB2.1	RAB2.1	Vapaa-aika ja harrastukset	S	
Monenlaista elämää			RAB2.2	RAB2.2	Nyt mentiin!	S	

	Hyvinvointi ja huolenpito	RAB2.3	RAB2.3	Frankofonia		S
	Kulttuuri ja mediat	RAB2.4	RAB2.4	Yhteinen maapallomme		S
	Opiskelu, työ ja tulevaisuus	RAB2.5	RAB2.5	Opiskelu- ja tulevaisuudensuunnitelmat		S
	Yhteinen maapallomme	RAB2.6	RAB2.6	Kulttuuri		S
	Kansainvälinen toiminta	RAB2.7	RAB2.7	Muuttuva maailmamme		S
	Viesti puhuen ja kirjoittaen	RAB2.8	RAB2.8	Abikertaus		S
B3-KIELI RANSKA						
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT	KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	RAB3.1	RAB3.1	Ranskaa - miksi ei!		S
	Matkalla maailmassa	RAB3.2	RAB3.2	Sano se ranskaksi		S
	Elämän tärkeitä asioita	RAB3.3	RAB3.3	Vapaa-aika ja harrastukset		S
	Monenlaista elämää	RAB3.4	RAB3.4	Nyt mentiin		S
	Hyvinvointi ja huolenpito	RAB3.5	RAB3.5	Frankofonia		S
	Kulttuuri ja mediat	RAB3.6	RAB3.6	Yhteinen maapallomme		S
	Opiskelu, työ ja tulevaisuus	RAB3.7	RAB3.7	Opiskelu- ja tulevaisuudensuunnitelmat		S
	Yhteinen maapallomme	RAB3.8	RAB3.8	Kulttuuri		S
B3-KIELI ESPANJA						
			VANHA LOPS			
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT	KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	EAB3.1	EAB3.1	Hyvää päivää hauska tutustua		S
	Matkalla maailmassa	EAB3.2	EAB3.2	Näin asiat hoituvat		S
	Elämän tärkeitä asioita	EAB3.3	EAB3.3	Vapaa-aika ja harrastukset		S
	Monenlaista elämää	EAB3.4	EAB3.4	Meillä ja muualla		S
	Hyvinvointi ja huolenpito	EAB3.5	EAB3.5	Ennen ja nyt		S
	Kulttuuri ja mediat	EAB3.6	EAB3.6	Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat		S
	Opiskelu työ ja tulevaisuus	EAB3.7	EAB3.7	Kulttuuri		S
	Yhteinen maapallomme	EAB3.8	EAB3.8	Yhteinen maapallomme		S
B3 VENÄJÄ						
			VANHA LOPS			
	LOPS 2016 SYVENTÄVÄ	KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen	VEB1	VEB1	Hyvää päivää hauska tutustua		S
	Matkalla maailmassa	VEB2	VEB2	Näin asiat hoituvat		S

	Elämän tärkeitä asioita	VEB3	VEB3	Vapaa-aika ja harrastukset	S
	Monenlaista elämää	VEB4	VEB4	Meillä ja muualla	S
	Hyvinvointi ja huolenpito	VEB5	VEB5	Ennen ja nyt	S
	Kulttuuri ja mediat	VEB6	VEB6	Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat	S
	Opiskelu, työ ja tulevaisuus	VEB7	VEB7	Kulttuuri	S
	Yhteinen maapallomme	VEB8	VEB8	Yhteinen maapallomme	S
MATEMATIIKKA. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016					
			VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN	KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Luvut ja lukujonot	MAY1	MAA1	Funktiot ja yhtälöt I	P
	Polynomifunktiot ja -yhtälöt	MAA2	MAA2	Polynomifunktiot	P
	Geometria	MAA3	MAA3	Geometria	P
	Vektorit	MAA4	MAA5	Vektorit	P
	Analyttinen geometria	MAA5	MAA4	Analyttinen geometria	P
	Derivaatta	MAA6	MAA7	Derivaatta	P
	Trigonometriset funktiot	MAA7	MAA9	Trigonometriset funktiot	P
	Juuri- ja logaritmifunktiot	MAA8	MAA8	Juuri- ja logaritmifunktiot	P
	Integraalilaskenta	MAA9	MAA10	Integraalilaskenta	P
	Todennäköisyys ja tilastot	MAA10	MAA6	Todennäköisyys ja tilastot	P
	LOPS 2016 SYVENTÄVÄ	KOODI	KOODI		
	Lukuteoria ja todistaminen	MAA11	MAA11	Lukuteoria ja logiikka	S
	Algoritmit matematiikassa	MAA12	MAA12	Numeerisia ja algebraalisia menetelmiä	S
	Differentiaali- ja integraalilaskennan	MAA13	MAA13	Differentiaali ja integraalilaskennan	S
LYHYT MATEMATIIKKA					
	LOPS 2016 PAKOLLINEN	KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Lausekkeet ja yhtälöt	MAB2	MAB1	Lausekkeet ja yhtälöt	P
	Geometria	MAB3	MAB2	Geometria	P
	Matemaattisia malleja	MAB4	MAB3	Matemaattisia malleja I	P
	Tilastot ja todennäköisyys	MAB5	MAB5	Tilastot ja todennäköisyys	P
	Talousmatematiikka	MAB6	MAB7	Talousmatematiikka	P
			MAB6	Matemaattisia malleja II	P
	LOPS 2016 SYVENTÄVÄ	KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Matemaattinen analyysi	MAB7	MAB4	Matemaattinen analyysi	S
	Tilastot ja todennäköisyys II	MAB8	MAB8	Matemaattisia malleja III	S

FYSIIKKA				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Fysiikka luonnontieteenä		FY1	FY1	Fysiikka luonnontieteenä	P
	LOPS 2016 SYVENTÄVÄ		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Lämpö		FY2	FY2	Lämpö	S
	Sähkö		FY3	FY6	Sähkö	S
	Voima ja liike		FY4	FY4	Liikkeen lait	S
	Jaksollinen liike ja aallot		FY5	FY3	Aallot	S
	Sähkömagnetismi		FY6	FY7	Sähkömagnetismi	S
	Aine ja säteily		FY7	FY8	Aine ja säteily	S
KEMIA				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Kemiaa kaikkialla		KE1	KE1	Ihmisen ja elinympäristön kemia	P
	LOPS 2016 SYVENTÄVÄ		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Ihmisen ja elinympäristön kemiaa		KE2	KE2	Kemian mikromaailma	S
	Reaktiot ja energia		KE3	KE3	Reaktiot ja energia	S
	Materiaalit ja teknologia		KE4	KE4	Metallit ja materiaalit	S
	Reaktiot ja tasapaino		KE5	KE5	Reaktiot ja tasapaino	S
BIOLOGI				VANHA LOPS		
A				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Elämä ja evoluutio		BI1	BI1	Eliöt ja evoluutio	S
	Ekologia ja ympäristö		BI2	BI3	Ympäristöekologia	S
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI		
	Solu ja perinnöllisyys		BI3	BI2	Solu ja perinnöllisyys	P
	Ihmisen biologia		BI4	BI4	Ihmisen biologia	S
	Biologian sovellukset		BI5	BI5	Bioteknologia	S
MAANTIEDE. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016						
				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Maailma muutoksessa		GE1	GE3	Riskien maailma	S
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI		
	Sininen planeetta		GE2	GE1	Sininen planeetta	P

	Yhteinen maailma		GE3	GE2	Yhteinen maailma	P
	Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta		GE4	GE4	Aluetutkimus	S
USKONTO. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016						
				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Uskonto ilmiönä -	kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä	UE1	UE1	Uskonnon luonne ja merkitys	P
	Maailmanlaajuinen kristinuskko		UE2	UE2	Kirkko kulttuuri ja yhteiskunta	P
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI		
	Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä		UE3	UE4	Uskontojen maailmat	S
	Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa		UE4	UE5	Mihin suomalainen uskoo	S
	Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa		UE5			
	Uskonnot ja media		UE6			
ELÄMÄNKATSOMUSTIETO. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016						
				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu		ET1	ET2	Maailmankuva	P
	Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä		ET2			
	LOPS2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI		
	Yksilö ja yhteisö		ET3	ET3	Yksilö ja yhteisö	P
	Kulttuurit katsomuksen muovaajina		ET4	ET4	Kulttuuriperintö ja identiteetti	S
	Katsomusten maailma		ET5	ET5	Maailman selittäminen katsomusperinteissä	S
	Teknologia, maailmankatsomus ja ihmiskunnan tulevaisuus		ET6			
FILOSOFIA. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016						
				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Johdatus filosofiseen ajatteluun		FI1	FI1	Johdatus filosofiseen ajatteluun	P
	Etiikka		FI2	FI2	Filosofinen etiikka	S
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI		
	Yhteiskuntafilosofia		FI3	FI4	Yhteiskuntafilosofia	S
	Tieto, tiede ja todellisuus		FI4	FI3	Tiedon ja todellisuuden filosofia	S

PSYKOLOGIA				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Psyykinen toiminta ja oppiminen		PS1	PS1	Psyykinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus		P
	LOPS 2016 SYVENTÄVÄ		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Kehittyvä ihminen		PS2	PS2	Ihmisen psyykinen kehitys		S
	Tietoa käsittelevä ihminen		PS3	PS3	Soveltavin osin;Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet		S
	Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys		PS4	PS4	Soveltavin osin;Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta		S
	Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen		PS5	PS5	Soveltavin osin;Persoonallisuus ja mielenterveys		S
HISTORIA. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016							
				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa		HI1	HI1	Ihminen ympäristö ja kulttuuri		P
	Kansainväliset suhteet		HI2	HI3	Kansainväliset suhteet		P
	Itsenäisen suomen historia		HI3	HI4	Suomen historian käännekohtia		P
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI			
	Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys		HI4	HI2	Eurooppalainen ihminen		P
	Ruotsin itämaasta suomeksi		HI5	HI5	Suomen vaiheet esihistoriasta autonomiaan		S
	Maailman kulttuurit kohtaavat		HI6	HI6	Kulttuurien kohtaaminen		S
YHTEISKUNTAOPPI. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016							
				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S
	Suomalainen yhteiskunta		YH1	YH1	Yhteiskuntatieto		P
	Taloustieto		YH2	YH2	Taloustieto		P
	Suomi, eurooppa ja muuttuva maailma		YH3	YH4	Eurooppalaisuus ja euroopan unioni		S
	LOPS2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI			
	Kansalaisen lakitieto		YH4	YH3	Kansalaisen lakitieto		S
MUSIIKKI. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016							
				VANHA LOPS			
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA		P/S

	Musiikki ja minä		MU1	MU1	Musiikki ja minä	P
	Moniääninen suomi		MU2	MU2	Moniääninen suomi	P
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI			
	Ovet auki musiikille		MU3	MU3	Ovet auki musiikille	S
	Musiikki viestii ja vaikuttaa		MU4	MU4	Musiikki viestii ja vaikuttaa	S
	<u>KUVATAIDE. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016</u>					
				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Kuvat ja kulttuurit		KU1	KU1	Minä ja kuva ja kulttuuri	
	Muotoillut ja rakennetut ympäristöt		KU2	KU2	Ympäristö paikka ja tila	
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI		
	Osallisena mediassa		KU3	KU5/6	Visuaalinen viestintä / valokuvaus	
	Taiteen monet maailmat		KU4	KU7	Taidehistoria	
	<u>TERVEYSTIETO, VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016</u>					
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Terveysten perusteet		TE1	TE1	Terveysten perusteet	P
	LOPS 2016 VALTAKUNNALLISET SYV.		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Ihminen ympäristö ja terveys		TE2	TE2	Nuoret terveys ja arkielämä	S
	Terveyttä tutkimassa		TE3	TE3	Terveys ja tutkimus	S
	<u>OPINTO-OHJAUS. VASTAAVUUSTAULUKKO LOPS 2016</u>					
				VANHA LOPS		
	LOPS 2016 PAKOLLINEN		KOODI	KOODI	KURSSINIMI VANHA	P/S
	Minä opiskelijana		OP1	OP1	Koulutus työ ja tulevaisuus	P
	Jatko-opinnot ja työelämä		OP2	OP1	Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta	S